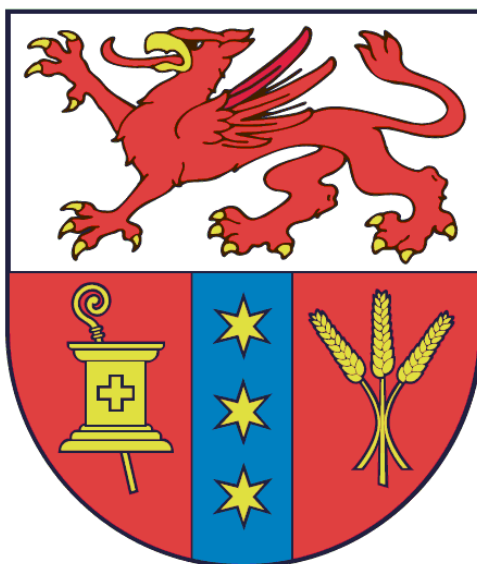

Program Ochrony Środowiska Powiatu Pyrzyckiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2017

Zamawiający:

Starostwo Powiatowe w Pyrzycach
ul. Lipiańska 4
74-200 Pyrzyce

Wykonawca:

BBF Sp. z o.o.
ul. Dąbrowskiego 461
60-451 Poznań

Poznań

Autorzy opracowania:

**BBF Sp. z o.o.
ul. Dąbrowskiego 461
60-451 Poznań**

Opracowali	Podpis
dr Jacek Kurzawa	
mgr inż. Krzysztofa Kochanka	

Spis treści

1	Wstęp.....	8
1.1	Podstawa prawna opracowania	8
1.2	Koncepcja Programu ochrony środowiska	9
1.3	Metodyka tworzenia Programu.....	9
1.4	Zawartość dokumentu Programu	11
2	Założenia i uwarunkowania Programu	13
2.1	Zasady polityki ekologicznej państwa.....	13
2.2	Cele i kierunki działań polityki ekologicznej o charakterze systemowym	15
2.2.1	Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych	15
2.2.2	Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska.....	15
2.2.3	Zarządzanie środowiskowe.....	16
2.2.4	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska.....	16
2.2.5	Rozwój badań i postęp techniczny	17
2.2.6	Odpowiedzialność za szkody w środowisku.....	18
2.2.7	Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym.....	18
2.3	Uwarunkowania wynikające z Planu zagospodarowania województwa zachodniopomorskiego	19
2.4	Uwarunkowania wynikające ze Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2020.....	20
2.5	Uwarunkowania wynikające z Programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015	23
3	Ogólna charakterystyka Powiatu Pyrzyckiego	25
3.1	Położenie geograficzne	26
3.2	Charakterystyka społeczno-gospodarcza powiatu.....	29
3.3	Demografia i zatrudnienie	33
3.4	Sytuacja gospodarcza.....	36
3.5	Uwarunkowania glebowe	37
3.6	Rolnictwo	37
3.7	Gospodarka odpadami.....	38
3.8	Uwarunkowania klimatyczne	38
3.9	Powietrze atmosferyczne	39
3.10	Przemysł.....	39
3.11	Komunikacja	42
3.12	Uwarunkowania hydrogeologiczne.....	44
3.13	Uwarunkowania hydrologiczne.....	47
3.13.1	Sieć wodociągowa	48
3.13.2	Gospodarka ściekowa	50
3.13.3	Stosunki wodne i ochrona przed powodzią	55
3.14	Kopaliny	56
3.15	Odnawialne źródła energii.....	58
3.16	Edukacja ekologiczna	62
3.17	Zasoby przyrodnicze	65
3.17.1	Flora	65
3.17.2	Lasy i zadrzewienia	67
3.17.3	Prawne formy ochrony przyrody	75
3.17.4	Parki	95
3.17.5	Fauna oraz korytarze i bariery ekologiczne	98
3.18	Turystyka	101
3.19	Klimat akustyczny	105

3.20	Pole elektromagnetyczne	106
3.21	Zapobieganie poważnym awariom	109
4	Identyfikacja problemów ekologicznych – ocena wdrażania Programu ochrony środowiska w Powiecie Pyrzyckim	110
5	Strategia ochrony środowiska do 2017 roku	116
5.1	Cel strategiczny I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski	117
5.1.1	Obszar strategiczny: Środowisko wodne	117
5.1.2	Obszar strategiczny: Powietrze atmosferyczne	124
5.1.3	Obszar strategiczny: Klimat akustyczny	130
5.1.4	Obszar strategiczny: Promieniowanie elektromagnetyczne	132
5.1.5	Obszar strategiczny: Gospodarka odpadami	134
5.1.6	Obszar strategiczny: Środowisko glebowe	136
5.1.7	Obszar strategiczny: Awary przemysłowe	139
5.2	Cel strategiczny II: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych	141
5.2.1	Obszar strategiczny: Kopaliny	141
5.2.2	Obszar strategiczny: Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe	143
5.3	Cel strategiczny III: Wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska	148
5.3.1	Obszar strategiczny: Edukacja ekologiczna	148
6	Prognozowany stan środowiska w 2017 roku	151
6.1.1	Środowisko wodne	151
6.1.2	Powietrze atmosferyczne	152
6.1.3	Klimat akustyczny	152
6.1.4	Promieniowanie elektromagnetyczne	153
6.1.5	Gospodarka odpadami	153
6.1.6	Środowisko glebowe	153
6.1.7	Awary przemysłowe	153
6.1.8	Kopaliny	153
6.1.9	Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe	154
6.1.10	Edukacja ekologiczna	154
7	Zarządzanie Programem ochrony środowiska	155
7.1	Wprowadzenie	155
7.2	Instrumenty polityki ochrony środowiska	155
7.2.1	Instrumenty prawne	156
7.2.2	Instrumenty finansowe	157
7.2.3	Instrumenty społeczne	159
7.2.4	Instrumenty strukturalne	161
7.2.5	Instrumenty planistyczne	162
7.3	Dostęp do informacji o stanie środowiska	163
7.4	Organizacja zarządzania środowiskiem	163
7.4.1	Ogólne zasady zarządzania środowiskiem	163
7.4.2	Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska	165
7.4.3	System oceny realizacji Programu	167
8	Aspekty finansowe wdrażania Programu ochrony środowiska	172
8.1	Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	172
8.2	Zagraniczna pomoc finansowa udzielana przez fundacje i programy pomocowe	175
8.2.1	EkoFundusz	175
8.2.2	Fundusze unijne	177
9	Zestawienie wytycznych dla gminnych programów ochrony środowiska	183

Spis tabel:

Tab. 3-1 Rodzaj zabudowy w poszczególnych gminach – opracowanie na podstawie ankiet	29
Tab. 3-2 Struktura wielkości gospodarstw w poszczególnych gminach Powiatu Pyrzyckiego – opracowanie na podstawie ankiet.....	29
Tab. 3-3 Struktura powierzchni gruntów i użytków rolnych w latach 2006-2009 w gminie Lipiany – opracowanie na podstawie ankiety.....	31
Tab. 3-4 Struktura powierzchni gruntów i użytków rolnych w latach 2006-2009 w gminie Przelewice– opracowanie na podstawie ankiety.....	31
Tab. 3-5 Struktura powierzchni gruntów i użytków rolnych w latach 2006-2009 w gminie Pyrzyce– opracowanie na podstawie ankiety	32
Tab. 3-6 Struktura powierzchni gruntów i użytków rolnych w latach 2006-2009 w gminie Warnice– opracowanie na podstawie ankiety.....	33
Tab. 3-7 Charakterystyka demograficzna Powiatu Pyrzyckiego (stan na 31.12.2008 r. i 31.12.2009 r.) – opracowanie na podstawie ankiet i danych z GUS 2010	34
Tab. 3-8 Dane demograficzne dla gmin Powiatu Pyrzyckiego w poszczególnych latach - GUS 2010.....	34
Tab. 3-9 Liczba bezrobotnych w Powiecie Pyrzyckim w czerwcu 2010 r. (http://www.puppyrzyce.pl/)	35
Tab. 3-10 Liczba bezrobotnych w Powiecie Pyrzyckim w grudniu 2009 r. (http://www.puppyrzyce.pl/)	35
Tab. 3-11 Liczba bezrobotnych w Powiecie Pyrzyckim w grudniu 2008 r. (http://www.puppyrzyce.pl/)	35
Tab. 3-12 Dochody budżetu powiatu w roku 2009 (GUS 2010)	36
Tab. 3-13 Wydatki budżetu powiatu w roku 2009 (GUS 2010).....	36
Tab. 3-14 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD2004 w roku 2009	36
Tab. 3-15 Charakterystyka bonitacyjna gleb w poszczególnych gminach Powiatu Pyrzyckiego – opracowanie na podstawie ankiet.....	37
Tab. 3-16 Stan pogłowia zwierząt gospodarskich w Powiecie Pyrzyckim – opracowanie na podstawie ankiet	37
Tab. 3-17 Wyniki oceny jakości wód podziemnych badanych w ramach krajowego monitoringu operacyjnego w 2008 r. opracowanie na podstawie WIOŚ	46
Tab. 3-18 Ocena jakości wód rzecznych w Powiecie Pyrzyckim w 2008 r. wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych – opracowanie na podstawie badań WIOŚ	47
Tab. 3-19 Stopień zwodociągowania, skanalizowania i zgazyfikowania Powiatu Pyrzyckiego (wg GUS dla roku 2008).....	49
Tab. 3-20 Wodociągi i kanalizacja w Powiecie Pyrzyckim (wg GUS dla roku 2008).....	49
Tab. 3-21 Gospodarka wodno-ściekowa gmin Powiatu Pyrzyckiego w 2009 r. - opracowanie na podstawie ankiet	50
Tab. 3-22 Planowana budowa nowej/modernizacja istniejącej sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie gmin Powiatu Pyrzyckiego – opracowanie na podstawie ankiet	50
Tab. 3-23 Wykaz złóż kredy jeziornej w tys. Mg występującej na terenie Powiatu Pyrzyckiego – opracowanie na podstawie danych z Państwowego Instytutu Geologicznego (PIG) 2009 r.	56
Tab. 3-24 Wykaz złóż piasków i żwirów w tys. Mg występującej na terenie Powiatu Pyrzyckiego – opracowanie na podstawie danych z Państwowego Instytutu Geologicznego (PIG) Bilans Zasobów Kopalin i Wód Podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2010 r.	57

Tab. 3-25 Wykaz złóż surowców ilastych ceramiki budowlanej - w tys. m ³ występującej na terenie Powiatu Pyrzyckiego – opracowanie na podstawie danych z Państwowego Instytutu Geologicznego (PIG) 2009 r.....	57
Tab. 3-26 Wykaz wód termalnych występujących na terenie Powiatu Pyrzyckiego – opracowanie na podstawie danych z Państwowego Instytutu Geologicznego (PIG) 2009 r.	57
Tab. 3-27 Efekt ekologiczny uzyskany za rok 2008 na podstawie informacji ze strony internetowej http://www.geotermia.inet.pl	59
Tab. 3-28 Udział lasów na terenie gmin powiatu – opracowanie na podstawie danych otrzymanych od Starostwa Powiatowego w Pyrzycach	67
Tab. 3-29 Wykaz istniejących rezerwatów przyrody na terenie Powiatu Pyrzyckiego	76
Tab. 3-30 Najcenniejsze aleje i szpalery w gminie Przelewice.....	92
Tab. 3-31 Zakłady w których może dojść do poważnej awarii przemysłowej na terenie powiatu	109
Tab. 4-1 Liczba zgłoszonych do budowy oraz wydanych pozwoleń na budowę zbiorników na gnojówkę oraz płyt obornikowych w miejscowościach gminy Przelewice w Powiecie Pyrzyckim w latach 2007-2008.....	113
Tab. 5-1 Zastosowane skróty w rozdziale Strategia ochrony środowiska do roku 2017.....	116
Tab. 5-2 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski w latach 2012-2017 w obszarze strategicznym: środowisko wodne	120
Tab. 5-3 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski w latach 2012-2017 w obszarze strategicznym: powietrze atmosferyczne.....	125
Tab. 5-4 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: powietrze atmosferyczne.....	129
Tab. 5-5 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: klimat akustyczny	131
Tab. 5-6 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: promieniowanie elektromagnetyczne	133
Tab. 5-7 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: gospodarka odpadami.....	135
Tab. 5-8 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: środowisko glebowe	138
Tab. 5-9 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: awarie przemysłowe.....	140
Tab. 5-10 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego II: Dalsza Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: kopaliny	142
Tab. 5-11 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego II: Dalsza Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych	

	w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe.....	145
Tab. 5-12	Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego III: Wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: edukacja ekologiczna	150
Tab. 7-1	Wskaźniki proponowane do oceny w systemie PSR zgodnie z przyjętymi w wojewódzkim programie ochrony środowiska.....	168

Spis rycin:

Ryc. 3-1	Lokalizacja Powiatu Pyrzyckiego w województwie zachodniopomorskim (opracowanie własne)	26
Ryc. 3-2	Powiat Pyrzycki na tle jednostek fizyczno-geograficznych wg podziału fizyczno-geograficznego Polski J. Kondrackiego (opracowanie własne na podstawie Kondracki J.: Geografia regionalna Polski. Warszawa, PWN 2002)	28
Ryc. 3-3	Projekt budowy drogi ekspresowej S-3 na odcinku przebiegającym przez Powiat Pyrzycki (http://szczecin-gorzow.pl/?load=s3_inwestycje&sub=wstep&id=0&lp=0)	43
Ryc. 3-4	Główne zbiorniki wód podziemnych położone najbliżej Powiatu Pyrzyckiego (http://www.rzgw.szczecin.pl/glowne-zbiorniki-wod-podziemnych)	45
Ryc. 3-5	Lokalizacja szlaków rowerowych na terenie gminy Pyrzyce (http://www.pyrzyce.um.gov.pl/)	104
Ryc. 3-6	Lokalizacja stacji GSM na terenie Powiatu Pyrzyckiego w poszczególnych gminach – opracowanie własne	108
Ryc. 7-1	Schemat zarządzania Programem	165
Ryc. 7-2	Relacje między podmiotami i instytucjami uczestniczącymi w realizacji Programu	166

1 Wstęp

Celem niniejszego dokumentu jest opracowanie Programu ochrony środowiska dla Powiatu Pyrzyckiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2017, którego realizacja doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania nim oraz zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją. Program stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa Unii Europejskiej.

Opracowana dokumentacja stanowi aktualizację Programu Ochrony Środowiska na lata 2004-2011.

Program ochrony środowiska określa politykę środowiskową, ustala cele i zadania środowiskowe oraz szczegółowe programy zarządzania środowiskowego, odnoszące się do aspektów środowiskowych. Stanie się także bazą wytycznych dla poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu, służących do sporządzania szczegółowych gminnych programów ochrony środowiska.

Przy tworzeniu Programu przyjęto założenie, iż powinien on spełniać rolę narzędzia w pracy przyszłych użytkowników, ułatwiającego i przyspieszającego rozwiązywanie zagadnień techniczno-ekonomicznych związanych z przyszłymi projektami.

Program wspomaga dążenie do uzyskania w Powiecie Pyrzyckim sukcesywnego ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla Program ochrony środowiska, a dowodów jego osiągnięcia dostarczy ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo.

1.1 Podstawa prawna opracowania

Naczelną zasadą polityki państw - członków Unii Europejskiej i Organizacji Narodów Zjednoczonych, jak również Polityki Ekologicznej Państwa, przyjętą w Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiskowych.

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627 z późn. zmianami) ustaliła w art. 17 i 18, że zarząd powiatu w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza powiatowe programy ochrony środowiska, które następnie są uchwalane przez radę powiatu.

Z wykonania programów zarząd powiatu ma sporządzać co 2 lata raporty, które będą przedstawiane odpowiednio radzie powiatu.

Niniejszy Program ochrony środowiska Powiatu Pyrzyckiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2017 został opracowany na podstawie umowy, zawartej pomiędzy Starostwem Powiatowym w Pyrzycach z siedzibą przy ul. Lipiańskiej 4, 74-200 Pyrzyce, a BBF Sp. z o.o. z siedzibą w Poznaniu przy ul. Dąbrowskiego 461, 60-451 Poznań i stanowi on aktualizację Programu Ochrony Środowiska na lata 2004-2011.

1.2 Koncepcja Programu ochrony środowiska

Opracowanie Programu oparto na aktualnie obowiązujących dokumentach w postaci:

1. Ustawa Prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia 2001 r.

Ustawa ta określa wymagania w odniesieniu do programów ochrony środowiska opracowywanych dla potrzeb województw, powiatów i gmin. Zgodnie z zapisami ustawy Programy te sporządzane są, podobnie jak polityka ekologiczna państwa, co 4 lata, i powinny określać cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, poziomy celów długoterminowych, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

2. Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

Polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. Przyjęty przez RM dokument koncentruje się przede wszystkim na działaniach, które mają służyć poprawie jakości środowiska, realizacji zasady zrównoważonego rozwoju, powstrzymaniu niekorzystnych zmian klimatu oraz ochronie zasobów naturalnych, w tym różnorodności biologicznej.

3. Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym

Sposoby i zakres uwzględniania polityki ekologicznej państwa w programach ochrony środowiska oraz wskazania co do zawartości programu przedstawione zostały w cytowanym wyżej dokumencie. Wskazuje on na zadania własne powiatu tzn. te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji powiatu, na zadania koordynowane, tzn. finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie powiatu, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim, bądź centralnym.

Dokumentami nadrzędnymi, wytyczającymi cele i kierunki działań w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego i ochrony środowiska w województwie są:

- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020;
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego;
- Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012-2015;
- Plan Gospodarki Odpadami Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy 2013-2018.
- oraz strategię i plany zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin powiatu.

Dokumenty te określają główne kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu i jednocześnie związane z nimi kierunki presji na środowisko.

1.3 Metodyka tworzenia Programu

Metody opracowywania programów działających na zasadach polityki ekologicznej państwa wymagają zintegrowania z innymi politykami sektorowymi. Przyjęta w niniejszym dokumencie metodyka pozwala na obiektywną i wiarygodną analizę danych uzyskanych od

instytucji zajmujących się prowadzeniem badań nad poszczególnymi komponentami środowiska. Ze względu na okres opracowywania niniejszego dokumentu zebrane dane dotyczą głównie lat 2008-2010.

Metodyka konstruowania Programu oparta o takie elementy jak:

- określenie zasad budowy Programu i jego wdrażania zgodnie z polityką ekologiczną państwa oraz dopasowanie Programu do wytycznych zawartych w ustawie Prawo ochrony środowiska;
- ocena aktualnego stanu środowiska przyrodniczego na terenie Powiatu Pyrzyckiego;
- określenie zagrożeń środowiska przyrodniczego;
- wyznaczenie najważniejszych celów ekologicznych i zadań w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska i sposobu ich realizacji;
- uznanie konieczności weryfikacji celów w odstępach 2 - 4 letnich.

Konstruowanie metodyki pracy nad dokumentem wymaga pozyskania aktualnych i pełnych danych o regionie, jakim jest Powiat Pyrzycki, jak również zapoznania się z jego specyficznymi uwarunkowaniami społeczno-gospodarczymi oraz środowiskowymi.

Pracę nad dokumentem podzielono na dwa etapy:

1. pozyskiwanie informacji w wyniku gruntownej analizy danych źródłowych, na które składały się dokumenty wyższego szczebla opracowane przez instytucje związane z ochroną środowiska, urząd wojewódzki, samorządy lokalne, etc.;
2. badania ankietowe:
 - a. w postaci otwartych pytań nawiązujących do potrzeb i uwarunkowań środowiskowych gmin Powiatu Pyrzyckiego;
 - b. w postaci przyjętych w budżetach gmin Powiatu Pyrzyckiego zadań ekologicznych w planach operacyjnych.

Kwerendę danych dotyczących stanu środowiska Powiatu Pyrzyckiego oparto na zasobach starostwa powiatowego, urzędów gmin, urzędu wojewódzkiego oraz instytucji zajmujących się ochroną środowiska. Znacznie bardziej rozbudowane metodycznie były badania ankietowe. Wzór ankiety opracowano na podstawie obowiązującego Programu Ochrony Środowiska na lata 2004-2011. Ankiety zostały sporządzone w taki sposób, aby jak najbardziej ułatwić jej wypełnianie przez samorządy.

Kolejnym źródłem danych był Wieloletni Plan Inwestycyjny dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 oraz Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2006 - 2013 który został zaktualizowany uchwałą nr XXXVIII/212/10 z dnia 28 kwietnia 2010 r. w zakresie zadań inwestycyjnych planowanych do realizacji w latach 2008-2013. Dokumenty te służą jako punkt odniesienia do działań rozwojowych, podejmowanych z zasobów środków własnych, jak również pozwolą określić wysokość pomocy finansowej z funduszy unijnych. Realizacja przyjętych w planie zadań, w tym zadań ekologicznych, przyczyni się do realizacji celów strategicznych oraz stanowi określony mechanizm podejmowania decyzji inwestycyjnych i rozliczania się z nich w okresach raportowania.

Skuteczne planowanie działań o charakterze strategicznym i operacyjnym powinno być podparte mechanizmem oceny zmian zachodzących w środowisku przynajmniej w okresie czteroletniego programowania. Służy temu właściwie dobrany system monitoringu stanu środowiska i jego komponentów. System monitoringu i oceny stanu środowiska tworzą odpowiednio dobrane wskaźniki i mierniki realizacji przyjętych działań ekologicznych. Umożliwiają one obiektywną ocenę działań wynikających ze strategii i planów operacyjnych, kształtując jednocześnie efektywny system zarządzania zasobami środowiskowymi powiatu.

1.4 Zawartość dokumentu Programu

Zawartość Programu ochrony środowiska Powiatu Pyrzyckiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2017 wynika z wytycznych dokumentów wyższego szczebla (krajowego, wojewódzkiego), i została dostosowana do uwarunkowań panujących w Powiecie Pyrzyckim. Zatem na zawartość niniejszego dokumentu składają się następujące rozdziały:

Rozdział 1: Wstęp

Wprowadzenie, w którym zaprezentowano cel i zakres dokumentu, podstawę prawną opracowania, koncepcję struktury Programu, metodykę realizowanych prac oraz jego zawartość.

Rozdział 2: Założenia i uwarunkowania Programu

Rozdział ten prezentuje:

- uwarunkowania Programu,
- krajowe, wojewódzkie i powiatowe priorytety w zakresie ochrony środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych, w tym obszary specyficzne o najbardziej niekorzystnym w skali powiatu stanie środowiska i występujących zagrożeniach środowiska.

Rozdział 3: Charakterystyka Powiatu Pyrzyckiego

Rozdział zawiera podstawowe informacje dotyczące Powiatu Pyrzyckiego w zakresie aktualnego stanu środowiska wraz ze zdiagnozowanymi zagrożeniami dla poszczególnych komponentów środowiska.

Rozdział 4: Identyfikacja problemów ekologicznych – ocena wdrażania Programu ochrony środowiska

Na podstawie danych otrzymanych z gmin Powiatu Pyrzyckiego określono najważniejsze problemy ekologiczne i zagrożenia.

Rozdział 5: Strategia ochrony środowiska do 2017 roku

W rozdziale 5 wytypowano 3 cele strategiczne, do każdego przypisano cele ekologiczne oraz zadania ich realizacji. Są to:

Cel strategiczny I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski.

Cele ekologiczne:

1. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych
2. Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą
3. Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza
4. Racjonalne wykorzystanie energii odnawialnej
5. Ochrona przed emisją ponadnormatywnego hałasu
6. Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych
7. Poprawa gospodarki odpadami
8. Ochrona i poprawa jakości gleb oraz rekultywacja terenów zdegradowanych
9. Zmniejszanie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska z powodu awarii przemysłowych i ograniczenie ich skutków

Cel strategiczny II: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych.

Cele ekologiczne:

10. Ochrona zasobów złóż kopalin
11. Poprawa i ochrona środowiska przyrodniczego
12. Poprawa, ochrona i racjonalne użytkowanie lasów
13. Rozwój turystyki ekologicznej zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju
14. Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego

Cel strategiczny III: Wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska.

Cele ekologiczne:

15. Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa
16. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem
17. Poprawa dostępności do informacji o stanie środowiska

Zadania o charakterze strategicznym omawiają poszczególne obszary strategiczne jak: środowisko wodne, powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny, promieniowanie elektromagnetyczne, gospodarka odpadami, środowisko glebowe, awarie przemysłowe, kopaliny, dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe, edukacja ekologiczna. Z tym, że obszar dotyczący gospodarki odpadami będzie szczegółowo uwzględniony w odrębnym dokumencie Planie Gospodarki Odpadami Powiatu Pyrzyckiego na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017.

Rozdział 6: Prognozowany stan środowiska w 2017 roku

Rozdział przedstawia przewidywane zmiany w środowisku jakie będą powstawały bądź pogłębiały się w wyniku rozwoju gospodarczego i realizacji opracowanej strategii.

Rozdział 7: Zarządzanie Programu ochrony środowiska

Rozdział zatytułowany: Zarządzanie Programu ochrony środowiska omawia tematy dotyczące oceny realizacji Programu, instrumentów zarządzania środowiskiem, organizacji zarządzania Programem (cykliczna ocena realizacji Programu, w tym wskaźniki efektywności Programu).

Rozdział 8: Aspekty finansowe wdrażania Programu ochrony środowiska

W rozdziale 9 zaprezentowano aspekty finansowe wdrażania Programu, w tym ramy finansowe realizacji Programu, sumaryczne zestawienie kosztów wdrożenia przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2012–2015 oraz udział potencjalnych źródeł finansowania w ogólnych kosztach Programu.

Rozdział 9: Zestawienie wytycznych dla gminnych programów ochrony środowiska

Rozdział jest poświęcony omówieniu najważniejszych wytycznych dla zachowania spójności dokumentów szczebla wojewódzkiego i powiatowego z dokumentami gminnymi dotyczącymi ochrony środowiska. Powiatowy Program ochrony środowiska powinien stanowić punkt odniesienia do budowania szczegółowej strategii i harmonogramu działań w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska obejmującej wszelkie potrzeby środowiskowe gmin.

2 Założenia i uwarunkowania Programu

Przyjęte założenia określające istniejące uwarunkowania oraz przestrzeń formalną oraz prawną dla opracowania Programu ochrony środowiska opierają się na uwarunkowaniach zewnętrznych i wewnętrznych.

W Programie uwzględniono zarówno uwarunkowania wyższego rzędu mające znamiona „uniwersalnych” przynajmniej w kontekście mezoregionalnym – czyli dotyczących zarówno Powiatu Pyrzyckiego jak i terenów sąsiednich w obrębie obowiązującego systemu prawnego (prawa polskiego jak i międzynarodowego). Traktowane są w niniejszym opracowaniu jako uwarunkowania zewnętrzne. Druga grupa uwarunkowań jest związana z zamierzeniami rozwojowymi powiatu, które to dość precyzyjnie delimitują przyszły kształt rozwoju w zakresie: gospodarczym, społecznym jak i w kontekście ładu środowiskowo – przestrzennego Powiatu Pyrzyckiego.

2.1 Zasady polityki ekologicznej państwa

Zasady polityki ekologicznej państwa są zasadami, na których oparty jest zarówno program ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego, jak i Powiatu Pyrzyckiego. Celem głównym, wypływającym z polityki ekologicznej państwa jest zasada zrównoważonego rozwoju, co oznacza taki model rozwoju, w którym zaspokajanie bieżących potrzeb społecznych oraz potrzeb przyszłych pokoleń będzie traktowane równoprawnie.

W polityce ekologicznej ujęto cały szereg zasad niezbędnych do budowania prawidłowych podwalin Programu. Na szczególne wyróżnienie zasługują:

- *Zasada przezorności* mówiąca o tym, że rozwiązania pojawiających się problemów powinny nastąpić wtedy, gdy pojawi się uzasadnione prawdopodobieństwo wystąpienia problemu.
- *Zasada prewencji*, oznaczająca w szczególności:
 - zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń i innych uciążliwości w wyniku zmniejszenia oddziaływania na środowisko poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
 - recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania,
 - zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (tzw. dyrektywa IPPC),
 - wprowadzanie prośrodowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji,
- *Zasada subsydiarności* — oznaczająca przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany.

- *Zasada „zanieczyszczający płaci”* — odpowiedzialność za skutki zanieczyszczenia i stwarzania zagrożeń dla środowiska ponosi sprawca. Dotyczy ona również uciążliwości powodowanej procesami konsumpcji, zwłaszcza, gdy konsument ma możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych.
- *Zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej* ma zastosowanie przy wyborze planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska, które zostaną poddane ocenie ekonomicznej, w trakcie i po ich realizacji.
- *Zasada uspołecznienia i równego dostępu do środowiska* oznaczająca udział obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie realizacji rozwoju zrównoważonego. Zapewnia też sprawiedliwy i powszechny dostęp do informacji o środowisku jak również korzystanie z jego dóbr przez organizacje międzyregionalne, grupy społeczne i jednostki ludzkie.

W celu stworzenia warunków niezbędnych do ochrony środowiska Sejm Polskiej Rzeczypospolitej uchwalił nowe Prawo ochrony środowiska (ustawa z dnia 27.04.2001 r.) Dział III tej ustawy poświęcony został polityce ekologicznej państwa. Zgodnie z art. 13 ustawy polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. W dokumencie tym określono w szczególności:

- 1) cele ekologiczne;
- 2) priorytety ekologiczne;
- 2a) poziomy celów długoterminowych;
- 3) rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
- 4) środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejny 4-letni okres (art. 14). W art. 17 ustawy zapisano, że w celu realizacji polityki ekologicznej państwa zarządy wojewódzkie, powiatowe i gminne sporządzają programy ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14.

Założenia zawarte w „Polityce Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” przewidują realizację celów i zadań o charakterze systemowym. Wynikają one z realizacji wymogów cyklicznego sporządzania tego typu opracowań, co zostało zawarte w ustawie Prawo ochrony środowiska.

Niniejsze opracowanie należy traktować jako wypełnienie obowiązku aktualizacji tej polityki, a więc odniesienia jej celów i niezbędnych działań do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz stanu środowiska. Odnosi to się głównie do priorytetowych kierunków działania określonych w VI Programie działań Unii Europejskiej w dziedzinie środowiska. Do najważniejszych wyzwań zaliczono:

- działania na rzecz realizacji zasady zrównoważonego rozwoju;
- przystosowanie do zmian klimatu;
- ochrona różnorodności biologicznej.

Priorytety zgodne są z celami VI Programu Działań na Rzecz Środowiska UE oraz Odnowioną Strategią UE dotyczącą Trwałego Rozwoju. W ten sposób realizacja krajowej polityki ekologicznej wpisywać się będzie w osiąganie celów tej polityki na poziomie całej Wspólnoty.

2.2 Cele i kierunki działań polityki ekologicznej o charakterze systemowym

2.2.1 Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

2.2.1.1 Cele średniookresowe do 2016

Celem średniookresowym jest:

- doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów.

2.2.1.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

Kierunkami działań są:

- reaktywowanie działania Komisji ds. Ocen Oddziaływania na Środowisko przy Ministrze Środowiska głównie w celu analizowania dokumentów strategicznych.
- rozwój metodologii wykonywania ocen oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych oraz szkolenia dla projektodawców tych dokumentów oraz dla osób oceniających.

2.2.2 Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

2.2.2.1 Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem średniookresowym jest:

- uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Działania te powinny objąć pełną internalizację kosztów zewnętrznych związanych z presją na środowisko.

2.2.2.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

Kierunkami działań są:

- zastosowanie systemu „zielonych zamówień” w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego organizowanych przez wszystkie instytucje korzystające ze środków publicznych,
- eliminacja z rynku wyrobów szkodliwych dla środowiska,
- promocja tworzenia „zielonych miejsc pracy” z wykorzystaniem funduszy Unii Europejskiej,
- promocja transferu do Polski najnowszych technologii służących ochronie środowiska przez finansowanie projektów w ramach programów unijnych,
- wykonanie analizy dotyczącej możliwości wprowadzenia w Polsce „zielonej” reformy podatkowej,
- przeprowadzenie ogólnopolskiej kampanii społecznej kształtującej zrównoważone wzorce konsumpcji,
- wprowadzenie etykiet informujących o produktach ekologicznych i ich promocja wśród społeczeństwa,

- opracowanie krajowego planu wycofania proszków do prania zawierających fosforany,
- wsparcie zastosowania pojazdów o niskiej emisji i wysokiej efektywności energetycznej z napędami alternatywnymi oraz wypracowanie rozwiązań hamujących napływ do krajowego parku zagranicznych pojazdów o niekorzystnych parametrach ekologicznych i energetycznych.

2.2.3 Zarządzanie środowiskowe

2.2.3.1 Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem średniookresowym jest:

- przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie.

2.2.3.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

Kierunkami działań są:

Stworzenie mechanizmów stymulujących przystępowanie przedsiębiorstw i instytucji do systemów zarządzania środowiskowego. Do mechanizmów tych należą:

- wprowadzanie „zielonych zamówień” promujących w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego firmy posiadające certyfikaty zarządzania środowiskowego przez uzyskanie przez nie dodatkowych punktów,
- upowszechnienie wśród społeczeństwa logo EMAS i normy ISO 14001 a także logo CP jako znaków jakości środowiskowej firmy będącej wytwórcą danego wyrobu lub świadczącej określoną usługę,
- podniesienie prestiżu instytucji publicznej posiadającej certyfikat zarządzania przez akcję wśród społeczeństwa dotyczącą znaczenia takiego certyfikatu,
- ograniczenie częstotliwości kontroli, w zakresie ochrony środowiska podmiotów posiadających certyfikaty zarządzania środowiskowego i uproszczenie trybu ich kontroli,
- ograniczenie kosztów związanych z wdrożeniem systemów zarządzania środowiskowego przez przedsiębiorstwa i instytucje.

2.2.4 Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

2.2.4.1 Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem średniookresowym jest:

Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”, prowadzącą do:

- proekologicznych zachowań konsumenckich,
- prośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska,
- organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska,
- uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska.

2.2.4.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

Kierunkami działań są:

- doskonalenie metod udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie przez wszystkie instytucje publiczne,
- rozwój szkolnej edukacji w zakresie ochrony środowiska, dostępu do informacji o środowisku oraz kształtowanie zachowań zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (akcje, szkolenia dla nauczycieli i szkół),
- promowanie etykiet znakujących aspekt środowiskowy produktów w celu ułatwienia konsumentom zachowań proekologicznych,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe,
- zapewnienie udziału pozarządowych organizacji ekologicznych we wszystkich gremiach podejmujących decyzje dotyczące ochrony środowiska,
- szkolenia dla pracowników instytucji publicznych oraz przedsiębiorców w zakresie przepisów o dostępie społeczeństwa do informacji o środowisku,
- ściślejsza współpraca z dziennikarzami w zakresie edukacji ekologicznej wszystkich grup społecznych – większe niż dotąd zaangażowanie w tym zysk funduszy ekologicznych.

2.2.5 Rozwój badań i postęp techniczny

2.2.5.1 Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem średniookresowym jest:

- zwiększenie roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu eko-innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska.

2.2.5.2 Kierunki zadań na lata 2009-2012

Kierunkami działań są:

- uruchomienie systemu zagranicznych stypendiów naukowych dla najlepszych absolwentów uczelni związanych z ochroną środowiska,
- umożliwienie finansowania przez fundusze ekologiczne wdrażania eko-innowacji opracowanych w polskich placówkach naukowo-badawczych,
- zwiększenie wymiany zespołów badawczych z najlepszymi zagranicznymi instytutami (wspierane finansowo przez fundusze ekologiczne),
- doposażenie w nowoczesną aparaturę naukową instytutów, uczelni i systemów monitoringu (finansowane przez NFOŚiGW),
- wspieranie platform technologicznych jako miejsca powstawania rozwiązań innowacyjnych przez ośrodki naukowe i jednostki gospodarcze,
- wdrożenie systemu informatycznego resortu „Środowisko”, w tym wdrożenie Systemu Informatycznego Inspekcji Ochrony Środowiska „EKOINFONET”,
- uruchomienie krajowego systemu monitorowania technologii środowiskowych.

2.2.6 Odpowiedzialność za szkody w środowisku

2.2.6.1 Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem średniookresowym jest:

- stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody. W przypadku wystąpienia szkody w środowisku koszty naprawy muszą w pełni ponieść jej sprawcy.

2.2.6.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

Kierunkami działań są:

- zakończenie prac nad pełną transpozycją przepisów dyrektywy 2004/35/W do ustawodawstwa polskiego przez nowelizację ustawy o zapobieganiu i naprawie szkód w środowisku,
- stworzenie bazy danych o szkodach w środowisku i działaniach naprawczych,
- prowadzenie szkoleń na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku dla pracowników administracji, sądownictwa oraz podmiotów gospodarczych,
- wzmocnienie kadrowe i aparaturowe Inspekcji Ochrony Środowiska pozwalające na pełną realizację zadań kontrolnych,
- zapewnienie w budżecie państwa środków na rekultywację terenów zanieczyszczonych przed 30 kwietnia 2007 r.

2.2.7 Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

2.2.7.1 Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem średniookresowym jest:

- przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju, w szczególności dotyczy to miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji.

2.2.7.2 Kierunki działań w latach 2009-2012

Kierunkami działań są:

- wdrożenie wytycznych metodycznych dotyczących uwzględnienia w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w szczególności wynikających z opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko (wraz z poprawą jakości tych dokumentów),
- wdrożenie przepisów umożliwiających przeprowadzanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (które jest opracowaniem planistycznym obejmującym teren całej gminy),
- zatwierdzenie wszystkich obszarów europejskiej sieci Natura 2000 oraz sporządzenie dla nich planów ochrony,
- wdrożenie koncepcji korytarzy ekologicznych,
- uwzględnianie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi,
- określenie zasad ustalenia progów tzw. chłonności środowiskowej oraz pojemności przestrzennej zależnie od typu środowiska,

- wprowadzenie mechanizmów ochrony zasobów złóż kopalin przed zagospodarowaniem powierzchni uniemożliwiającym przyszłe wykorzystanie,
- uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie powietrza, wód i hałasu.

Powiatowy program ochrony środowiska powinien być skoordynowany ze sporządzanymi na szczeblu powiatu programami sektorowymi (np. programem gospodarki leśnej, programem ratowniczo-gaśniczym sporządzonym przez powiatowe komendy państwowej straży pożarnej, itp.), powiatowymi programami rozwoju infrastruktury: mieszkalnictwa, transportu, zaopatrzenia w wodę, itd., powiatowym planem gospodarowania odpadami sporządzonym zgodnie z ustawą o odpadach, a także obejmującym obszar powiatu programem ochrony powietrza, programem ochrony środowiska przed hałasem i programem ochrony wód jeżeli programy takie dla obszarów obejmujących dany powiat lub jego część zostały lub są opracowywane w związku z wymaganiami wynikającymi z ustawy Prawo ochrony środowiska.

Ponadto powiatowe programy ochrony środowiska powinny uwzględniać:

- zadania wynikające z ustawy o ochronie przyrody, tj. uwzględnienie rejestru pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych użytków ekologicznych oraz zespołów przyrodniczo - krajobrazowych;
- zadania wynikające z ustawy Prawo geologiczne i górnicze w zakresie ochrony złóż kopalin i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych;
- zadania wynikające z ustawy o przeznaczeniu gruntów leśnych do zalesienia w zakresie wyznaczenia obszarów do zalesienia;
- zadania wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska i ustawy o wprowadzeniu ustawy;
- Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw w zakresie programu działań dotyczącego m.in.:
 - problematyki hałasu — opracowanie map akustycznych;
 - gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej;
 - rolnictwa ekologicznego;
 - edukacji ekologicznej;
 - rozwiązań wynikających ze strategii rozwoju województwa oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa;
 - założeń z gminnych programów branżowych.

2.3 Uwarunkowania wynikające z Planu zagospodarowania województwa zachodniopomorskiego

Podstawowym celem polityki zagospodarowania przestrzennego prowadzonej przez państwo czy samorząd województwa jest kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, sprzyjającej zrównoważonemu wykorzystaniu cech, zasobów i walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem poziomu i jakości życia oraz trwałym zachowaniem właściwości środowiska dla potrzeb obecnego i przyszłych pokoleń.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego jest dokumentem wyznaczającym następujące merytoryczne przesłania i wymagania:

- uwarunkowania zewnętrzne zagospodarowania przestrzennego województwa
- wpływ procesów integracji europejskiej na rozwój województwa

- uwarunkowania wynikające z wymogów międzynarodowej współpracy transgranicznej i współpracy z sąsiednimi województwami
- uwarunkowania wynikające z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju
- uwarunkowania wewnętrzne zagospodarowania przestrzennego województwa
- uwarunkowania ekologiczne, środowiskowe i przyrodnicze zagospodarowania przestrzennego województwa
- cele zagospodarowania przestrzennego województwa
- zasady zagospodarowania przestrzennego województwa
- kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa

Obecnie obowiązujący Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego został uchwalony przez Sejmik Województwa w 2002 r. Od tego czasu nastąpiły zmiany nie tylko w zagospodarowaniu przestrzennym, ale również w ustawodawstwie, zmianie uległy również podstawowe dokumenty strategiczne województwa. Ponadto zmieniły się uwarunkowania geopolityczne, przestrzenne i regionalne, wynikające z przystąpienia Polski w 2004 roku do Unii Europejskiej. Wobec powyższego Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w latach 2006 i 2007 podjął uchwały o przystąpieniu do sporządzenia zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego (uchwały: Nr XXVIII/332/06 z dnia 27 marca 2006 r. oraz Nr V/57/07 z dnia: 24 kwietnia 2007 r.).

Efektem podjętych uchwał było rozpoczęcie przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego procedury sporządzenia zmiany Planu. Ich rezultatem jest przyjęcie 16 marca 2010 r. Koncepcji zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego. Dokument ten poprzedza projekt zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa i w swojej treści zawiera syntezę uwarunkowań rozwoju województwa, diagnozę stanu i propozycje kierunków rozwoju przestrzennego w poszczególnych zagadnieniach branżowych i problemowych.

Przygotowanie niniejszego dokumentu - Programu ochrony środowiska dla Powiatu Pyrzyckiego było prowadzone w myśl zapisów dokonanych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego, a zwłaszcza celów i kierunków działania oraz konkretnych zadań dotyczących polityki przestrzennej w zakresie ochrony zasobów i walorów środowiska przyrodniczego, infrastruktury systemu transportowego oraz infrastruktury technicznej ochrony środowiska.

2.4 Uwarunkowania wynikające ze Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2020

Regionalna strategia rozwoju jest punktem odniesienia do wszystkich działań rozwojowych na terenie województwa wspierających procesy rozwojowe regionu, jest podstawą do przygotowania regionalnego programu operacyjnego, strategii sektorowych, długofalowych planów określających kierunki działań i pozostałych dokumentów politycznych i programowych na poziomie województwa.

Uwzględniając nową, sytuację w otoczeniu, wzrost możliwości rozwojowych i oczekiwań mieszkańców regionu, sformułowano następującą, misję dla województwa zachodniopomorskiego:

„Stworzenie warunków do stabilnego i zrównoważonego rozwoju województwa zachodniopomorskiego opartego na konkurencyjnej gospodarce i przedsiębiorczości mieszkańców oraz aktywności społecznej przy optymalnym wykorzystaniu istniejących zasobów.”

Przez postulat zrównoważonego i trwałego rozwoju rozumie się:

- aktywizację gospodarczą, województwa z zachowaniem zasad zrównoważonego wzrostu ekonomicznego, z uwzględnieniem czynników ekologicznych i obecnych gospodarczych funkcji województwa (gospodarka morską, turystyka, transport, przemysł, rolnictwo) oraz lepszego wykorzystania endogenicznych zasobów i potencjałów będących podstawą, do transformacji i budowania przewagi strategicznej regionu;
- poprawę dostępności ekonomicznej i komunikacyjnej regionu oraz rozbudowę jego infrastruktury technicznej i ekonomicznej;
- rozwój nauki i budowanie więzi strukturalnych między praktyką, a nauką;
- aktywizację obszarów wiejskich na rzecz ich wielofunkcyjnego rozwoju oraz wzrostu efektywności i konkurencyjności rolnictwa;
- wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości;
- wdrożenie regionalnej polityki równoważenia rynku pracy,
- działanie na rzecz polepszenia warunków życia społeczności lokalnych w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa, kultury, kultury fizycznej i polityki społecznej;
- podejmowanie inicjatyw gospodarczych i społecznych na rzecz pełnej integracji województwa i wyrównania szans rozwoju poszczególnych jego obszarów;
- rozwój współpracy międzyregionalnej, międzynarodowej i transgranicznej;
- wspieranie rozwoju demokracji lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego;
- wsparcie, rozwój i aktywizacja MSP;
- budowanie tożsamości i marki regionu.

Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2020 wyznacza 6 celów strategicznych, z tego dwa odnoszące się do sfery gospodarczej, dwa do sfery przestrzennej i środowiska oraz dwa do sfery społecznej. Do każdego z nich zaproponowano działania. Są to:

Cel nr 1. „Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania”

Cele kierunkowe:

- 1.1. Wzrost innowacyjności gospodarki
- 1.2. Rozwój i promocja produktów turystycznych regionu
- 1.3. Wspieranie współpracy i rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości
- 1.4. Wspieranie wzrostu eksportu
- 1.5. Zrównoważony rozwój gospodarki morskiej
- 1.6. Restrukturyzacja i wspieranie prorynkowych form produkcji rolnej i rybołówstwa

Cel nr 2. „Wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego”

Cele kierunkowe:

- 2.1. Podnoszenie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego
- 2.2. Popieranie rozwoju lokalnych produktów i usług
- 2.3. Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu
- 2.4. Wspieranie rozwoju instytucjonalnego, finansowego i usługowego otoczenia

biznesu

Cel nr 3. „Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu”

Cele kierunkowe:

- 3.1. Wzmocnienie roli Szczecina - stolicy regionu oraz Koszalina - krajowego ośrodka równoważenia rozwoju
- 3.2. Wspieranie rozwoju struktur funkcjonalno-przestrzennych
- 3.3. Aktywizacja regionalnych ośrodków rozwoju liczących od 20 do 100 tys. mieszkańców
- 3.4. Rozwój małych miast (do 20 tys. mieszkańców), rewitalizacja i rozwój obszarów wiejskich
- 3.5. Stworzenie efektywnego, dostępnego i zintegrowanego systemu transportowego
- 3.6. Wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego i rynku mieszkaniowego

Cel nr 4. „Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami”

Cele kierunkowe:

- 4.1. Usuwanie skutków i przeciwdziałanie degradacji środowiska
- 4.2. Zachowanie, ochrona i odtwarzanie walorów i zasobów środowiska naturalnego
- 4.3. Racjonalna gospodarka zasobami naturalnymi regionu, efektywne wykorzystanie zasobów i odnawialnych źródeł energii
- 4.4. Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych

Cel nr 5. „Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności”

Cele kierunkowe:

- 5.1. Rozwój infrastruktury społecznej na obszarach wiejskich
- 5.2. Kształtowanie postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych
- 5.3. Budowanie społeczeństwa uczącego się
- 5.4. Wzmacnianie środowiskowej roli systemu edukacyjnego i europejskiej współpracy w edukacji
- 5.5. Budowanie społeczeństwa informacyjnego
- 5.6. Poprawa przestrzennej i zawodowej struktury rynku pracy, wzrost mobilności zawodowej ludności
- 5.7. Podnoszenie jakości kształcenia oraz dostępności i jakości programów edukacyjnych
- 5.8. Współpraca międzynarodowa, transgraniczna i regionalna

Cel nr 6. „Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu”

Cele kierunkowe:

- 6.1. Wzmacnianie tożsamości społeczności lokalnych
- 6.2. Wspieranie rozwoju demokracji lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego
- 6.3. Wzmacnianie więzi i warunków funkcjonowania rodziny
- 6.4. Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa ludności
- 6.5. Opieka i wspieranie aktywności osób w wieku poprodukcyjnym
- 6.6. Rozwój sportu i rekreacji, promocja zdrowego stylu życia
- 6.7. Stworzenie spójnego systemu realizacji zadań ochrony zdrowia i bezpieczeństwa zdrowotnego
- 6.8. Wspieranie działań aktywizujących rynek pracy
- 6.9. Przeciwdziałanie procesom marginalizacji społecznej
- 6.10. Stworzenie systemu realizacji zadań polityki socjalnej

2.5 Uwarunkowania wynikające z Programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Programu ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015 stanowi aktualizację poprzedniego Programu na lata 2002-2006 z perspektywą na lata 2008-2011. Dla realizacji nadrzędnego celu polityki ekologicznej państwa jakim jest tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego oraz zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju przyjęto 5 celów strategicznych, natomiast w województwie zachodniopomorskim przyjęto 3 cele strategiczne. Są to:

I. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski.

II. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych.

III. Wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska.

W WPOŚ przyjęto generalną zasadę kontynuacji celów i zadań POŚ na lata 2002 – 2006. Cele i działania POŚ WZ na lata 2008-2011 to:

I CEL STRATEGICZNY:

DALSZA POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO DLA OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW POLSKI

1. Poprawa jakości środowiska.
 - 1.1. Poprawa gospodarki wodnej.
 - 1.1.1. Poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.
 - 1.1.2. Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą.
 - 1.2. Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza.
 - 1.3. Poprawa klimatu akustycznego.
 - 1.4. Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.
2. Poprawa gospodarki odpadami.
3. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych
4. Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Morza Bałtyckiego i Zalewu Szczecińskiego.
5. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego.

II CEL STRATEGICZNY:

OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH

6. Ochrona złóż kopalin.
7. Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego.

8. Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów.

III CEL STRATEGICZNY:

WZMOCNIENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA OCHRONĄ ŚRODOWISKA

9. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

3 Ogólna charakterystyka Powiatu Pyrzyckiego

Powiat Pyrzycki położony jest w południowo-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego. Obszar województwa zachodniopomorskiego liczy 22 902 km² powierzchni (7,3% powierzchni kraju), w tym 726 km² zajmuje Powiat Pyrzycki. Lokalizację powiatu przedstawia mapa zamieszczona na Ryc. 3-1 uwzględniająca aktualny podział administracyjny omawianego obszaru.

W skład Powiatu Pyrzyckiego wchodzi 6 gmin: Bielice, Kozielice, Lipiany, Przelewice, Pyrzyce, Warnice oraz 2 miasta: Pyrzyce - siedziba powiatu i Lipiany.

W 2009 r. wg danych GUS 2010 Powiat Pyrzycki był zamieszkiwany przez 39 930 mieszkańców, głównie na wsi. Charakterystyczną cechą powiatu jest szereg specyficznych warunków przyrodniczych i społeczno-gospodarczych.

Znaczący wpływ na warunki przyrodnicze w powiecie mają:

- obecność jedynej w województwie i jednego z nielicznych w kraju Ogrodu Dendrologicznego w Przelewicach, bogatego w liczne gatunki kwiatów i roślin;
- występowanie na terenie powiatu różnych i licznych form ochrony przyrody w postaci rezerwatów;
- zróżnicowana budowa geologiczna i rzeźba powierzchni - powiat charakteryzuje się dużym bogactwem typów krajobrazu — obejmuje on okolice jeziora Miedwie, rzeki Płoni, jeziora Płoń oraz Pojezierza Barlineckiego;
- przez powiat przebiega 15 południk długości geograficznej wschodniej służący za podstawę do obliczania czasu strefy środkowoeuropejskiej;
- przebieg przez teren powiatu dwóch większych rzek uchodzących do Odry i odwadniających jego obszar: rzeka Płoń i rzeka Myśla;
- obecność Jeziora Miedwie (zajmuje 5 miejsce pod względem wielkości w Polsce), którego dno sięga 28 m p.p.m. w związku z tym jest kryptodepresją;
- zasoby wód termalnych znajdujące się na głębokości 1 600 m;
- występowanie żyznych i bogatych w próchnicę gleb.

Z kolei na warunki społeczno-gospodarcze duży wpływ mają przede wszystkim:

- położenie powiatu znajdujące się wzdłuż międzynarodowego szlaku komunikacyjnego;
- bliski dostęp do przejść granicznych do Niemiec i Skandynawii;
- położenie w strefie oddziaływania wojewódzkiego miasta Szczecina odległego od stolicy powiatu zaledwie o 44 km; dostęp do infrastruktury miasta Szczecina;
- ułatwiona komunikacja z większymi miastami tj.: Szczecin, Poznań, Berlin za sprawą drogi ekspresowej S-3 prowadzącej od Szczecina do Gorzowa Wielkopolskiego;
- połączenia promowe z krajami Skandynawskimi ze Świnoujścia oddalonego od stolicy powiatu o 120 km;
- obecność nowoczesnej ciepłowni Geotermia Pyrzyce;
- korzystne warunki rozwoju za sprawą posiadanej nadwyżki energii cieplnej i niezagospodarowanym gruntem wokół ciepłowni.

Większość terenów Powiatu Pyrzyckiego to tereny uzbrojone już w sieć wodociągową, kanalizacyjną, elektryczną oraz drogi dojazdowe, stanowiące zachętę dla przyszłych inwestorów. Powiat oferuje także szereg możliwości uzyskania dogodnych ulg

inwestycyjnych i zwolnień od podatków. Najchętniej widziani są inwestorzy z dziedziny przetwórstwa rolno-spożywczego oraz turystyki i wypoczynku, ze wskazaniem na wypoczynek w oparciu o tereny wiejskie. Istnieją tu szerokie możliwości rozwoju agroturystyki.

Ryc. 3-1 Lokalizacja Powiatu Pyrzyckiego w województwie zachodniopomorskim (opracowanie własne)

3.1 Położenie geograficzne

Według Kondrackiego Powiat Pyrzycki położony jest na Pobrzeżach Południowobałtyckich oraz na Pojezierzach Południowobałtyckich. W obrębie Pobrzeży Południowobałtyckich powiat usytuowany jest w makroregionie Pobrzeże Szczecińskie. W ramach podprovincji Pojezierza Południowobałtyckie część powiatu znajduje się w makroregionie Pojezierze Zachodniopomorskie (Ryc. 3-2).

W obszarze Powiatu Pyrzyckiego wyróżnić można:
313 Pobrzeża Południowobałtyckie
313.2-3 Pobrzeże Szczecińskie

313.28 Równina Wełtyńska

313.31 Równina Pyrzycka (Równina Pyrzycko-Stargardzka)

314-316 Pojezierza Południowobałtyckie

314.4 Pojezierze Zachodniopomorskie

314.41 Pojezierze Myśliborskie

314.42 Pojezierze Choszczeńskie

Podział na regiony (wg J. Kondrackiego) obejmujący zasięgiem Powiat Pyrzycki został zaprezentowany na rycinie Ryc. 3-2.

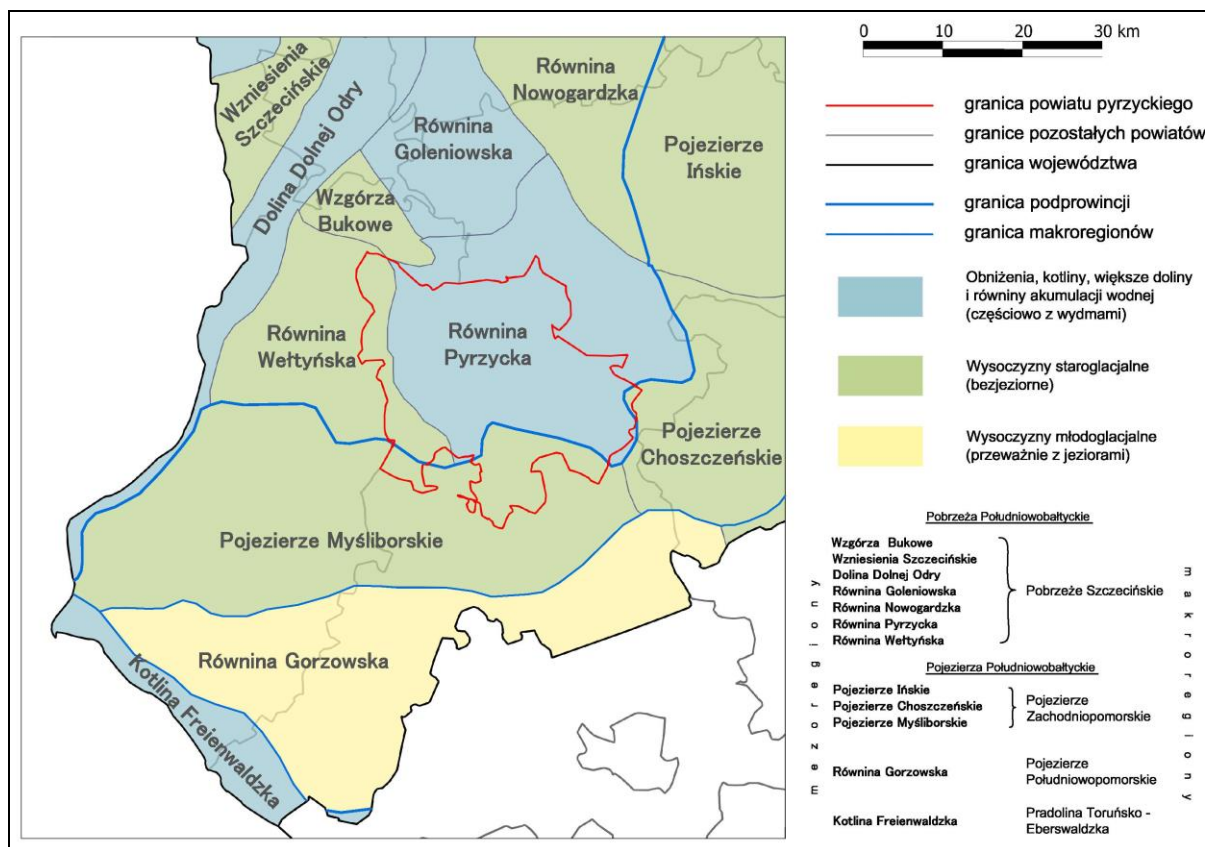
Dla podprowincji Pobrzeża Południowobałtyckiego obszary leżące w granicach Powiatu Pyrzyckiego to:

Równina Wełtyńska

Położona jest na południe od miasta Szczecina i Puszczy Bukowej. Jest to obszar o zróżnicowaniu wysokości: od 50 do 70 m n.p.m. Krajobraz urozmaicają jedynie niewielkie jeziora. Jest to typowa morena denną o rzeźbie niskofalistej. Równina Wełtyńska jest typowym obszarem rolniczym, pozbawianym miast. W dolinie Odry występują mady i torfy, a poza doliną w części wyżynnej - przeważają giny zwałowe.

Równina Pyrzycka (Równina Pyrzycko-Stargardzka)

Leży na południowy wschód od Puszczy Bukowej. Jest to obszar dawnego zastoiska pyrzyckiego, obejmujący również strefę otaczających je wysoczyzn morenowych. W przewadze występują tu ropy, mufla, marle oraz piaski akumulacji lodowcowej, utwory pyłowe i gliny zwałowe. W obniżeniach terenu spotykamy torfy, mady i piaski rzeczne. Środek mezoregionu zajmuje kilka jezior, z których największe - Miedwie liczy 36 km² i 42 m głębokości. Obszar równinny wznosi się ku wschodowi i południowi - do 60-80 m n.p.m.

Ryc. 3-2 Powiat Pyrzycki na tle jednostek fizyczno-geograficznych wg podziału fizyczno-geograficznego Polski J. Kondrackiego (opracowanie własne na podstawie Kondracki J.: Geografia regionalna Polski. Warszawa, PWN 2002)

Dla podprovincji Pojezierza Południowobałtyckiego obszary leżące w granicach Powiatu Pyrzyckiego to:

Pojezierze Myśliborskie

Swym zasięgiem obejmuje południową część województwa szczecińskiego, tj. najniższą część strefy moren czołowych, wraz z przylegającym do nich od południa wąskim, równinnym pasem sandrowym. Wysokości wahają się tutaj od 167 m n.p.m. (w pobliżu doliny Odry, na zachód od Chojny) do 110 m n.p.m. (w okolicach Trzeńska). Dzięki tym dużym różnicom wysokości w stosunku do Doliny Odry i den rynien jeziornych - krajobraz jest bardzo urozmaicony. Moreny czołowe Pojezierza Myśliborskiego wyznaczają zarysy czoła lądolodu, wciskającego się w dolinę Odry. Jest to obszar, gdzie lądolód fazy pomorskiej sięgają najbardziej na południe. Rynny lodowcowe, zorientowane prostopadle do strefy moren czołowych, przebiegają południkowo. Krajobraz tego mezoregionu jest bardzo urozmaicony, nie tylko ze względu na różnice wysokości, ale także licznie występujące jeziora (największe spośród nich to Jezioro Myśliborskie).

Pojezierze Choszczeńskie (314.42)

Mezoregion fizycznogeograficzny położony jest w południowo-zachodniej części Pojezierza Zachodniopomorskiego, między doliną Iny na północy a Pojezierzem Dobiegniewskim i częścią Równiny Gorzowskiej na południu oraz między Równiną Pyrzycko-Stargardzką i Pojezierzem Myśliborskim na zachodzie a Równiną Drawską na wschodzie. Pojezierze Choszczeńskie wiąże się z łukiem moren czołowych, uformowanych przez wysunięty na południe odrzański łob lodowcowy, gdzie wały morenowe zmieniają kierunek z równoleżnikowego na południkowy, tworząc człon pośredni między Pojezierzem Myśliborskim a Pojezierzem Ińskim. Wysokości moren dochodzą do 100-120 m n.p.m.

Prostopadłe do łuku moren (z północnego zachodu na południowy wschód) przebiegają dość długie rynny glacialne. Jedną z nich jest rynna Małej Iny – najdłuższa na tym pojezierzu – oraz rynna jezior choszczeńskich. W stosunku do otaczających wysoczyzn rynny glacialne są zwykle wcięte na głębokość dochodzącą do ok. 30-40 metrów. Obszar pojezierza odwadniają przede wszystkim Mała Ina i Ina, płynące ku północnemu zachodowi.

Niemal cały obszar Pojezierza Choszczeńskiego jest wykorzystywany rolniczo. Niewielkie tereny leśne znajdują się jedynie w pasie wzgórz czołowomorenowych.

3.2 Charakterystyka społeczno-gospodarcza powiatu

W 2009 r. wg danych GUS 2010 Powiat Pyrzycki był zamieszkiwany przez 39 930 mieszkańców, głównie na wsi. Na terenie Powiatu Pyrzyckiego można wyróżnić 3 typy zabudowy: starą, zwartą (osiedlową) oraz rozproszoną (postaci domków jednorodzinnych). Według danych uzyskanych z urzędów gminnych powiatu (wójt gminy Bielice oraz wójt gminy Kozielice do dnia zakończenia prac nad Programem nie przekazali materiałów) wynika, że w zależności od charakteru miejscowości przeważa zabudowa zwarta (np. Przelewice), bądź rozproszona (np. Warnice). Tabela zamieszczona poniżej przedstawia podział zabudowy w poszczególnych gminach (Tab. 3-1).

Tab. 3-1 Rodzaj zabudowy w poszczególnych gminach – opracowanie na podstawie ankiet

L.p.	Gmina	Rodzaj zabudowy			
		Stara (np. kamienice)	Zwarta (osiedlowa)	Rozproszona (domki jednorodzinne itp.)	Razem
1	Bielice	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2	Kozielice	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
3	Lipiany	139	55	421	615
4	Przelewice	0	65%	35%	100%
5	Pyrzyce	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
6	Warnice	10	15	400	425

Gminy wchodzące w skład powiatu mają typowy charakter rolniczy. Struktura wielkości gospodarstw w poszczególnych gminach Powiatu Pyrzyckiego została zaprezentowana w tabeli poniżej (Tab. 3-2). Z informacji otrzymanych od gmin wynika, że przeważająca wielkość gospodarstw to gospodarstwa drobne (gmina Lipiany) i średnie (gmina Przelewice, Warnice).

Tab. 3-2 Struktura wielkości gospodarstw w poszczególnych gminach Powiatu Pyrzyckiego – opracowanie na podstawie ankiet

L.p.	Gmina	Struktura wielkości gospodarstw					
		Do 1 ha	Do 5 ha	Do 10 ha	Do 30 ha	Do 50 ha	Powyżej 50 ha
1	Bielice	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2	Kozielice	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
3	Lipiany	337*	234	57	83	19	20
4	Przelewice	31	56	85	86	48	27
5	Pyrzyce	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
6	Warnice	20	52	180	93	25	10

*działki od 0,10 ha do 1,0 ha

Bielice

Gmina Bielice to niewielka rolnicza gmina, odległa od Szczecina o ok. 30 km. Zajmuje powierzchnię 84 km² i liczy około 3 tys. mieszkańców. Na terenie gminy dominują użytki rolne, głównie grunty orne.

Dynamika zmian w latach 2006-2009 dotycząca wielkości powierzchni gruntów i użytków rolnych w gminie Bielice, nie została zaprezentowana w postaci tabelarycznej z powodu braku uzyskania informacji z omawianej gminy.

Kozielice

Gmina Kozielice jest gminą typowo rolniczą, zajmującą obszar 94,53 km² w południowej części województwa.

Na strukturę powierzchni gminy składają się:

- użytki rolne - 75,47%
- lasy i zadrzewienia - 11,75%
- wody - 2,31%
- tereny komunikacji - 3,54%
- tereny osiedlowe - 1,47%
- pozostałe - 5,46%

Użytki rolne w gminie to w przeważającej części grunty orne - w większości klasy III a i III b - zajmują 83% użytków rolnych, sady stanowią - 0,2%, a użytki zielone - 17%. Prawie 2/3 użytków rolnych jest zagospodarowanych przez 7 gospodarstw wielkoobszarowych. Większość gospodarstw, bo aż 254 z 325 ma powierzchnię do 15 ha.

Struktura wielkości gospodarstw na terenie gminy przedstawia się następująco:

- 1-5 ha - 44,3%
- 6-15 ha - 33,8%
- 16-30 ha - 12,9%
- 31-50 ha - 2,8%
- 51-100 ha - 4,0%
- powyżej 100 ha - 2,2%

Dynamika zmian w latach 2006-2009 dotycząca wielkości powierzchni gruntów i użytków rolnych w gminie Kozielice, nie została zaprezentowana w postaci tabelarycznej z powodu braku uzyskania informacji z omawianej gminy.

Lipiany

Gmina Lipiany jest gminą typowo rolniczą, zajmującą obszar 94 km².

Struktura powierzchni terenów gminy:

- użytki rolne - 67,0%
- lasy i zadrzewienia - 14,0%
- wody - 9,0%
- tereny komunikacji - 3,0%
- tereny osiedlowe - 2,0%
- pozostałe tereny - 5,0%

Dynamikę zmian zachodzącą w latach 2006-2009 dotyczącą wielkości powierzchni gruntów i użytków rolnych w gminie Lipiany podano w tabeli poniżej (Tab. 3-3).

Tab. 3-3 Struktura powierzchni gruntów i użytków rolnych w latach 2006-2009 w gminie Lipiany – opracowanie na podstawie ankiety

Lp.	Nazwa wskaźnika	Powierzchnia [ha] w latach		Zmiany w wielkości powierzchni [ha] w latach 2006-2009
		2006	2009	
1	Powierzchnia użytków rolnych ogółem	6 365	6 347	-18 (99,7%)
2	Grunty orne ogółem	5 367	5 376	+9 (100,2%)
3	Sady ogółem	36	33	- 3 (91,7%)
4	Łąki ogółem	494	493	- 1 (99,8%)
5	Pastwiska ogółem	320	313	- 7(97,8%)
6	Lasy i grunty leśne ogółem	1 536	1 535	- 1 (99,9%)
7	Pozostałe grunty i nieużytki ogółem	1 590	1 609	+ 19 (101,2%)

W gminie 100% gospodarstw jest w rękach prywatnych. Grunty orne to 88,0% ogółu użytków, zielone - 11,0%, sady tylko 1,0%.

Struktura wielkości gospodarstw:

- 1-5 ha - 45,0%
- 6-15 ha - 26,0%
- 16-100 ha i powyżej 100 ha - 29,0%

Przeważają grunty III i IV klasy.

Przelewice

Gmina Przelewice jest gminą rolniczo-turystyczną, zajmującą obszar 162 km².

Struktura powierzchni terenów gminy:

- użytki rolne - 78,9%
- lasy i zadrzewienia - 7,1%
- wody - 5,9%
- tereny komunikacji - 2,6%
- tereny osiedlowe - 1,8%
- pozostałe tereny - 3,7%

Wielkości powierzchni gruntów i użytków rolnych wyrażone w ha dla gminy Przelewice podano w tabeli poniżej (Tab. 3-4).

Tab. 3-4 Struktura powierzchni gruntów i użytków rolnych w latach 2006-2009 w gminie Przelewice – opracowanie na podstawie ankiety

Lp.	Nazwa wskaźnika	Powierzchnia [ha] w latach		Zmiany w wielkości powierzchni w latach 2006-2009
		2006	2009	
1	Powierzchnia użytków rolnych ogółem	13 165		b.d.
2	Grunty orne ogółem	11 695		b.d.
3	Sady ogółem	52		b.d.
4	Łąki ogółem	670		b.d.
5	Pastwiska ogółem	388		b.d.
6	Lasy i grunty leśne ogółem	1 200		b.d.
7	Pozostałe grunty i nieużytki ogółem	1 831		b.d.

Gospodarstwa prywatne stanowią 62,2%, państwowe - 29,9%, a 7,9% - spółdzielcze. Na grunty orne przypada 90,3% ogółu użytków, sady - 0,5% i użytki zielone - 9,2%. Prawie

60,0% gruntów ornych stanowią gleby III klasy bonitacyjnej (czarnoziemy pyrzyckie), a klasy IV - 20,2%.

Struktura wielkości gospodarstw:

- 1-2 ha - 9,1%
- 3-5 ha - 13,9%
- 6-10 ha - 17,0%
- 11-15 ha - 44,5%
- 16-100 i powyżej 100 ha - 15,5%

Największe gospodarstwo indywidualne w gminie wynosi 426,9426 ha.

Pyrzyce

Pyrzyce są największą gminą o charakterze typowo rolniczym. Teren gminy obejmuje obszar 205 km².

Struktura powierzchni terenów gminy:

- użytki rolne - 84,6%
- lasy i zadrzewienia - 1,4%
- wody - 4,0%
- tereny komunikacji - 3,8%
- tereny osiedlowe - 3,2%
- pozostałe tereny - 3,0%

Dynamikę zmian zachodzącą w latach 2006-2009, dotyczącą wielkości powierzchni gruntów i użytków rolnych w gminie Pyrzyce podano w tabeli Tab. 3-5. Wynika z niej, że w przeciągu 3 lat z obszaru gminy ubyło przeszło 560 ha łąk, w tym samym okresie wzrosła powierzchnia gruntów ornych o 662 ha.

Tab. 3-5 Struktura powierzchni gruntów i użytków rolnych w latach 2006-2009 w gminie Pyrzyce – opracowanie na podstawie ankiety

Lp.	Nazwa wskaźnika	Powierzchnia [ha] w latach		Zmiany w wielkości powierzchni [ha] w latach 2006-2009
		2006 rok	2009 rok	
1	Powierzchnia użytków rolnych ogółem	20 440	20 440	0
2	Grunty orne ogółem	13 179	13 841	662
3	Sady ogółem	313	273	-40
4	Łąki ogółem	3 201	2 633	-568
5	Pastwiska ogółem	671	615	-56
6	Lasy i grunty leśne ogółem	248	248	0
7	Pozostałe grunty i nieużytki ogółem	b.d.	b.d.	b.d.

Z uwagi na występowanie dobrych gleb pochodzenia pojeziornego tzw. czarne ziemie, charakter gminy jest typowo rolniczy - grunty orne stanowią 64,0% ogółu użytków, zielone - 19,0%, sady - 2,0%.

Klasy bonitacyjne: kl. II — 15,8%, III — 55,8%, IV — 25,3%. Dominują uprawy buraków cukrowych (ok. 500 ha) i pszenicy (6 500 ha). Powierzchnia zasiewów rzepaku wynosi ok. 1 800 ha. Produkcja zwierzęca to hodowla bydła mlecznego i trzody chlewnej.

Struktura wielkości gospodarstw:

- do 1-2 ha - 25,7%
- 3-5 ha - 12,2%

- 6-10 ha - 19,4%
- 11-15 ha - 19,0%
- 16-100 ha - 22,3%
- powyżej 100 ha - 1,4%

Gospodarstwa prywatne - 97,0%, państwowe - 0,4%, spółdzielcze - 0,4%.

Warnice

Gmina Warnice znana szczególnie z czarnoziemów jest obszarem typowo rolniczym, obejmującym powierzchnię około 86 km².

Struktura powierzchni:

- użytki rolne - 80,8%
- lasy i zadrzewienia - 0,9%
- wody - 10,5%
- tereny komunikacji - 3,4%
- tereny osiedlowe - 2,2%
- pozostałe tereny - 2,2%

Dynamikę zmian dotyczącą wielkości powierzchni gruntów ornych i użytków rolnych wyrażoną w ha w gminie Warnice podano w Tab. 3-6. Z tabeli tej wynika, że w latach 2006-2009 zmiany w wielkości powierzchni tych obszarów były minimalne bądź w ogóle nie uległy zmianie.

Tab. 3-6 Struktura powierzchni gruntów i użytków rolnych w latach 2006-2009 w gminie Warnice – opracowanie na podstawie ankiety

Lp.	Nazwa wskaźnika	Powierzchnia [ha] w latach		Zmiany w wielkości powierzchni [ha] w latach 2006-2009
		2006	2009	
1	Powierzchnia użytków rolnych ogółem	6 980	6 981	+1
2	Grunty orne ogółem	5 989	5 987	-2
3	Sady ogółem	17	18	+1
4	Łąki ogółem	655	655	0
5	Pastwiska ogółem	276	276	0
6	Lasy i grunty leśne ogółem	82	82	0
7	Pozostałe grunty i nieużytki ogółem	166	165	-1

Gospodarstwa prywatne stanowią 99,4%. Użytki rolne to w większości grunty orne - 86,3%, zielone - 13,4%, sady - 0,3%. Przeważają gleby II i III klasy bonitacyjnej. Gospodarstwa o wielkości 5- 10 ha zajmują 35%, a od 10 do 15 ha - 27%.

3.3 Demografia i zatrudnienie

GUS 2010 podaje, że na koniec grudnia 2009 r. ludność województwa zachodniopomorskiego wynosiła 1 693 198 osób, w tym w Powiecie Pyrzyckim był zamieszkiwany przez 39 930 mieszkańców, głównie na wsi (Tab. 3-7).

Tab. 3-7 Charakterystyka demograficzna Powiatu Pyrzyckiego (stan na 31.12.2008 r. i 31.12.2009 r.) – opracowanie na podstawie ankiet i danych z GUS 2010

Gmina		Liczba mieszkańców (dane z ankiet)					Liczba mieszkańców w 2008 r. (GUS 2010)	Liczba mieszkańców w 2009 r. (GUS 2010)
		Miasto		Wieś		Razem		
		Zabudowa zwarta (osiedlowa)	Rozproszona (domki jednorodzinne)	Zabudowa zwarta (osiedlowa)	Rozproszona (domki jednorodzinne)			
1	Bielice	-	-	734	2 326	3 090	2 976	2 977
2	Kozielice	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	2 594	2 588
3	Lipiany	3 391	790	634	1 298	6 113	6 081	6 008
4	Przelewice			3 560	1 928	5 488	5 194	5 189
5	Pyrzyce	Ogółem: 12 771		Ogółem: 6 979		19 750	19 589	19 583
6	Warnice	0	0	0	3 568	3 586	3 568	3 585

Według danych podawanych przez GUS 2010, dla Powiatu Pyrzyckiego, przyrost naturalny jest dodatni i w roku 2009 wyniósł 72, natomiast saldo migracji wewnętrznych jest ujemne i wyniosło -103. Dane demograficzne dla poszczególnych gmin Powiatu Pyrzyckiego w latach 2008-2009 zostały zaprezentowane w tabeli poniżej (Tab. 3-8).

Tab. 3-8 Dane demograficzne dla gmin Powiatu Pyrzyckiego w poszczególnych latach - GUS 2010

Tab. 3-6 Dane demograficzne dla gmin i owiatu i przyzkiego w poszczególnych latach - 2008-2010			
Lp.	Wyszczególnienie	Lata	
		2008	2009
Bielice			
1	Liczba ludności ogółem	3 011	3 005
2	Przyrost naturalny	-6	2
3	Saldo migracji	22	10
Lipiany			
1	Liczba ludności ogółem	6 113	6 060
2	Przyrost naturalny	14	-12
3	Saldo migracji	-27	-41
Kozielice			
1	Liczba ludności ogółem	2 638	2 636
2	Przyrost naturalny	1	11
3	Saldo migracji	-10	-13
Przelewice			
1	Liczba ludności ogółem	5 275	5 275
2	Przyrost naturalny	12	16
3	Saldo migracji	-11	-16
Pyrzyce			
1	Liczba ludności ogółem	19 723	19 731
2	Przyrost naturalny	35	39
3	Saldo migracji	-43	-31
Warnice			
1	Liczba ludności ogółem	3 589	3 604
2	Przyrost naturalny	5	16
3	Saldo migracji	-15	-1

Większość społeczeństwa zamieszkuje tereny wiejskie. W wyniku przekształceń gospodarczych w Polsce, tereny Powiatu Pyrzyckiego uznane za praktycznie całkowicie rolnicze, są narażone na duże bezrobocie.

W 2009 r. zaobserwowano systematyczny wzrost ilości zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pyrzycach. Przyczyną tego zjawiska mogły być zmiany jakie zachodzą obecnie w życiu społecznym i gospodarczym. Początek roku 2009 przyniósł zwolnienia w firmach redukujących zatrudnienie (Backer OBR, Falcon, spółki Stoczni Szczecińskiej). Poza tym wśród osób rejestrujących się są osoby powracające do Urzędu po okresie zatrudnienia wynikającego ze zobowiązań pracodawców przyjmujących początkowo te osoby na staż. Podobna sytuacja wystąpiła w drugiej połowie roku. Wobec możliwości

przyjęcia kolejnego stażysty, pracodawcy chętnie korzystają z tej formy pozyskiwania pracowników do firm. Wzmoczone rejestracje w miesiącach drugiej połowy roku to również powroty do kraju pracowników sezonowych podejmujących zatrudnienie za granicą w okresie letnim.

W tabelach (Tab. 3-9, Tab. 3-10, Tab. 3-11) zamieszczono informacje na temat ilości osób bezrobotnych zarejestrowanych w grudniu 2008 i 2009 oraz w czerwcu 2010 r. z podziałem na gminy.

Tab. 3-9 Liczba bezrobotnych w Powiecie Pyrzyckim w czerwcu 2010 r. (<http://www.puppyrzyce.pl/>)

Lp.	Miasto/gmina	Liczba bezrobotnych					W tym z prawem do zasiłku	
		ogółem	kobiet	w tym zamieszkałych na wsi	w tym kobiet	ogółem	kobiet	ogółem
1	Gmina Bielice	227	118	227	118	45	19	227
2	Gmina Kozielice	243	122	243	122	31	11	243
3	Gmina Przelewice	557	277	557	277	103	34	557
4	Miasto i Gmina Pyrzyce	1484	704	597	307	294	126	1484
5	Gmina Warnice	274	147	274	147	42	16	274
6	Miasto i Gmina Lipiany	576	287	191	92	112	47	576
7	RAZEM	3361	1655	2089	1063	627	253	3361

Tab. 3-10 Liczba bezrobotnych w Powiecie Pyrzyckim w grudniu 2009 r. (<http://www.puppyrzyce.pl/>)

Lp.	Miasto/gmina	Liczba bezrobotnych					W tym z prawem do zasiłku	
		ogółem	kobiet	w tym zamieszkałych na wsi	w tym kobiet	ogółem	kobiet	ogółem
1	Gmina Bielice	234	122	234	122	57	22	234
2	Gmina Kozielice	302	157	302	157	57	25	302
3	Gmina Przelewice	667	345	667	345	138	45	667
4	Miasto i Gmina Pyrzyce	1670	820	659	333	349	141	1670
5	Gmina Warnice	328	172	328	172	59	23	328
6	Miasto i Gmina Lipiany	609	315	219	120	99	37	609
7	RAZEM	3810	1931	2409	1249	759	293	3810

Tab. 3-11 Liczba bezrobotnych w Powiecie Pyrzyckim w grudniu 2008 r. (<http://www.puppyrzyce.pl/>)

Lp.	Miasto/gmina	Liczba bezrobotnych					W tym z prawem do zasiłku	
		ogółem	kobiet	w tym zamieszkałych na wsi	w tym kobiet	ogółem	kobiet	ogółem
1	Gmina Bielice	161	96	161	96	29	11	161
2	Gmina Kozielice	209	123	209	123	30	11	209
3	Gmina Przelewice	473	299	473	299	65	31	473
4	Miasto i Gmina Pyrzyce	1229	698	462	279	211	105	1229
5	Gmina Warnice	224	143	224	143	32	13	224
6	Miasto i Gmina Lipiany	478	286	157	99	77	45	478
7	RAZEM	2774	1645	1686	1039	444	216	2774

Stopa bezrobocia rejestrowanego, zgodnie z danymi z GUS 2010, w Powiecie Pyrzyckim w 2009 r. wynosiła 26,9%, a w 2008 r. 21%.

3.4 Sytuacja gospodarcza

Poniżej korzystając z danych Głównego Urzędu Statystycznego uwidoczniono dochody i wydatki budżetu Powiatu Pyrzyckiego oraz podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD 2004.

Tab. 3-12 Dochody budżetu powiatu w roku 2009 (GUS 2010)

Dochody budżetu gmin ogółem	Dochody własne	Subwencje ogólne	Dochody majątkowe	Dotacje	Środki z budżetu Unii Europejskiej	Ogółem na jednego mieszkańca
w tys. PLN						w PLN
97 892,13	39 582,66	33 824,84	5 983,299	24 067,17	1 372,604	2 447,73

Tab. 3-13 Wydatki budżetu powiatu w roku 2009 (GUS 2010)

Wydatki ogółem	Rolnictwo i łowiectwo	Transport i łączność	Gosp. komunalna i ochrona środowiska	Gosp. mieszk.	Administracja publiczna	Oświata i wychowanie
W tysiącach PLN						
108 984,19	3 392 ,54	6 852,94	5 074,76	1 781,16	4 526,01	9 369,42
Ogółem na jednego mieszkańca	Ochrona zdrowia	Opieka społeczna	Turystyka	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona ppoż.	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	Kultura fizyczna i sport
W tysiącach PLN						
874,31	2 208,43	8 476,96	19,96	3 111,49	38,11	120,77

Tab. 3-14 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD2004 w roku 2009

Podmioty gospodarcze		
Sektor	ogółem	3 750
	publiczny	119
	prywatny	3 631
Podmioty wg sekcji PKD 2004		
Sekcja A - Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo		171
Sekcja B - Rybactwo		1
Sekcja C - Górnictwo		2
Sekcja D - Przetwórstwo przemysłowe		426
Sekcja E - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		5
Sekcja F - Budownictwo		732
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego		876
Sekcja H - Hotele i restauracje		78
Sekcja I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność		240
Sekcja J - Pośrednictwo finansowe		100
Sekcja K - Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej		514
Sekcja L - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne		55
Sekcja M - Edukacja		85
Sekcja N - Ochrona zdrowia i pomoc społeczna		225
Sekcja O - Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała		240
Sekcja P - Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników		-
Sekcja Q - Organizacje i zespoły eksterytorialne		-

3.5 Uwarunkowania glebowe

Powiat Pyrzycki posiada żyzne i bogate w próchnicę gleby. Podstawowym typem gleb są gleby brunatne, które prawie w całości przeznaczone są pod uprawę polową. Ich wartość bonitacyjna sięga od II do IV klasy. Z obszarem zastoiska pyrzyckiego związane jest występowanie czarnych ziem pyrzyckich, najżyźniejszych gleb na Pomorzu Zachodnim. Zaliczane od I do III klasy bonitacyjnej. Charakterystyka bonitacyjna gleb zaprezentowana została w Tab. 3-15.

Tab. 3-15 Charakterystyka bonitacyjna gleb w poszczególnych gminach Powiatu Pyrzyckiego – opracowanie na podstawie ankiet

L.p.	Gmina	% udział w ogólnej powierzchni		
		kl. I-III	kl. IV	powyżej IV klasy
1	Bielice	b.d.	b.d.	b.d.
2	Lipiany	60,7 orne 29,5 u. zielone	32,7 orne 48,0 u. zielone	6,6 orne 22,5 u. zielone
3	Kozielice	b.d.	b.d.	b.d.
4	Przelewice	80	15	5
5	Pyrzyce	81,3	16,3	2,4
6	Warnice	80	15	5

Gleby bagienne zajmują stosunkowo duży obszar. W obniżeniach terenu, na siedliskach podmokłych, terenach przyjeziornych wytworzyły się gleby torfowe i murszowe. Występują w dolinie rzeki Płoni, wokół jezior: Miedwie, Będgoszcz i Sitno. Gleby bagienne użytkowane są głównie jako łąki i pastwiska.

3.6 Rolnictwo

Powiat Pyrzycki jest typowo rolniczy. Użytki rolne zajmują ok. 3/4 ogólnej powierzchni powiatu. Największy udział użytków rolnych występuje w gminach: Pyrzycach, Warnicach, Przelewicach.

W strukturze zasiewów największy udział mają zboża (żyto), następnie rośliny okopowe (ziemniaki, buraki cukrowe). Mniejszy udział mają rośliny strączkowe i przemysłowe. Największe gospodarstwa rolnicze zlokalizowano w gminach:

- Przelewice w miejscowościach: Lucin, Lubiatowo, Przelewice, Kosin, Rosin, Jesionowo
- Lipiany w miejscowościach: Skrzynka i Nowice
- Kozielice w miejscowościach: Łozice i Przydarłów
- Bielice w miejscowościach: Nowe Linie, Linie, Babinek

Produkcja zwierzęca na terenie powiatu nie jest intensywna. W zdecydowanej większości skupia się w średniej wielkości gospodarstwach rolnych utrzymujących zwierzęta w sposób tradycyjny.

Tab. 3-16 Stan pogłowia zwierząt gospodarskich w Powiecie Pyrzyckim – opracowanie na podstawie ankiet

Lp.	Nazwa gatunku	Bielice	Kozielice	Lipiany	Przelewice	Pyrzyce	Warnice
1	Bydło ogółem:	b.d.	b.d.	504	b.d.	696	80
	w tym krowy	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	-	50
2	Trzoda ogółem:	b.d.	b.d.	1 193	b.d.	1 901	1 200
	w tym lochy	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	-	60
3	Owce ogółem	b.d.	b.d.	0	b.d.	0	0

W ostatnich latach obserwuje się na terenie powiatu spadek pogłowia bydła, co wpływa na pogarszanie się kultury użytków zielonych, szczególnie na terenach wymagających melioracji. W powiecie znaczącą produkcją jest również produkcja drobiarska. Produkcja mięsa drobiowego - brojlerów kurzych zlokalizowana jest m.in. w Nowe Linie w gminie Bielice.

Dobry stan czystości niektórych wód śródlądowych na terenie Powiatu Pyrzyckiego sprzyja hodowli ryb. Najliczniej występuje hodowla karpia (Będgoszcz i Lipiany).

Zagrożenia:

- podwyższona zawartość wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, poprzez użytkowanie rolnicze,
- wzrost zakwaszenia gleb użytkowanych rolniczo,
- niedostateczna informacja o terenach, na których zostały przekroczone standardy jakości gleby i ziemi,
- infiltracja związków azotu wskutek nadmiernego nawożenia gleb (płycej położone wody gruntowe),
- wysokie i bardzo wysokie zawartości azotu mineralnego w glebach na obszarze zlewni rzeki Płoni.

3.7 Gospodarka odpadami

Informacje charakteryzujące stan gospodarki odpadami powiatu zawarto w odrębnym dokumencie - w projekcie Planu Gospodarki Odpadami Powiatu Pyrzyckiego na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017. W związku ze zmianą w roku 2011 ustawy o odpadach (Dz. U. z 2011, Nr 152, poz. 897) skutkującej brakiem konieczności opracowywania gminnych i powiatowych planów gospodarki odpadami dokument ten nie musi zostać przyjęty uchwałą Rady Powiatu.

3.8 Uwarunkowania klimatyczne

Obszar Powiatu Pyrzyckiego pod względem klimatycznym należy do dzielnicy Bałtyckiej (nadmorski region klimatyczny). Charakteryzuje się klimatem morskim, łagodnym (wg Prawdziwca). Bliskość Morza Bałtyckiego powoduje, że klimat powiatu jest łagodniejszy (cieplejszy) zimą, i chłodniejszy latem, co powoduje niską amplitudę temperatury rocznej.

Dane klimatyczne dla obszaru Powiatu Pyrzyckiego:

- średnia temperatura roczna - $7,5 \div 7,8^{\circ}\text{C}$,
- średnia temperatura okresu V-VII - $13,5 \div 14,0^{\circ}\text{C}$,
- suma opadów atmosferycznych w roku - $550 \div 650$ mm,
- suma opadów atmosferycznych w okresie V-VII - $160 \div 180$ mm,
- długość okresu wegetacyjnego - $215 \div 218$ dni,
- liczba dni z pokrywą śniegu - $35 \div 45$ dni.

Na wiosnę przeważają suche i często mroźne wiatry północno-wschodnie i wschodnie. Latem przeważają chłodne, przynoszące deszcze wiatry zachodnie i północno-zachodnie, a jesienią ciepłe wiatry południowo-zachodnie.

3.9 Powietrze atmosferyczne

Powiat Pyrzycki jest jedną ze stref województwa zachodniopomorskiego objętych roczną oceną jakości powietrza za 2009 r. pod kątem zawartości dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, tlenku węgla i benzenu, pyłu zawieszonego PM10 oraz zawartego w tym pyłe ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu oraz ozonu. Według wyników pomiarów przeprowadzonych na terenie powiatu wszystkie te parametry kwalifikują powiat do klasy A. Podobna sytuacja ma miejsce w celu zapewnienia ochrony roślinom. Parametry SO₂ oraz NO_x kwalifikują w tym zakresie powiat do klasy A, czyli do klasy, która nie przekracza poziomu dopuszczalnego.

Roczna ocena jakości powietrza dla województwa zachodniopomorskiego - raport za 2009 rok zamieszcza wyniki pomiarów dla zanieczyszczeń w celu ochrony zdrowia. Są to zanieczyszczenia:

- dwutlenek siarki (SO₂)
 - stężenie średnioroczne na stanowisku pomiarowym w Bielicach w 2009 r. wyniosło 5,0 µg/m³ oraz średnie z pory zimowej 2008/2009 wyniosło 8,79 µg/m³.
 - stężenie średnioroczne na stanowisku pomiarowym w Warnicach w 2009 r. wyniosło 5,39 µg/m³ oraz średnie z pory zimowej 2008/2009 wyniosło 9,09 µg/m³.
- dwutlenek azotu (NO₂) – pomiary pasywne i manualne
 - stężenie średnie roczne wyniosło 16,9 µg/m³ w stacji pomiarowej w Bielicach
 - stężenie średnie roczne wyniosło 15,3 µg/m³ w stacji pomiarowej w Warnicach

W celu ochrony roślin dla zanieczyszczenia tlenkiem azotu (NO_x) dla stanowiska pomiarowego Wichudowa przyjęto wyniki pomiarów stężeń NO_x rejestrowane na stacji automatycznej Widuchowa (tło regionalne), klasyfikujące powiat do klasy A.

Zagrożenia:

- spalanie paliw stałych (węgiel, koks) powodujące powstawanie tzw. niskiej emisji i zanieczyszczenie powietrza związkami siarki, węgla i azotu oraz jego zapylenie,
- słaby rozwój sieci gazowej w szczególności na terenach wiejskich,
- emisja pochodząca ze spalin pojazdów samochodowych,
- przemysł.

3.10 Przemysł

Najbardziej uprzemysłowiona część województwa zachodniopomorskiego to tereny północno-zachodnie, gdzie zlokalizowany jest przemysł portowy, chemiczny i energetyczny (Szczecin, Police, powiat gryfiński, miasto Świnoujście). Z tego obszaru pochodzi 88% emisji całkowitej zanieczyszczeń gazowych (SO₂, NO₂ i CO) oraz 58,8% zanieczyszczeń pyłowych. Wiąże się to z faktem, iż znajdują się tam główne, punktowe źródła emisji: Zespół Elektrowni „Dolna Odra” (Elektrownia „Dolna Odra” i Elektrociepłownie: „Pomorzany” i „Szczecin”), a w powiecie polickim - Zakłady Chemiczne Police. Te powiaty są więc umieszczone na liście priorytetowej w ochronie powietrza przed emisjami. Sam Powiat Pyrzycki jest słabo uprzemysłowiony.

Wzmocnienie w latach 90. egzekucji wymogów prawnych, konsekwentna realizacja zasady „zanieczyszczający płaci” oraz urealnienie kosztów korzystania ze środowiska powoduje systematyczne ograniczanie przemysłowych oddziaływań na środowisko. W tym

kontekście coraz większego znaczenia nabierają zanieczyszczenia powietrza pochodzące od sektora komunalnego, tzw. niska emisja, z lokalnych kotłowni, zakładów usługowych i indywidualnych gospodarstw w małych regionach przemysłowych.

W Powiecie Pyrzyckim potrzeby energetyczne i grzewcze zaspokajane przez lokalne kotłownie komunalne, przemysłowe i inne.

Na terenie miejscowości Pyrzyce funkcjonuje ciepłownia geotermalna. Uzyskiwane w ciepłowni geotermalnej ciepło służy do zaspokajania następujących potrzeb:

- do ogrzewania budynków w wyznaczonej części miasta,
- do przygotowania ciepłej wody użytkowej,
- do pokrycia strat ciepła w sieci przesyłowej.

Sąsiedztwo aglomeracji szczecińskiej spowodowało, że na terenie Powiatu Pyrzyckiego przemysł jest słabo rozwinięty. Podstawy rozwoju gospodarczego Powiatu Pyrzyckiego i gmin wchodzących w jego skład, zwiane są z rozwojem funkcji rolniczych. Działalność przemysłowa w powiecie nie odgrywa istotnej roli w strukturze gospodarczej regionu i pozostaje poza obszarami intensywnego rozwoju gospodarczego. Na terenie powiatu znajdują się głównie zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego. Powiat dysponuje bardzo dobrymi warunkami dla rozwoju rolnictwa. Uwidacznia się to m.in. w wysokości plonów uzyskiwanych w produkcji roślinnej.

Sytuacja związana z rozwojem przemysłu w poszczególnych gminach Powiatu Pyrzyckiego została przedstawiona poniżej.

1. Bielice

W gminie Bielice w grudniu 2009 r., wg danych GUS 2010, zarejestrowanych było 219 podmiotów gospodarczych, a w 2008 - 227. Na terenie gminy Bielice nie ma przemysłu i większych zakładów produkcyjno - usługowych. Ważniejsze zakłady pracy znajdujące się na terenie gminy to:

- Spółki z o.o (Farmex, Linex, Bro i Petro-Black - miejsce obsługi podróżnych, w którym znajduje się duży sklep wielobranżowy, bar szybkiej obsługi, ekskluzywna restauracja z gdańskimi meblami, kawiarnia w oranżerii);
- Pyrzycko - Stargardzki Bank Spółdzielczy oddział w Bielicach;
- Urząd Pocztowy;
- Urząd Gminy;
- Młyn zbożowy w Babinie;
- Piekarnia w Swochowie;
- Ferma reprodukcyjna drobiu w Nowym Liniu;
- Przetwórstwo warzywne „IRENA” w Chabowie.

2. Kozielice

W Urzędzie Gminy Kozielice wg danych z GUS 2010 na dzień 31.12.2009 r. zarejestrowanych było 186, a w 2008 r. 194, podmiotów gospodarczych. Do znaczących zakładów należy zaliczyć:

- "ŁOZICE" Sp. z o.o. Łozice - produkcja rolnicza i usługi;
- "CMP Inwest" Sp. z o.o. Kozielice - produkcja rolnicza i usługi;
- "PER-LA" Sp. z o.o. Siemczyn - produkcja rolnicza i usługi;
- "Budus" Sp. z o.o. Tetyń - produkcja rolnicza i usługi;
- "Budrol" Sp. z o.o. Łozice - produkcja rolnicza i usługi;
- "PRES-CON" Sp. z o.o. Kozielice - wyroby metalowe: kontenery, pojemniki na śmieci, konstrukcje metalowe;

- "KUROTEC" - Polska Sp. z o.o. Kozielice - produkcja elementów z tworzyw termoplastycznych;
- Koza Stanisław - Zakład Produkcyjno Usługowy Mielno Pyrzyckie - wyroby z laminatów: łódki, kajaki, wanny, bagażniki samochodowe itp.;
- Dariusz Zybala - Zakład Przetwórstwa Mięsnego Tetyń;
- "AUTOMOBILE" Rokity - Zakład Naprawy Samochodów;
- "POL-BETON" Sp. z o.o. - Kopalnia Kruszyw w Załężu;
- "BT TOP-BETON" Sp. z o.o. - Wytwórnia Betonu Towarowego Przydarłów;
- "BUDIMEX DROMEX" Sp. z o.o. - Wytwórnia Mas Bitumicznych Przydarłów.

3. Lipiany

GUS 2010 podaje, że w 2009 r. w gminie Lipiany zarejestrowanych było 615 podmiotów gospodarczych, a w 2008 r. - 609. Przemysł jest jedną z trzech głównych funkcji miejscowości Lipiany. Na jego terenie zlokalizowane są ważniejsze zakłady przemysłowe:

- PRIGNITZ Meble Pomorskie;
- Areko – Sweden Sp. z o.o, Lipiany;
- GPM – pojazdy użytkowe;
- SVENSKA GROUP SP. Z O.O;
- SVENSKA DOOR SP. Z O.O;
- „MAT TRADE” SP. Z O.O;
- Fabryka Armatur Lipiany;
- „Krężel” Spółka z o.o;
- „AKALA –FARAONE” SP. Z O.O;
- Power Koncept Spółka z o.o. Batowo;
- „EKOM” Zakład Elektromechaniczny;
- Zakład Elektromechaniczny M. Łoziński;
- SIMBA;
- Firma Handlowo Usługowa „REDMAX”;
- „LIPKON" - przetwórstwo owoców;
- Suszarnia i mieszalnia pasz w Batowie.

Zdecydowana większość życia gospodarczego gminy związana jest bezpośrednio lub pośrednio z rolnictwem. W strukturze gospodarstw przeważają gospodarstwa prywatne.

Zakład przemysłowy „LIPKON” zaczął stosować zamknięte obiegi wodne w celu zmniejszenia ilości produkowanych ścieków.

4. Przelewice

W gminie Przelewice, odnotowano wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych. Dane z GUS 2010 podają, że w 2008 r. było 340, a w 2009 r. 355 podmiotów gospodarczych. Gminę uznaje się za gminę typowo rolniczą. Zdecydowana większość życia gospodarczego związana jest bezpośrednio lub pośrednio z rolnictwem. Brak jest przemysłu. Głównymi zakładami znajdującymi się na terenie gminy zatrudniającymi znaczącą część społeczeństwa są:

- Zakład Przetwórstwa Mięsnego Zagroda w Przelewicach
- ROLMIX
- Rolbi
- Arka.

5. Pyrzyce

Na terenie gminy Pyrzyce zarejestrowano 2 047 w 2007 r. podmiotów gospodarczych, natomiast rok później 2 157. Ważniejsze zakłady zlokalizowane na terenie gminy Pyrzyce to:

- Obrzańska Spółdzielnia Mleczarska w Pyrzycach;
- Centrala Nasienna i Agrobrest;
- POM-MED w Pyrzycach;
- Geotermia w Pyrzycach;
- Sharman;
- Europa System;
- REMDRUK
- BACKER OBR Sp. z o.o. - produkcja urządzeń grzewczych.

6. Warnice

Jak podaje GUS 2010 w 2009 r. zarejestrowanych podmiotów gospodarczych było 219, natomiast w 2008 r. 208. Największe zakłady zlokalizowane w miejscowości Warnice to:

- WARMET Sp. z o.o. - produkcja wyrobów metalowych (m.in. siatek, palet, pojemników, ogrodzeń);
- POMTOR Sp. z o.o. - produkcja wyrobów metalowych (m.in. palety, pojemniki, przęsła ogrodzeniowe);
- BARD Sp. z o.o. - produkcja wyrobów cukierniczych (głównie cukierki);
- WARPLON Sp. z o.o. - sprzedaż artykułów do produkcji rolnej (m.in. nawozów, pasz);
- Zakład Filialny BACKER OBR Sp. z o.o. - produkcja urządzeń grzewczych.

Dominujące na terenie powiatu gałęzie przemysłu wiążą się z rolniczym charakterem powiatu. Przeważają tu firmy związane z przetwórstwem rolno-spożywczym, stanowiącym zaplecze dla aglomeracji szczecińskiej. Wokół tej działalności rozwija się przemysł, handel i usługi związane z budownictwem oraz drobny przemysł maszynowy i metalowy.

Zagrożenia:

- emisja zanieczyszczeń do środowiska,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych,
- degradacja powierzchni ziemi,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska.

3.11 Komunikacja

Głównymi szlakami komunikacyjnymi w Powiecie Pyrzyckim są:

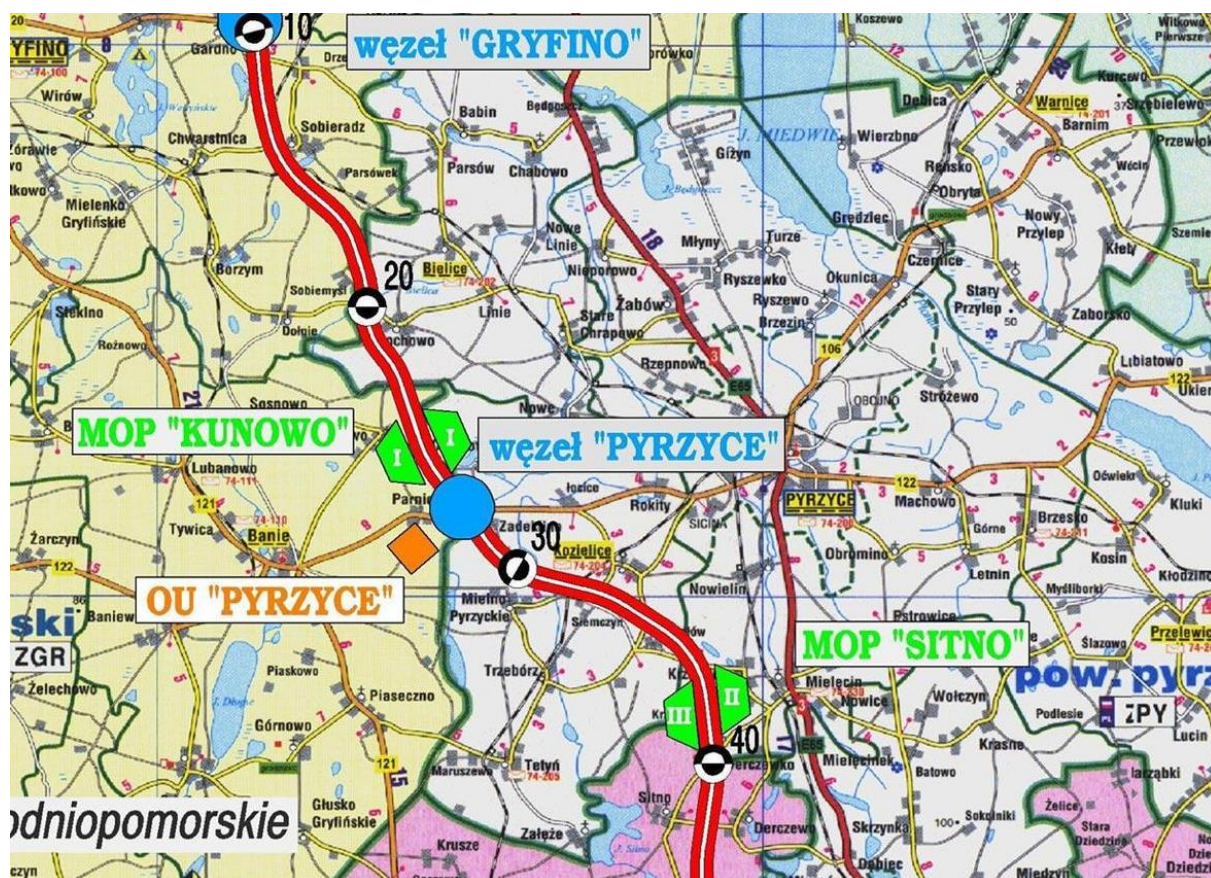
- droga krajowa nr 3 oraz budowana droga ekspresowa S-3,
- trasy kolejowe do: Szczecina, Stargardu, Kostrzyna,
- trzy drogi wojewódzkie nr 144, 153, 12.

Drogi powiatowe mają nawierzchnię utwardzoną.

Głównym walorem Powiatu Pyrzyckiego jest jego położenie wzdłuż międzynarodowego szlaku komunikacyjnego, bliskość przejść granicznych do Niemiec i Skandynawii oraz dostęp do infrastruktury miasta Szczecina, odległego od stolicy powiatu

o ok. 44 km. Najbliższe przejście na granicy polsko-niemieckiej znajduje się w odległości 60 km od Pyrzyc, a ze Świnoujścia odległego o 120 km jest połączenie promowe z krajami skandynawskimi.

Dobrze rozwinięta sieć dróg stwarza także dogodne połączenia komunikacyjne w obrębie samego powiatu. Budowana droga ekspresowa S-3, na odcinku od Szczecina do Gorzowa Wielkopolskiego, przebiega w odcinku województwa zachodniopomorskiego, w tym w Powiecie Pyrzyckim, przez gminę Kozielice i Pyrzyce oraz odcinek województwa lubuskiego. Podmiotem odpowiedzialnym za jej realizację jest Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad. Przebieg trasy zaakceptowany przez GDDiA, uwzględniający realizację inwestycji na terenie Powiatu Pyrzyckiego, został zaprezentowany poniżej na Ryc. 3-3.

Ryc. 3-3 Projekt budowy drogi ekspresowej S-3 na odcinku przebiegającym przez Powiat Pyrzycki (http://szczecin-gorzow.pl/?load=s3_inwestycje&sub=wstep&id=0&lp=0)

Droga ekspresowa S-3 przebiegająca przez powiat z węzłem na wysokości Pyrzyc umożliwi łatwą komunikację z większymi miastami, tj.: Szczecin, Poznań, Berlin. Węzeł „Pyrzyce” przebiegać będzie na skrzyżowaniu z drogą wojewódzką nr 122 Krajnik Dolny - Pyrzyce, biegnącą nad projektowaną drogą ekspresową. Węzeł o geometrii typowej „trąbki” zapewni wymianę relacji we wszystkich kierunkach, a połączenie z drogą wojewódzką będzie realizowane poprzez jednopoziomowe skrzyżowanie skanalizowane.

Droga ekspresowa jest jednym z odcinków drogi S-3 Szczecin – Gorzów Wielkopolski – Zielona Góra – Legnica – Lubawka (Granica Państwa z Czechami), stanowiącym ważny element w krajowej i europejskiej sieci dróg. Trasa ta łączy kraje Europy północnej i północną część Polski z południowymi regionami kraju oraz z przejściem granicznym z Czechami (Lubawka).

Droga ekspresowa nr S-3 otwiera województwu lubuskiemu dostęp do morza oraz wiąże je ze Szczecinem, największym ośrodkiem miejskim w północno - zachodniej części Polski. Lepsze powiązanie województw zachodniopomorskiego i lubuskiego leży w obopólnym interesie. Jest także ważne dla gmin nadmorskich, ponieważ rozszerza popyt turystyczny na ich walory rekreacyjno - wypoczynkowe nie tylko w regionie lubuskim, ale także dolnośląskim.

26.05.2010 r. został uruchomiony odcinek drogi ekspresowej S-3 o długości 28,2 km umożliwiający bezpieczny i komfortowy dojazd z podszczecińskiego węzła „Klucz” na autostradzie A-6 do zlokalizowanego na przecięciu z drogą wojewódzką numer 122 węzła „Pyrzyce” położonego w rejonie miejscowości Parnica. Umożliwienie przejazdu tym fragmentem S-3 usprawni ruch dzięki możliwości ominięcia centrum Pyrzyc oraz skrzyżowania dróg krajowych numer 3 i 10 w Szczecinie – Płoni.

Przed wybudowaniem drogi S-3 ruch odbywał się głównie drogą krajową nr 3 (E 65) przechodzącą przez zabudowane tereny miejscowości: Szczecin, Żabów, Pyrzyce, Mielęcin, Mielęcinek, Lipiany, Renice i Gorzów Wielkopolski. Nie posiada ona jednak odpowiednich parametrów w zakresie nośności, szerokości nawierzchni, bezpieczeństwa ruchu i zabezpieczenia środowiska przed szkodliwym wpływem drogi. W chwili obecnej na istniejącej drodze nr 3 panują niezadowalające, a na niektórych odcinkach nawet niedopuszczalne warunki ruchowe, które powodują poważne ograniczenie prędkości podróży, a także zagrożenie i uciążliwość dla kierowców i pieszych.

Istniejąca droga jest drogą międzynarodową prowadzącą do portu w Świnoujściu i stanowi jego połączenie z siecią dróg krajowych mając bardzo duże znaczenie zarówno dla tranzytu międzynarodowego, transportu krajowego jak i ruchu lokalnego.

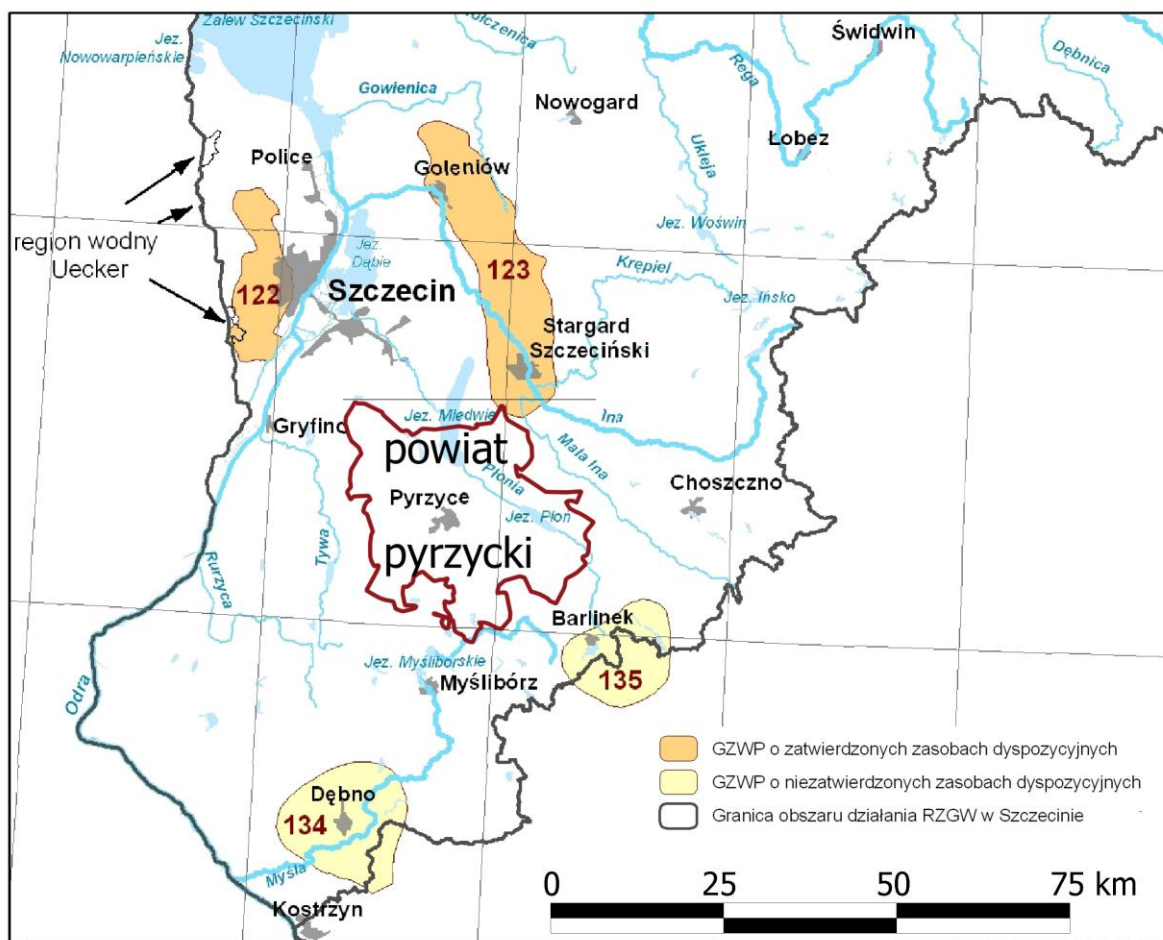
Zagrożenia:

- pogorszenie jakości powietrza ze względu na tlenki azotu przy szlakach komunikacyjnych,
- pogorszenie jakości powietrza pod względem zawartości ozonu w warstwie przyziemnej (troposferycznej).

3.12 Uwarunkowania hydrogeologiczne

Omawiany obszar położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie Zbiornika międzymorenowego Stargard - Goleniów - GZWP nr 123, dla którego wykonano dokumentację hydrogeologiczną określającą warunki hydrogeologiczne w związku z ustanowieniem obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych. Główny zbiornik wód podziemnych nr 123 Znajduje się w utworach czwartorzędu, które usytuowane są w utworach międzymorenowych. Posiada powierzchnię 378 km². Jego szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 83 tys. m³/dobę, a średnia głębokość ujęć – 45 m.

Na poniższej rycinie przedstawiono rozmieszczenie głównych zbiorników wód podziemnych położonych najbliżej omawianego obszaru.

Ryc. 3-4 Główne zbiorniki wód podziemnych położone najbliżej Powiatu Pyrzyckiego
(<http://www.rzgw.szczecin.pl/glowne-zbiorniki-wod-podziemnych>)

Piętro czwartorzędowe jest głównym użytkowym piętrzem wodonośnym na omawianym obszarze. W obrębie osadów czwartorzędowych występuje od 1 do 4 poziomów wodonośnych. Największe znaczenie gospodarcze posiada pierwszy użytkowy poziom wodonośny, który reprezentują płytkie warstwy wodonośne o potencjalnej wydajności studni głębinowych powyżej 10 m³/godz. Głębokość występowania tego poziomu zależy od morfologii terenu i obecności odpowiednich struktur wodonośnych. Na obszarach nizinnych oraz w obniżeniu rozciągającym się od misy Jeziora Dąbie w kierunku SE do rynien jezior Miedwie i Płoń i dalej do granicy województwa szczecińskiego (obniżenie to wykorzystywane jest przez rzekę Płonię), poziom ten występuje do głębokości 0-2 m.

Podobna głębokość notowana jest w obrębie rynien wód roztopowych wykorzystanych przez niewielkie ciek i jeziora: Kanał Chabowski, Kanał Nieborowski, Kanał Młyński. Na obszarach położonych wyżej, na południe od jez. Miedwie (Turze) do wysokości Pyrzyc oraz na wschód od Miedwia, do granicy zlewni przeważają głębokości 2-5 m p.p.t.

Na obszarach wysoczyzn morenowych na południe od Pyrzyc głębokość do pierwszego poziomu wodonośnego rośnie od 5 do 10 m w strefach drenowanych ciekami (wykorzystujące doliny wód roztopowych i rynny lodowcowe) do 20 m w strefach alimentacyjnych - na obszarach moreny dennej falistej, a nawet powyżej 30 m w strefach czołowomorenowych.

Na podstawie dostępnych materiałów archiwalnych, obejmujących dane dotyczące budowy geologicznej i dynamiki wód podziemnych, obejmujących dane z 400 wierceń

studziennych i 300 studni kopanych wykonano mapę hydroizohips pierwszej warstwy wodonośnej. Izolinie poprowadzono co 2 m na obszarach o małym zróżnicowaniu położenia lustra wody, i co 4 m na obszarach o większej dynamice.

Mapa hydroizohips jest podstawą do wyznaczenia zlewni hydrogeologicznej jeziora Miedwie. Wyznaczony zasięg zlewni jeziora generalnie pokrywa się z zasięgiem zlewni wód powierzchniowych, poza nielicznymi rejonami w strefach, gdzie pierwsze zwierciadło występuje bardzo głęboko, i jego związek z wodami powierzchniowymi jest niewielki. Obszarem, gdzie wododział wód podziemnych pozostawia poza zlewnią Miedwia pewne niewielkie obszary wchodzące do zlewni powierzchniowej, jest rejon na SW od Mielna Pyrzyckiego. Na podstawie przebiegu hydroizohips wyznaczono kierunki spływu wód podziemnych. Wskazują one na silnie drenujące działanie na wody podziemne doliny rz. Płoni i rynny jezior Płoń i Miedwie. Drenaż ten jest szczególnie intensywny w górnej części zlewni Płoni; na obszarach wysoczyzny w tym rejonie głębokość do lustra pierwszej warstwy wodonośnej dochodzi do 40 m.

Ocena stanu czystości wód podziemnych

Ocenę jakości wód podziemnych w roku 2008 przeprowadzono w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych, w którym zdefiniowanych zostało 5 klas jakości wód (klasa I – wody bardzo dobrej jakości).

Ponadto wykonano ocenę w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych, które uwzględnia postanowienia dyrektywy 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego.

Wyniki analizy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych na terenie Powiatu Pyrzyckiego zaprezentowano w poniższej tabeli (Tab. 3-17). Zgodnie z zapisami w tabeli, 3 punkty pomiarowe zakwalifikowano do II klasy, jedynie w gminie Bielice zakwalifikowano wody pomiarowe do klasy IV, czyli do wody o niezadowalającej jakości.

Tab. 3-17 Wyniki oceny jakości wód podziemnych badanych w ramach krajowego monitoringu operacyjnego w 2008 r. opracowanie na podstawie WIOŚ

L.p.	Nr pkt. w monitoringu krajowym	Miejscowość	Gmina	Typ wód	Stratygrafia ujętego poziomu wodonośnego	Użytkowanie terenu	Klasyfikacja	Wskaźniki determinujące jakość wód w 2008 r.	Wskaźniki przekraczające normy dla wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi	Zawartość azotanów w 2008 r. mg/dm ³
1	2522	Żabów - 1B	Pyrzycie	G	Q	Grunty orne	II		Fe, Mn, Tw _{og}	0,25
2	2523	Bielice - 1	Bielice	W	Q	Grunty orne	IV	K	Fe, Mn, Tw _{og}	21,3
3	2524	Lubato - 1A	Przelewo	W	Q	Grunty orne	II		Fe, Mn, Tw _{og}	0,15
4	2525	Wójcin - 2	Warnice	W	Q	Grunty orne	II		Fe, Mn	1,07

W - wody wglębne; G - wody gruntowe; Q - czwartorzęd

3.13 Uwarunkowania hydrologiczne

Powiat Pyrzycki charakteryzuje się bogatą siecią hydrograficzną. W całym powiecie dominuje śnieżny reżim zasilania, ze znaczną przewagą zasilania podziemnego i z wiosennymi wezbrzeniami roztopowymi. Wezbrzenia rzek powiatu są głównie związane z intensywnymi opadami w okresie letnim i jesiennym (wezbrzenia opadowe) oraz rzadziej z roztopami w okresie wczesnowiosennym (wezbrzenia roztopowe).

Obszar wysoczyzny w części zachodniej zlewni Płoni rozcinają prawie południkowe doliny, niektóre wykorzystane przez ciek wodny określane tu nazwą kanałów.

Największą z tych dolin jest dolina rzeki Siciny ciągnąca się od rejonu na SW od Mielęcina do Pyrzyc. Za Mielęcinkiem, w przedłużeniu tej doliny na południe rozpoczyna się ciąg jezior rynnowych.

Rzeka Płonia jest prawobrzeżnym dopływem Odry, do której wpada poprzez jez. Dąbie. Wypływa ona z jez. Ukłejno położonego obok jez. Barlineckiego.

W zlewni Płoni dużą powierzchnię zajmują jeziora - ok. 60 km². Większe z nich to Miedwie (36 km²), Płoń (83 km²), Będogoszcz (4,5 km²), Barlineckie (2,6 km²).

Ocena stanu czystości wód powierzchniowych

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych wymaga dokonania oceny stanu ekologicznego, elementów fizykochemicznych, stanu chemicznego i stanu jakości wód. W załącznikach od 1 do 5 i 8 rozporządzenia zamieszczono wartości graniczne dla poszczególnych klas. W 2008 r.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska przeprowadził badania jakości wód w 72 punktach pomiarowych, zlokalizowanych w 18 punktach sieci monitoringu diagnostycznego i 54 punktach sieci monitoringu operacyjnego. Punkty pomiarowe obejmowały 54 jednolite części wód (JCW), reprezentując 11 typów wód rzecznych. Wyniki analizy wód dla Powiatu Pyrzyckiego zaprezentowano w Tab. 3-18.

Tab. 3-18 Ocena jakości wód rzecznych w Powiecie Pyrzyckim w 2008 r. wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych – opracowanie na podstawie badań WIOŚ

Lp	Km rzeki	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Ocena elementów fizykochemicznych wg zał. 1	Ocena substancji szczególnie szkodliwych wg zał. 5	Ocena elementów biologicznych	Ocena stanu ekologicznego/potencjału ekologicznego	Ocena stanu chemicznego wg zał. 8	Ocena stanu w punkcie	Ocena stanu jednolitej części wód
1	51,0	Płonia powyżej jez. Płoń	II	dobry	I	dobry	b.d.	Dobry	dobry
2	35,4	rzeki Płonia powyżej ujścia Kanału Młyńskiego	poniżej dobrego	dobry	II	umiarkowany	dobry	Zły	zły
3	1,7	Kanał Młyński ujście do Płoni (m. Ryszewo)	poniżej dobrego	dobry	II	umiarkowany	b.d.	Zły	zły
4	2,3	Bielica ujście do Kanału Nieborowskiego	poniżej dobrego	b.d.	II	umiarkowany	b.d.	Zły	zły

Lp	Km rzeki	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Ocena elementów fizykochemicznych wg zał. 1	Ocena substancji szczególnie szkodliwych wg zał. 5	Ocena elementów biologicznych	Ocena stanu ekologicznego/potencjału ekologicznego	Ocena stanu chemicznego wg zał. 8	Ocena stanu w punkcie	Ocena stanu jednolitej części wód
5	5,1	Ostrowica powyżej jez. Będgoszcz	poniżej dobrego	b.d.	II	umiarkowany	b.d.	Zły	zły
6	1,6	Ostrowica ujście do jeziora Miedwie	poniżej dobrego	dobry	Brak wartości wskaźników w dla tego typu wód	nie oceniano	dobry	Zły	zły

Jak wynika z zamieszczonej powyżej tabeli tylko w punkcie pomiarowo-kontrolnym w 51,0 km rzeki Płoni ocena stanu jednolitej części wód jest dobra. Dla pozostałych punktów pomiarowych zlokalizowanych na obszarze powiatu wyniki badań świadczące o jakości wód są złe.

W roku 2008 Wojewódzki Inspektorat Środowiska badaniami objął 11 jezior województwa zachodniopomorskiego, w tym w jeziora Miedwie, którego lustro wody rozdzielone zostało także pomiędzy gminy: Pyrzyce i Warnice w Powiecie Pyrzyckim. Ocena według rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych objęto 9 jezior.

Ocenę wód jeziora Miedwie wykonano według rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 XII 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Badania wód jeziora Miedwie przeprowadzono na stanowisku zlokalizowanym w rejonie największej głębokości, która wynosi 43,8 m. Próbkę wody pobierano z warstwy powierzchniowej (1 m pod powierzchnią). Z ujęcia wody z jeziora Miedwie zaopatruje się więcej niż 100 tysięcy osób. Ma to wpływ na częstotliwość badania określonej grupy wskaźników, do czego obliguje wyżej wymienione rozporządzenie. Ponieważ z wieloletnich badań jeziora Miedwie wynikało, iż jego wody bywały okresowo skażone bakteriologicznie, a także nadmiernie obciążone związkami organicznymi zwiększono częstotliwość badań bakteriologicznych (bakterie typu kałowego) i ogólnego węgla organicznego. Ponadto jezioro Miedwie położone jest w Obszarze Szczególnie Narażonym na zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego i z tego powodu również zwiększono częstotliwość badań azotu Kjeldahla (forma organiczna azotu). Łącznie przeprowadzono badania 42 wskaźników jakości wody. Tylko jeden wskaźnik – ogólny węgiel organiczny nie spełnił wartości granicznych przydatności wód ujmowanych w celu zaopatrzenia ludzi w wodę do spożycia dla kategorii A2. Wyniki mieściły się w przedziale od 10,2 – 11,8 mg C/l, co kwalifikuje te wody do kategorii A3. Badania BZT₅ (wskaźnik związków organicznych) wykazały jednorazowe przekroczenie (na 8 wykonanych badań) wartości granicznej dla kategorii A2, co mogło mieć związek z zakwitem fitoplanktonu.

3.13.1 Sieć wodociągowa

W tabelach: Tab. 3-19 i Tab. 3-20 scharakteryzowano stan infrastruktury na terenie Powiatu Pyrzyckiego na podstawie danych publikowanych przez GUS. Zaprezentowano charakterystykę powiatu w porównaniu do województwa zachodniopomorskiego.

Tab. 3-19 Stopień zwodociągowania, skanalizowania i zgazyfikowania Powiatu Pyrzyckiego (wg GUS dla roku 2008)

Korzystający z instalacji	Udział w % ogółu ludności	
	Powiat Pyrzycki	woj. zachodniopomorskie
wodociąg	94,2	93,0
kanalizacja	66,5	74,4

Tab. 3-20 Wodociągi i kanalizacja w Powiecie Pyrzyckim (wg GUS dla roku 2008)

Lokalizacja	Sieć w km		Podłączenia prowadzące do budynków mieszkalnych [szt.]		Woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam ³]	Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną [dam ³]
	Wodociągowa	Kanalizacyjna	Wodociągowe	Kanalizacyjne		
Powiat Pyrzycki	234,1	122,2	4 858	2 567	1 096,4	993,5
województwo	8 707,0	4 992,3	162 683	98 257	60 649,3	67 179,9

Według danych GUS 2010, ogółem, korzystających z instalacji sieci wodociągowej na terenie Powiatu Pyrzyckiego, w roku 2008 było 94,2%. Przy czym długość sieci rozdzielczej w 2008 r. wyniosła 234,1 km. Ocenę jakości wody pitnej i urządzeń wodnych prowadzi PSSE w Pyrzycach.

Na terenie gminy Bielice funkcjonują 4 wodociągi o łącznej długości ok. 28 km:

- wodociąg (Babin, Parsów, Chabowo, Będgoszcz, Chabówko) o długości ok. 10 km, o zasobach na poziomie ok. 51 m³/h i wydobywaniu na poziomie 4 616 tys. m³/r.
- wodociąg (Swochowo) o długości ok. 2 km, o zasobach na poziomie ok. 70 m³/h i wydobywaniu na poziomie 786 tys. m³/r.
- wodociąg (Bielice, Linie Nowe, Linie) o długości ok. 9 km, o zasobach na poziomie ok. 90 m³/h i wydobywaniu na poziomie 44,12 tys. m³/r.
- wodociąg (Nowe Chrapowo, Stare Chrapowo) o długości ok. 7 km, o zasobach na poziomie ok. 38 m³/h i wydobywaniu na poziomie 13,74 tys. m³/r.

Według danych GUS 2010, ogółem, korzystających z instalacji sieci wodociągowej na terenie gminy Bielice, w roku 2008 było 95,2% a długość czynnej sieci rozdzielczej w 2008 r. wyniosła 29,6 km.

Na terenie gminy Kozielice zlokalizowanych jest 6 ujęć wody (Tetyń, Załęże, Siemczyn, Kozielice, Maruszewo i Przydarłów) o zasobach na poziomie od 1 m³/h do 15 m³/h. Łączny pobór wody kształtuje się na poziomie 62 tys. m³/r. Długość istniejącej sieci wodociągowej wynosi około 26 km. Według danych GUS 2010, ogółem, korzystających z instalacji sieci wodociągowej na terenie gminy Bielice, w roku 2008 było 95,5%.

Na terenie gminy Lipiany funkcjonuje 6 ujęć wodnych (Lipiany, Jedlice, Derczewko, Krasne, Nowice i Mironów) o zasobach na poziomie od 12,3 m³/h do 96 m³/h. Łączny pobór wody kształtuje się na poziomie 221 tys. m³/r. w 2009 r. Długość istniejącej sieci wodociągowej wynosi ok. 35 km. Według danych z urzędu gminy, 99% mieszkańców ma dostęp do odpowiedniej wody pitnej. Ujęcia w Skrzynce oraz w Połczynie są nieczynne.

Na terenie gminy Przelewice zlokalizowanych jest 11 ujęć wodnych z instalacją wodociągową (Przelewice, Kłodzino, Myśliborki, Bylice, Jesionowo, Kluki, Lubiatowo, Lucin, Płońsko, Wołdowo i Żuków) o zasobach na poziomie 255 m³/h. Łączny pobór wody kształtuje się na poziomie 227 tys. m³/r. Długość istniejącej sieci wodociągowej wynosi około 51 km. Według danych z urzędu gminy, 99% mieszkańców ma dostęp do odpowiedniej wody pitnej.

Na terenie gminy i miasta Pyrzyce zlokalizowanych jest łącznie 8 ujęć wodnych z instalacją wodociągową (Ryszewko, Obromino, Stróżewo, Obojno, Krzemlin, Mielęcín oraz Karniewo – część miasta Pyrzyce) o zasobach na poziomie od 10 m³/h do 26 m³/h. Na terenie miasta Pyrzyce zaopatrzenie w wodę realizowane jest w oparciu o ujęcie o zasobach 385 m³/h. Długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi około 22,5 km. Łączny pobór wody kształtuje się na poziomie 865,5 tys.m³/r. W 2009 r. odnotowano 821 przyłączy. Według danych z urzędu 98% mieszkańców Pyrzyc ma zapewniony dostęp do odpowiedniej jakości wody do picia. W latach 2007-2008 zmodernizowano 5,23 km sieci wodociągowej z czego:

- 2,8715 km sieci PE fi 315;
- 0,805 km sieci PE fi 225;
- 1,5535 km sieci PE fi 110.

W 2004 r. wybudowano nową Stację Uzdatniania Wody w Przyczach przy ul. Warszawskiej.

Na terenie gminy Warnice zlokalizowane są 4 ujęcia wody (Wierzno, Warnice, Cieszysław i Wójcin) o zasobach na poziomie od 49 m³/h do 88 m³/h. Łączny pobór wody kształtuje się na poziomie 102,35 tys. m³/r. Długość istniejącej sieci wodociągowej wynosi ok. 34 km. Według danych z urzędu gminy, 100% mieszkańców ma dostęp do odpowiedniej wody pitnej.

Zestawienie gospodarki wodno-ściekowej gmin powiatu zostało zaprezentowane w Tab. 3-21. Natomiast informacja na temat planowanych modernizacji istniejącej sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie gmin Powiatu Pyrzyckiego lub budowy nowych sieci uwzględniono w Tab. 3-22.

Tab. 3-21 Gospodarka wodno-ściekowa gmin Powiatu Pyrzyckiego w 2009 r. - opracowanie na podstawie ankiet

Lp.	Gmina	Długość sieci kanalizacyjnej [km]	Długość sieci wodociągowej [km]	Ilość przyłączy do sieci kanalizacyjnej [szt.]	Ilość przyłączy do sieci wodociągowej [szt.]	Pobór wody [tys. m ³ /rok/mieszkańca]
1	Bielice	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2	Kozielice	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
3	Lipiany	30,6	35,3	646	705	221
4	Przelewice	36,28	51,21	433	652	227
5	Pyrzyce	38,5	22,5	764	821	866,5
6	Warnice	27,70	34,20	416	1143	102,35

Tab. 3-22 Planowana budowa nowej/modernizacja istniejącej sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie gmin Powiatu Pyrzyckiego – opracowanie na podstawie ankiet

Lp.	Gmina	Długość planowanej sieci kanalizacyjnej [km]	Długość planowanej sieci wodociągowej [km]
1	Bielice	b.d.	b.d.
2	Kozielice	b.d.	b.d.
3	Lipiany	Nowa -11,5	Modernizacja - 3,0
4	Przelewice	32,6	17,9
5	Pyrzyce	1,0	Modernizacja - 5,23
6	Warnice	19,7	0

3.13.2 Gospodarka ściekowa

Na terenie Powiatu Pyrzyckiego zlokalizowanych jest 15 oczyszczalni ścieków komunalnych.

Gmina Bielice należy do najslabiej wyposażonych w urządzenia do oczyszczania ścieków. Dwie oczyszczalnie w Bielicach i Swochowie, o przepustowości 240 m³/d wraz siecią kanalizacyjną o długości ok. 7,1 km obsługują zaledwie 41,8% mieszkańców.

Według danych z GUS 2010, w **gminie Kozielice** kanalizacja o długości 8,4 km i biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 150 m³/d obsługuje miejscowości Kozielice, Siemczyn, Łozice, Maruszewo i Przydarłów, w tym ok. 49,0% mieszkańców.

W **gminie Lipiany** dwie mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków (grupowa w Lipianach i wiejska w Batowie) przyjmują średnio około 880 m³/d ścieków. Odbiornikiem tych ścieków są rzeka Myśla i Sicina. Sieć kanalizacyjna na terenie gminy o długości ok. 30,6 km obsługuje około 74,7% mieszkańców. W latach 2012-2015 planowana jest modernizacja oczyszczalni w Batowie.

Ogółem na terenie gminy Lipiany funkcjonuje 5 oczyszczalni przydomowych:

- Lipiany - ul. Kościuszki -1,
- Żarnowo - 1,
- Jedlice - 1,
- Mielęcinek - 2.

Na terenie **gminy Przelewice** funkcjonujące 4 oczyszczalnie ścieków, przyjmują łącznie ok. 341 m³ ścieków na dobę i poprzez system kanalizacji o długości ok. 36,28 km. Są to:

Oczyszczalnia w Lubiatowie – Q d = 300 m³/d

- BZT₅ - 25 mg O₂/l
- ChZT - 125 mg O₂/l
- Zawiesina ogólna – 35 mg O₂/l

Oczyszczalnia w Kłodzinie – Q dśr. = 100 m³/d

- BZT₅ - 25 mg O₂/l
- ChZT - 125 mg O₂/l
- Zawiesina ogólna - 35 mg O₂/l

Oczyszczalnia w Płońsku- Qdśr= 100m³/d

- BZT₅ - 30 mg O₂/l
- ChZT - 150 mg O₂/l
- Zawiesina ogólna - 50 mg O₂/l

Oczyszczalnia w Przelewicach – Qdśr = 600,0 m³/d

- BZT₅ - 20 mg O₂/l
- ChZT - 80 mg O₂/l
- Zawiesina ogólna - 25 mg O₂/l,
- Fosfor ogólny - 4 mgPog/l

W celu zmniejszenia ilości osadu w oczyszczalni Przelewice planuje się zakup prasy. Inwestycja ta jest przewidziana do 2013 r. Przewidywana jest również likwidacja oczyszczalni w Płońsku i odprowadzenie ścieków do istniejącej oczyszczalni w Przelewicach. Termin realizacji aktualnie nie jest określony – uzależniony od wielkości budżetu gminy.

W gminie Przelewice zlokalizowane są przydomowe oczyszczalnie ścieków. Najwięcej jest ich w miejscowości Jesionowo:

- Ukiernica – 8 szt.,

- Lucin – 2 szt.,
- Jesionowo – 10 szt.

W Przelewicach nie ma kanalizacji deszczowej, część wód opadowych i roztopowych trafia na oczyszczalnię poprzez kanalizację ogólnospławną.

Na terenie **gminy Pyrzyce** funkcjonują oczyszczalnie ścieków w miejscowościach: Żabów i Krzemlin przyjmują średnio ok. 155 m³ ścieków na dobę, natomiast na terenie miasta Pyrzyce (Pyrzyce, ul. Stargardzka), oczyszczalnia przyjmuje 1 696 m³ ścieków.

Użytkownikiem mechaniczno-biologicznej oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów w Pyrzycach jest Pyrzyckie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. (PPK) w Pyrzycach. Ilość doprowadzonych ścieków w 2008 r. wynosiła 2 093 176 m³. Odbiornik ścieków – Kanał Młyński (rzeka Sicina). Przeciętne dobowe odpływy ścieków wyniosły: pogoda bezdeszczowa 5 500 m³/d, pogoda deszczowa 7 500 m³/d. Przeciętne dobowe ładunki zanieczyszczeń w ściekach dopływających do oczyszczalni:

- BZT₅ – 1 523 kg/d;
- ChZT – 4 333 kg/d;
- zawiesina ogólna – 2 403 kg/d;
- azot ogólny – 374 kg/d;
- fosfor ogólny – 60 kg/d.

Przeciętne dobowe ładunki zanieczyszczeń w ściekach odprowadzanych do odbiornika wyniosły:

- BZT₅ – 17 kg/d;
- ChZT – 156 kg/d;
- zawiesina ogólna – 37 kg/d;
- azot ogólny – 64 kg/d;
- fosfor ogólny – 5 kg/d.

W latach 2010 – 2011 planowana jest modernizacja oczyszczalni i przepompowni ścieków w Pyrzycach. Opracowany program modernizacji i projekt techniczny realizacji przedsięwzięcia przewiduje ulepszenie technologii oczyszczania ścieków. Obejmuje wszystkie obiekty i urządzenia oczyszczalni i przepompowni ścieków. Według założeń, oczyszczalnia po modernizacji osiągnie bardziej stabilną redukcję zanieczyszczeń, ograniczy do minimum zużycie środków chemicznych do usuwania związków fosforu, zmniejszy zużycie energii elektrycznej. Szacuje się ok. 35 % obszaru miasta Pyrzyce objętych jest systemem oczyszczania ścieków pochodzących z wód opadowych i roztopowych. Pyrzyce posiadają sieć kanalizacji ogólnospławnej. W gminie Pyrzyce w 5 miejscowościach zlokalizowane są przydomowe oczyszczalnie ścieków:

- Czernice – 1,
- Ostrowice – 2,
- Mielęcín – 4,
- Turze – 2,
- Żabów – 3.

Oczyszczalnie ścieków gminy Pyrzyce obsługując jednocześnie ok. 71,8% mieszkańców poprzez ok. 38,5 km kanalizacji ogólnospławnej.

Na terenie **gminy Warnice** zlokalizowane są trzy biologiczne oczyszczalnie ścieków (podano także ich przeciętne dobowe ładunki zanieczyszczeń (BZT₅, ChZT, zawiesina ogólna, azot ogólny, fosfor ogólny):

Reńsko – zakładowa mechaniczno-biologiczna

Oczyszczalnia ścieków Barnim Q dśr = 94 m³/d

- BZT₅=619 mgO₂/l,
- ChZT=1 444 mgO₂/l,
- zawiesina og.=254 mg/l,
- Nog =113 mg/l,
- Pog= 14 mg/l

Oczyszczalnia ścieków Wójcin Q dśr = 9 m³/d

- BZT₅=447 mgO₂/l,
- ChZT= 1037 mgO₂/l,
- zawiesina og.= 1 444 mg/l,
- Nog=136 mg/l,
- Pog =18 mg/l.

Dla oczyszczalni Barnim planuje się przeprowadzenie jej modernizacji, natomiast do roku 2015 przewiduje się likwidację oczyszczalni Wójcin.

System kanalizacji gminy Warnice ma długość 27,7 km. Kanalizacją w gminie Warnice objętych jest około 52,3% mieszkańców.

W Warnicach zlokalizowana jest również 1 przydomowa oczyszczalnia ścieków.

Wśród zakładów i urządzeń odprowadzających ścieki znacząco oddziaływujące na jakość wód powierzchniowych obszaru Powiatu Pyrzyckiego należą:

Komunalna oczyszczalnia w Bielicach

Eksploatorem oczyszczalni w Bielicach jest Zakład Konserwacji Urządzeń Wodnych i Melioracyjnych Województwa Zachodniopomorskiego w Goleniowie. Oczyszczanie ścieków z miejscowości Bielice odbywa się na ciągu technologicznym BIOBLOK typu Mu-75. Stan techniczno-eksploatacyjny oczyszczalni właściwy. Eksploatacja obiektu i odprowadzanie ścieków do rzeki Bielicy za pośrednictwem rowu melioracyjnego i Kanału Babińskiego odbywa się na podstawie stosownego pozwolenia wodnoprawnego.

Oczyszczalnia ścieków w Swochowie

Oczyszczalnia ta jest typową oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną. Ścieki po wstępnym oczyszczeniu na kracie kierowane są do rowu cyrkulacyjnego o działaniu ciągłym. W rowie następuje oczyszczanie metodą osadu czynnego z jednoczesną tlenową stabilizacją osadu nadmiernego. Kolejnym etapem procesu jest sedimentacja w osadniku wtórnym, gdzie następuje oddzieleniu osadu czynnego. Oczyszczone ścieki kierowane są do odbiornika. Osad jest odwadniany na poletkach.

Oczyszczalnia komunalna w Kozielicach

Użytkownikiem oczyszczalni w Kozielicach jest Zakład Konserwacji Urządzeń Wodnych i Melioracyjnych Województwa Zachodniopomorskiego w Goleniowie. Oczyszczanie ścieków następuje na podstawowym obiekcie jakim jest BIOBLOK! typu P5-150, gdzie proces oczyszczania przebiega w następujących komorach: beztlenowej, niedotlenionej, tlenowej oraz w osadniku wtórnym. Osad nadmierny jest suszony na poletkach osadowych. Stan techniczno-eksploatacyjny oczyszczalni jest bardzo dobry. Użytkownik oczyszczalni posiada właściwe pozwolenie na eksploatację oczyszczalni i zrzut ścieków oczyszczonych do Kanału Nieborowskiego za pośrednictwem rowu melioracyjnego.

Komunalna oczyszczalnia w Lipianach

Eksploatacją oczyszczalni zajmuje się Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Lipianach. Oczyszczanie ścieków przebiega w dwóch ciągach technologicznych: BIOBLOK typu B1000 i nowym ciągu BIOBLOK typu ZBW-BOS-BG-800, wyposażonych w instalacje dozowania koagulanta PIX. Dodatkowo ścieki doczyszczane są na stawie stabilizacyjnym. Stan techniczno-eksploatacyjny oczyszczalni jest prawidłowy. Zgodnie z wynikami kontroli przeprowadzonej w 2008 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska sposób funkcjonowania oczyszczalni nie narusza obowiązujących przepisów w zakresie ochrony wód. Jakość oczyszczanych ścieków podlega bieżącej kontroli w laboratorium oczyszczalni. Użytkownik oczyszczalni posiada właściwe pozwolenie wodnoprawne na eksploatację oczyszczalni i odprowadzanie ścieków do rzeki Myśla.

Komunalna oczyszczalnia w Przelewicach

Eksploatacją mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Przelewicach zajmuje się Zakład Konserwacji Urządzeń Wodnych i Melioracyjnych Województwa Zachodniopomorskiego w Goleniowie. Oczyszczalnia oczyszcza ścieki z miejscowości Przelewice, Lucin, Ślázowo i Kosin. Proces oczyszczania odbywa się w oparciu o następujące urządzenia: krata mechaniczna, piaskownik, zbiornik uśredniający i odświeżający ścieki, osadnik wstępny, komory osadu czynnego, osadnik wtórny, stacja dozowania koagulantu PIX. Osad nadmierny gromadzony jest w zbiorniku typu CORTEN. Praca oczyszczalni jest prawidłowa, jedynie w okresie zimowym występują problemy w zakresie usuwania azotu i fosforu. Zgodnie z wynikami kontroli przeprowadzonej w 2008 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska sposób funkcjonowania oczyszczalni nie narusza obowiązujących przepisów w zakresie ochrony wód. Użytkownik oczyszczalni posiada pozwolenie wodnoprawne na eksploatację oczyszczalni i odprowadzanie ścieków oczyszczonych do Jeziora Płoń za pośrednictwem rowów melioracyjnych.

Komunalna oczyszczalnia w Pyrzycach

Użytkownikiem mechaniczno-biologicznej oczyszczalni w Pyrzycach jest Pyrzyckie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Pyrzycach. Podstawowymi urządzeniami oczyszczalni są trzy reaktory biologiczne typu BIOOXYBLOK oraz stawy stabilizacyjne. Oczyszczalnia jest prawidłowo utrzymywana oraz eksploatowana i osiąga bardzo dobre efekty oczyszczania sięgające 95 % redukcji zanieczyszczeń. Zgodnie z wynikami kontroli przeprowadzonej w 2008 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska sposób funkcjonowania oczyszczalni nie narusza obowiązujących przepisów w zakresie ochrony wód. Jakość oczyszczanych ścieków jest systematycznie badana w Laboratorium zlokalizowanym na oczyszczalni. Dodatkowo do oczyszczalni w Pyrzycach podłączona została miejscowość Obojno. Eksploatator oczyszczalni posiada ważne pozwolenie wodnoprawne na eksploatację oczyszczalni i zrzut ścieków. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych bezpośrednio jest Kanał Młyński, a pośrednio rzeka Płonia powyżej jeziora Miedwie.

Oczyszczalnia w Żabowie

Oczyszczalnia jest w posiadaniu i użytkowaniu Spółdzielni Mieszkaniowej Świt w Żabowie. Oczyszczanie ścieków następuje w osadniku Imhoffa oraz na sześciu poletkach filtracyjnych pracujących naprzemiennie. Oczyszczalnia w tym kształcie nie zawsze jest w stanie uzyskać redukcję zanieczyszczeń do wymaganych wskaźników, dlatego też gmina Pyrzyce pracuje nad koncepcją całkowitego skanalizowania miejscowości Żabów i skierowania ścieków do oczyszczalni w Pyrzycach. Zgodnie z wynikami kontroli przeprowadzonej w 2008 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska sposób funkcjonowania oczyszczalni nie narusza obowiązujących przepisów w zakresie ochrony wód.

Użytkownik oczyszczalni posiada decyzję wodnoprawną na eksploatację oczyszczalni i zrzut ścieków oczyszczonych do jeziora Będgoszcz za pośrednictwem rowu melioracyjnego.

Komunalna oczyszczalnia w Barnimiu

Oczyszczalnia w Barnimiu jest eksploatowana przez Zakład Konserwacji Urządzeń Wodnych i Melioracyjnych Województwa Zachodniopomorskiego w Goleniowie. Podstawowym obiektem, na którym oczyszczane są ścieki jest ciąg technologiczny BIOBLOK typu Mu-200. Istniejący rów cyrkulacyjny nie jest wykorzystany w procesie oczyszczania ścieków. Oczyszczalnia oczyszcza ścieki z miejscowości Warnice i Barnim. Stan techniczno-eksploatacyjny oczyszczalni należy do poprawnych. Eksploatator oczyszczalni posiada stosowne pozwolenie wodnoprawne na eksploatację oczyszczalni i zrzut ścieków oczyszczonych poprzez rów melioracyjny do rzeki Gowienicy.

3.13.3 Stosunki wodne i ochrona przed powodzią

Powiat Pyrzycki charakteryzuje się bogatą siecią hydrograficzną. W całym powiecie dominuje śnieżny reżim zasilania, ze znaczną przewagą zasilania podziemnego i z wiosennymi wezbrzeniami roztopowymi. Wezbrzenia rzek powiatu są głównie związane z intensywnymi opadami w okresie letnim i jesiennym (wezbrzenia opadowe) oraz rzadziej z roztopami w okresie wczesnowiosennym (wezbrzenia roztopowe).

Prognozowanie zjawisk powodziowych jest szczególnie utrudnione ze względu na ich ścisłą zależność od wystąpienia poszczególnych zjawisk klimatycznych, a także ich ewentualnego współistnienia.

Niebezpieczeństwo wystąpienia powodzi nie jest poważnym zagrożeniem w obszarze gmin powiatu. W ostatnich latach nie wystąpiły w ekstremalnej skali zjawiska powodziowe, jednakże zdarzały się lokalne podtopienia stanowiące zagrożenie dla ludności i jej mienia. W gminie Lipiany były to 3 budynki w Jedlicach przy drodze wojewódzkiej oraz firma BPI ul. Żeromskiego. Tereny zagrożone powodzią to przede wszystkim tereny użytkowane rolniczo, położone w dolinach cieków wodnych i rzek oraz w otoczeniu jezior.

W obszarze gminy Lipiany jako tereny zagrożone powodzią typuje się obszary zlewni. Na terenach tych zmiana studium ustala: utrzymanie dotychczasowych funkcji melioracji szczegółowych i podstawowych, dopuszczenie modernizacji, odbudowy melioracji szczegółowych i podstawowych, dopuszczenie piętrzenia wód dla potrzeb małej retencji, dopuszczenie wprowadzania ograniczeń we wprowadzaniu zabudowy oraz przekształcaniu powierzchni ziemi zgodnie z przepisami odrębnymi.

Regulację cieków wodnych, przepływu i stanu czystości wód należy rozwiązywać kompleksowo. Powinna ona dotyczyć układu całych zlewni i być powiązana z utrzymaniem i modernizacją istniejących obwałowań, systemów melioracji i budowli inżynierskich.

W eksploatacji systemów wodnych, jak również w ochronie powodziowej istotne znaczenie ma stan techniczny koryt rzek i kanałów, zakres wykonanej regulacji oraz stopnia zabudowy zapewniający zarówno swobodny spływ wód w okresie wezbrań jak i możliwość ich retencjonowania i wykorzystania do nawodnień.

Zagrożenia:

- niski procentowy udział ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków na terenie powiatu w szczególności na terenach wiejskich oraz niski stopień oczyszczania ścieków,
- rozwój turystyki i rekreacji oraz rozbudowa infrastruktury turystycznej w zlewniach bezpośrednich jezior,

- przedostawanie się zanieczyszczeń rolniczych i bytowych do wód powierzchniowych i podziemnych,
- eutrofizacja wód powierzchniowych,
- rolnictwo, w tym hodowla zagrażająca jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

3.14 Kopaliny

Złoża kopalin należące do nieodnawialnych zasobów środowiska przyrodniczego podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu, w tym kopalin towarzyszących.

W trakcie opiniowania niniejszego dokumentu zmienił się stopień rozpoznania zasobów i stan ich zagospodarowania, a także wielkość wydobycia z poszczególnych złóż występujących na terenie powiatu. Na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego uzyskano informację, że w 2011 r. na terenie powiatu znajduje się 13 złóż. W Powiecie Pyrzyckim istnieją surowce naturalne, do których należą:

Surowce energetyczne

Głównym surowcem występującym w rejonie są wody termalne ujęte w tzw. Zbiorniku Pyrzyckim. Zbiornik Pyrzycki jest częścią ogromnego dolnojurajskiego zbiornika wód geotermalnych o zasięgu środkowoeuropejskim.

Zbiornik ten swoją wielkością i stałością cech kolektorskich jest fenomenem na skalę europejską, zważywszy na warunki w jakich powstawał. Jednocześnie te lądowe warunki powstania dolnojurajskiego zbiornika, spowodowały duże zróżnicowanie miąższości warstw wodonośnych, ich porowatości i przepuszczalności oraz zawartości części ilastych i pylastych, a także rodzaju spoiwa. Rejon Pyrzyc i prawdopodobnie cały region szczeciński, charakteryzuje się wyjątkowo dobrymi własnościami kolektorskimi warstw dolnojurajskich, chociaż i tutaj obserwuje się znaczne zróżnicowanie tych własności warstw wodonośnych na niewielkich, rzędu 1,5 km odległościach.

Pokłady kredy

Na terenie gmin powiatu rozpoznane zostały złoża kredy jeziornej - wapienia łąkowego. Jest to osad czwartorzędowy występujący z gytą wapienną i torfem. Wydobywana kreda wykorzystywana jest jako nawóz w rolnictwie. Udokumentowane złoża kredy na terenie powiatu to: Będgoszcz, Giżyn, Lubiatowo, Lubiatowo II, Lubiatowo III, Wierzbno (Tab. 3-23). Łączna ilość udokumentowanych zasobów kredy na terenie powiatu wynosi 28 126 tys. ton. W 2009 r. na terenie powiatu eksploatowane było złożo Lubiatowo III w ilości ok. 30,7 tys. ton rok.

Tab. 3-23 Wykaz złóż kredy jeziornej w tys. Mg występującej na terenie Powiatu Pyrzyckiego – opracowanie na podstawie danych z Państwowego Instytutu Geologicznego (PIG) 2009 r.

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby geologiczne bilansowe tys. Mg	Zasoby przemysłowe	Wydobycie tys. Mg
Będgoszcz	P	4 828.0	-	-
Giżyn	P	8 555.0	-	-
Lubiatowo	P	10 843.0	-	-
Lubiatowo II	Z	635.6		
Lubiatowo III	E	203.4	203.4	30.7
Wierzbno	P	3 061.0	-	-

Z - złożo, z którego wydobycie zostało zaniechane

E - złożo eksploatowane

P - złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie (w kat. C2, a dla ropy i gazu – w kat. C)

Złoża kruszywa naturalnego

Stopień rozpoznania zasobów i stan ich zagospodarowania występujących na terenie Powiatu Pyrzyckiego, a także wielkość wydobycia z poszczególnych złóż zestawiono w tabeli poniżej. Dane w tabeli dotyczą roku 2010 i pochodzą z Państwowego Instytutu Geologicznego. W tym roku zasoby geologiczne bilansowe występujące na omawianym terenie wynosiły 3 542 tys. Mg.

Tab. 3-24 Wykaz złóż piasków i żwirów w tys. Mg występującej na terenie Powiatu Pyrzyckiego – opracowanie na podstawie danych z Państwowego Instytutu Geologicznego (PIG) Bilans Zasobów Kopalin i Wód Podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2010 r.

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby geologiczne bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobycie
Letnin	Z	156	-	-
Parsów	R	290	-	-
Płońsko	Z	75	-	-
Załęże*	E	3 021	2 530	147

Z - złożo, z którego wydobycie zostało zaniechane

E - złożo eksploatowane

R - złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo

* złoża zawierające piasek ze żwirem (w 2011 r. złożo zdjęte z bilansu zasobów kopalin)

Z informacji uzyskanych z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego wynika, że w 2011 r. 1 złożo kruszywa naturalnego - złożo „Załęże” - zostało zdjęte z bilansu zasobów kopalin. Ponadto, w tym samym roku udokumentowano 1 nowe złożo: „Trzebórz” co oznacza, że aktualnie (w 2011 r.) w powiecie znajdują się udokumentowane 4 złoża (Letnin, Parsów, Płońsko, Trzebórz).

Surowce ilaste

Podstawowymi surowcami do produkcji ceramiki budowlanej są różnorodne skały ilaste. Surowce do produkcji ceramiki budowlanej występują na terenie całego kraju, w tym również na terenie Powiatu Pyrzyckiego. Udokumentowane złoża surowców ilastych zlokalizowane to: Kluczewo i Pyrzyce (Tab. 3-25). Złoża w Kluczewie i Pyrzycach są traktowane jako złoża zaniechane i nie są eksploatowane.

Tab. 3-25 Wykaz złóż surowców ilastych ceramiki budowlanej - w tys. m³ występującej na terenie Powiatu Pyrzyckiego – opracowanie na podstawie danych z Państwowego Instytutu Geologicznego (PIG) 2009 r.

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby geologiczne bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobycie
Kluczewo	Z	127	-	-
Pyrzyce	Z	93	-	-

Z - złożo, z którego wydobycie zostało zaniechane

Wody termalne

Wśród udokumentowanych złóż na terenie Powiatu Pyrzyckiego na szczególną uwagę zasługują złoża wód termalnych. Wody termalne to wody lecznicze o temperaturze na wypływie co najmniej 20°C lub wody podziemne wykorzystywane jako nośnik energii.

Na terenie Pyrzyc eksploatowane są złoża na potrzeby grzewcze. Zasoby te są objęte koncesją na eksploatację. Zasoby bilansowe eksploatacyjnie wynoszą 340 m³/h. Aktualny roczny pobór wód wynosi 757 404 m³/rok (Tab. 3-26).

Tab. 3-26 Wykaz wód termalnych występujących na terenie Powiatu Pyrzyckiego – opracowanie na podstawie danych z Państwowego Instytutu Geologicznego (PIG) 2009 r.

Nazwa złoża	Typ wody	Zasoby geologiczne bilansowe eksploatacyjne (m ³ /h)	Pobór (m ³ /rok)
Pyrzyce*	T (termalna, wysokozmineralizowana)	340.00	757 404.00

* - złożo objęte koncesją na eksploatację

Torfy

Torf jest czwartorzędowym, utworem organicznym. Powstaje w procesie długotrwałego odkładania się i częściowego rozkładu szczątków roślin. Do procesu powstania torfu wymagany jest wysoki poziom wód gruntowych i ograniczony dopływ powietrza.

Okolo 70 % torfowisk znajduje się w północnej części kraju. Na terenie powiatu znajdują się znaczne obszary torfowisk. Jednak zgodnie z informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej Państwowego Instytutu Geologicznego na terenie Powiatu Pyrzyckiego nie udokumentowano żadnego złoża torfu. Obszary torfowe występują w większości w części dolin rzek i jezior.

Zagrożenia

- występowanie „dzikich” obiektów eksploatacji szczególnie surowców mineralnych,
- przekształcanie litosfery na skutek powierzchniowej eksploatacji surowców,
- brak inwentaryzacji terenów przekształconych w wyniku prowadzenia legalnego i nielegalnego wydobywania kopalin.

3.15 Odnawialne źródła energii

Uwarunkowania przyrodnicze oraz korzystne położenie geograficzne sprawiają, iż obszar Powiatu Pyrzyckiego należący do województwa zachodniopomorskiego, jak i całe województwo, są bogate w zasoby niekonwencjonalnych nośników energii. Ich wykorzystywanie jest realizowane przy zastosowaniu różnych technologii i na różną skalę.

W gospodarce energetycznej gmin Powiatu Pyrzyckiego mogą być wykorzystywane, m.in. takie źródła energii odnawialnej, jak:

- energia geotermalna,
- energia wiatru,
- energia biomasy,
- energia wodna,
- energia słoneczna.

Energia geotermalna

Energia geotermalna zaliczana jest do energii odnawialnych. Jest to energia wnętrza Ziemi, która zgromadzona jest w wodach podziemnych. W regionie szczecińskim występują znaczne zasoby wód geotermalnych, które mogą być wykorzystywane do celów energetycznych, głównie do produkcji ciepła. Wody geotermalne o temperaturze od 50 do 80°C zalegają na tym terenie na głębokości od 1 600 do 2 200 m. Energia geotermalna zawarta w wodach podziemnych na powierzchni jednego km² może być porównywalna z energią zawartą w ok. 160 tys. ton węgla. Wody zawarte w obszarze określonym jako Subbasen Szczeciński już na głębokości 1 500 m mają temperatury ok. 50°C.

Energia geotermalna może być wykorzystywana w układach centralnego ogrzewania jako podstawowe lub wspomagające źródło energii cieplnej. Woda jest wydobywana na powierzchnię przez odwierty sięgające do głębokości jej zalegania. Jeden z odwiertów służy do tłoczenia wody, z której odebrano część energii cieplnej, z powrotem do złoża. Jej zasoby są praktycznie niewyczerpalne z uwagi na jej stałe uzupełnianie przez strumień ciepła przenoszonego z wnętrza ziemi ku powierzchni ziemi przez przewodzenie i konwekcję. Przykładem możliwości wykorzystania energii geotermalnej dla celów grzewczych jest właśnie zrealizowany jako pierwszy w Polsce miejski system ciepłowniczy w Pyrzycach. Pozostałe gminy powiatu nie wykorzystują zasobów wód termalnych.

W Pyrzycach w roku 1991, podjęto decyzję o budowie ciepłowni geotermalnej, a rok później przystąpiono do prac. W 1996 r. uruchomiono ekologiczną ciepłownię geotermalną. Obiekty podłączone do sieci ciepłowniczej zasilane są przez ciepłownię Geotermia w ok. 70%. Istnieje możliwość rozbudowy ciepłowni do wielkości przewidzianej zapotrzebowaniem ciepła. Do 2014 r. Geotermia Sp. z o.o. planuje objąć swoim zasięgiem całe miasto Pyrzyce.

Na głębokości 1 600 m w rejonie Pyrzyc znajdują się zasoby wód termalnych, które można wykorzystać do ogrzewania całego miasta. Zanieczyszczenia emitowane głównie z tradycyjnych metod grzewczych zdecydowanie zmalały. Wartości emitowanych zanieczyszczeń sprzed uruchomienia ciepłowni jak i po oraz uzyskany efekt ekologiczny został zaprezentowany w tabeli znajdującej się poniżej (Tab. 3-27).

Tab. 3-27 Efekt ekologiczny uzyskany za rok 2008 na podstawie informacji ze strony internetowej <http://www.geotermia.inet.pl>

L.p.	Rodzaj zanieczyszczenia	Zanieczyszczenia emitowane przed uruchomieniem ciepłowni [t/rok]	Zanieczyszczenia emitowane w 2008 r. [t/rok]	Efekt ekologiczny
1	Tlenek azotu	263	10,76	251,75
2	Tlenek węgla	2760	0,61	2759,36
3	Popioły lotne	241	0,026	240,97
4	Dwutlenek węgla	85938	4419	81333

Na terenie miasta Pyrzyce występuje scentralizowany system ciepłowniczy oparty na wodach geotermalnych, z którego zasilana jest zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna w obszarze „Starego Miasta”, częściowo zabudowa jednorodzinna oraz budynki użyteczności publicznej, usługowe i przemysł.

Woda geotermalna na terenie Pyrzyc pobierana jest z dwóch otworów czerpalnych Gr-1 i Gr-3. Za pośrednictwem preizolowanych rurociągów przesyłowych przepływa przez baterię filtrów workowych, dwa płytowe wymienniki ciepła (woda geotermalna - woda sieciowa) i drugą baterię filtrów tekstylnych do dwóch otworów zatłaczających Gr-2 i Gr-4. Średnia temperatura wody w złożu wynosi około 64°C. Woda geotermalna wydobywana jest z otworów za pomocą pomp głębinowych.

Według założeń projektowych wydobyta woda geotermalna o temperaturze 61°C po przejściu przez baterię filtrów kierowana jest na wymiennik I-go stopnia, gdzie oddaje ciepło powracającej z miasta wodzie sieciowej. W celu lepszego wykorzystania entalpii wody geotermalnej, wodę kieruje się dalej do wymiennika II-go stopnia, gdzie następuje jej dalsze obniżenie temperatury do 26°C. Schłodzenie to możliwe jest dzięki wcześniejszemu schłodzeniu części powrotnego strumienia wody sieciowej w parowniku absorpcyjnej pompy ciepłej do temp. 25°C. Po wyjściu z wymiennika woda geotermalna przechodzi przez baterię filtrów końcowych i zatłaczana jest z powrotem do ziemi do tej samej warstwy geologicznej, z której została wydobyta.

Część strumienia wody sieciowej o temp. 40°C kierowana jest do skraplacza pompy ciepłej, gdzie podgrzewa się do temp 78°C. W zależności od panującej temp. zewnętrznej możemy ją skierować do miasta lub dalej podgrzewać do temp. 95°C w wysokotemperaturowym wymienniku płaszczowo-rurowym i do temp. 100°C w szczytowym kotle niskotemperaturowym. Woda do miasta tłoczona jest za pośrednictwem dwóch równolegle pracujących pomp sieciowych wyposażonych w przetwornice częstotliwości, które umożliwiają prowadzenie ekonomicznej regulacji ilościowej.

Przed budową nowej ciepłowni system grzewczy w Pyrzycach bazował na niezależnych kotłowniach węglowych. Ciepło rozprowadzane było z poszczególnych kotłowni lokalnymi systemami ciepłowniczymi.

Energia wiatrowa

Produkcja energii ze źródeł odnawialnych poprzez wykorzystanie siły wiatru, jest działaniem zgodnym z polityką ekologiczną i energetyczną państwa, jak również przyjętymi w tej dziedzinie umowami międzynarodowymi. Energetyka wiatrowa to nie tylko zyski ekologiczne, wynikające z wykorzystania powszechnego, odnawialnego surowca do produkcji przyjaznej środowisku i człowiekowi energii elektrycznej, w sposób nie powodujący powstania szkodliwych i uciążliwych produktów ubocznych, ale także szeroki wachlarz korzyści ekonomicznych (podatki, aktywizacja lokalnych przedsiębiorstw, nowe miejsca pracy) i społecznych (czyste środowisko naturalne, korzyści marketingowe).

Władze gmin Powiatu Pyrzyckiego, gdzie warunki meteorologiczne odpowiadają wymogom energetyki wiatrowej jako drugiej strefie wiatrowej, powinny liczyć się z pojawiającymi się bądź to wnioskami o wydanie pozwolenia na budowę elektrowni wiatrowej na terenie gminy lub wskazanie akceptowanej przez gminę lokalizacji takiej inwestycji.

Przy wyznaczaniu lokalizacji odpowiedniej dla postawienia wiatraków, należy zwrócić uwagę, że przeciętny okres życia elektrowni wiatrowej to 20 lat, stąd pod zabudowę nie nadają się tereny planowane pod przyszłą industrializację i rozwój mieszkalnictwa. Wyłączone powinny być również obszary cenne przyrodniczo, w tym użytki ekologiczne i ich strefy, obszary leśne i wszelkiego rodzaju strefy ochrony przyrody. Nie ma natomiast przeciwwskazań dotyczących budowy farmy wiatrowej na obszarach rolnych. Obecność turbin wiatrowych na tych terenach umożliwia ich dalsze wykorzystanie pod uprawę lub pastwiska.

Pojedyncza elektrownia zajmie teren kilkunastu metrów kwadratowych, obsługa ogranicza się do dwóch przeglądów w ciągu roku. Ściśle należy natomiast przestrzegać zasady zakazującej wznoszenia elektrowni wiatrowych w bliskim sąsiedztwie siedzib ludzkich. Minimalna odległość elektrowni wiatrowych od najbliższych zabudowań winna wynosić 400 metrów. Naruszenie tej zasady może być źródłem niezadowolenia tej części społeczeństwa, dla której uciążliwe jest zbyt bliskie sąsiedztwo urządzeń, ich stała obecność w krajobrazie i powodowany nią efekt cienia.

Odstępstwem od tej zasady może być jedynie budowa elektrowni wiatrowej na własnym terenie przez osobę na nim zamieszkującą. W tym przypadku turbina może być postawiona na działce znajdującej się bądź to na terenie mieszkalnym, bądź na połączonym z nim gruncie rolnym, w taki sposób, aby nie naruszać min. 200 m strefy dzielącej turbinę od strefy zabudowań mieszkalnych. Budowa elektrowni i farm wiatrowych na terenie gmin Powiatu Pyrzyckiego, obok wyżej wymienionych korzyści, stanowić będzie z czasem o powstaniu dodatkowych strumieni zasilania budżetu gmin.

W gminie Lipiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego są wskazane tereny z przeznaczeniem pod lokalizację ferm wiatrowych. Z uwagi na niewielką powierzchnię gminy i sposób zabudowy mieszkaniowej budowa elektrowni wiatrowych możliwa jest w północno-wschodniej części gminy. Zainteresowanie dla tego typu inwestycji inwestorzy wykazywali już przed zmianą w studium, składając odpowiednie wnioski.

Według danych uzyskanych z gmin, jedynie gmina Przelewice wydała dwie decyzje środowiskowe dla firmy DOMREL na budowę ferm wiatrowych:

- „Zespół elektrowni wiatrowych Lucin” składający się z trzech elektrowni wiatrowych, wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, planowanych na terenie działek o nr ewidencyjnych gruntu: obręb Jesionowo: 390, 398, 411 w gminie Przelewice,
- „Zespół elektrowni wiatrowych Przelewice” składający się z 18 elektrowni wiatrowych, wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, planowanych na terenie

działek o nr ewidencyjnych gruntu: obręb Ślázowo: 7/6, 7/8 , obręb Lucin: 2, 5, 9, 11, 16, 25, 28, obręb Podlesie: 11/1, 11/3, 13/6 w gminie Przelewice.

Parametry techniczne projektowanych elektrowni wiatrowych wynoszą:

- moc instalowanej pojedynczej turbiny - 2,5 MW,
- wysokości wieży od poziomu terenu - ok. 100 m,
- średnica wirnika trójskrzydłowego - 100 m,
- całkowita wysokość elektrowni wiatrowej - ok. 150 m,
- pow. zabudowy pojedynczej elektrowni z placem montażowym - ok. 1000 m²
- drogi dojazdowe o minimalnej szerokości - 4,0 m,
- linie kablowe SN i kanalizacja światłowodowa- 15 kV i 20 kV.

Na terenie gmin Bielice, Pyrzyce i Warnice nie jest wykorzystywana energia wiatrowa, nie złożono także żadnych wniosków o pozwolenie na budowę. Gmina Kozielice przyjęła uchwałę w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla siłowni wiatrowych.

Przy realizacji przedsięwzięć związanych z budową elektrowni wiatrowych konieczne jest uwzględnianie uwarunkowań przyrodniczych i krajobrazowych dla lokalizacji obiektów tej formy energetyki, aby ograniczyć zagrożenie dla zasobów krajobrazu i różnorodności biologicznej.

Energia wodna

W Polsce elektrownie wodne produkują jedynie ok. 3% energii elektrycznej. W województwie zachodniopomorskim eksploatowanych jest wiele elektrowni wodnych, głównie w zlewniach rzek Regi i Myśli, o łącznej mocy około 8 MW. Potencjalne możliwości rozwoju energetyki wodnej mają rzeki: Parsęta, Wieprza, Ina, jednak przy dużym rozproszeniu źródeł, niewielkiej ich mocy jednostkowej oraz sprzeczności z celami środowiskowymi Ramowej Dyrektywy Wodnej rozwój ten nie jest możliwy.

Energia wód płynących na obszarze powiatu może być użyta do wytwarzania energii elektrycznej w małych elektrowniach wodnych. Potencjał energetyczny tych wód jest mały. Energia elektryczna produkowana w małych elektrowniach wodnych może być wykorzystywana do napędu wielu urządzeń lokalnych (przepompowni, oczyszczalni ścieków i innych urządzeń).

Energia słoneczna

Województwo zachodniopomorskie i tym samym Powiat Pyrzycki należy do obszarów Polski o największym natężeniu promieniowania słonecznego. Natężenie promieniowania słonecznego w regionie nadmorskim osiąga w okresie letnim wartość bliską 1000 W/m², co sprawia, że praca instalacji solarno-cieczowych, jak i modułów fotowoltaicznych osiąga dużą sprawność, staje się wydajna i tym samym ekonomicznie uzasadniona. Taka forma energii odnawialnej może stanowić również przyszłość dla Powiatu Pyrzyckiego. Nie mniej jednak według otrzymanych danych gminy nie wykorzystują energii słonecznej.

Energia biomasy

Spośród odnawialnych źródeł energii duże znaczenie ma biomasa. Stanowią ją m.in. drewno odpadowe pochodzące z lasów, drewno ze specjalnych plantacji energetycznych (np. wierzba energetyczna), słoma z podstawowych zbóż, słoma rzepakowa czy trzcina. Biomasa, to substancja organiczna głównie pochodzenia roślinnego ale również zalicza się do niej odpady z produkcji zwierzęcej, przemysłu rolno - spożywczego i z gospodarki

komunalnej. Może służyć jako niskokaloryczne paliwo w procesie spalania lub być przetwarzana w procesie biologicznym bądź termicznym na paliwo gazowe. Może być ważnym źródłem energii pierwotnej w rejonach rolniczych, zwłaszcza tam, gdzie przeważa produkcja roślinna.

Ważną zaletą biomasy jako paliwa jest to, że przy jej spalaniu nie są emitowane do atmosfery takie duże ilości siarki (SO_2) i związków azotu (NO) jak ma to miejsce przy spalaniu węgla kamiennego czy ciężkiego oleju opałowego, a emitowany dwutlenek węgla jest pochłaniany w procesie fotosyntezy (pochłanianie CO_2 przez rośliny).

Warunki przyrodnicze Powiatu Pyrzyckiego są wyjątkowo sprzyjające dla produkcji biomasy (duża powierzchnia użytków rolnych, znaczna suma opadów atmosferycznych - średnia roczna - 600 mm, długi okres wegetacji roślin - 205-210 dni, nadwyżki siły roboczej).

Biopaliwa (biomasa, etanol, oleje roślinne) mogą być również wykorzystywane do napędu bloków grzewczo - elektrycznych, tzw. mikroelektrociepłowni, w których oprócz energii elektrycznej produkowana jest energia cieplna. Rozwój odnawialnych źródeł energii, stwarza szansę szczególnie dla lokalnych społeczności na zwiększenie niezależności elektrycznej, rozwoju regionalnego, powstawania nowych miejsc pracy, a także na proekologiczną modernizację systemów energetycznych.

W rolniczych gminach Powiatu Pyrzyckiego powinny być podjęte działania rozwoju upraw roślin energetycznych. Stworzy to dodatkowe szanse rozwoju rolnictwa i ograniczenia bezrobocia. Aktualnie, według danych uzyskanych z gmin powiatu, na terenie żadnej gminy nie są prowadzone uprawy energetyczne.

Na terenie powiatu funkcjonują dwa zakłady wytwarzające paliwo alternatywne ze słomy. Zakłady te zlokalizowane są w miejscowości Przelewice i Cieszyśław. Praktycznie cała produkcja jest przekazywana do elektrowni Dolna Odra w Gryfinie.

Zagrożenia:

- wykorzystanie energii wiatrowej i wodnej stanowi zagrożenie dla zasobów krajobrazu i różnorodności biologicznej,
- prowadzenie upraw energetycznych na dużych obszarach przyczyni się do powstania niekorzystnych skutków wynikających z upraw monokulturowych i jednocześnie będzie stopniowo prowadziło do zubożenia bioróżnorodności.

3.16 Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna jest koncepcją kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego. Powinny nią być objęte wszystkie grupy społeczeństwa - decydentów, dorosłych, dzieci i młodzież.

Konieczność działania na rzecz edukacji ekologicznej wynika z zapisów zawartych w ustawie Prawo ochrony środowiska. W art. 77 ustawy omówiono obowiązek włączenia problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju do programu nauczania we wszystkich typach szkół, jak również we wszystkich kursach, które podnoszą kwalifikacje zawodowe obywateli.

Zagadnienia dotyczące edukacji ekologicznej zawarte są w wielu dokumentach o randze międzynarodowej. Jednym z ważniejszych dokumentów jest Deklaracja z Rio i Agenda 21. Na konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój”, która odbyła się w czerwcu 1992 r. w Rio de Janeiro przyjęto pięć dokumentów istotnych dla ochrony środowiska.

Doświadczenia wielu zachodnich państw wskazują, że tylko przy współudziale mieszkańców można uzyskać zakładane efekty w zakresie poprawy stanu środowiska. Dlatego tak ważne jest zaangażowanie każdego w problem ochrony środowiska. Poprzedzone to musi być oczywiście odpowiednim, teoretycznym, przygotowaniem społeczeństwa do planowanych działań.

Skuteczna realizacja polityki ekologicznej państwa wymaga udziału, w tym procesie wszystkich zainteresowanych podmiotów wywierających wpływ na sposób i intensywność korzystania ze środowiska, w tym również udziału obywateli.

Podstawowe znaczenie dla szerokiego udziału społeczeństwa w realizowaniu celów ekologicznych ma edukacja ekologiczna i zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku. Na terenie Powiatu Pyrzyckiego działalność edukacyjna prowadzona jest przez:

- jednostki samorządowe: Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin
- Ogród Dendrologiczny w Przelewicach- Centrum Edukacji Przyrodniczej
- Nadleśnictwa (Choszczno, Gryfino, Myślibórz)
- Pozarządowe organizacje ekologiczne
- Pyrzycki Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Jednostki samorządowe

Działania podejmowane w poszczególnych gminach z ramienia urzędów miast i gmin są zróżnicowane, koncentrują się przede wszystkim na wspieraniu edukacji ekologicznej w szkołach, organizowaniu akcji sprzątania świata, finansowaniu obchodów „Dnia Ziemi”. Uczniowie szkół opiekują się gminnymi pomnikami przyrody.

Kolejnym elementem edukacji ekologicznej są akcje sprzątania rzek, w których uczestniczą harcerze i wędkarze.

Edukacja ekologiczna uczniów winna dotyczyć wszystkich problemów związanych z ochroną środowiska. Nie ulega jednak wątpliwości, że nauczyciele i uczniowie, otrzymując wsparcie gminy lub powiatu w tym zakresie, mogą i podejmują w praktyce szereg działań na rzecz środowiska lokalnego, a zatem gminy (i szerzej powiatu), które znacznie przekracza obowiązki programowe szkoły. Wsparcie ze strony gminy jest jednak niezbędne. Dotyczy to zarówno wsparcia programowego, jak też finansowego, przygotowywanych przez poszczególnych nauczycieli czy całe placówki szkolne działań.

Niestety często obydwie strony są za mało zorientowane we wzajemnych potrzebach i możliwościach.

Centrum Edukacji Przyrodniczej

Obiekt usytuowany jest na terenie Ogrodu Dendrologicznego w Przelewicach. Wyposażony jest w salę audiowizualną, czytelnię, bibliotekę, pracownię, pomieszczenia biurowe i socjalne. Centrum przeznaczone jest dla grup szkolnych, studentów, nauczycieli i innych chcących skorzystać z prowadzonych tu zajęć, szkoleń czy konferencji, posiada bogato wyposażoną czytelnię i bibliotekę. Zajęcia w Centrum realizowane są z wielu różnorodnych działań:

- botaniki,
- fizjologii roślin,
- dendrologii,
- ekologii,
- ochrony przyrody i środowiska,
- uprawy pielęgnacji roślin,
- fenologii,

- fitogeografii,
- architektury krajobrazu,
- obiegu materii w przyrodzie,
- fizjologii człowieka.

Na terenie ośrodka prowadzona jest edukacja dla dzieci i młodzieży w różnych formach zabawowych, ćwiczeniowych, konkursowych, prezentacji filmów.

Nadleśnictwa

Na terenie nadleśnictw istnieją tzw. ścieżki edukacyjne. Nadleśnictwa współpracują z organizacjami ekologicznymi: LOP, Klub Przyrodników, PZL. Efektem współpracy są szkolenia, konferencje, wystawy i wspólne wycieczki. Szeroka współpraca ze szkołami uczestnicząc w zajęciach lekcyjnych i terenowych, sponsorując nagrody w konkursach o tematyce leśnej i dostarczając szkołom potrzebne materiały o tematyce związanej z działalnością nadleśnictw.

Pozarządowe organizacje ekologiczne

Lokalne organizacje pozarządowe zajmujące się ekologią stanowią często podstawowy czynnik w angażowaniu młodzieży w akcje edukacji ekologicznej.

Lista społecznych organizacji ekologicznych jest bardzo długa. Do najważniejszych pozarządowych organizacji zajmujących się ekologią należą m.in.:

- Liga Ochrony Przyrody
- Polski Klub Ekologiczny
- Związek Harcerstwa Polskiego
- Federacja Zielonych
- Klub Gaja

Starostwo Powiatowe oraz urzędy gmin powinny współpracować z organizacjami ekologicznymi (działającymi na terenie powiatu) przy podejmowanych na swoich terenach działaniach w zakresie ochrony środowiska. Powinny one zachęcać mieszkańców do zakładania organizacji społecznych oraz wspierać ich działalność.

Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach

Zachodniopomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach (ZODR) z oddziałem w Powiecie Pyrzyckim prowadzi swoją działalność poprzez indywidualne doradztwo, szkolenia, kursy, wyjazdy studyjne, konkursy, wystawy, prezentacje w mediach i własnych wydawnictwach. W każdej gminie powiatu oraz w biurach Terenowych Zespołów Doradczych (TZD) w woj. zachodniopomorskim zostało wyznaczone miejsce i terminy stałych dyżurów doradców.

W działalności doradczej z zakresu ochrony środowiska i ekologii zwraca szczególną uwagę na następujące zagadnienia:

- organizację produkcji w gospodarstwie, w sposób umożliwiający racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody oraz zapobiegający szkodliwym wpływom na środowisko,
- podstawowe zasady produkcji roślinnej i zwierzęcej w rolnictwie ekologicznym,
- przestawianie gospodarstw na ekologiczne metody produkcji,
- system kontroli produkcji w gospodarstwach i przetwórnictwie ekologicznym,
- ekologia w domu i zagrodzie w tym przydomowe oczyszczalnie ścieków i zagospodarowanie odpadów komunalnych.

Realizacja zadań edukacji ekologicznej dotyczy głównie gmin Przelewice i Pyrzyce, ale także gminy Bielice, w których organizowane były konferencje, szkolenia, warsztaty oraz różnego rodzaju spotkania i konkursy.

Na terenie gminy były prowadzone akcje edukacyjne np.

- Akcja pn. „Kochasz dzieci nie pal śmieci” - 2008r. Organizowana przez Urząd Gminy w Bielicach.
- Dzień Ziemi - coroczna akcja organizowana przez ZSP w Bielicach przy współpracy z Urzędem Gminy
- Ekologiczna liga klas – coroczna akcja organizowana przez ZSP w Bielicach
- Mamy Rady na odpady – akcja organizowana przez Fundację Kultury i sportu Prawobrzeże w której udział brało sołectwo Stare Chrapowo 2008-2009

Burmistrz gminy Pyrzyce organizował w 2009 r. następujące spotkania:

- Seminarium Klimatyczne nt. „Wykorzystania źródeł energii odnawialnej”,
- Coroczna akcja „Dzień Ziemi – Sprzątanie Świata”,
- „Dzień bez samochodu”,

a także wynikające z zarządzenia Burmistrza Pyrzyc (Nr 641/2009 z dnia 25.02.2009 r.) następujące konkursy o tematyce ekologicznej:

- „Szkolny Ogród – Zielona Przystań”
- „Parki – Moje Dziedzictwo”
- „Ekologiczna Gmina Pyrzyce”
- „Świat Przyrody w Oczach Dziecka”
- „Zabawka Ekologiczna”
- „Segregacja Śmieci – Odpoczynek dla Ziemi”
- „Ochrona Bioróżnorodności Biologicznej – Natura 2000”
- „Zielone Miasto”,
- „Zielona Wieś”.

Poza tym, Pyrzyckie Przedsiębiorstwo Komunalne od 2003 r. prowadzi dla szkół gimnazjalnych, podstawowych i przedszkoli – Konkurs ekologiczny „Szukaj rady na odpady z PPK Pyrzyce”. Konkurs obejmuje zbiórkę selektywnych surowców tj. szkła, papieru, butelek PET, puszek aluminiowych i baterii. W ramach konkursu prowadzone są także prezentacje dotyczące segregacji odpadów i rozdawane są ulotki wraz z plakatami dotyczącymi segregacji odpadów.

3.17 Zasoby przyrodnicze

3.17.1 Flora

Flora Powiatu Pyrzyckiego jest bogata i zróżnicowana. Występuje tu znacznie większa liczba gatunków roślinnych w porównaniu do innych regionów kraju. Szczególnie duża pod względem florystycznym jest dolina rzeki Płoni z jeziorem Płoń, wokół którego, trzcinowiska tworzą szerokie pasy florystyczne. Ważnym elementem występowania różnorodnej roślinności są torfiska niskie i wysokie.

Na terenie powiatu we florze znajdują się gatunki rzadkie i zagrożone wyginięciem w skali regionalnej i krajowej. Ponadto na obszarze powiatu występuje wiele gatunków prawnie chronionych w Polsce.

Wszystkie gatunki obce zagrażające rodzimym fitocenozyom powinny być usuwane i nie należy dopuszczać do ich rozprzestrzeniania. Stanowiska roślin chronionych dają podstawę i motywację w zakresie ochrony zajmowanych przez nie terenów.

Mimo, że na terenie gminy Lipiany wskazuje się na zubożenie flory i zbiorowisk roślinnych to z florystycznego punktu widzenia znaczną wartość stanowią duże zbiorniki wodne tj. jeziora i ich brzegi. Są one siedliskiem największej liczby interesujących gatunków roślin naczyniowych (wodnych i szuwarowych) stwierdzonych na obszarze gminy. Są to:

1. Jezioro Lipiańskie (Jezioro Wądół)

Zbiornik o bardzo silnym stopniu eutrofizacji, szczególnie w części południowej w okolicy miasta. Przez wiele lat zrzucano do jeziora ścieki komunalne, co wpłynęło na zubożenie w nim życia biologicznego. Oczyszczalnia działa od roku 1993.

Zbiorowiska szuwarowe są ubogie w gatunki, a zbiorowiska roślinności wodnej prawie nieobecne. Na powierzchni wody zaznacza się fitocenoza pływających hydrofitów - grążeli żółtych 5 grzybieni białych, na brzegach oprócz roślinności szuwarowej występują także zarośla wierzbowe.

2. Jezioro Chłop

Jezioro jest bardzo cenne pod względem przyrodniczym. Wody jeziora można zakwalifikować do typu mezotroficznego, co przyczynia się do ich dużej przezroczystości i obecności wielu interesujących gatunków wodnych. Szuwar jest reprezentowany głównie przez pospolite gatunki roślin: trzcina pospolita, oczeret jeziorny, budującymi płyty zespołu Scirpo Phragmitetum. Taksonem rzadkim i przez to potencjalnie zagrożonym jest kłoc wiechowata, który występuje gromadnie (tworząc tzw. kłociowiska) przy północnym brzegu drugiego pleso (od strony Otanowa). Prawy brzeg (od strony kąpieliska) to przewaga zdecydowana włosienicznika krążkolistnego, w wypłaconych zatoczkach dno jest porośnięte tak zwanym łańcem ramienicy (*Chara aspera*).

3. Jezioro Grodzkie (Jez. Grochacz)

Jezioro Grodzkie położone jest na północ od jeziora Chłop połączone z nim bezpośrednio strugą. W wodzie występują kożuchy utworzone przez rzęsę drobną, podwodne łąki złożone z różnych gatunków ramienic, a na powierzchni zaznaczają się płyty grążeli żółtych i grzybieni białych. Występują tu również zbiorowiska z takimi gatunkami, jak rdestnice: połyskująca i przeszyta oraz rogatek sztywny i żabiściek pływający.

Szuwar jest reprezentowany głównie przez pospolite gatunki roślin: trzinę pospolitą, oczeret jeziorny, pałkę wąskolistną i pałkę szerokolistną. Brzegi porastają ponadto fitocenozy turzycowiskowe.

4. Jezioro Dołgie Mielecińskie

W wodzie występują charakterystyczne pospolite gatunki, takie jak: rzęsa drobna, rdestnica kędzierzawa, żabiściek pływający oraz chroniony grązel żółty.

Strefę przybrzeżną reprezentują zbiorowiska szuwarowe z tatarakiem, kosaćcem żółtym, manną mielec, trziną pospolitą i pałkami. Wśród nadbrzeżnych zarośli wierzbowych występują, obok wierzb, dereń świdwa, leszczyna pospolita, jarzab pospolity, chmiel pospolity i różne zioła. Jezioro Dołgie Mielecińskie jest jedynym jeziorem śródpolnym przy którym zachował się większy fragment starodrzewia o charakterze gradowym.

Łąki w gminie Lipiany mają charakter zbiorowisk silnie przekształconych w wyniku intensywnego użytkowania. Często są to łąki sztucznie podsiewane i prawie jednogatunkowe. Zbudowane są na ogół z pospolitych traw takich jak: kostrzewa łąkowa, kostrzewa czerwona, wyczyniec łąkowy, wiechlina łąkowa i inne. Trawom towarzyszą najczęściej: rdest wężownik, przetacznik ożankowy, jaskier ostry, koniczyna łąkowa, koniczyna biała, szczaw zwyczajny, komonica zwyczajna, groszek łąkowy i inne. Rzadko, np. w okolicy Dębca na zboczach o wystawie południowej i południowo-zachodniej wykształcają się fragmenty muraw gdzie występuje roślinność ciepłolubna, np.: szalwia łąkowa, jaskier bulwkowy, rzepik pospolity, sierpnica pospolita, biedrzynek mniejszy, chaber drakiewnik, lucerna sierpowata.

Zagrożenia:

- występowanie antropofitów rozprzestrzeniających się ekspansywnie i przekształcających rodzime fitocenozy,
- ekspansja wzdłuż rzek i rowów barszczu sosnowskiego, obcego gatunku stanowiącego zagrożenie dla ludzi i zwierząt,
- zanieczyszczenia powietrza,
- zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych,
- likwidacja i przekształcanie nieużytków naturogeniczných (oczka wodne, tereny podmokłe, bagienne, torfowiska, zarośla i zadrzewienia śródpolne), pełniących ważną rolę biocenotyczną,
- „dzikie” składowiska odpadów,
- przekształcanie chronionych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt poprzez zaniechanie użytkowania rolniczego użytków zielonych,
- niski poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa.
- nielegalne prowadzenie eksploatacji kopalin pospolitych na obszarach chronionych lub w ich sąsiedztwie oraz przypadki braku rekultywacji obszarów poeksploatacyjnych.

3.17.2 Lasy i zadrzewienia

Lasy są najbardziej naturalną formacją przyrodniczą związaną z krajobrazem oraz niezbędnym czynnikiem równowagi środowiska przyrodniczego. Szczególną rolę w ochronie ekosystemów leśnych ich biocenoz oraz zachodzących naturalnych procesów przyrodniczych, odgrywają tereny chronione i rezerваты leśne. Zgodnie z ustawą o lasach z dnia 28 września 1991 r. (Dz. U. 1991 Nr 101 poz. 444) w art. 3 las definiowany jest jako grunt:

1) o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha, pokryty roślinnością leśną (uprawami leśnymi) - drzewami i krzewami oraz runem leśnym - lub przejściowo jej pozbawiony:

- przeznaczony do produkcji leśnej lub
- stanowiący rezerwat przyrody lub wchodzący w skład parku narodowego albo
- wpisany do rejestru zabytków.

Według danych otrzymanych ze Starostwa Powiatowego w Pyrzycach, całkowita powierzchnia lasów i gruntów leśnych w powiecie zajmuje ogółem 4 655 ha lasów, co stanowi 6,3% jego ogólnej powierzchni. W województwie zachodniopomorskim lasy stanowią 35,2% powierzchni, a w kraju 27%. Na tle województwa i kraju, lesistość powiatu jest bardzo mała. Wynika to głównie ze specyfiki gleb. Procentowy udział lasów na terenie gmin powiatu, podano w tabeli poniżej.

Tab. 3-28 Udział lasów na terenie gmin powiatu – opracowanie na podstawie danych otrzymanych od Starostwa Powiatowego w Pyrzycach

L.p.	Gminy Powiatu Pyrzyckiego	Udział lasów na terenie gmin Powiatu Pyrzyckiego [%]
1	Bielice	7,3
2	Kozielice	11,5
3	Lipiany	14,7
4	Przelewice	7,2
5	Pyrzyce	0,8
6	Warnice	0,8

Poszczególne gminy cechuje zróżnicowana lesistość. Najwięcej lasów i gruntów leśnych zarejestrowanych jest w gminach Lipiany i Kozielice.

Głównymi gatunkami lasotwórczymi powiatu są: brzoza, topola, olsza, sosna, dąb, buk, świerk, jesion. Największe powierzchnie zajmują siedliska borów mieszanych i lasów mieszanych.

Lasy będące własnością Skarbu Państwa, są zarządzane przez trzy nadleśnictwa: Choszczno, Gryfino i Myślibórz. Stan zdrowotny lasów, szczególnie mieszanych, jest dobry. Najbardziej narażone na uszkodzenia i gradacje są lasy świerkowe i iglaste, zwłaszcza te, występujące na gruntach porolnych.

Z kolei lasy nie będące własnością Skarbu Państwa, zajmują obszar 399 ha. Nadzór nad nimi sprawuje Starosta Powiatu Pyrzyckiego. W większości są to lasy rozdrobnione o powierzchni od 0,10 ha do 10 ha. Dla lasów o powierzchni przekraczających 10 ha, sporządza się uproszczone plany urządzenia lasu, a w przypadku lasów o powierzchni do 10 ha przeprowadza się inwentaryzację stanu lasów i na jej podstawie określa się zasady racjonalnego gospodarowania w lasach.

Lasy Powiatu Pyrzyckiego tworzą małe kompleksy rozrzucone po terenie powiatu. Są to lasy reprezentujące kilkanaście typów siedliskowych. Ich zróżnicowanie wynika przede wszystkim z zakresu uwilgotnienia terenu oraz stopnia żyzności gleby. Stanowią one siedliska borowe i lasowe, reprezentowane przez:

- siedliska borowe
 - bór świeży,
 - bór wilgotny,
 - bór bagienny,
 - bór mieszany świeży,
 - bór mieszany wilgotny,
 - bór mieszany bagienny
- siedlisko lasowe
 - las mieszany świeży,
 - las mieszany wilgotny,
 - las świeży,
 - las wilgotny,
 - ols,
 - ols jesionowy.

Siedliska borowe występują w dużych konturach obszarowych. Wśród nich największą powierzchnię zajmuje bór mieszany wilgotny, w którym dominującym gatunkiem w drzewostanie jest sosna.

Wśród siedlisk lasowych duży udział stanowią lasy mieszane świeże. Drzewostan tych siedlisk jest zróżnicowany i urozmaicony. Bagiennie lasy i zarośla występują na ograniczonych obszarach -z reguły występują w siedliskach trwale zabagnionych.

Lasy łęgowe na terenie powiatu reprezentowane są głównie przez łęg olszowo-jesionowy, charakterystyczny dla mokrych dolin rzecznych i obrzeży niecek jeziornych.

Z kolei bagiennie lasy z panującą w drzewostanie olszą czarną, występują głównie na nisko położonych terenach, na torfowiskach, z utrudnionym odpływem wód długo stagnujących na powierzchni gruntów. W olsze torfowym poza olszą czarną i stałym udziałem brzozy omszonej występuje również domieszka sosny. Olsy występują na obszarach jezior i innych nisko położonych terenach.

Łozowiska

Zbiorowisko z domieszką wierzby szarej oraz znacznym udziałem wierzby uszatej wykształcającej się na żyznych siedliskach w zagłębieniach terenu. W sumie dominuje roślinność szuwarowa. Łozowiska występują w okrajach wszystkich torfowisk mszarnych,

na nieużytkowanych łąkach, innych zarastających rowach i innych nisko położonych terenach. Na terenach podmokłych występują przeważnie lasy liściaste lub mieszane. Szczególnie chronić należy lasy liściaste i kompleksy szuwarowo-łozowiskowe, które spełniają ogromną rolę w oczyszczaniu wód i cieków wodnych.

Lasy na terenie **gminy Bielice** posiadają niewielką powierzchnię i występują w północno-zachodniej i południowej części gminy. Są to lasy o funkcji gospodarczej, z wyjątkiem lasów o funkcji ochronnej znajdujących się w otulinie Szczecińskiego Parku Krajobrazowego - Puszcza Bukowa.

Kompleksy leśne tworzą siedliska borowe z dominującym borem mieszanym świeżym (w rejonie Babinka i drogi Bielice - Kunowo oraz w części północnej gminy) i borem świeżym (w rejonie drogi Swochowo - Kunowo), siedliska gradowe z dominacją lasu mieszanego świeżego (na wschód od drogi Bielice - Kunowo) oraz siedliska łągowe z dominacją olsów. Wiek drzewostanu w większej części lasów nie przekracza 60 lat.

Lasy na terenie gminy Bielice składają się częściowo z kompleksów piętrowych, a częściowo z lasów zagospodarowanych powstających w wyniku działalności człowieka. W północno-zachodniej części, w sąsiedztwie miejscowości Babinek, znajdują się dwa niewielkie kompleksy leśne - mniejszy po stronie południowej wsi oraz większy po jej północnej stronie. Są to siedliska borowe z dominującym borem mieszanym świeżym. W warstwie drzew przeważa sosna zwyczajna w wieku 25-60 lat. Miejscami występuje dąb. Podszycie tworzą: leszczyna, trzmielina, kalina i kruszyna.

Lasy porastają również południowy skraj gminy. Zróżnicowanie siedliskowe jest tutaj niewielkie. Na wschód od drogi Bielice - Kunowo, występują siedliska gradowe. Dominującym typem siedliskowym jest las mieszany świeży. Drzewostan leśny jest zróżnicowany. Tworzą go sosny, dęby, brzozy i topole. Topole przeważają we wschodniej części kompleksów leśnych. Drzewa są w różnym wieku, przeważnie jednak w przedziale wiekowym 20-40 lat.

Po wschodniej i zachodniej stronie drogi Bielice - Kunowo występują siedliska borowe. Dominującym typem siedliskowym jest bór mieszany świeży. W drzewostanie panuje sosna w różnych przedziałach wiekowych. Gatunkiem domieszkowym jest brzoza, najczęściej w przedziale wiekowym 20-40 lat. Po obydwu stronach drogi Swochowo - Kunowo występuje bór świeży. W drzewostanie panuje sosna w wieku 20-40 lat.

Północny skraj kompleksów leśnych zajmują również siedliska borowe. Dominującym typem siedliskowym jest bór mieszany świeży. W drzewostanie panuje sosna w wieku 0-20 lat i 40-60 lat. Gatunkiem domieszkowym jest brzoza w wieku 40-60 lat.

Niewielkie powierzchnie zajmują w różnych miejscach kompleksów leśnych, występują siedliska łągowe. Typem siedliskowym jest tutaj ols. W drzewostanie oprócz olsy czarnej współpanuje również brzoza.

Lasy południowej części gminy należą do lasów zagospodarowanych, podlegających działalności człowieka. Kompleksy o charakterze naturalnym lub tzw. pierwotnym zajmują tutaj niewielkie powierzchnie.

W różnych częściach gminy niewielkie powierzchnie zajmują tereny zadrzewione, o charakterze leśnym. Są to tzw. lasy sadzone, z dominacją różnych gatunków drzew liściastych. Przeważnie tworzą je robinie, dęby i topole. Zajmują one niewielkie powierzchnie, pełniąc głównie funkcje ochronne, (w tym wiatrochronne, glebochronne i mikroklimatyczne) i przyrodnicze, przede wszystkim biocenotyczne.

Na obszarze gminy udział zieleni śródpolnej, zwłaszcza na podmokłych użytkach zielonych, jest dość duży. Pełni ona ważną rolę biocenotyczną. Jest również istotnym składnikiem korytarzy środowiskowych. Ze względu na swoją rolę w środowisku, powinna być chroniona. Również należałoby sukcesywnie zwiększać jej ilość.

Powierzchnie ekosystemów leśnych występujących na terenie **gminy Kozielice** zajmują znaczące obszary, w porównaniu z innymi gminami Powiatu Pyrzyckiego. Mimo to, w stosunku do województwa zachodniopomorskiego powierzchnia lasów kształtuje się znacznie poniżej średniej. Przeważająca część powierzchni leśnej należy do Skarbu Państwa i zarządzana jest przez Lasy Państwowe Nadleśnictwa Myślibórz (Leśnictwo Piaseczno i Leśnictwo Przydarłów) i Nadleśnictwa Gryfino (Leśnictwo Sosnowo). Rozmieszczenie lasów na obszarze gminy nie jest równomierne. O ich występowaniu, różnorodności typów siedliskowych lasu i składzie gatunkowym drzewostanu zadecydowały zarówno warunki przyrodnicze jak i działalność gospodarcza człowieka.

W granicach gminy lasy tworzą tylko jeden większy kompleks - lasy Leśnictwa Przydarłów. Lasy Leśnictwa Piaseczno (na zachód od Mielna) i Leśnictwa Sosnowo (na północ od Czarnowa) stanowią zewnętrzne partie większych kompleksów leśnych rozciągających się poza granicami gminy Kozielice. Ekosystemy leśne reprezentowane są przez 5 typów siedliskowych lasu, wyodrębnionych ze względu na zróżnicowany stopień żyzności i wilgotności poszczególnych siedlisk, uznawanych za jedno z kryteriów określania potencjalnej przydatności lasu do użytkowania rekreacyjnego:

- siedliska lasów mieszanych: Lmśw - las mieszany świeży,
- siedliska lasów: Lśw - las świeży, Lw - las wilgotny, Olsj - ols jesionowy, Ols - ols (olszowy).

W granicach gminy największą powierzchnię zajmują siedliska lasu świeżego, następnie siedliska lasu wilgotnego i siedliska olsowe. Są to siedliska bardzo żyzne, o uwilgotnieniu od świeżego po bagienne.

Na obszarze lasów gminy występują głównie drzewostany liściaste. Dominującym gatunkiem jest buk występujący we wszystkich przedziałach wiekowych, z enklawami starodrzewu liczącego 100-140 lat. Duży udział w drzewostanie ma dąb, występujący na ogół w starszych klasach wiekowych, również tworzący enklawy starodrzewu w wieku 110-150 lat. W mniejszym udziale występuje jesion, brzoza, klon a z gatunków iglastych sosna, modrzew, świerk.

Lasy w Leśnictwie Przydarłów charakteryzują się dość dużym stopniem naturalności kompleksów leśnych. Dużą powierzchnię zajmują również drzewostany w klasie odnowienia, dotyczy to również lasów w Leśnictwie Piaseczno. Natomiast lasy znajdujące się na północ od Czarnowa, na znacznej powierzchni stanowią plantacje topolowe (wiek rębności dla topoli wynosi 40 lat).

Pod względem kategorii użytkowania, lasy gminy Kozielice należą głównie do lasów gospodarczych. Lasy ochronne ustanowione zostały w kategorii lasów wodochronnych (nad jeziorami Piaseczno i Dłużyńskim oraz jeziorem Świdno) i lasów stanowiących ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej (na obszarze Leśnictwa Sosnowo).

Różnorodność ekosystemów leśnych (typy siedlisk, wiek i rodzaj drzewostanu) wpływa na ocenę atrakcyjności i przydatności poszczególnych partii lasu do rekreacji. Przydatność lasów gminy, z punktu widzenia atrakcyjności krajobrazu, odporności na penetrację turystyczną oraz dostępności do zagospodarowania rekreacyjnego jest zróżnicowana. Przyjmuje się, że na obszarze lasów przeznaczonych do rekreacji wiek drzewostanów winien przekraczać 40 lat.

Największą odpornością na degradację i zniszczenia spowodowane przez użytkowanie rekreacyjne, charakteryzują się siedliska lasowe (Lmśw, Lśw). Ich walory podnosi duża atrakcyjność krajobrazu wnętrza lasu, stwarzająca możliwość jego wykorzystania do wypoczynku. Lasy siedlisk wilgotnych (Lw) charakteryzują się największą odpornością na degradację.

Ze względu jednak na nadmierną wilgotność gleby i powietrza oraz zaciemnienie, mimo niewątpliwych walorów krajobrazowych, lasy te są wskazane do turystyki pieszej po

wyznaczonych szlakach. Siedliska olsowe nie są przydatne do penetracji turystycznej, ze względu na stałe lub okresowe nadmierne uwilgotnienie i zaciemnienie. Z penetracji turystycznej wyłączone są lasy w strefach ochronnych miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt gatunków chronionych oraz lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej.

Zadrzewienie poza lasami, szczególnie na terenach osiedlowych i na terenach otwartych, stanowi ważny element stabilizacji ekologicznej krajobrazu, zwłaszcza przekształconego w wyniku działalności gospodarczej człowieka. Wpływa korzystnie m. in. na kształtowanie mikroklimatu, stosunków wodnych, stanowi ostoję różnych gatunków zwierząt, poprawia estetykę terenów zainwestowanych. Są to zarówno zadrzewienia naturalne, które oparły się presji człowieka w wielowiekowym procesie przekształcania środowiska przyrodniczego poprzez intensywnie rozwijaną gospodarkę rolną (zadrzewienia przywodne, śródpolne, strefy ekotonowe lasów i użytków rolnych), jak i zadrzewienia kształtowane przez człowieka, stanowiące dziś ważny element zasobów kulturowych (parki podworskie, zadrzewienia przydrożne, zadrzewienia przykościelne i cmentarne), a także zbiorowiska roślinne pojawiające się w wyniku wtórnej sukcesji na terenach zdegradowanych.

Zadrzewienia naturalne o charakterze łągowym z zaroślami łożowymi, tworzące kępowe lub pasmowe zbiorowiska roślinne występują nad strumieniami i kanałami melioracyjnymi (Kanał Długi), jeziorami (Świdno, Świdzienko), na terenach podmokłych, wokół oczek wodnych. Odgrywają dużą rolę w krajobrazie poprzez uczestniczenie w retencjonowaniu wody i kształtowanie bilansu wodnego.

Ważną rolę odgrywa zadrzewienie przydrożne ze względu na walory krajobrazowe, wiatrochronne, ekologiczne. Tworzy je kilka różnej długości alei i szpalerów drzew nasadzonych przy drogach wewnątrz niektórych wsi (Mielno Pyrzyckie) i przy drogach między miejscowościami oraz przy drogach polnych. Skład gatunkowy tych zadrzewień jest różnorodny: lipa, jesion, klon, brzoza, topola, tuja i drzewa owocowe.

Gmina Kozielice charakteryzuje się dość skromnym zadrzewieniem przydrożnym. Przy kilku drogach biegnących w obrębie gruntów ornych proponuje się odtworzenie lub uzupełnienie zadrzewień (Rokity-Pyrzyce, Rokity-Łozice, Łozice-Czarnowo, Siemczyno-Mielno, Przydarłów-Kozielice, Trzebórz-Tetyń, Tetyń-Załęże).

Niektórym drogom, głównie polnym, towarzyszą cenne zbiorowiska roślinne składające się z pojedynczych drzew i gęstych zarośli kępowych lub szpalerowych tworzonych przez głóg, tarninę, chmiel, czarny bez, krzewy owocowe. Pełnią one ważną rolę przeciwoerozyjną i wzbogacają krajobraz rolniczy. Cennym elementem terenów zieleni na obszarze wsi jest zadrzewienie przykościelne i cmentarne, szczególnie starodrzew (walory krajobrazowe, ekologiczne, historyczne). Zadrzewienie to jest w różnym stanie zachowania. Znajduje się w następujących miejscowościach: zadrzewienie przykościelne: Czarnowo, Kozielice, Łozice, Mielno Pyrzyckie, Rokity, Tetyń, oraz zadrzewienie cmentarne: Czarnowo, Kozielice, Łozice, Trzebórz, Rokity, Tetyń, Załęże.

Częstym elementem krajobrazu są zadrzewienia i zakrzaczenia pojawiające się w wyniku wtórnej sukcesji na gruntach ornych stanowiących wieloletnie odłogi oraz na terenach zdegradowanych z przyczyn antropogenicznych i nie rekultywowanych (dotyczy to głównie terenów dawnych składowisk odpadów i wyrobisk po eksploatacji surowców mineralnych).

Cenne skupiska drzewostanu, zwłaszcza na terenach wsi, stanowią parki podworskie. Znajdują się one w 6 wsiach: w Łozicach, Mielnie, Przydarłowie, Rokitach, Trzebórz i Maruszewie.

Na terenie **gminy Lipiany** wskazuje się na zubożenie flory i zbiorowisk roślinnych. Rozległe, niekorzystne zmiany w szacie roślinnej są zjawiskiem obserwowanym w całej Europie od początków bieżącego stulecia, a szczególnie nasiliły się one w ostatnich dziesięcioleciach. Przyczyna wysokiego zagrożenia flory tkwi głównie w naturalnym zanikaniu siedlisk lub ich niszczeniu. We florze okolic Lipian największe straty poniosła grupa gatunków wodnych, błotnych i torfowiskowych oraz gatunki łąk i lasów. W odniesieniu do pierwszej grupy gatunków, bezpośrednimi przyczynami ich wyginięcia było: osuszanie terenu i zanieczyszczenie wód. W stosunku do taksonów leśnych i łąkowych - ich stratę spowodowała niewłaściwa gospodarka w tych ekosystemach. Rozprzestrzeniły się natomiast pospolite gatunki synantropijne, powodując zjawisko „trywializacji” szaty roślinnej, czyli zastępowania gatunków właściwych, specyficznych dla określonych ekosystemów, gatunkami wszędobylskimi, o niewyszukanych wymaganiach ekologicznych.

Na terenie gminy szczególnie charakterystyczne formy przybierają śródpolne zakrzewienia i zadrzewienia, występujące wśród i na obrzeżach pól oraz przy drogach polnych. Do najczęściej występujących należą zarośla z tarniną, głogami oraz zarośla wierzbowe. Towarzyszą im: bez czarny, róża dzika, szakłak pospolity, dereń świdwa, trzmielina zwyczajna, leszczyna pospolita.

Niewielkie zadrzewienia również są charakterystycznym rysem krajobrazu rolniczego. W ich składzie florystycznym zdecydowanie przeważają na obszarze gminy Lipiany rodzime gatunki drzew, takie jak: wierzba biała, brzoza brodawkowata, dąb szypułkowy, topola osika, lipa drobnolistna, olsza czarna, jesion wyniosły. Z gatunków obcych stwierdzono szpalery z topolą chińską rosnące przy drogach polnych na bruzdach.

Zadrzewienia i zakrzewienia są ważnym elementem przyrodniczym, stanowią bowiem swoiste wyspy ekologiczne wśród pól uprawnych zasiedlane przez różne gatunki zwierząt.

Obszary leśne położone są w różnych częściach gminy i wśród nich można wymienić następujące:

1. we wschodniej części gminy, pomiędzy wioskami Krasne i Jedlice oraz osiedlem Skrzynka, jest to największy kompleks lasów w gminie,
2. na południe od miasta Lipiany,
3. nad jeziorem Dołgie i Mielęcińskie,
4. nad jeziorem Chłop,
5. nad jeziorem Lipiańskim,
6. nad jeziorem Będzin.

Na terenie gminy przeważają lasy mieszane dębowo-sosnowe, bory sosnowe i lasy liściaste bukowo-dębowe. Rzadziej reprezentowane są buczyny i grądy oraz kompleksy łągów olszowych i olesów (np. płat przy S brzegu Jez. Kościelnego).

Ad.1 Kompleks leśny we wschodniej części gminy, pomiędzy wioskami Krasne i Jedlice oraz osiedlem Skrzynka.

Kompleks ten jest położony ok. 5 km w kierunku północno-wschodnim od miejscowości Lipiany, w typowym dla Pomorza pagórkowatym krajobrazie morenowym. Dominują tu „ciężkie”, żyzne gleby wytworzone z glin zwałowych. Przeważają lasy liściaste, z przewagą dębu i buka oraz, na glebach lżejszych, bory sosnowe.

Lasy liściaste to przede wszystkim lasy bukowo-dębowe. W warstwie drzew obok dębu występuje buk, który często przeważa ilościowo. W runie rosną głównie śmiałek pogięty, borówka czarna, wiechlina gajowa, niecierpek drobnokwiatowy, narecznica samcza, perłówka zwisła, perłówka jednokwiatowa, prasownica rozpierzchła, możylinek trójnerwowy, turzyca pigułkowata, kostrzewa owcza, przytulia wonna, czyściec leśny, konwalijka dwulistna, zawilec gajowy, kosmatka owłosiona, kosmatka wielokwiatowa, szczawik zajęczy, konwalia majowa, poziomka pospolita.

Omawiany kompleks leśny stanowi locus classicus świetlistej dąbrowy (*Potentillo albae-Quercetum*), zespołu roślinnego, który był rozpowszechniony w pierwotnym krajobrazie Polski, a obecnie, na skutek gospodarki leśnej ulega przekształceniom.

Najważniejsze zmiany w strukturze zbiorowiska to: rozrzedzenie wyższej warstwy drzewostanu (tj. dębów *Quercus robur* i *Q. petraea*), wykształcenie się niższej warstwy drzew z dominacją graba, silny rozwój podszycia oraz drastyczne zmniejszenie pokrycia runa. W składzie gatunkowym oraz w stosunkach ilościowych wyraźna jest ekspansja elementów „zacieniających”, a więc grabu zwyczajnego, leszczyny pospolitej, buka pospolitego, lipy drobnolistnej. Gatunki światłolubne zostały całkowicie wyeliminowane. Taksonem, który obecnie odgrywa największą rolę w runie badanych płatów jest niecierpek drobnokwiatowy (*Impatiens parviflora*), neofit rozprzestrzeniony w całym kompleksie leśnym.

Płaty zespołu świetlistej dąbrowy w omawianym kompleksie leśnym zanikły, a ich miejsce zajmuje obecnie las grądowy Galio-Carpinetum. Obecność perlówki jednokwiatowej i udział buka w drzewostanie sugerują dalszą sukcesję niektórych płatów w kierunku lasów bukowych i mieszanych.

Interesujące z botanicznego punktu widzenia lasy liściaste stwierdzono nad wschodnimi brzegami Jez. Leśnego. W drzewostanie dominują kilkudziesięcioletnie buki i dęby, a w budowie runa biorą udział głównie gatunki charakterystyczne dla cienistych lasów liściastych gleb świeżych, głównie buczyn i grądów: perlówka jednokwiatowa i perlówka zwisła, żonkil zwyczajny, przytulia wonna, prosownica rozpierzchła, czyściec pospolity, konwalia majowa, poziomka pospolita, piżmaczek wiosenny, kłosownica leśna, gajowiec żółty.

Najczęściej spotykane bory omawianego kompleksu leśnego stanowią stosunkowo młode, jednogatunkowe, sztucznie posadzone drzewostany, z dominującą sosną (*Pinus sylvestris*). Fragmenty starszych lasów iglastych i mieszanych, to drzewostany również z dominacją sosny, chociaż można spotkać sztuczne nasadzenia świerka, modrzewia i dalezi.

Ad. 2 Las na południe od Lipian

W kierunku południowo-zachodnim od Lipian, pomiędzy szosą szybkiego ruchu a torem kolejowym wykształciły się płaty buczyny pomorskiej Melico-Fagetum. Stuletnie buki budują warstwę drzew, występują one obficie także w podroście obok jarzębiny, bzu czarnego i jawora. W runie występują perlówka jednokwiatowa, przytulia wonna, gajowiec żółty, zawilec gajowy, fiołek leśny, czyściec leśny, turzycza leśna, wiechlina gajowa, sałatnik leśny, trędownik bulwiasty, kokoryczka wielokwiatowa, prosownica rozpierzchła, konwalijka dwulistna, możylinek trójnerwowy, bodziszek cuchnący, podagrycznik pospolity, szczawik zajęczy.

Ad. 3 Lasy nad jeziorem Dolgie Mielęcińskie

Są to wielogatunkowe lasy liściaste z dominacją dębu, buka, grabu, lipy, topoli, leszczyny oraz olszy. Warstwę ziół tworzą: piżmaczek wiosenny, pierwiosnek lekarski, czyściec leśny, przytulia wonna, sałatnik leśny, podagrycznik pospolity, fiołek leśny, konwalijka dwulistna, kuklik pospolity, czworolist pospolity, przylaszczka pospolita, perlówka zwisła, ziarnopłon wiosenny.

Ad. 4 Las nad Jeziorem Chłop

Jest to mezotroficzne zbiorowisko leśne z udziałem w drzewostanie drzew szpilkowych i liściastych, przeważnie sosny, dębu, buka i olszy. Mniejszy udział mają: klon, wiąz górski, grab, jesion i brzoza. Bujnie wykształcona warstwa krzewów liściastych, zwarty i wysoki podrost leszczynowy i jesionowy sugerują siedlisko typu lasu liściastego.

Z gatunków roślin zielnych występuje m.in.: trybula leśna, kuklik pospolity, prosownica rozpierzchła, przytulia wonna, bodziszek cuchnący, czosnaczek pospolity, narecznica krótkoostna, sadziec konopiasty, ziarnopłon wiosenny.

Ad. 5 Lasy nad Jeziorem Lipiańskim (tzw. Leszczynowy Półwysep)

Drzewostan składa się głównie z buków i klonów z domieszką jesionu i lipy. Z krzewów największy udział mają kalina, leszczyna oraz podrosty jarzębiny. W składzie florystycznym runa przeważają: podagrycznik pospolity, ziarnopłon wiosenny, zawilec gajowy, wiechlina gajowa, przytulia wonna, pierwiosnek lekarski.

Ad. 6 Kompleksy leśne nad jeziorem Będzin

Należą one do najbardziej żyznych zbiorowisk leśnych stwierdzonych na obszarze gminy. Na północno-wschodnim brzegu jeziora wykształcił się łąg olszowy z m.in. ostrożeniem warzywnym, kuklikiem pospolitym, miętą nadwodną, ziarnopłonem wiosennym, dereniem świdwą, czeremchą zwyczajną i innymi charakterystycznymi gatunkami. Dalej od linii brzegu jeziora, na bardziej suchym siedlisku olsza ustępuje na rzecz dębu, jesionu, buka i sosny. W podroście dominuje tu leszczyna i bez czarny, a runo tworzą m.in.: jaskier kosmaty, podagrycznik pospolity, czyściec leśny, szczawik zajęczy, zawilec gajowy, jaskier ostry, kostrzewa leśna.

Gmina Przelewice należy do obszarów słabo zalesionych. Lasy występują w formie rozproszonej, w postaci niewielkich kompleksów. Większe obszary leśne znajdują się we wschodniej części gminy, pomiędzy doliną Płoni, a drogą Przywodzie-Laskowo i w północno-wschodniej części w okolicy Wymykowa oraz nad jeziorem Płoń. Lasy posiadają funkcję gospodarczą, z dużym udziałem siedlisk przydatnych do penetracji turystycznej. Cenna kolekcja unikatowych drzew i krzewów znajduje się na terenie Przelewic w Ogrodzie Dendrologicznym.

Gmina Pyrzyce posiada niewielki obszar zalesienia ze względu na intensywne rolnicze wykorzystanie gleb o bardzo dobrej jakości. Lasy rozmieszczone są w gminie nierównomiernie, w formie niewielkich enklaw. Lasy przeważnie występują w północnej części gminy, pomiędzy miejscowościami Młyny i Turze. W tym kompleksie leśnym dominują sosny. Mniejszy obszar leśny znajduje się na południe od wsi Letnin i na północ od Obromina, tj. w południowo-wschodniej części gminy. Lasy państwowe mają tu niewielkie enklawy i należą do dwóch nadleśnictw: Choszczno oraz Myślibórz.

Las reprezentowany jest przez młode sosnowe nasadzenia gospodarcze, na jałowych enklawach gleb piaszczystych, o niewykształconej w pełni randze fitosocjologicznej. Skład drzewostanu i runa, świadczy o ewoluowaniu ich w kierunku suboceanicznego boru świeżego. Takie same niewielkie powierzchniowo enklawy można spotkać w różnych częściach gminy, gdzie nasadzone zostały z reguły na obszarach poeksploatacyjnych zwirowni.

Na terenie gminy nie występują olesy w stanie naturalnym. Olesy reprezentowane są przez zarośla wierzbowe i bagiennie lasy olszowe występujące na niskich torfowiskach dolinowych. Są to łożowiska z wierzbą szarą i wierzbą uszatą, z bagiennym runem turzycowiskowym. Źródłkowy łąg jesionowy występuje na skarpach naturalnych cieków. Niezmiernie rzadkim zespołem jest łąg jesionowo-wiązowy z dywanem ziarnopłonu wiosennego – w runie, pokrywającym złocistymi kwiatami dno lasów wczesną wiosną. Drzewostan łągu jesionowo – wiązowego tworzą: jesion wyniosły, olsza czarna oraz wiąz szypułkowy i wiąz górski.

Gmina Warnice należy do najbardziej bezleśnych obszarów województwa. Tereny zalesione występują w kilku niewielkich enklawach: nad jez. Zaborsko Płońskie, w strefie nadbrzeżnej jez. Miedwie, na północ od Dębicy - drzewostany liściaste; na północ od Warnic - drzewostan mieszany z przewagą liściastego; na wschód od Wójcina (Lipia Góra) - drzewostan mieszany z przewagą iglastego. W gminie Warnice wyodrębniono dwa rezerваты przyrody: Brodogóry oraz Stary Przylep.

3.17.2.1 Łowiectwo

Jednym z elementów gospodarki leśnej jest łowiectwo. Obszar łowiecki powiatu podlega Zarządowi Polskiego Związku Łowieckiego. Jest bogaty w zwierzynę łowną. Prawdłowo prowadzona gospodarka łowiecka przyczynia się do rozwoju gatunków chronionych i ograniczenia rozwoju gatunków ekstensywnych przez ograniczanie ich populacji.

Zagrożenia:

- zmniejszanie się powierzchni drzewostanów najmłodszych (I klasy wieku), co może wpłynąć na obniżenie trwałości lasu w przyszłości,
- brak środków budżetowych powoduje spowolnienie procesu zalesień gruntów właścicieli prywatnych,
- znaczny wzrost pozyskania grubizny drewna,
- lokalizacja zalesień nie zawsze jest zgodna z koncepcją rozmieszczenia w krajobrazie.
- niewystarczająca dbałość o stan zdrowotny drzewostanów, słaba profilaktyka i kontrola oraz niewielki wpływ na ograniczanie występowania zagrożeń (powtarzające się burze, pożary, szkodniki, choroby grzybowe),
- zalesianie gruntów rolnych i śródpolnych nieużytków zaliczanych do siedlisk priorytetowych w programie rolno-środowiskowym (m.in. torfowiska, oczka wodne, trzcinowiska),
- uszkodzenia zanieczyszczeniami przemysłowymi,
- niewystarczająca ochrona przeciwpożarowa lasów,
- podatność nasadzeń porolnych na gradacje owadów i choroby,
- intensywna penetracja lasów w okresie letnim,
- fragmentaryzacja kompleksów leśnych poprzez rozwój sieci komunikacyjnej i zabudowy turystycznej,
- rozwój zabudowy terenów nieleśnych położonych pomiędzy kompleksami leśnymi, przez co likwidacji ulegają naturalne trasy przemieszczania się zwierzyny,
- uszkodzenia i zmniejszenie odporności lasów na skutek oddziaływania zanieczyszczeń z miast, powiatu i aglomeracji szczecińskiej.

3.17.3 Prawne formy ochrony przyrody

Artykuł 6 ustawy o ochronie przyrody dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2004, nr 92, poz. 880) wymienia obowiązujące formy ochrony przyrody, są nimi:

- 1) parki narodowe;
- 2) rezerваты przyrody;
- 3) parki krajobrazowe;
- 4) obszary chronionego krajobrazu;
- 5) obszary Natura 2000;

- 6) pomniki przyrody;
- 7) stanowiska dokumentacyjne;
- 8) użytki ekologiczne;
- 9) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
- 10) ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie Powiatu Pyrzyckiego występuje szereg obiektów o bardzo wysokich walorach przyrodniczych. Niektóre z form przyrodniczych występujących na omawianym obszarze objęto już ochroną, inne natomiast są przewidziane do ochrony.

Aktualnie, na terenie Powiatu Pyrzyckiego, można wyróżnić takie formy ochrony przyrody jak: rezerваты, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, użytki ekologiczne oraz gatunki roślin, grzybów i zwierząt objętych ochroną gatunkową. Poniżej, w oparciu o dane dostarczone przez poszczególne gminy powiatu oraz opracowaną w 2010 r. „Waloryzację przyrodniczą województwa zachodniopomorskiego”, przedstawione zostały wybrane obiekty form ochrony przyrody.

3.17.3.1 Parki narodowe

W województwie zachodniopomorskim ustanowiono 2 parki narodowe. Jednak żaden z nich nie obejmuje swym zasięgiem granic Powiatu Pyrzyckiego.

3.17.3.2 Rezerваты przyrody

Na terenie całego województwa zachodniopomorskiego znajdują się 102 rezerваты przyrody, z czego na terenie Powiatu Pyrzyckiego zarejestrowane są trzy. Zlokalizowane są w obrębie 3 gmin (Lipiany, Warnice, Pyrzyce). W pozostałych gminach powiatu rezerваты nie występują. Wykaz istniejących form ochrony przyrody wraz z ich krótkim opisem zaprezentowano w Tab. 3-29.

Tab. 3-29 Wykaz istniejących rezerwatów przyrody na terenie Powiatu Pyrzyckiego

Gmina	Rezerwat	Typ rezerwatu	Powierzchnia	Cel ochrony	Akt prawny
Warnice	Brodogóry	stepowy	5,24 ha	zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych reliktowego stanowiska roślinności stepowej występującej tu w zasięgu wilgotnego klimatu morskiego	Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 14 lutego 1957 r. z późn. zm. (10.04.1978 r.) opublikowany: MP nr 18 poz. 140 z 1957 r. i MP nr 15 poz. 53 z 1978 r.
Pyrzyce, Warnice	Stary Przylep	florystyczny	2,13 ha	zachowanie zbiorowiska roślin kserotermicznych	Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 21 maja 1974 r. (MP Nr 20, poz. 121, z 1974 r.)
Lipiany	Jezioro Jasne	florystyczny	15,23 ha	zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych stanowiska najmniejszej rośliny naczyniowej - wolffii bezkorzeniowej oraz wielu innych rzadkich gatunków roślin wodnych	Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 23 stycznia 1973 r. (MP Nr 5 poz. 38 z 1973 i Nr 15 poz. 107 z 1984 r.)

1. Rezerwat Brodogóry

Rezerwat składa się z dwóch części:

- Brodogóry I, które tworzy stare grodzisko - nasyp o wysokości 6 m, którego górna część jest płaska a zbocza pokryte są stepową roślinnością,
- Brodogóry II, które stanowią stok zboczy poprzecinanych wzgórzami z dużym nachyleniem i wystawą południowo-zachodnią.

Teren rezerwatu charakteryzuje się specyficznymi warunkami siedliskowymi. Na zboczach panują wysokie temperatury gleby i powietrza przy jednocześnie wyjątkowo niskim w skali regionu poziomie opadów. Na terenie rezerwatu występują stepowe murawy ostnicowe z szeregiem rzadkich i chronionych gatunków roślin (ostnica włosowata, pajęczycza liliowata, ostrołódka kosmata, dzwonek szczeciniasty, oleśnik górski, marzanka balwierska, podejźrzon księżycowy, turzyca delikatna i inne.), oraz grzyby.

Obszar rezerwatu podlega ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym. Objęty jest Naturą 2000 - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków - Jezioro Miedwie i okolice (PLB320005) oraz Naturą 2000 - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk (PLH320006) - Dolina Płoni i Jezioro Miedwie.

2. Rezerwat Stary Przylep

Rezerwat stanowi pagórkowate, śródpolne wzniesienie na krawędzi doliny Płoni. Ochronie rezerwatowej podlega tu roślinność kserotermiczna z ostnicą włosowatą (*Stipa capillata*). Podlega ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym. Objęty jest Naturą 2000 - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków - Jezioro Miedwie i okolice (PLB320005) oraz Naturą 2000 - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk (PLH320006) - Dolina Płoni i Jezioro Miedwie.

3. Rezerwat Jezioro Jasne

Płytkie, zarastające szuwarami jezioro. Na terenie rezerwatu zanotowano następujące gatunki roślin wodnych i błotnych: grążel żółty, grzybienie białe, jaskier jadowity, psianka słodkogórz, osoka aloesowa, kozłek lekarski. Jest to również cenne miejsce dla herpetofauny (traszka zwyczajna, rzekotka drzewna, kumak nizinny, żaby, ropucha szara), oraz miejsce lęgu błotniaka stawowego, łabędzia niemego, krzyżówki, czernicy, głowienki, łyski, myszołowa i wielu gatunków pospolitych ptaków wróblowatych.

Jezioro Jasne jest elementem korytarza ekologicznego, łączącego Równinę Pyrzycko-Stargardzką z Pojezierzem Myśliborskim.

Według „Waloryzacji przyrodniczej województwa zachodniopomorskiego” - Załącznika nr 9 na terenie województwa zachodniopomorskiego proponuje się utworzyć 208 rezerwatów przyrody, z czego 6 w Powiecie Pyrzyckim.

Na terenie gminy Przelewice proponuje się utworzenie trzech rezerwatów przyrody:

- LUBIATOWSKIE ŁĘGI, którego celem ochrony jest flora, szata roślinna oraz zabytkowy drzewostan (drzewostan powstał na podstawie dawnego założenia parkowego o ewidentnie sztucznym pochodzeniu na początkowych etapach naturalizacji);
- GĘSIE STAWY, którego celem jest ochrona bardzo rzadkich gatunków ptaków związanych z tym siedliskiem, ochrona gadów, płazów i ssaków;
- WOŁDOWO, którego celem ochrony są wąwozy i zbocza erozyjne, unikalne w skali europejskiej torfowiska kopułowe, petryfikujące źródłiska z tworzącym się w wyniku tego procesu trawertynem, stanowiska roślin chronionych, drzewa pomnikowe.

Obecnie na terenie gminy Pyrzyce nie ustanowiono żadnego rezerwatu przyrody. Proponuje się jednak utworzenie:

- rezerwatu biocenotyczno-florystycznego „RAMIENICOWE ŁĄKI JEZIORA KORYTO”, którego celem jest ochrona fitocenozy wodnej reprezentowana przez zespoły ramienic oraz istniejących populacji storczyka szerokolistnego w

strefie brzegowej. Obszar ten znajduje się na południowy-wschód od wsi Stróżewo,

- rezerwatu florystyczno-biocenotycznego „MODRE KŁOCIOWISKO”, którego celem jest ochrona szuwaru kłociowego, zbiorowiska ramienic oraz miejsca rozrodu rzadkich gatunków ptaków. Teren ten zlokalizowany jest na południowy – wschód od wsi Stróżewo.

Z kolei w gminie Warnice proponuje się zgodnie z opracowaną „Waloryzacją przyrodniczą województwa zachodniopomorskiego” utworzenie jednego rezerwatu przyrody:

- MIEDWIAŃSKI BRZEG, którego celem ochrony są podmokłe łąki z jednym z największych w Polsce stanowiskiem storczyka błotnego.

3.17.3.3 Parki Krajobrazowe

W województwie zachodniopomorskim powołano dotychczas 7 parków krajobrazowych, jednak swym zasięgiem nie obejmują one granic Powiatu Pyrzyckiego. Zgodnie z informacjami zawartymi w „Waloryzacji przyrodniczej województwa zachodniopomorskiego”, nie przewiduje się również utworzenia takiej formy ochrony na omawianym terenie.

3.17.3.4 Obszary chronionego krajobrazu

Na terenie województwa znajdują się 23 obszary chronionego krajobrazu. Na terenie Powiatu Pyrzyckiego nie występują obszary chronionego krajobrazu. Jednak zgodnie z informacjami zawartymi w „Waloryzacji przyrodniczej województwa zachodniopomorskiego”, proponuje się utworzenie obszaru chronionego krajobrazu - Jezioro Dołgie w gminie Lipiany. Celem ochrony obszaru będzie zachowanie bioróżnorodności gatunkowej oraz walorów krajobrazowych. Stan zachowania walorów krajobrazowych ww. terenu jest dobry, jednak poważnym zagrożeniem jest eutrofizacja, penetracja przez wędkarzy oraz dzika turystyka.

3.17.3.5 Obszary Natura 2000

Na terenie województwa znajdują się 82 obszary Natura 2000. Z kolei na terenie samego Powiatu Pyrzyckiego zostały wyznaczone trzy Specjalne Obszary Ochrony (SOO) oraz jeden Obszary Specjalnej Ochrony (OSO). Do obszarów siedliskowych Natury 2000 w omawianym powiecie zaliczane są:

1. Dziczy Las (PLH320060)

- obszar o powierzchni 1 436,8 ha stanowi kompleks mezofilnych lasów liściastych, torfowisk mszarnych i jezior eutroficznych. W jego granicach znajduje się gmina Kozielice. Dominują lasy: buczyny żyzne i kwaśne, łągi jesionowe i olszowe, grądy subatlantyckie porastające falisty i pagórkowaty krajobraz moreny dennej. W licznych obniżeniach znajdują się oczka wodne i torfowiska mszarne. Torfowiska pokryte są zbiorowiskami z klasy *Scheuchzeria-Caricetea nigrae*, rzadziej także mszarami wysokotorfowiskowymi. Flora i roślinność torfowisk jest zróżnicowana, od otwartych zbiorowisk mszarnych, po różne stadia sukcesji w kierunku brzezin bagiennych. Część mokradeł śródlęśnych porastają łożowiska, zbiorowiska szuwarowe i pleustonowe, w tym też kozuchy wolffii bezkorzeniowej i wątrobowca *Ricciocarpus natans*, na części znajdują się otwarte lustra wody. Obniżenia stanowią ważne miejsce lęgowe dla fauny płazów, w tym kumaka nizinnego. W obrębie ostoi znajdują się cztery, większe jeziora eutroficzne

z bardzo bogatą roślinnością wodną. Duże powierzchnie pokrywają zbiorowiska tzw. „lilii wodnych”, wzdłuż brzegów wykształcone są szerokie pasy zróżnicowanych szuwarów, w wodach liczne gatunki roślin zanurzonych rdestnic i wywłócznik kłosowy. Z jezior tych podawano przed wiekiem stanowiska kaldejski dziewięciornikowatej *Caldesia parnassifolia*.

- **Wartość przyrodnicza i znaczenie**

Prawie połowę powierzchni (44,5%) obszaru zajmują dobrze zachowane siedliska przyrodnicze, o dobrych perspektywach ochrony, cechujące się bogactwem gatunkowym flory. Na drugiej takiej powierzchni występują siedliska potencjalne, na których w przypadku odpowiedniego dostosowania składu i struktury drzewostanu możliwa jest regeneracja siedlisk przyrodniczych. Obszar ważny ponieważ poprawia reprezentatywność regionalnej zmienności siedlisk buczyn, w skali regionalnej skupiających się w kilku większych kompleksach leśnych. Lasy bukowe występują w mozaice z drobnopowierzchniowymi łęgami jesionowymi, co przypomina krajobraz Wzgórz Bukowych. Ważna jest obecność w obszarze dobrze wykształconych grądów subatlantyckich i torfowisk przejściowych, niedostatecznie reprezentowanych w sieci Natura 2000 w skali regionalnej, a ważnych ze względu na koncentrację występowania w tej części kraju. Jeziora eutroficzne i oczka wodne, które ze względu na rozpowszechnienie w kraju nie są zwykle traktowane jako ważny walor obszarów Natura 2000, w tym wypadku wyróżniają się bardzo korzystnie zróżnicowaniem i bogactwem roślinności i flory.

Zagrożenia:

- gospodarka leśna,
- zachowanie siedlisk podmokłych zależne jest od utrzymania wysokich stanów wód i unikania wykonywania odwodnień (na terenie obszaru istnieje stara sieć rowów melioracyjnych),
- dostosowanie składów drzewostanów do potencjału siedliska pod względem produkcyjnym i ekologicznym (sporo powierzchni zajmują drzewostany modrzewiowe, brzozy, sosny),
- konieczne jest dla utrzymania ksylobiontów zachowanie odpowiednich ilości starych i martwych drzew w lesie,
- nadmierny spływ biogenów z pól uprawnych (zagrożenie dla jezior położonych w pobliżu obrzeży lasu).

2. Dolina Płoni i Jezioro Miedwie (PLH320006)

- obszar o powierzchni 21 253,9 ha. W jego granicach znajdują się gminy: Bielice oraz Pyrzyce. Dolina Płoni i Jezioro Miedwie obejmuje dolinę rzeki Płoni wraz z dolinami dwóch dopływów: Strzelicy oraz Krzekny. W granicach ostoi znajduje się również jezioro Miedwie. Ostoja jest korytarzem ekologicznym o randze ponadregionalnej oraz regionalnej, intensywnie wykorzystywanym przez ptaki migrujące. Na tym obszarze występują liczne gatunki ptaków: wodniczka, zimorodek, orlik krzykliwy, bąk, rybitwa czarna, bocian biały, błotniak stawowy, zbożowy, łąkowy, łabędź krzykliwy, ortolan, żuraw, bielik, bączek, gąsiorek, kania czarna, ruda, batalion, siewka złota, jarzębatka, dubelt, tracz, bielaczek, łączak. Z płazów i gadów należy zaznaczyć obecność: kumaka nizinnego, traszki grzebieniastej, górskiej, rzekotkę drzewną, żmiję zygzakowatą, jaszczurkę zwinkę i żyworodną, natomiast

z ssaków: bobra, wydrę, oraz 2 gatunki nietoperzy: karlika większego i nocka rudego. Do największych biotopów, wyróżniających ten obszar należą mokradła węglanowe, lokalnie wzbogacone o gatunki halofilne, wykształcające się przy brzegach jezior ramieniowych. Występują tu największe powierzchnie w Polsce szuwarów kłociowych oraz najbogatsza populacja storczyka błotnego i jedno z nielicznych w Polsce stanowisk turzycy Buxbaumia, pęczyny błotnej i marzycy czarniawej. Obszar wyróżnia się moreną czołową porośniętą grądami środkowoeuropejskimi i kwaśnymi buczynami. Na eksponowanych zboczach występują murawy kserotermiczne, stwierdzono tu występowanie 16 rodzajów siedlisk Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (o udziale ok. 43%) i 11 gatunków z Załącznika II tej Dyrektywy. Bogate zbiorowiska roślinne obszaru charakteryzują się występowaniem takich gatunków jak: lipiennik Loesela, miłek wiosenny, czosnek węzowy, orlik pospolity, obrazki plamiste, turzyca ciborowata, delikatna, kukulka krwista, kruszczyk błotny, krowiziół zbożowy.

Zagrożenia:

- gospodarka rolna odpowiadająca za zamiany intensywności użytkowania łąk, rozszerzenie arealu gruntów ornych, zaniechanie tradycyjnego, ekstensywnego użytkowania łąk, eutrofizację związana m. in. z bezściełowym chowem świń,
- melioracje odwadniające,
- spadek poziomu wód gruntowych,
- eksploatacja kredy jeziornej i torfu,
- zalesiania muraw kserotermicznych lub ich spontaniczne zarastanie,
- zakładane stawy rybne (niszczą torfowiska oraz pogarszają jakość wód wykorzystywanych jako źródło wody pitnej).

3. Pojezierze Myśliborskie (PLH320014)

- obszar o powierzchni 4 406,8 ha. W jego granicach znajdują się gminy: Kozielice oraz Lipiany. Stanowi ostoje obejmująca kilka jezior (największe z nich to Będzin, Chłop, Tchórzyno, Sitno, Świdno, Grodzkie, Łubie) wraz z przyległymi torfowiskami. Na jej obszarze znajduje się też kompleks leśny Przydarłów, na który składają się: ekosystem leśny o cechach naturalnych i zarastające jeziora, wraz z otaczającymi je wilgotnymi łąkami, będące siedliskiem cennych gatunków flory i fauny. Na terenach wyżej położonych znajdują się grądy i buczyny (drzewostan bukowy w wieku 130 lat zbliżony do naturalnego), w obniżeniach - fragmenty łągów i olsów. Jeziora - mezotroficzne i eutroficzne otoczone są lasami, torfowiskami i wilgotnymi łąkami. W jeziorach alkalitroficznych występują podwodne łąki ramienic oraz jeziora. W bagiennej części nad jeziorami znajdują się osady gytii jeziornej, gdzie rozwija się rzadka flora kalcyfilna. Duże powierzchnie zajmują płaty szuwarów w kłoci wiechowatej, turzycowiska, mechowiska oraz wilgotne łąki ze storczykami. Nierzadko, na morenowych wyniesieniach, zachowały się fragmenty muraw kserotermicznych oraz muraw napiaskowych.
- Wartość przyrodnicza i znaczenie:
W obszarze odnotowano obecność 15 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (o udziale ok. 66%). Szczególnie cenne są dobrze zachowane, rzadkie zbiorowiska torfowiskowe i duże połacie łąk ramienicowych. Występuje tu też 5 gatunków z Załącznika II Dyrektywy, m. in. bogata populacja lipiennika *Loesela Liparis loeselii*, a także wiele

innych storczykowatych oraz *Schoenus nigricans*, *Cladium mariscus*. Istnieją też historycznie już dane o występowaniu gatunków *Najas flexilis*, *Pulsatilla patens* - ujętych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Zagrożenia:

- nadmierna presja turystyczna nakierowana na użytkowanie rekreacyjne jezior i ich brzegów,
- rozszerzenie obszarów zabudowy,
- eutrofizacja wód,
- zrzuty ścieków,
- zmiana stosunków wodnych,
- obniżenie poziomu wód gruntowych,
- eksploatacja torfu,
- zaniechanie użytkowania łąk i w konsekwencji uruchomienie procesów sukcesyjnych,
- wydobywanie kredy jeziornej (potencjalne zagrożenie).

Z kolei do obszarów ptasich - OSO (Obszary Specjalnej Ochrony) znajdujących się w granicach Powiatu Pyrzyckiego, należy:

1. Jezioro Miedwie i okolice (PLB320005)

- Obszar o powierzchni 16 511,0 ha. W jego granicach znajdują się gminy: Bielice, Przelewice, Pyrzyce oraz Warnice. Obejmuje on w północnej części duże mezotroficzne jezioro Miedwie, położone na zachód od niego małe jez. Żelewko i większe jez. Będgoszcz, rzekę Płonię i Kanał Płoński oraz jez. Płoń w części południowo-wschodniej. Wymienione zbiorniki wodne otoczone są ekstensywnie uprawianymi łąkami oraz na południowym-zachodzie węglanowymi torfowiskami. Na wschodzie znajduje się las olszowy. Jez. Miedwie jest najniższym położonym spośród polskich jezior. Należy do najważniejszych siedlisk ptaków lęgowych i wędrownych w Polsce. Jest ono rezerwuarem wody pitnej dla Szczecina; prowadzi się na nim gospodarkę rybacką. W skład ostoi wchodzi również małe jez. Żelewko na zachód od Miedwia.
- Wartość przyrodnicza:
Ostoją ptasia o randze europejskiej. Występuje co najmniej 25 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 9 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bąk (PCK), błotniak zbożowy (PCK), błotniak łąkowy, gęgawa i wąsatka; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: rybitwa czarna, gąsiorek i wodniczka (PCK). W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego następujących gatunków ptaków: gęsi zbożowa oraz białoczelna; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: łabędź krzykliwy, łączak, perkoz dwuczuby i siewka złota; na jesiennym złotowisku żurawie występują w ilości do 5 000 osobników. Zimą w wysokim zagęszczeniu występuje perkoz dwuczuby.

Zagrożenia:

- zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego,
- plany budowy elektrowni wiatrowych.

3.17.3.6 Pomniki przyrody

Uznanie obiektów za pomniki przyrody ma za zadanie zapewnienie im ochrony prawnej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. W poszczególnych gminach Powiatu Pyrzyckiego istnieją następujące pomniki przyrody:

Gmina Bielice

Na terenie gminy Bielice do tej pory nie objęto ochroną żadnych obiektów kwalifikujących się na pomniki przyrody.

Gmina Kozielice

Na terenie gminy Kozielice uznano trzy pomniki przyrody. Są to:

- dąb bezszypułkowy, obw. 338 cm, wys. 18 m w Kozielicach,
- dąb szypułkowy, obw. 505 cm, wys. 24 m nad jeziorem Piaseczno,
- klon zwyczajny, obw. 358 cm, wys. 20 m w Mielnie Pyrzyckim.

Gmina Lipiany

W gminie Lipiany występują obiekty przyrodnicze, objęte ochroną prawną w formie pomników przyrody zarówno w postaci ożywionej (drzew) jak i nieożywionej (głazu narzutowego):

- 1) Dąb Pokoju w Lipianach
- 2) Obiekty wskazane uchwałą Nr XVI/130/2004 Rady Miejskiej w Lipianach z dnia 21 września 2004 w sprawie uznania za pomniki przyrody następujących obiektów przyrody ożywionej i nieożywionej:

a) drzewa i grupy drzew:

- zespół 27 lip drobnolistnych (*Tilia cordata*) rosnących na terenie działki geodezyjnej nr 56/2 obręb Dębiec na tzw. „Wzgórzu Napoleona” o obwodach pni od 90 cm do 335 cm na wysokości 1,30 m od ziemi i wys. do 20 m;
- dąb szypułkowy (*Quercus robur*) rosnący na terenie działki geodezyjnej nr 162 (w linii brzegowej jez. Mielęcińskie Dołgie) obręb Mielęcinek, o obwodzie pnia 408 cm na wysokości 1,30 m od ziemi, wys. ok. 20 m;
- dąb szypułkowy (*Quercus robur*) rosnący na terenie działki geodezyjnej nr 167, obręb Krasne (prawa strona w kierunku Lipian), o obwodzie pnia 363 cm na wysokości 1,30 m od Ziemi, wys. ok. 25 m;
- dąb szypułkowy (*Quercus robur*) rosnący na terenie działki geodezyjnej nr 167, obręb Krasne (w centrum wsi), o obwodzie pnia 410 cm na wysokości 1,30 m od ziemi, wys. ok. 20 m;
- dąb szypułkowy (*Quercus robur*) rosnący na terenie działki geodezyjnej nr 167, obręb Krasne (przy sklepie), o obwodzie pnia 408 cm na wysokości 1,30 m od ziemi, wys. ok. 25 m;
- dąb szypułkowy (*Quercus robur*) rosnący na terenie działki geodezyjnej nr 172, obręb Krasne (na odcinku drogi Wołczyn - Krasne - prawa strona drogi), o obwodzie pnia 427 cm na wysokości 1,30 m od ziemi, wys. ok. 25 m;
- dąb szypułkowy (*Quercus robur*) rosnący na terenie działki geodezyjnej nr 172, obręb Krasne (na odcinku drogi Wołczyn - Krasne - lewa strona drogi), o obwodzie pnia 538 cm na wysokości 1,30 m od ziemi, wys. ok. 25 m;
- dąb szypułkowy (*Quercus robur*) rosnący na terenie działki geodezyjnej nr 172, obręb Krasne (na odcinku drogi Wołczyn - Krasne - lewa strona drogi), o obwodzie pnia 485 cm na wysokości 1,30 m od ziemi, wys. ok. 25 m;

- robinia akacjowa (*Robinia pseudoaccacia*) rosnąca na terenie działki geodezyjnej nr 26, obręb Skrzynka (na odcinku drogi Skrzynka - Lipiany - prawa strona drogi), o obwodzie pnia 344 cm na wysokości 1,30 m od ziemi, wys. ok. 20 m;

b) głaz narzutowy

- granit różowy, średnioziarnisty zlokalizowany na terenie działki geodezyjnej nr 179, obręb Dębiec (Leśnictwo Lipiany), o wymiarach części wystającej ponad poziom gruntu: dł. 3,70 m, szer. 1,8 m, wys. 3 m, obwód 11,8 m.

Gmina Przelewice

Na terenie gminy Przelewice znajduje się 7 pomników przyrody. Poniżej zamieszczono wykaz istniejących pomników przyrody, które zostały uchwalone przez Radę Gminy w Przelewicach uchwałą Nr XII/80/2003:

- cis pospolity; grupa dwóch drzew, obwód 2,04, 2,65 m wysokość ok. 8 m; stan zdrowotny dobry, obręb ewid. Przelewice, działka ewid. 9/32 ,
- dąb szypułkowy - obwód 4,18 m, wysokość 23 m; obręb ewid. Karsko, działka ewid. 984,
- dąb szypułkowy - obwód 4,43 m, wysokość 25 m; obręb ewid. Karsko, działka ewid. 985,
- dąb szypułkowy - obwód 4,43 m, wysokość 22 m; obręb ewid. Karsko, działka ewid. 985,
- dąb szypułkowy - obwód 3,80 m, wysokość 23 m; obręb ewid. Karsko, działka ewid. 985,
- dęby szypułkowe - obwód 4,08 m i 3,80 m, wysokość 18 i 17 m; obręb ewid. Karsko, działka ewid. 986,
- dąb szypułkowy - obwód 5,30 m, wysokość 24 m; obręb ewid. Wołdowo, działka ewid. 20,

Gmina Pyrzyce

Na terenie gminy Pyrzyce nie występują pomniki przyrody ożywionej. Zlokalizowany jest natomiast 1 pomnik przyrody nieożywionej:

- głaz narzutowy o obwodzie 5,10 m i wys. 2,10 m znajdujący się na Placu Ratuszowym przed gmachem Urzędu Miejskiego w Pyrzycach.

Gmina Warnice

Na terenie gminy Warnice aktualnie nie ma żadnego pomnika przyrody ożywionej ani nieożywionej.

Proponowane pomniki przyrody

Gmina Bielice

W gminie Bielice na podstawie opracowanej „Waloryzacji przyrodniczej dla województwa zachodniopomorskiego” przewidziano obiekty do ochrony pomnikowej. Będą to 3 dęby szypułkowe ok. 300 cm (stan zdrowotny dobry, Linie Drugie).

Gmina Kozielice

W gminie Kozielice na podstawie opracowanej „Waloryzacji przyrodniczej dla województwa zachodniopomorskiego” przewidziano do ochrony pomnikowej 9 obiektów :

- jesion wyniosły, obwód 320 cm, stan zdrowotny dobry, Kozielice, park przykościelny,

- buk zwyczajny, obwód 350 cm, stan zdrowotny dobry, Nadl .Myślibórz L-ctwo Piaseczno - oddz. 95a,
- jesion wyniosły, obwód 285 cm, stan zdrowotny dobry, N-ctwo Myślibórz L-ctwo Piaseczno - oddz. 95a,
- lipa szerokolistna, obwód 400 cm, stan zdrowotny przeciętny, Mielno,
- buk zwyczajny, obwód 352 cm, stan zdrowotny dobry, N-ctwo Myślibórz, L-ctwo Przydarłów- oddz. 72t,
- buk zwyczajny, obwód 505 cm, stan zdrowotny dobry, N-ctwo Myślibórz, L-ctwo Przydarłów- oddz. 89b,
- dąb bezszypułkowy, obwód 435 cm, stan zdrowotny dobry, N-ctwo Myślibórz, L-ctwo Przydarłów - oddz. 90a,
- lipa drobnolistna, obwód 144-242 cm, stan zdrowotny dobry, droga gminna, Przydarłów-Trzebórz,
- lipa drobnolistna obwód, 147-320 cm, stan zdrowotny stan zdrowotny bardzo dobry, cmentarz komunalny w Tetyniu.

Gmina Lipiany

W gminie Lipiany na podstawie opracowanej „Waloryzacji przyrodniczej dla województwa zachodniopomorskiego” przewidziane są 2 obiekty do ochrony pomnikowej:

- dąb szypułkowy, obwód 465 cm, stan zdrowotny dobry, Wołczyn,
- buk zwyczajny, obwód 330 cm, stan zdrowotny dobry, Wołczyn.

Gmina Przelewice

Na terenie gminy Przelewice na podstawie opracowanej „Waloryzacji przyrodniczej dla województwa zachodniopomorskiego” znajdują się okazałe drzewa, które mogłyby uzyskać statut pomnika przyrody są to:

- dąb szypułkowy obwód 310 cm, stan zdrowotny bardzo dobry, Żuków - przy przystanku autobusowym,
- jesion wyniosły obwód 224 cm, stan zdrowotny dobry, Czartowo łęg,
- wiąz szypułkowy obwód 445 cm, stan zdrowotny dobry, Przelewice – stawy,
- jesion wyniosły obwód 240 cm, stan zdrowotny dobry, Przelewice, k kościoła,
- jesion wyniosły obwód 230 cm, stan zdrowotny dobry, Przelewice, k kościoła,
- lipa holenderska obwód 240 cm, stan zdrowotny dobry, Kłodzino cmentarz,
- jesion wyniosły obwód, 260 cm, stan zdrowotny dobry, Kłodzino kościół,
- miłorząb dwuklapowy obwód 193 cm, stan zdrowotny dobry, Kłodzino park,
- miłorząb dwuklapowy obwód 195 cm, stan zdrowotny dobry, Kłodzino park,
- dąb szypułkowy obwód 305 cm, stan zdrowotny przeciętny, Kłodzino park,
- sosna czarna obwód 200 cm, stan zdrowotny dobry, Kłodzino park,
- dąb szypułkowy obwód 370 cm, stan zdrowotny dobry, Gardziec,
- dąb szypułkowy obwód 380 cm, stan zdrowotny dobry, Gardziec,
- jesion wyniosły obwód 360 cm, stan zdrowotny dobry, Gardziec,
- świerk pospolity obwód 225 cm, stan zdrowotny dobry, Gardziec,
- dąb szypułkowy obwód 305 cm, stan zdrowotny dobry, S od Bylic,
- dąb szypułkowy obwód 320 cm, stan zdrowotny przeciętny, S od Bylic,
- dąb szypułkowy obwód 290 cm, stan zdrowotny dobry, Topolek przy stawku,
- buk zwyczajny obwód 330 cm, stan zdrowotny dobry, Jesionowo – szkoła,
- dąb szypułkowy obwód 405 cm, stan zdrowotny stan zdrowotny bardzo dobry, Jesionowo – szkoła,

- dąb szypułkowy obwód 420 cm, stan zdrowotny dobry, Jesionowo – szkoła,
- dąb szypułkowy obwód 295 cm, stan zdrowotny bardzo dobry, Jesionowo – szkoła,
- dąb szypułkowy obwód 415 cm, stan zdrowotny dobry, Jesionowo – szkoła,
- dąb szypułkowy obwód 330 cm, stan zdrowotny dobry, Jesionowo – szkoła,
- dąb szypułkowy obwód 270 cm, stan zdrowotny dobry, Jesionowo – szkoła,
- kasztanowiec zwyczajny obwód 375 cm, stan zdrowotny dobry, Jesionowo – szkoła,
- aleja dębów szypułkowych -18 szt. wzdłuż drogi; na jednym kwitnący bluszcz, stan zdrowotny dobry, droga Lubiatowo - Brzesko do mostu na rzece Płoni,
- aleja lipowa - 30 szt. obwód 230 – 245 cm, stan zdrowotny dobry, Kosin cmentarz,
- grupa dębów szypułkowych, stan zdrowotny dobry, Kluki, boisko szkolne,
- grupa buków zwyczajnych, stan zdrowotny dobry, Czartowo,
- alejka cisów pospolitych, stan zdrowotny dobry, Przelewice koło kościoła,
- grupa rozproszonych dębów szypułkowych, stan zdrowotny dobry, Topolek lasopark,
- grupa lipy drobnolistnej, stan zdrowotny dobry, Jesionowo – kościół.

Gmina Pyrzyce

W gminie Pyrzyce na podstawie opracowanej w 2010 r. „Waloryzacji przyrodniczej dla województwa zachodniopomorskiego” planuje się ustanowienie następujących pomników przyrody:

- aleja lip drobnolistnych, stan zdrowotny bardzo dobry, przy drodze prowadzącej na cmentarz w Mechowie,
- szpaler lip drobnolistnych obwód 370-475 cm, stan zdrowotny dobry, w Obrominie, przy posesjach nr 18-20,
- buk zwyczajny odm. czerwolistna obwód 360 cm, stan zdrowotny dobry, stary cmentarz na N obrzeżeniu Pyrzyc przy drodze do Stargardu,
- grupa 3 wiązków górskich obwód 265, 360 i 420 cm, stan zdrowotny dobry, stary młyn wodny w Letninie,
- szpaler 17 lip drobnolistnych obwód 375-525 cm, stan zdrowotny dobry, Brzesko - obszar starego cmentarza w nasadzeniu wzdłuż granic cmentarza,
- jesion wyniosły obwód 290 cm, stan zdrowotny dobry Pyrzyce - park przy ul. Mickiewicza,

Na podstawie danych otrzymanych z gminy Pyrzyce do potencjalnych pomników przyrody zaliczają się:

- dąb szypułkowy przy ulicy Mickiewicza,
- aleja dębów szypułkowych przy drodze biegnącej z miejscowości Młyny do Giżyc,
- miłorząd mieszczący się w Parku „Złotej Rybki” przy ulicy Staromiejskiej,
- dąb szypułkowy w Ryszewie zlokalizowany przy kościele,
- tulipanowiec zlokalizowane w Parku Podworskim w Żabowie,
- dąb bezszypułkowy zlokalizowane w Parku Podworskim w Żabowie,
- platan w Parku Podworskim w Mielęcinie.

Gmina Warnice

W gminie Warnice na podstawie opracowanej „Waloryzacji przyrodniczej dla województwa zachodniopomorskiego” proponuje się objęcie ochroną obiektów kwalifikujących się jako pomniki przyrody:

- platan klonolistny obwód 400 cm, stan zdrowotny przeciętny, Barnim,

- dąb szypułkowy obwód 350 cm, stan zdrowotny dobry, Barnim przy folwarku,
- lipa drobnolistna obwód 400 cm, stan zdrowotny dobry, Barnim,
- jesion wyniosły obwód 250 cm, stan zdrowotny dobry, Wierzbno,
- aleja dębów szypułkowych obwód 300 – 350 cm, stan zdrowotny dobry, przy drodze Warnice-Dębica,
- aleja jaworu stan zdrowotny dobry, przy drodze Barnim – Wójcin,
- aleja dębów szypułkowych, stan dobry, część alei stanowią jawory i klony, przy drodze Wójcin – Kłęby,
- aleja lipy drobnolistnej obwód 150 – 250 cm, stan zdrowotny dobry, przy drodze Wierzbno - Obryta, od Wierzbna do torów kolejki wąskotorowej,
- głazowisko - kilkanaście gładów zanurzonych, lub częściowo wynurzonych z wody, stan zdrowotny dobry, płycizna jez. Miedwie w Wierzbnie.

Zagrożenia:

- zanieczyszczenia powietrza,
- zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych,
- zachwianie stosunków wodnych (melioracje),
- „dzikie” składowiska odpadów,
- wprowadzenie i inwazja gatunków obcych roślin,
- brak regularnej pielęgnacji,
- niski poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa.

3.17.3.7 Stanowiska dokumentacyjne

Na obszarze Powiatu Pyrzyckiego nie utworzono do tej pory żadnego stanowiska dokumentacyjnego, na terenie województwa zachodniopomorskiego jest ich łącznie 6.

Opracowana w 2010 r. „Waloryzacja przyrodnicza dla województwa zachodniopomorskiego” wskazuje na możliwość utworzenia w gminie Lipiany formy ochrony przyrody jakim jest stanowisko dokumentacyjne. Proponuje się powołanie stanowiska dokumentacyjnego, którego celem ochrony będzie przekrój przez piaski żwiru moreny czołowej. Stan zachowania walorów przyrodniczych tego terenu jest dobry niemniej jednak wciąż występują zagrożenia ze strony aut terenowych i motocykli oraz zaśmiecanie.

3.17.3.8 Użytki ekologiczne

Na terenie województwa zachodniopomorskiego zostało powołanych 1 361 użytków ekologicznych, z czego w granicach obszaru Powiatu Pyrzyckiego zlokalizowany jest tylko 1. Na podstawie „Waloryzacji przyrodniczej województwa zachodniopomorskiego” proponuje się powołanie 64 użytków ekologicznych w Powiecie Pyrzyckim.

Gmina Bielice

Użytki ekologiczne na terenie gminy Bielice nie występują. Istnieją jednak obszary, które kwalifikują się do uznania ich za tego typu formy ochrony. Zgodnie z „Waloryzacją przyrodniczą województwa zachodniopomorskiego” proponuje się utworzenie dwóch użytków ekologicznych:

- Zespołu wodno-łukowego jeziora Dołgie. Obejmuje on obszar od zachodniej granicy gminy do wsi Babin. Przedmiotem ochrony jest roślinność jeziora, łąki storczykowe na zachód od Parsowa, zbiorowiska roślin kserotermicznych w starych żwirowniach oraz miejsca lęgowe cennych gatunków ptaków głównie żurawia i błotniaka stawowego, a także brzeczka i strumieniówki;

- Zespołu wodno-łakowego jeziora Babińskiego. Obejmuje on jezioro wraz z terenami przyległymi od strony zachodniej i południowej oraz tereny na wschód od jeziora aż do terenów pagórkowatych. Celem jest zachowanie i ochrona wartościowych zbiorowisk roślinności wodnej i przywodnej jeziora, ochrona miejsc lęgowych cennych gatunków płazów i ptaków.

Gmina Kozielice

W gminie Kozielice, wchodzącej w skład Powiatu Pyrzyckiego, istnieje tylko jeden obiekt, spośród powierzchniowych form ochrony przyrody powołanych na podstawie ustawy o ochronie przyrody - użytek ekologiczny, zatwierdzony Rozp. Woj. Szczecińskiego nr 13/982 dnia 23 października 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Szcz. Nr 25/98 póź. 289, Aneks pkt. 3a). Obiekt ten położony na południu jeziora Świdno stanowi fragment kompleksu leśnego Leśnictwa Przydarłów będący nieużytkiem, określonym w planie urządzania lasów jako oddział 83a. Przedmiotem i celem ochrony jest zachowanie ze względów estetycznych naukowych, przyrodniczych i dydaktycznych cennego ekosystemu na terenach bagiennych i podmokłych z charakterystyczną roślinnością oraz będącego miejscem bytowania i rozrodu ptactwa wodnego i innych gatunków zwierząt (w pobliżu gniazdo orla bielika) ostoja dzika. Bagno, rozległe trzcinowisko porośnięte pojedynczą wierzbą (40 ha). W skład flory wchodzi duże płaty konwalii majowej oraz inne częściowo chronione rośliny, jak kruszyna pospolita i kalina koralowa. Na brzegu jeziora i na obszarze przyległym występują grzebienie białe - gatunek pod ścisłą ochroną, mięta nadwodna, turzyca brzegowa, potocznik wąskolistny, turzyca nibyciborowata, żabiściek pływający, rzęsa drobna, rzęsa trójrowkowa, dziurawiec.

Opracowana „Waloryzacja przyrodnicza dla województwa zachodniopomorskiego” wskazuje na możliwość utworzenia kolejnych form ochrony przyrody w gminie Kozielice. Proponuje się powołanie:

- OCZKA KOŁO ROKIT, którego celem ochrony jest jeziorko śródpolne z wykształcającym się torfowiskiem,
- ŻURAWIE OCZKO, którego celem ochrony jest ekosystem śródpolny ze stanowiskami chronionych zwierząt,
- GAŚIOREK, którego celem jest ochrona śródpolnych oczek wodnych będących stanowiskiem rzadkich gatunków ptaków,
- ŻABIE JEZIORKA, którego celem ochrony jest stanowisko występowania rzadkich gatunków płazów i ptaków,
- JEZIORO ROKITY, którego celem ochrony jest stanowisko rzadkich gatunków zwierząt,
- BAGNO, którego celem ochrony jest stanowisko chronionych gatunków fauny,
- JEZIORO ŚWIDNO I ŚWIDZIENKO, którego celem ochrony jest jezioro wraz z przyległymi łąkami oraz kompleksem leśnym,
- 9 OCZEK POD MARUSZEWEM, którego celem ochrony są podmokłe obniżenia na obszarze moreny spiętrzonej o znaczeniu biocenotycznym,
- KOREA, którego celem ochrony jest obniżenie powytopiskowe o znaczeniu biocenotycznym i krajobrazowym.

Gmina Lipiany

Na obszarze gminy Lipiany nie występują użytki ekologiczne. Według opracowanej „Waloryzacji przyrodniczej dla województwa zachodniopomorskiego” do objęcia ochroną zakwalifikowano 4 obszary:

- JEZIORO WOŁCZYNO, którego celem ochrony jest zachowanie w stanie nie pogorszonym walorów krajobrazowych obiektu, poprzez realizowanie zakazu,

- GÓRA TARNINA, którego celem ochrony jest zachowanie walorów budowy geologicznej rozpatrywanego użytku, zachowanie formacji roślinnej,
- JEZIORO LEŚNE - BAGNO POD KRASNYM, którego celem ochrony jest zachowanie w stanie niezmiennym warunków siedliskowych dla gniazdujących tam rzadko spotykanych przedstawicieli awifauny, oraz pozostałych gatunków zwierząt,
- JEZIORO DĄBIEC, którego celem ochrony jest jezioro o dużych walorach krajobrazowych, będące miejscem rozrodu licznych gatunków płazów.

Z kolei na podstawie informacji zawartych w Planie rozwoju lokalnego miasta i gminy Lipiany na lata 2007 – 2013, dodatkowo proponuje się objęcie ochroną prawną w formie użytków ekologicznych następujących obszarów:

- BAGNA POD JÓZEFINEM - obejmuje tereny podmokłe płytkiej doliny ciekłu spod Krasnego pod Józefinem,
- BAGNO POD MIERZYNEM - obejmuje tereny podmokłe otoczone drzewostanem leśnym - głównie dębowym z chronionymi gatunkami zwierząt,
- BAGNO POD ŻELICAMI - obejmuje śródleśne, bezodpływowe obniżenia terenu z kępami drzewostanu brzoźowego z chronionymi gatunkami zwierząt i roślin (czaple siwe, żurawie, łabędzie, bluszcz),
- WYSPIY NA JEZIORZE BĘDZIN - obejmuje 2 wyspy zalesione, z chronionymi gatunkami herpeto- i awifauny,
- BAGNO PRZY JEZIORZE BĘDZIN - obejmuje tereny podmokłe z chronionymi gatunkami herpeto- i awifauny,
- PÓŁWYSEP NA JEZIORZE CHŁOP - z cennym drzewostanem (buki, brzozy, olchy) o charakterze zbliżonym do naturalnego.

Gmina Przelewice

Na obszarze gminy Przelewice nie występują obiekty objęte prawną formą ochrony w postaci użytków ekologicznych. Jednak według opracowanej „Waloryzacji przyrodniczej dla województwa zachodniopomorskiego” do objęcia ochroną zakwalifikowano 3 obszary:

- BYLICE, którego celem ochrony są półnaturalne ekosystemy wodne wraz z awifauną oraz pozostałymi grupami systematycznymi,
- JEZIORKO UKIERNICKIE, którego celem jest zachowanie istniejących dotychczas na terenie planowanego użytku dogodnych warunków ochrony ptactwa wodnego,
- LASKOWSKIE JEZIORKO, którego celem ochrony jest zachowanie dogodnych warunków odbywania lęgów ptaków wodno błotnych a także rozrodu i przebywania zwierząt pozostałych grup systematycznych.

Gmina Pyrzyce

Na obszarze gminy Pyrzyce nie występują obiekty objęte prawną formą ochrony w postaci użytków ekologicznych. Natomiast według opracowanej „Waloryzacji przyrodniczej dla województwa zachodniopomorskiego” do objęcia ochroną kwalifikuje się 31 obszarów:

- W OSTROWICY, którego celem ochrony jest obiekt o znaczeniu biocenotycznym,
- ŻWIROWISKA K. KARNIEWA, którego celem ochrony jest obiekt o znaczeniu biocenotycznym: miejsce rozrodu traszki pospolitej oraz tygryzka paskowanego, trzmieli i biegaczy ponadto występują: pierwiosnka lekarska,
- OSTOJA BRZEZINKA, którego celem ochrony jest ostoja zwierzyny oraz miejsce lęgowe ptactwa,

- TORFOWISKO CHWASTY, którego celem ochrony jest śródpolny ekosystem torfowiskowy oraz występujące chronione gatunki ptaków,
- TORFOWISKO GRANICA, którego celem ochrony jest śródpolny kompleks torfowy,
- MŁAKA PRZY TORACH, którego celem ochrony jest obiekt o znaczeniu biocenotycznym,
- TORFOWISKO KOLONIA, którego celem ochrony jest ostoja zwierzyny płowej, lęgowisko ptactwa wodno-błotnego (gat. z Czerwonej Księgi Zwierząt) oraz bezkręgowców,
- ZALEW TAMA, którego celem ochrony są zbiorowiska szuwarowe pałki szerokolistnej i manny mielec; małe płyty zbiorowisk hydrofitów, rozległe przybrzeżne zbiorowiska przetacznika bobownika, enklawy różnorodnych helofitów, stanowiska rozrodu ptaków wodnych,
- BRAK NAZWY WŁASNEJ, celem ochrony jest ostoja zwierzyny płowej, ptactwa wodno - błotnego oraz bezkręgowców, stanowisko gatunku chronionego - arcydzięgiel litwor,
- BRAK NAZWY WŁASNEJ, celem ochrony jest obiekt o znaczeniu biocenotycznym,
- JEZIORKO Z RAMIENICĄ, którego celem ochrony są niewielkie płyty kłoci wiechowatej, zespoły ramienic; cenny obiekt florystyczny wymagający dalszych badań naukowych,
- BRAK NAZWY WŁASNEJ, celem ochrony jest cenny element krajobrazu o znaczeniu biocenotycznym,
- JEZ. DUŻE I JEZ. MAŁE, których celem ochrony są ostoja i miejsce lęgowe ptactwa wodno - błotnego i bezkręgowców, rzadkie gatunki roślin: grązel żółty,
- ŁĘG K. MECHOWA, którego celem ochrony jest ostoja zwierzyny płowej i bezkręgowców,
- KOLONIA BRZESKO, którego celem ochrony jest cenny element krajobrazu o znaczeniu biocenotycznym,
- OSTOJA BRZESKO, którego celem ochrony jest obiekt o znaczeniu biocenotycznym; ostoja zwierzyny, stanowisko rozrodu łyski, kokoszki wodnej i żab moczarowych,
- KACZY STAW, którego celem ochrony jest ostoja i miejsce lęgowe ptactwa wodno - błotnego (perkoz dwuczuby, czernica), płazów i bezkręgowców; znaczenie hydrologiczne, prawdopodobieństwo lęgów świstuna,
- NOWIELIŃSKI ŁĘG, którego celem ochrony jest cenny drzewostan; stanowiska chronionych ptaków i roślin; arcydzięgiel litwor, grązel żółty oraz bluszcz, stanowiska rozrodu płazów i bezkręgowców, ochrona bioróżnorodności, ochrona krajobrazu,
- UROCZYSKO CZYSTE, którego celem ochrony jest ostoja i miejsce lęgowe ptactwa wodno - błotnego (stanowisko rozrodu gągoła), płazów (huczka, śmieszki i kumaka nizinnego), gadów (jaszczurki żyworodnej) i bezkręgowców,
- OSTOJA KRZEMLIN I, którego celem ochrony jest miejsce lęgowe ptactwa wodno - błotnego i ostoja bezkręgowców,
- OSTOJA KRZEMLIN II, którego celem ochrony jest element hydrologiczny krajobrazu; ostoja zwierzyny,
- BRAK NAZWY WŁASNEJ, celem ochrony jest ostoja zwierzyny płowej, miejsce lęgowe ptactwa i bezkręgowców bogate stanowisko jaszczurki zwinki, pliszki żółtej oraz trzmieli,

- BRAK NAZWY WŁASNEJ, celem ochrony jest element hydrologiczny krajobrazu; ostoja zwierzyny; zachowanie miejsc rozrodu żaby moczarowej, wodnej i śmieszki; miejsc rozrodu kumaka nizinnego, błotniaka stawowego i pliszki żółtej,
- OBROMIŃSKIE STAWY, którego celem ochrony jest ostoja ptactwa wodno - błotnego i bezkręgowców; element hydrologiczny krajobrazu,
- BRAK NAZWY WŁASNEJ, celem ochrony jest ostoja ptactwa wodno - błotnego i bezkręgowców; element hydrologiczny krajobrazu,
- BRAK NAZWY WŁASNEJ, celem ochrony jest element hydrologiczny krajobrazu; ostoja zwierzyny,
- ŻÓLTE ŁANY, którego celem ochrony jest element hydrologiczny krajobrazu; ostoja zwierzyny bogate miejsce rozrodu ptaków wodno-błotnych, bogate stanowisko rozrodu ropuchy zielonej i kumaka nizinnego,
- MIEŁĘCIŃSKIE TORFY, którego celem ochrony jest ostoja zwierzyny w krajobrazie rolniczym,
- RZEPNOWO 1, którego celem ochrony jest ochrona bioróżnorodności krajobrazu i chronionych gatunków ptaków zespołu,
- NOWIELIŃSKIE UROCZYSKO, którego celem ochrony jest stanowisko rozrodu kumaka nizinnego i wodnika,
- PTASIE ROZLEWISKO, którego celem ochrony jest ochrona miejsca rozrodu bogatej ornitofauny: głowienka, perkoz rdzawo szyi, pliszka żółta, perkozek,
- PIASKOWE GÓRY, którego celem ochrony jest zachowanie koloni rozrodowej (30 norek) brzegówki, stanowisko zwinki i trzyszcza.

Gmina Warnice

W gminie Warnice nie ma aktualnie objętych prawną formą ochrony obszarów określanych jako użytki ekologiczne.

Zgodnie z zapisami opracowanej „Waloryzacji przyrodniczej dla województwa zachodniopomorskiego” proponuje się objęcie ochroną następujących użytków ekologicznych:

- REŃSKIE STAWY, którego celem ochrony jest kompleks niewielkich zbiorników wodnych o dużym znaczeniu,
- BRAK NAZWY WŁASNEJ, celem ochrony jest murawa kserotermiczna z występującym masowo oleśnikiem górskim,
- SZUWAR MIEDWIAŃSKI, którego celem ochrony jest biotop będący miejscem występowania interesujących zbiorowisk roślinnych i gniazdowania cennych gatunków ptaków,
- BRAK NAZWY WŁASNEJ, celem ochrony są śródpolne oczka wodne o dużym znaczeniu biocenotycznym,
- OCZKA WODNE KOŁO WÓJCINA, którego celem ochrony są śródpolne oczka wodne o dużym znaczeniu biocenotycznym.

Zagrożenia:

- występowanie antropofitów rozprzestrzeniających się ekspansywnie i przekształcających rodzime fitocenozy,
- zanieczyszczenia powietrza,
- zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych,

- likwidacja i przekształcanie nieużytków naturogenicznych (oczka wodne, tereny podmokłe, bagienne, torfowiska, zarośla i zadrzewienia śródpolne), pełniących ważną rolę biocenotyczną,
- „dzikie” składowiska odpadów,
- przekształcanie chronionych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt poprzez zaniechanie użytkowania rolniczego użytków zielonych,
- zmiany sposobu użytkowania terenów (intensywna gospodarka rolna),
- brak regularnej pielęgnacji i planowego uzupełniania ubytków,
- niski poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa.

3.17.3.9 Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Na terenie województwa zachodniopomorskiego dotychczas zostało powołanych 38 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych. Aktualnie na terenie Powiatu Pyrzyckiego nie ma zespołów przyrodniczo-krajobrazowych. Opracowana w 2010 r. „Waloryzacja przyrodnicza województwa zachodniopomorskiego” zawiera informacje na temat potencjalnych form ochrony przyrody. Łącznie na terenie powiatu proponuje się utworzenie 9 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych w 5 gminach.

W gminie Bielice proponuje się utworzenie 2 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych:

- ŁĄKI KOŁO BABINA, którego celem jest ochrona miejsc lęgowych cennych gatunków ptaków; zbiorowiska roślin,
- GÓRA SWOCHOWSKA, którego celem ochrony jest kompleks leśny na wydmie (jedna w gminie), obszary źródliskowe Bielicy, tereny będące miejsca rozrodu płazów, ptaków i gadów oraz bezkręgowców.

W gminie Kozielice proponuje się utworzenie 3 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych:

- CZARNOWO, którego celem jest ochrona bioróżnorodności na terenie obejmującym mozaikę siedlisk w tym tereny podmokłe, jeziora, wzgórza kemowe i inne cenne biocenotycznie siedliska,
- DZICZY LAS, którego celem jest ochrona licznych siedlisk położone w rynn timerze polodowcowej, zespół obejmuje również założenia parkowe, lasy i jeziora,
- MIELNO PYRZYCKIE, którego celem ochrony jest zachowanie zarastającego jeziora wraz z architekturą wsi Mielno.

W gminie Lipiany proponuje się utworzenie 1 zespołu przyrodniczo-krajobrazowego:

- JEZIORO LIPIAŃSKIE – LIPIANY - JEZIORO KOŚCIELNE, którego celem ochrony są ważne z przyrodniczego punktu widzenia tereny bezpośrednio przyległe do miasta Lipiany oraz jeziora trwale związane z miastem, ze szczególnym uwzględnieniem szeroko rozumianej flory i fauny.

W gminie Pyrzyce proponuje się utworzenie 2 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych:

- PSTROWICKI, którego celem ochrony są stanowiska gatunków objętych ochroną, ekosystemy: jeziorne, bagienne, torfowiskowe, obiekty architektury użytkowej i sakralnej, przebiega tędy ważny korytarz ekologiczny,
- NOWIELIŃSKO PYRZYCKI, którego celem ochrony są stanowiska gatunków chronionych, naturalne fitocenozy ekosystemów torfowiskowych i wodnych.

W gminie Warnice proponuje się utworzenie 1 zespołu przyrodniczo-krajobrazowego:

- LIPIA GÓRA, którego celem jest zachowanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych ciekawego obiektu geomorfologicznego - oz z odsłonięciami profili.

3.17.3.10 Obiekty o wysokich walorach przyrodniczych

Oprócz obiektów objętych prawną formą ochrony przyrody, na terenie Powiatu Pyrzyckiego, znajdują się również obiekty charakteryzujące się wysokimi walorami przyrodniczymi.

W gminie Bielice należą do nich m.in. obszary o dużej wartości faunistycznej jak dolina rzeki Krzekny, tereny w sąsiedztwie jezior: Dołgie i Babińskie, kompleksy leśne w otoczeniu Góry Swochowskiej oraz śródpolne zbiorniki wodne i zadrzewienia śródpolne. Poza tym, w północnej części gminy wzdłuż Krzekny oraz w zachodniej części gminy poniżej Babina do Chabowa przebiegają korytarze ekologiczne. Pierwszy z nich ma znaczenie regionalne.

Waloryzacja przyrodnicza gminy Lipiany wskazuje na ogromne zubożenie flory i zbiorowisk roślinnych gminy. Przyczyną dużego zagrożenia flory jest naturalne zanikanie siedlisk oraz działalność antropogeniczna przyczyniająca się do ich niszczenia. We florze okolic Lipian największe straty poniosła grupa gatunków wodnych, błotnych i torfowiskowych oraz gatunki łąk i lasów. Z kolei najcenniejsze faunistycznie obszary to:

- Jezioro Będzin,
- Jezioro Chłop i Grodzkie,
- Jezioro Mironowskie,
- Jezioro Jasne (częściowo położone na terenie gminy Myślibórz),
- Jezioro Długie Mielęcińskie,
- Jezioro Leśne,
- Ols nad jeziorem Wądół,
- Jezioro Wołczyno i Jezioro Dębiec (Skrzynka Duża, Dąbrówka).

W gminie Przelewice dobrze zachowane są aleje i szpalery drzew przy szlakach komunikacyjnych. Budowane są one przez „szlachetne” gatunki drzew rodzimych m.in. jesiony, dęby, lipy, klony i jawory o znacznych rozmiarach. Taki skład gatunkowy jest wynikiem dużej żyzności siedlisk obszaru gminy oraz świadectwem troski byłych i obecnych gospodarzy terenu. Uwagę zwracają również aleje starych drzew owocowych.

Dwie wartościowe aleje przydrożne w gminie Przelewice posiadają status ochronny; jedna - pomnika przyrody, a drugą wpisano do rejestru zabytków.

W ramach przeprowadzanej inwentaryzacji szczegółowej należy określić stan zdrowotny tych obiektów, wraz ze wskazaniem potrzeby wykonania zabiegów pielęgnacyjnych, ewentualnie potrzeb dotyczących uzupełnienia w kompozycji drzewostanu.

Tab. 3-30 Najcenniejsze aleje i szpalery w gminie Przelewice

Lp.	Lokalizacja	Charakterystyka
1	Droga Lubiatowo - Brzesko (do mostu na Płoni)	Aleja dębów szypułkowych (18 szt.). obwody: 3,30-2,50 m Na jednym kwitnący bluszcz
2	z Kluki do skrzyżowania z drogą Lubiatowo - Pyrzyce	Aleja topolowe - jesionowa, przechodzi w donowo - jaworową, także dęby. topola czarna - przykł obwody 5,30; 4,85; 4,55; 2,65; 3,50; 3,50; 2,55; 4,20 m
3	Kłodzino - Topolek	Szpalet okazałych topoli i jesionów
4	Laskowo - Płońsko	Aleja: klonów, jaworów i dębów
5	Lucin - Jesionowo	Aleja lipowa
6	Warszyn - Gardziec	Aleja jaworowa
7	Przywodzie - Płońsko	Aleja jesionowa
8	Płońsko - Rosiny - Kłodzino - Przelewice	Aleja jesionowa i jaworowa, we wsi Kłodzino aleja kasztanowców za Kłodzinem aleja starych czereśni

Lp.	Lokalizacja	Charakterystyka
9	Ukiernica - Żuków - Karsko - Przywodzie	Aleja: klony, jawory, kasztanowce, oraz za Karskiem dęby i lipy, przed Przywodziem topole i wierzyby we wsi Przywodzie 4-rzędowa aleja kasztanowców, ok. 200 m
10	Lubiatowo - Żuków, do skrzyżowania z dawną drogą na Żuków	Aleja kasztanowców 2-3 m obw., dalej w polu aleja starych dębów
11	z Żukowa do jez. Płoń	Aleja starych lip
12	Laskowo	Aleja jesionowa przy bocznej drodze
13	Cmentarz w Kosinie	W osi cmentarza aleja lipowa. 30 szt. Obwody drzew - maks. 2,30:2,45
14	Jesionowe w stronę Barlinka	Kasztanowce
15	Topolek - Laskowo	Aleja kasztanowców
16	Boczna droga wśród łąk nad jez. Płoń	Aleja kasztanowców
17	Przelewice - stawy	Aleja kasztanowców

Wszystkie aleje na terenie gminy przedstawiają dużą wartość krajobrazową i ekologiczną (np. ochrona przed częstymi, porywistymi wiatrami).

Do specyficznych i cennych elementów krajobrazu przyrodniczego gminy należą również zadrzewione i zakrzewione miedze i pasy graniczne. Należy je ochronić przed zbyt wczesną wycinką.

Obszary położone w dolinie Płoni, na północny-zachód od gminy, sąsiadują z jeziorem Miedwie, są ostoją ptaków rangi europejskiej. Dolina rzeki Płoni od źródeł w rejonie Barlinka do miejscowości Kołbacz wraz z dolinami dwóch dopływów: Strzelicy i Krzekny, to obszar zróżnicowany na dwie jednostki o odmiennej genezie, budowie geomorfologicznej i strukturze siedlisk:

- Źródliskowa Dolina Płoni ma charakter przełomowy. Jest to głęboka dolina, przecinająca pasmo moreny czołowej marginalnej. Wysokie i strome zbocza porożcinane są licznymi wąwozami i dolinkami erozyjnymi. Na zboczach i w wąwozach dominują zbiorowiska lasów liściastych, głównie grądy środkowoeuropejskie, lasy mieszane i kwaśne buczyny. Górne krawędzie doliny i zbocza wąwozów zajęte są przez murawy kserotermiczne i płaty ciepłych dąbrów. W niektórych wąwozach, w strefie podzboczowej i w dnie doliny występują wypływy wód podziemnych, bogatych w węglan wapnia. Zasilają one kompleksy źródliskowe, w których odbywała się akumulacja trawertynów i torfów źródliskowych. Dno doliny pokryte jest rozległym torfowiskiem o złożonej genezie. Na bazie wypełnionego gytiami wapiennymi zbiornika pojeziornego rozwinęło się kompleksowe torfowisko soligeniczne, aktywnie zasilane wodami podziemnymi. Po częściowym odwodnieniu obszar gleb organicznych wykorzystany był jako użytki zielone, z dużym udziałem łąk wilgotnych i zmiennowilgotnych obfitujących w osobliwości florystyczne, typowe dla siedlisk zasobnych w wapń. Po zaniechaniu użytkowania postępuje rozwój ziołorośli, zarośli wierzbowych i lasów łęgowych. W obrębie doliny występują także suche, piaszczyste wzgórza zajęte przez zbiorowiska borów mieszanych i łąki mezofilne.
- Basen Pra-Miedwia obejmuje obszar doliny Płoni i Krzekny w obrębie zastoiska wodnego oraz moreny dennej.

Tereny otaczające odznaczają się niezbyt wielkimi deniwelacjami i bardzo żyznymi glebami (czarne ziemie pyrzyckie). Przeważającą część obszaru doliny Płoni zajmują siedliska powstałe po sztucznym obniżeniu (w roku 1770) poziomu wody i odsłonięciu większej części dna wielkiego jeziora tzw. Pra-Miedwia.

Na wielometrowych pokładach kredy jeziornej wykształciły się płytkie pokłady torfowe, wykorzystywane w przeszłości jako użytki zielone. Głębsze partie zbiornika wodnego utworzyły oddzielne jeziora o charakterze alkalitroficznym (jez. ramienicowe):

Miedwie, Płoń, Będgoszcz, Zaborsko, Zelewo, Zelewko oraz szereg drobniejszych zbiorników wodnych o podobnym charakterze.

W wodach i na brzegach tych jezior wykształciły się zbiorowiska roślinne nawiązujące do torfowisk węglanowych, lokalnie wzbogacone o gatunki halofilne. Stwierdzono tu najbogatszą w Polsce populację storczyka błotnego oraz jedno z nielicznych w Polsce stanowisk turzycy.

Plaskie brzegi jezior pokryte są rozległymi szuwarami trzcinowymi, kłociowymi (największe powierzchnie w Polsce) i turzycowymi. W rejonie jeziora Płoń rozwinęły się kompleksy bagiennych olsów i łęgów, a na skłonach doliny: żyznych łęgów wiązowych i grądów. Na eksponowanych zboczach występują murawy kserotermiczne obfitujące w osobliwości flory (m.in. koło Przywodzia, Gardźca, Oćwieki, St. Przylepu, Grędźca, Turzego). Ostoja obejmuje rozległe korytarze ekologiczne o randze ponadregionalnej (Dolina Płoni) i regionalnej (Dolina Krzekny) bardzo intensywnie wykorzystywane przez ptaki migrujące. Jezioro Miedwie służy jako rezerwuár i miejsce poboru wody pitnej dla miasta Szczecina. Na opisywanym obszarze stwierdzono występowanie 16 rodzajów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej i 11 gatunków z załącznika II Dyrektywy.

Do najważniejszych biotopów ostoi należą mokradła węglanowe, wykształcone w wodach i na brzegach jezior, lokalnie wzbogacone o gatunki halofilne.

Stwierdzono tu rozległe szuwary kłociowe (największe powierzchnie w Polsce), najbogatszą w Polsce populację storczyka błotnego oraz jedno z nielicznych w Polsce stanowisk turzycy *Buxbaumia* i marzycy czarniawej. Na eksponowanych zboczach doliny występują murawy kserotermiczne, obfitujące w osobliwości flory. Do walorów obszaru należy też dobrze zachowany pasmowy układ biotopów, obejmujący pełną gamę typowych zbiorowisk roślinnych z charakterystycznymi gatunkami.

Poza alejami i szpalerami drzew **na terenie gminy Przelewice** dużą wartość przyrodniczą stanowi **Ogród Dendrologiczny**, który słynie z bogactwa i różnorodności rosnących tu roślin drzewiastych. Zajmuje powierzchnie ponad 30 ha. Na jego terenie rozpoznano i udokumentowano 1 430 gatunków i odmian roślin drzewiastych i zielnych. Zachowana jest również w znacznym stopniu flora pasa mokradeł i występujących na tym terenie źródeł.

Na jego terenie znajdują się duże samoodnawiające się populacje: *Eranthis hyemalis*, *Galanthus nivalis*, *Leucojum vernum* i in.; kolekcja krajowych drzew i krzewów chronionych (12 gat.) w tym owocujące okazy bluszczu i samoodnawiająca się populacja cisów; w runie parkowym chronione gatunki grzybów (m.in. *Langermania gigantea*); 9 gatunków ze Światowej Czerwonej Listy.

Do najpiękniejszych i najciekawszych kolekcji w Ogrodzie należą różaneczniki, magnolie, kaliny, róże oraz kwitnące jabłonie i wiśnie japońskie. Ciekawostkami dendrologicznymi są rzadko spotykane w winnych ogrodach bambusy drzewa mamutowe, metasekwoje oraz unikalne sosny z Meksyku, Himalajów, Chin i Japonii.

Zainteresowanie zwiedzających wzbudzają także świerki z Azji i Ameryki Północnej, cedr atlaski pochodzący z północnej Afryki, szydlica japońska i mikrobiota. Można tu również spotkać miłorzęby-chińskie, młode okazy hurmy, tulejnik amerykański, a także mirt torfowy, pochodzący z Ameryki Południowej.

W okresie jesiennym turyści odnajdują tutaj kasztany jadalne, rodzące zdrowe owoce - a występujące naturalnie w krajach śródziemnomorskich. Symbolem arboretum jest dawidia chińska, zwana też drzewem chusteczkowym z uwagi na śnieżnobiałe podsadki kwiatowe, które w okresie kwitnienia wyglądają jak chusteczki rozwieszone na gałęziach. Atrakcją Ogrodu są także drzewa judaszowe, drzewa żelazne, drzewa ambrowe, a także drzewa życia, do których należą: aktinidia, berberys, cytryniec, głóg, kalina, oczar, parczelina, róża,

żywnotnik oraz drzewa śmierci należące do rodzajów: cis, jałowiec, laurowiśnia, pieris oraz wawrzynek.

Zagrożenia:

- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych (ścieki, pestycydy, nawozy sztuczne, dzikie wysypiska śmieci, wylewiska nieczystości),
- zachwianie stosunków wodnych (nieprawidłowe melioracje),
- rozwój transportu drogowego (kolizje dróg ze szlakami komunikacyjnymi zwierząt),
- antropopresja (wycinanie drzew, itp.).

3.17.4 Parki

Ważnym elementem krajobrazowym powiatu są parki, aleje drzew oraz starodrzewy przykościelne i cmentarne. Stanowią one ważny składnik szaty roślinnej oraz ostoje fauny, jak i zasoby kulturowe. Większość parków znajduje się w bardzo złym stanie. Tereny parkowe należy chronić poprzez:

- utrzymanie parcelacji założeń parkowych,
- rozbiórkę samowolnych budowli,
- nadzór i egzekwowanie kar za wycinkę drzew.

Ważnym elementem krajobrazowym są skupiska drzew o wartościach historycznych i biocenotycznych. Drzewa o cechach pomników przyrody występują najczęściej w parkach i alejach przydrożnych.

Wśród parków gminy Bielice na uwagę zasługują dwa: w Swochowie i w Liniach.

1. Park w Swochowie

Bardzo zaniedbany, ale cenny park, wymagający osobnej inwentaryzacji. Zanotowano tutaj dwa dęby o wymiarach pomnikowych, ponadto z drzew introdukowanych: platan, buk zwyczajny w odmianie czerwonej (*Fagus sylvatica* odm. *Atropurpurea*), lipy (*Tilia tomentosa*), jesion amerykański (*Fraxinus americana*), modrzewie i kasztanowce. Z rodzimych gatunków występują klon, jesion, leszczyna, grab. W centrum parku znajduje się trzcinowisko, prawdopodobnie pozostałość po stawie.

2. Park w Liniach

Przed dworem znajduje się grupa dębów szypułkowych o wymiarach zbliżonych do pomnikowych. W parku występuje cis oraz pomnikowy dąb szypułkowy i okazałe egzemplarze grochodrzewu.

Parki wiejskie, aleje oraz starodrzewy przykościelne i cmentarne stanowią wartościowy element krajobrazu **gminy Lipiany** zarówno jako składnik szaty roślinnej jak i część zasobów kulturowych. Z obiektów rezydencjonalnych zachowało się 6 pałaców lub dworów z XIX wieku, w Batowie (neoklasycystyczny – ruina), Jedlicach, Krasnem, Mielęcinku (neoklasycystyczny), Skrzynce i Wołczynie (oba neogotyckie).

1. Park w Wołczynie

Zaniedbany park o pow. ok. 3 ha, obsadzony rodzimymi gatunkami drzew. Występują w nim piękne okazy starych drzew, aleje lip, stare dęby i klony, zniszczone cisy, odmiana zwisająca jesionu zwykłego (*Fraxinus excelsior* var. *Pendula*) oraz stare modrzewie.

Na uwagę zasługują egzemplarze drzew kwalifikujące się do objęcia ochroną w formie pomników przyrody:

- dąb szypułkowy (*Quercus robur*) o obw. 465 cm i wys. 25 m
- buk zwyczajny (*Fagus sylvatica*) o obw. 330 cm i wys. 20 m

- robinia akacjowa (*Robinia pseudoacacia*) ° obw. 400cm i wys. 25 m
- modrzew europejski (*Larix decidua*) o obw. 322 cm i wys. 25 m.

Na roślinność zielną parku składają się głównie siewki i podrost bzu czarnego. Tworzą ją także gatunki synantropijne, u których dominują niecierpek drobnokwiatowy, podagrycznik pospolity, pokrzywa pospolita.

2. Park w Jedlicach

Park jest bardzo zaniedbany. W jego części centralnej znajduje się duży staw, silnie zeutrofizowany, o czym świadczy fakt, że lustro wody pokryte jest w ok. 40% kożuchem rzęsy drobnej i spirodeli wielokorzeniowej. Na wschodnim brzegu stawu założono ogródek warzywny. Występuje tu kilka gatunków drzew parkowych tj.: lipa srebrzysta, lipa krymska, cyprysik nutkajski, dąb czerwony, robinia biała odm. Bessona. Większość drzew i krzewów rosnących w parku należy do następujących gatunków rodzimych: buk zwyczajny, wiąz szypułkowy, głóg jednoszyjkowy, bez czarny, klon jawor, jesion wyniosły, wiciokrzew suchodrzew, dąb szypułkowy, brzoza brodawkowata, kasztanowiec zwyczajny, śnieguliczka biała, porzeczka zwyczajna.

3. Park w Krasnym

Park złożony jest prawie wyłącznie z drzew rodzimych: lip, dębów, wiązów, grabów, cisów, świerków, modrzewi. Występuje tu ponadto sosna wejmutka. Niedaleko pałacu rośnie dąb szypułkowy o „pomnikowych” wymiarach: obw. 378 cm, wys. 25 m.

Na terenie **gminy Kozielice** występują parki podworskie znajdujące się w 6 wsiach: w Łozicach, Mielnie, Przydarłowie, Rokitach, Trzebórze i Maruszewie.

Parki wiejskie na terenie **gminy Przelewice** występują w miejscowościach:

1. Kosin - pozostałość parku

Na terenie dawnego PGR (obecnie własność prywatna) rozproszone są okazy cennego drzewostanu, głównie gatunki egzotyczne.

Proponowane do objęcia ochroną jako pomniki:

- buk zwyczajny, odm. czerwonolistna;
- dąb szypułkowy odm. żółtolistna i glediczja trójcierniowa;
- klon zwyczajny.

Większość okazów zdradza objawy chorobowe - usychają górne gałęzie, prawdopodobnie w wyniku przenawożenia. Teren z drzewami wykorzystywany jako zagroda dla bydła; zniszczona gleba, uszkodzona kora drzew.

2. Kłodzino - park

Park znajduje się w centrum wsi wokół dawnego pałacu, do niedawna siedziba PGR Kłodzino, obecnie stanowi własność prywatną. Bogata w stosunku do wielkości obiektu, kolekcja drzew i krzewów egzotycznych oraz odmian gatunków rodzimych m.in.: jodła kaukaska; kokornak wielkolistny; cyprysik Lawsona; cyprysik groszkowy; leszczyna turecka; platan klonolistny; dąb szypułkowy (4 odmiany), sumak octowiec; szupin japoński.

3. Jesionowo - szkoła (dawny park)

Dawny park dworski położony jest w centrum wsi. Z dawnego układu zachowały się pojedyncze drzewa o wymiarach pomnikowych, głównie gatunki rodzime: dęby szypułkowe i buki oraz kasztanowce. Duży obszar parku, jego centralne położenia oraz

dobry stan drzewostanu stwarzają duży potencjał dla przyszłego przyrodniczego zagospodarowania tego terenu dla potrzeb lokalnej społeczności. Wewnątrz dawnego parku zlokalizowano zabudowie (budynki szkoły, biblioteka) oraz obiekty infrastruktury (boisko).

4. Topolinek - park leśny

Pozostałość parku dworskiego połączona w jeden kompleks (o łącznej pow. ok. 7 ha) z przyległym lasem. Obszar w zasobach ANR. W obrębie dziedzina gospodarstwa (dawny PGR) pojedyncze okazy drzew pomnikowych lipy i dęby, największe okazy przy ujęciu wody i na obrzeżu dawnego parku. Przy zeutrofizowanym oczku wodnym pomnikowe jesiony i lipa. Las o charakterze gradu pokrywa wzgórze przyległe do gospodarstwa. W drzewostanie liczne stare dęby, graby i dzikie czereśnie. Prawdopodobnie jest to dawne założenie krajobrazowe. Obecnie park zarośnięty podrostem, widoczne ślady dewastacji, wysypywania nieczystości i rabunkowego pozyskiwania drewna. Obiekt posiada duży potencjał dla rewaloryzacji, wymaga pełnego udokumentowania.

5. Gardziec - park

Obszar o charakterze parkowym na terasie doliny Płoni koło kościoła. Prawdopodobnie jest to fragment rozleglejszego założenia krajobrazowego, obejmującego m. in. aleje prowadzące do Płoni. W sąsiedztwie kościoła ogromna populacja przebiśniegów. Poniżej na wysiękowym zboczu doliny fragment o charakterze łęgowym z pomnikowymi olszami o obwodach do 3,80 m. Występują także pomnikowe dęby szypułkowe, jesiony i świerk. W sąsiedztwie grupa żywotników. Całość może stanowić cenny element projektowanego parku krajobrazowego.

Na terenie **gminy Pyrzyce** znajdują się:

- 1. Park Dworski Ryszewko – obszarowo niewielki, nr ewid. 948,**
- 2. Park Dworski Żabów – o charakterze leśnym, duży powierzchniowo, nr ewid. 242,**
- 3. Park Dworski Mechowo – pozostałość parku dworskiego, nr ewid. 944,**
- 4. Park Dworski Krzemlin – park przypałacowy, nr ewid. 937,**
- 5. Park Dworski Mielęcin- rozległy park podworski, nr ewid. 949,**
- 6. Park Dworski Nowielin – o charakterze leśnym, nr ewid. 768.**

Aktualnie wykonywane jest oczyszczenie parków, w 2010 r. planowana jest rewitalizacja parku w Mielęcinie (stworzenie ścieżek edukacyjnych, utworzenie naturalnej biooczyszczalni z rekultywacją stawu mieszczącego się w parku). Wszystkie powyższe parki wiejskie należące do gminy Pyrzyce ujęte są w rejestrze zabytków oraz w ewidencji konserwatorskiej.

Zagrożenia:

- klęski żywiołowe (wichury, pożary, śnieżyce),
- budowa nowych obiektów na obszarach zabudowanych bez uwzględnienia ukształtowanego krajobrazu kulturowego,
- wtórne podziały własności,
- zmiany sposobu użytkowania terenów,
- brak regularnej pielęgnacji i planowego uzupełniania ubytków w obsadzeniach roślinnych,

- nieprofesjonalnie prowadzone nasadzenia, z naruszeniem warunku utrzymywania składu gatunkowego przy uzupełnianiu ubytków oraz stosowania nasadzeń np. z egzotycznych drzew ozdobnych lub szpilkowych w miejscach.

3.17.5 Fauna oraz korytarze i bariery ekologiczne

Obszar Powiatu Pyrzyckiego jest równie cennym terenem z zoologicznego punktu widzenia. Na terenie powiatu w rejonach licznie występujących jezior i dolin rzek występuje cały szereg gatunków zagrożonych, znajdujących się na czerwonych listach. Znaczna część gatunków to bezkręgowce (mięczaki i owady) i kręgowce (ryby, płazy, gady, ptaki i ssaki).

Do sztucznych barier ekologicznych na terenie Powiatu Pyrzyckiego, należą nasypy kolejowe i przejeżdżające pociągi, drogi krajowe i wojewódzkie oraz wszystkie większe drogi szczególnie przecinające kompleksy leśne.

Do barier ekologicznych należy zaliczyć obwałowania rzek i cieków wodnych. Dalszymi zagrożeniami i barierami będą:

- rozwój budownictwa rekreacyjnego,
- zanieczyszczenia wód,
- pozyskiwanie kopalin i eksploatacja torfów,
- zwiększony ruch samochodowy,
- wycinanie drzew i likwidacja zadrzewienia.

W celu zachowania możliwości przemieszczania się zwierząt należy projektować odpowiednie przepusty dla korytarzy ekologicznych przy budowie obiektów, które stanowią bariery ekologiczne. Na terenie powiatu ważnym korytarzem o znaczeniu krajowym jest dolina rzeki Płoni.

Korytarze ekologiczne należy zalesić lub zakrzewić w miejscach pozbawionych roślinności. Pozwoli to znaleźć zwierzętom odpowiednie warunki do przemieszczania się, schronienia i zapewni dostęp do pokarmu.

Korytarze ekologiczne są drogą przepływu materii i energii i organizmów. Rozróżniamy dwa typy korytarzy - liniowe i pasmowe. Istotną cechą korytarzy jest jego szerokość. Korytarze liniowe stanowią układy biocenotyczne tras komunikacyjnych: dróg, tras kolejowych, miedz śródpolnych itp. Ich struktura w bardzo dużym stopniu jest kształtowana przez otoczenie.

Korytarze pasmowe w odróżnieniu od liniowych mają odpowiednio wyższy poziom organizacji i są znacznie szersze od poprzednich. Korytarz ekologiczny obejmujący dolinę Odry, oprócz funkcji ponadregionalnej pełni także funkcje korytarza regionalnego i lokalnego. Jego znaczenie jest istotne dla funkcjonowania większości przedstawicieli gromad kręgowców. Na poziomie lokalnym role korytarzy ekologicznych pełnią wszystkie niewielkie cieki i rzeki, kanały i nieczynne drogi, łącznie z ukształtowanymi wzdłuż nich ciągami zadrzewień i zarośli.

Ze względu na typowo rolniczy charakter **gminy Bielice** oraz niewielkie zróżnicowanie środowiskowe, dominuje tu fauna związana z agrocenozami lub eurytypowa (gatunki o dużej tolerancji na wahania natężenia czynników środowiskowych). Ze względu na niewielką liczbę większych zbiorników wodnych występujących na terenie gminy, liczba występujących tu gatunków ryb i ich liczebność jest niewielka. Na terenie gminy występuje natomiast wiele miejsc lęgowych płazów. Większość z nich to zbiorniki śródpolne, których jednostkowa ochrona jest bardzo trudna o ile nie niemożliwa. Łącznie na terenie gminy stwierdzono występowanie 10 gatunków płazów i wskazano na potencjalną możliwość występowania dwóch następnych. Wśród gadów na obszarze gminy można spotkać jedynie 5 gatunków w tym padalca i żmiję zygzakowatą.

Na zdecydowanej większości terenu dominują ptaki związane z polami, zadrzewieniami śródpolnymi oraz zabudowaniami gospodarskimi.

Na teren gminy Bielice zachodzą trzy okręgi łowieckie, na których gospodarują koła łowieckie: Drop obwód łowiecki 259, Łoś obwód łowiecki 223 i Przepiórka obwód łowiecki 256. Ponieważ powyższe okręgi leżą tylko częściowo na terenie gminy Bielice niemożliwe jest do określenia na podstawie danych od nich uzyskanych pogłowie zwierzyny łownej. Można jednak przyjąć, że w ostatnich latach wzrosła populacja sarny i lisa zmalała natomiast znacznie populacja zająca.

Obszar **gminy Lipiany** należy do najsłabiej poznanych pod względem zoologicznym w województwie szczecińskim. Przeprowadzona inwentaryzacja pozwala jednak twierdzić, że jest to wartościowy teren, sąsiadujący ponadto z położonym na południe, faunistycznie bardzo cennym obszarem w województwie gorzowskim, z którym jest nierozzerwalnie powiązany korytarzami ekologicznymi.

Na terenie Lipian znajdują się akweny będące tarliskami coraz rzadziej pojawiających się w kraju siei i sielawy (jeziora Będzin, Chłop i Grodzkie). Spośród płazów występuje tu większość gatunków krajowych żab, ropucha szara, traszka zwyczajna oraz coraz radsze w województwie zachodniopomorskim: kumak nizinny i rzekotka drzewna.

Tereny położone nad jez. Będzin, Chłop, Grodzkim i Mironowskim są miejscem rozrodu ok. 100 gatunków ptaków, z których 3 gatunki (bąk, gągoł i kania ruda) są zagrożone wyginięciem w naszym kraju (są wpisane do Polskiej czerwonej księgi zwierząt), natomiast dalszych 9 gatunków (gęgawa, krakwa, cyranka, płaskonos, błotniak stawowy, wodnik, żuraw, kszuki dziwonia) jest zagrożonych w dłuższym okresie czasu (Głowaciński i in. 1980).

Okolice jeziora Leśnego są drugim bardzo cennym faunistycznie miejscem gminy. Występują tu 2 gatunki z Polskiej czerwonej księgi zwierząt (bocian czarny i orlik krzykliwy), 7 gatunków zagrożonych wyginięciem w dłuższej skali czasu (gęgawa, żuraw, perkoz rdzawoszyi, remiz, wodnik, błotniak stawowy i krakwa) oraz kumaki nizinne, traszki zwyczajne i wiele innych mniej zagrożonych wymarciem gatunków zwierząt.

Na terenie **gminy Kozielice** można wyodrębnić 7 obszarów istotnych dla bytowania fauny, są nimi:

- zespół drobnych oczek śródpolnych i niewielkich łąk w południowo-zachodniej części gminy na zachód od miejscowości Załęże – licznie reprezentowane gatunki ptaków (wśród nich występowanie 13 gatunków zagrożonych w skali europejskiej), płazów i gadów;
- łąki między miejscowością Tetyń, a jeziorem Sitno – miejsce występowania i rozrodu wielu gatunków ptaków (gęgawa, derkacz, żuraw, wąsatka, bocian biały);
- łąki i lasy w otoczeniu jezior Świdno i Świdzinko – jeziora są miejscem rozrodu kilku gatunków żab, lasy - miejscem bytowania takich zagrożonych gatunków ptaków, jak: orzeł bielik, bąk, gągoł i zimorodek; jez. Świdno należy do linowo-szczupakowych, a jez. Świdzinko do karasiowych;
- zatopiona łąka k/Mielna Pyrzyckiego – liczne gatunki ptaków, w tym ponad 20 gatunków zagrożonych; występują tu m.in.: zausznik, bąk, gęgawa, krakwa, cyranka, gągoł, kuropatwa, przepiórka, żuraw, mewa pospolita;
- północno – zachodni skraj gminy wraz z jeziorem Czarnym i jeziorem koło Czarnowa – występowanie wielu gatunków ptaków w tym tych zagrożonych (bielik, wąsatka, kania ruda);
- drobne zbiorniki wodne w okolicach miejscowości Rokity – pojedyncze stanowiska następujących gatunków ptaków: łabędź niemy, przepiórka, derkacz, żuraw, czajka,

kszyk, świerszczak, brzęczka, srokosz i gąsiorek, a także kilka chronionych gatunków płazów;

- fragment kompleksu leśnego Dziczy Las z jeziorami Piaseczno i Dłużyńskim – miejsce rozrodu i żerowania szeregu gatunków ptaków (gagoł, bielik, orlik krzykliwy, żuraw, łabędź niemy, zimorodek) oraz płazów (rzekotka drzewna, kumak nizinny, ropucha szara, grzebiuszka ziemna, żaby).

Większość gatunków stwierdzonych w gminie objęta jest ochroną prawną na podstawie ustawy o ochronie przyrody oraz ustawy prawo łowieckie i o rybactwie śródlądowym.

Fauna na terenie **gminy Przelewice** reprezentowana jest przez :

- 17 gatunków ryb (sandacz, płoć, szczupak, węgorz, ukleja, lin, krab, leszcz, okoń, karaś);
- 11 gatunków płazów (grzebiuszka, kumak nizinny, ropucha szara, ropucha zielona, fraszka zwyczajna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba śmieszka, żaba trawna, żaba wodna, rzekotka drzewna);
- 4 gatunków gadów (jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, padalec, zaskroniec);
- 157 gatunków ptaków (najliczniej reprezentowane ptaki wodne i błotne);
- 30 gatunków ssaków (bóbr, wydra, jeź zachodni, gronostaj, łasica ryjówka aksamitna ryjówka, malutka, wiewiórka).

Wskazano możliwość występowania dalszych 10 gatunków ssaków. Większość z nich to gatunki objęte ochroną prawną. Kilka gatunków to gatunki z Europejskiej Czerwonej Listy Zwierząt (kania rdzawa, bielik, wydra i nietoperze) bądź z Polskiej Czerwonej Listy Zwierząt (2 gatunki ssaków i 13 gatunków ptaków). Dla wszystkich grup kręgowców wyróżniono strefy mające istotne znaczenie dla ich istnienia, pełnią one rolę miejsc rozrodu i stałego przebywania zwierząt gatunków chronionych.

Gmina Warnice znajduje się w korytarzu ekologicznym doliny Płoni i Gowienicy Miedwiańskiej. Na jej terenie występuje fauna typowa siedliskowo. Obszarami cennymi ze względu na występujące na nich gatunki zwierząt są dolina Płoni wraz z jez. Miedwie. Są to tereny siedlisk wilgotnych i podmokłych (łąki, torfowiska, szuwary) i jednocześnie jeden z najcenniejszych obszarów przyrodniczych regionu, będący ponadregionalnym korytarzem ekologicznym. Występują tu cenne gatunki płazów, gadów, ryb oraz ostoje ptaków o randze europejskiej. Dolina Gowienicy to teren wilgotnych łąk pociętych rowami. Również lokalny korytarz ekologiczny oraz miejsce rozrodu płazów. Dodatkowo należy zauważyć rolę śródpolnych oczek wodnych, które są miejscem rozrodu płazów oraz lęgów niektórych gatunków ptaków. Podobnie lasy i zadrzewienia są terenami stanowiącymi ostoje dla ssaków, niektórych płazów oraz miejsca lęgów ptaków.

Zagrożenia:

- nadmierna liczebność populacji zwierząt drapieżnych rodzimych i obcych oraz obecność wałęsających się psów i kotów,
- zanieczyszczenia powietrza,
- zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych,
- likwidacja i przekształcanie nieużytków naturogenicznych (oczka wodne, tereny podmokłe, bagienne, torfowiska, zarośla i zadrzewienia śródpolne), pełniących ważną rolę biocenotyczną,
- „dzikie” składowiska odpadów,

- przekształcanie chronionych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt poprzez zaniechanie użytkowania rolniczego użytków zielonych,
- rozwój transportu drogowego (kolizje dróg ze szlakami komunikacyjnymi zwierząt),
- niski poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa.

3.18 Turystyka

Położenie geograficzne, walory krajobrazowe, znaczna jeziorność, bogata tradycja kulturowa sprzyjają rozwojowi turystyki i rekreacji na terenie Powiatu Pyrzyckiego. Z drugiej jednak strony sąsiedztwo miasta Szczecina i zachodniej granicy państwa powoduje, że powiat może zacząć funkcjonować jako zaplecze aglomeracji. Aktualnie powiat nie ma wykształconych, typowych ośrodków letniskowych z charakterystyczną bazą pobytową.

Wśród zabytków Powiatu Pyrzyckiego wiele jest przykładów architektury sakralnej. W każdej prawie miejscowości znaleźć można zabytkowy kościół. Są to najczęściej budowle wzniesione z granitowych ciosów w stylu gotyckim. Na szczególną uwagę zasługują kościoły w Mechowie, Letninie, Barnimiu, Żabowie. Najcenniejszym jednak obiektem tego typu jest kościół parafialny w Brzesku. Obecnie jest to Sanktuarium Maryjne. Kościół ten wyróżnia się wyjątkową architekturą w skali całego kraju. Zbudowany został w XIII wieku z ciosów granitowych. W późniejszym okresie dobudowano wieżę. We wnętrzu znajduje się ołtarz i ambona z początków XVII wieku. Bardzo ciekawy jest rzeźbiony i polichromowany strop z szyszkowymi konsolami zwisającymi ze środka sklepienia wykonany przez artystę ludowego.

W gminie Bielice dużą atrakcją turystyczną są grodziska słowiańskie z IX-X w. w Parsowie, gotyckie kościoły w Bielicach i Starym Chrapowie, parki staroangielskie w Swochowie i Liniach z kompleksem cisów i platanów.

Na terenie miasta Pyrzyce znajdują się Mury obronne z XIII wieku o długości 2 000 m w XV w. podwyższono do wysokości 7-9 m, rozbudowano przedbramia, baszty i czatownie. Po 1650 r. część czatowni zamieniono na domy dla biedoty. Po wojnie część murów odrestaurowano. Do dziś zachowały się baszty: Sowia, Prochowa, Lodowa, Pijacka, Mnisza. Najciekawsze zabytki: Kościół pw. św. Maurycego, Brama Bańska, Brama Szczecińska, Studzienka wzniesiona w miejscu Świętego Źródła, Kościół poaugustiański.

Na terenie powiatu podtrzymana jest kultura ludowa. Istnieje wiele ludowych zespołów artystycznych. Uświetniają one swoimi występami imprezy kulturalne organizowane w powiecie i poza nim. Biorą udział w przeglądach i konkursach również o zasięgu międzynarodowym.

W końcu maja 2010 r. w Pyrzycach odbyły się 31 Pyrzyckie Spotkania z Folklorem. Jest to impreza mająca na celu popularyzację regionalnych tradycji ludowych. Obecnie ma ona zasięg międzynarodowy i stanowi święto kultury ludowej różnych narodów. Uczestniczą w nim najlepsze zespoły folklorystyczne z Polski, Europy, Azji oraz Ameryki.

Teren powiatu jest również bardzo interesującym rejonem pod względem przyrodniczym. Rodzimym obiektom przyrodniczym towarzyszą bardzo liczne gatunki drzew i krzewów obcego pochodzenia, hodowane obficie w licznych parkach zakładanych wokół pałaców. Najokazalszym i najcenniejszym obiektem jest 30 ha Ogród Dendrologiczny w Przelewicach z zespołem pałacowo-folwarcznym. Jedyne w województwie i jeden

z nielicznych w kraju. Powstał na początku XIX w. Właściciel Przelewic, przyrodnik, C. Borsig sprowadził i wysadził liczne okazy drzew i krzewów z całego świata.

Wartość parku polega nie tylko na wielkiej ilości zgromadzonych tutaj gatunków, ale również na pięknym jego urządzeniu, na doskonałym rozplanowaniu poszczególnych grup roślin, stawów i strumieni. Jest to wyspa zieleni i kwiatów z wspaniałym ogrodem japońskim, kolekcją rododendronów i azalii, źródłiskiem, aleją róż, aleją świerków, stawem z tworzoną przy nim kolekcją roślin wodnych i błotnych oraz ogrodem skalnym.

Oprócz kolekcji gatunków piękno Ogrodu polega na rozpiętości czasowej ich kwitnienia od późnej zimy do wczesnej jesieni. Atrakcją tego miejsca stanowią coroczne majowe lub czerwcowe koncerty muzyki klasycznej w wykonaniu muzyków Filharmonii Poznańskiej oraz plenery malarskie dla uczniów szkół plastycznych.

Na lata 2010 - 2013 zaplanowano powiększenie Ogrodu. Wiązać się to będzie z zagospodarowaniem nowych terenów - 7 ha. Projekt ma być realizowany we współpracy z Eberswalde. Koszt inwestycji przewidziany jest na ok. 1 mln Euro. Powiększenie bazy noclegowej w folwarku przewidziane jest jako propozycja dla inwestorów prywatnych. Planowane w koncepcji inwestycje to: hotele o różnych standardach, restauracje, stajnia, miejsca rekreacji i wypoczynku (basen, korty tenisowe, minigolf i inne w zależności od koniunktury i opłacalności), których wykorzystanie i zagospodarowanie będzie zależało od zapotrzebowania klientów.

W wielu innych miejscowościach znajdują się mniejsze, lecz równie ciekawe parki, które warto odwiedzić oraz szlaki turystyczne prowadzące przez lasy i wokół jezior. Na terenie powiatu są 3 znakowane szlaki turystyczne.

Jednym z takich szlaków jest szlak niebieski o długości 18 km (Lipiany-Sitno-Tetyń). Pojezierze Lipiańskie, stanowiące północną część rozleglejszego Pojezierza Myśliborskiego, jest jednym z ciekawszych zakątków w południowej partii ziemi pyrzyckiej. Jest to obszar lekko pofałdowany, rolniczy, na którym występują liczne jeziora o nieregularnych rynnach, z których najciekawsze jest jezioro Chłop. Pomiędzy tym jeziorem, a Derczewem ciągną się stare lasy mieszane mające charakter rezerwatu przyrody. Lasy takie rosną również w okolicach Tetynia. Wreszcie same Lipiany, położone nad jeziorami Wądół i Kościelnym, mające wiele zabytków, stanowią atrakcyjne miejsce wycieczkowe. Przez tereny te prowadzi z Lipian do Tetynia znakowany szlak turystyczny.

Najdłuższym szlakiem turystycznym jest szlak Ziemi Pyrzyckiej im. Stanisława Jansona o długości 58 km. Prowadzi on przez rolnicze tereny Ziemi Pyrzyckiej wzdłuż wschodnich, malowniczych brzegów jeziora Miedwie. Na trasie znajdują się liczne zabytki, interesujące grodziska i rezerwaty stepowe. Od południowego krańca jeziora Miedwie wiedzie wzdłuż doliny Płoni nad jezioro Płoń, a stamtąd do Przelewic. W Przelewicach znajduje się ciekawy Ogród Dendrologiczny. W końcowym odcinku szlaku znajdujemy interesujący kościół w Brzesku i cenne zabytki w Pyrzycach. do ciekawszych obiektów krajoznawczych na tym szlaku zaliczyć można:

- kościół z XV w. przebudowany w początkach XVIII w. z wieżą z 1582 r. w Kunowie,
- park z aleją starych lip oraz duży ośrodek żeglarski w miejscowości Wierzchłąd,
- park krajobrazowy, dwór z XVIII w. oraz kościół z XV w. Koszewku,
- dwór z tarasami schodzącymi do jeziora Miedwie i kościół z XVI w. w Koszewie,
- kościół z XV w. z barokową wieżą, rezerwaty (projektowane) wodny - „Podwodne łąki ramienicowe”, geologiczny - Czarne ziemie pyrzyckie w Wierzbnie,
- rezerwat roślinności stepowej - Brodogóry w Grzędziecu,
- grodzisko wyżynne, wczesnośredniowieczne (gród strażniczy-Brody) w Czernicy,
- rezerwat roślinności stepowej w miejscowości Stary Przylep,

- kościół gotycki z przełomu XV i XVI w. oraz gołębnik murowany z 1902 r. w Lubiakowie,
- ogród dendrologiczny-kilkadziesiąt gatunków i odmian świerków, cyprysików, jodeł, jałowców, wspaniały ogród japoński, bambusy, platany, jesiony i cisy, krzewy ozdobne i kwiaty, kościół z XIII w. w Przelewicach,
- kościół z XIII w. z unikatowym wewnętrznym stropem z roku 1697 rzeźbiony i polichromowany, ołtarz renesansowy z figurą Madonny z Dzieciątkiem z początku XV w. Od 1992 r. Sanktuarium Maryjne w miejscowości Brzesko,
- grodzisko typu nizinnego z IX-XIII w.; mury obronne długości ok. 2 km z basztami, kościół z początku XIV w. z ciekawymi witrażami oraz gotyckim tryptykiem, kościół poaugustiański z XII w., studzienka misyjna św. Ottona, ciepłownia geotermalna wykorzystująca źródła gorącej solanki z głębokości 1680 m. w Pyrzycach.

Szlak niebieski o długości 21,8 km (Barlinek-Przelewice) prowadzący z Barlinka na północ doliną Płoni przez Żydowo, Niepłocko, Równo (z Wąwozem Trzech Skałek), Laskowo (z secesyjnym dworem i parkiem), Radlewo, Płońsko, Rosiny, Kłodzino do Przelewic, gdzie znajduje się bardzo ciekawy Ogród Dendrologiczny.

Do ciekawostek turystycznych na terenie powiatu należy również zaliczyć rezerwat roślinności Brodogóry. Rezerwat roślinności stepowej występującej w strefie klimatu morskiego położony w gminie Warnice. Przy drodze Grędziec-Czernice w 1975 r. założono rezerwat reliktowego stanowiska roślinności stepowej występującej w strefie wilgotnego klimatu morskiego, w którym najcenniejszymi gatunkami są: gorysz siny, czyściec kosmaty, czyściec prosty, fiołek pagórkowaty, dzwonek boloński, dzwonek syberyjski, pierwiosnek lekarski.

Równie atrakcyjny turystycznie wydaje się rezerwat Jezioro Jasne. Rezerwat ten wodno-florystyczny, położony przy drodze nr 3 na pograniczu gminy Lipiany i Myślibórz z rzadką roślinnością wodną.

Z kolei przykładem rezerwatu roślinności stepowej jest rezerwat położony w miejscowości Stary Przylep w gminie Warnice. Zajmuje on powierzchnię 213 ha. Roślinność rezerwatu stanowi murawa stepu ostnicy włosowatej. Jest to pozostałość ze szlaków migracji tej flory z czasów wczesnego glacjału i optimum klimatycznego. Wielką osobliwością są tu także gleby przypominające typowe czarnoziemy stepowe wykształcone pod wpływem roślinności stepowej.

Na rzekach i jeziorach powiatu istnieją możliwości organizacji spływów kajakowych. Atrakcją turystyczną jest bliskość jezior Miedwie, Będgoszcz i innych z ogólnie dostępnymi plażami i możliwością uprawiania sportów wodnych.

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej <http://www.pyrzyce.um.gov.pl/aktualnosci/pokaz/1095.dhtml> na terenie gminy Pyrzyce mimo, że występują wody termalne to jednak nie są one wykorzystywane ani turystycznie ani leczniczo. Jednak w najbliższych latach planowana jest budowa tężni. Inwestycja zlokalizowana będzie w okolicach centrum Pyrzyce. Realizacja budowy tężni wraz z obiektami towarzyszącymi oraz zagospodarowaniem terenu wokół obiektów, przeprowadzona będzie wspólnie z zaprzyjaźnionym partnerskim miastem niemieckim BAD SÜLZE. Poza tężnią w gminie Pyrzyce planowana jest również budowa basenu kąpielowego.

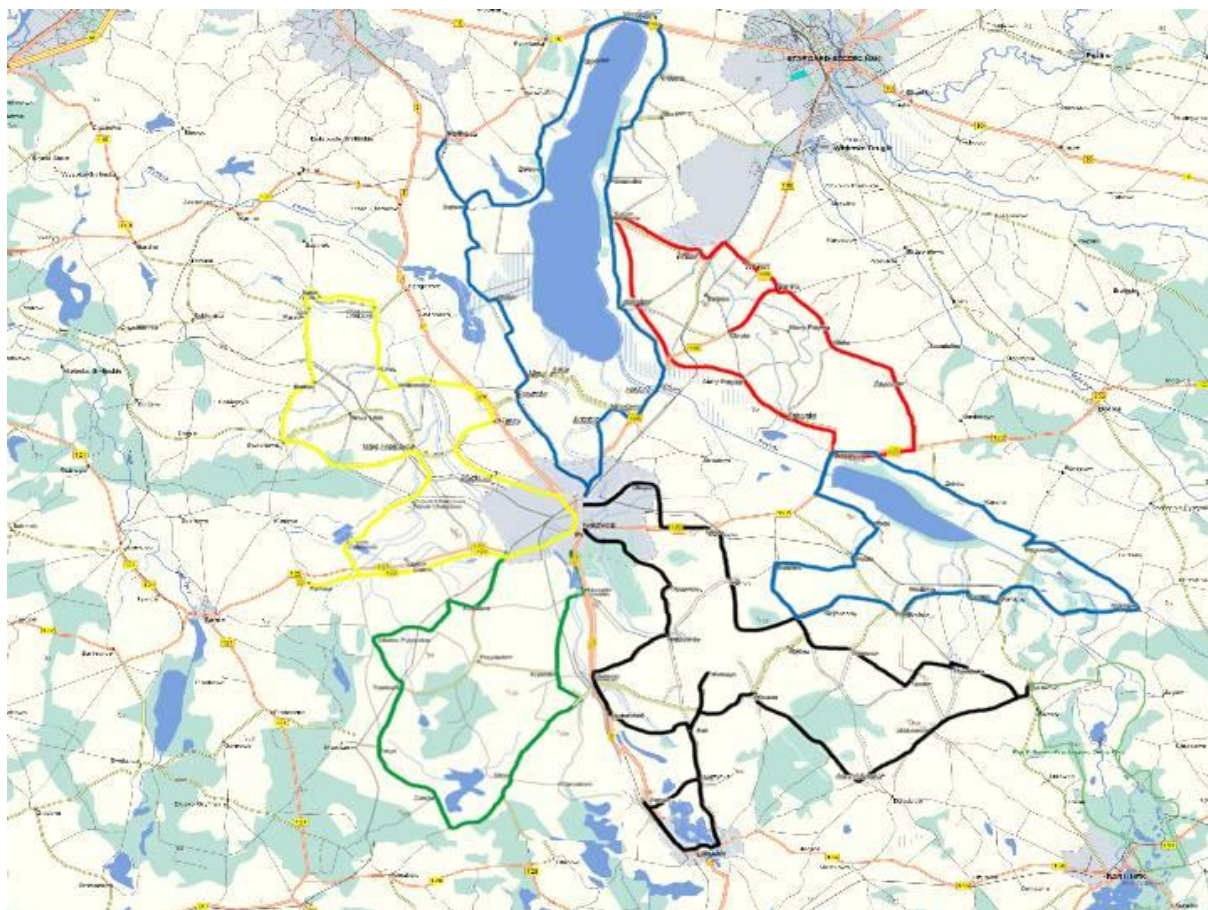
Na terenie gminy Pyrzyce zlokalizowanych jest 6 szlaków rowerowych:

- Szlak Żółty: Pyrzyce – Rokity – Łosice – Parnica-Banie – Kunowo – Czarnowo – Nowe Chropawo – Stare Chropawo – Linie – Swochowo – Bielice – Parsów –

Babin – Babinek – Babin – Chabowo – Nowe Linie – Nieborowo – Żabów – Rzepnowo – Pyrzyce.

- Szlak Czerwony: Warnice – Barnim – Obryta – Wójcin – Kłęby – Załęczno – Zaborsko – Cieczysław – Stary Przylep – Rezerwat Stary Przylep – Czernice – Rezerwat Bradogóry – Grodziec – Wierzbno – Koszewo – Dębice – Warnice.
- Szlak Zielony: Pyrzyce – Kozielice – Siemczyn – Mielno – Trzebórz – Tetyń – Żałęże – Sitno – Derczewo – Krzemlin – Nowielin – Pyrzyce.
- Szlak Niebieski: Brzesko-Kosin – Kluki – Ćwiek – Lubiatowo- Żuków – Karsko – Przywodzie – Warszyn – Gardziec – Płońsko – Rosiny – Kłodziny – Przelewice – Brzesko
- Szlak Czarny: Pyrzyce – Obojno – Mechowo – Letnin – Myśliborki – Laskowo – Jesionowo – Krasne – Wołczyn – Batowo – Skrzynka -Lipiany – Dębiec – Cielęcinek – Mielęcín – Pstrowice– Obromino – Pyrzyce.
- Szlak Niebieski Miedwie: Pyrzyce – Brzezín – Ryszewo – Okunica – Grędzic – Wierzbno – Koszewo – Koszewko – Wierzchłád – Kuniewo - Zieleniewo – Morzyczyn – Jęczydół – Żelewo – Dębina – Komorówko – Giżyn – Ostrowica – Młyny – Ryszewko – Pyrzyce.

Rozmieszczenie szlaków rowerowych na obszarze gminy Pyrzyce przedstawione zostało na Ryc. 3-5.

Ryc. 3-5 Lokalizacja szlaków rowerowych na terenie gminy Pyrzyce (<http://www.pyrzyce.um.gov.pl/>)

Na terenie gminy Lipiany projektowana jest ścieżka rowerowa przebiegająca na trasie Osetna – Lipiany – Jedlice. Jest to część dużej trasy rowerowej w woj. zachodniopomorskim.

Baza turystyczna dysponuje jeszcze ciągle niewielką ilością miejsc noclegowych i niską jakością świadczonych usług. Według danych z GUS 2010 w przeciągu ostatnich lat minimalnie zwiększyła się liczba miejsc noclegowych i turystów. W większości zagadnień dotyczących obiektów turystycznych utrzymuje się na tym samym poziomie.

Zagrożenia:

- dzikie zagospodarowanie obszarów cennych przyrodniczo w tym dolin rzek, brzegów jezior,
- zagrożenie dla wód powierzchniowych i podziemnych ze względu na brak uzbrojenia terenów pod turystykę,
- niszczenie środowiska leśnego i walorów przyrodniczych poprzez wzrastającą liczbę turystów, szczególnie zmotoryzowanych,
- nadmierny rozwój przestrzenny zespołów lotniskowych,
- niszczenie walorów środowiska kulturowego,
- słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i rekreacyjna (zbyt mała liczba ścieżek rowerowych i edukacyjnych, szlaków turystycznych kajakowych i konnych, a także właściwego ich zagospodarowania, parkingów, ośrodków turystycznych, pól biwakowych, pomostów i przystani dla łodzi nad jeziorami, brak strzeżonych kąpielisk na jeziorach),
- zły stan nawierzchni części dróg,
- słabo rozwinięta baza agroturystyczna,
- mała dostępność do miejsc atrakcyjnych turystycznie,
- brak basenów i kąpielisk miejskich,
- mała liczba boisk i wypożyczalni sprzętu sportowego,
- słabo rozwinięte produkty turystyczne związane z wykorzystaniem zasobów środowiska naturalnego i kulturowego,
- niska świadomość ekologiczna lokalnej społeczności,
- zbyt małe nakłady na rewitalizację i renowację zasobów środowiska kulturowego,
- niewystarczająca ochrona przyrody, zwłaszcza zasobów wodnych,
- brak punktu informacji turystycznej,
- brak powiatowego programu rozwoju turystyki i infrastruktury turystycznej,
- brak kompleksowej gospodarki wszystkimi rodzajami odpadów, w tym pokrywającego teren całego powiatu systemu selektywnej zbiórki odpadów stałych.
- pogorszenie się bezpieczeństwa publicznego oraz wzrost zjawisk patologii społecznych: narkomanii, alkoholizmu i przestępczości wśród nieletnich.

3.19 Klimat akustyczny

W ostatnich latach zwiększyła się świadomość społeczna związana z zagrożeniem hałasem. Tym samym wzrosła intensywność działań podejmowanych na rzecz ochrony mieszkańców przeciw jego szkodliwemu oddziaływaniu. Stan klimatu akustycznego w Powiecie Pyrzyckim jak i całym województwie zachodniopomorskim na tle innych województw oceniany jest jako zadowalający.

Najgroźniejszym problemem hałasu w powiecie jest emisja hałasu powodowana ruchem komunikacyjnym. Na omawianym terenie w 2008 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie nie przeprowadził badań hałasu komunikacyjnego. W transporcie szynowym, w przeciwieństwie do transportu drogowego, następuje tendencja

spadkowa intensywności ruchu kolejowego. Hałas kolejowy ma charakter lokalny, a jego uciążliwość związana jest z pojedynczymi zdarzeniami, jakimi są przejazdy pociągów. Dla ruchu kolejowego w 2008 r. PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Zakład Linii Kolejowych w Szczecinie również nie przeprowadziły pomiarów hałasu kolejowego.

W gminie Pyrzyce WIOŚ w 2008 r. wykonał 2 kontrole w zakładach w zakresie ochrony przed hałasem, a mianowicie w:

- Obrzańskiej Spółdzielni Mleczarskiej w Kościanie Oddział w Pyrzycach, w której wykryto naruszenie przepisów oraz
- Betoniarń Pyrzyckiego Przedsiębiorstwa Komunalnego Sp. z o.o.

Dla ograniczenia negatywnego wpływu hałasu na zdrowie ludzi buduje się obwodnice dla miejscowości najbardziej narażonych na hałas. Innym działaniem mającym na celu ochronę mieszkańców przed ponadnormatywnym poziomem hałasu jest stawianie ekranów akustycznych. Ekran powstają na wszystkich nowych i modernizowanych drogach. Zakłady przemysłowe również stosują zabezpieczenia akustyczne przed hałasem (wyciszenia i wygłuszenia), najczęściej wprowadza się wymianę urządzeń starych i zużytych na bardziej nowoczesne o mniejszej emisji mocy akustycznej. Wymienia się wentylatory dachowe, sprężarki, wózki widłowe (spalinowe na elektryczne) i urządzenia wewnątrz pomieszczeń produkcyjnych. Stosuje się także okna o zwiększonej izolacji akustycznej oraz przegrody dźwiękochłonne pomiędzy maszynami. Uciążliwość spowodowana hałasem przemysłowym jest także kontrolowana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie.

Obserwuje się wzrost wrażliwości społeczeństwa na uciążliwość hałasu przemysłowego. Co roku wzrasta liczba wniosków o interwencję, szczególnie dotyczy to zakładów funkcjonujących w porze nocnej. Tym samym rośnie ilość kontroli przeprowadzanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie. Przeprowadzone kontrole wykazały, że przekroczenia poziomów dopuszczalnych często dotyczą małych zakładów, o lokalnym oddziaływaniu akustycznym. Zakłady, na które nałożono obowiązek ograniczenia emisji hałasu podejmowały działania skutecznie ograniczające emitowany do środowiska hałas.

Zagrożenia:

- ciągły wzrost natężenia ruchu samochodowego i bardzo wolny rozwój infrastruktury drogowej w stosunku do przybywającej liczby samochodów,
- słaby rozwój w zakresie budowy ekranów akustycznych, pasów zieleni, itp.
- zły stan nawierzchni części dróg.

3.20 Pole elektromagnetyczne

Do prowadzenia okresowych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych (PEM) w środowisku zobowiązuje ustawa Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z art. 123 ustawy, oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

W województwie zachodniopomorskim rok 2008 był pierwszym rokiem trzyletniego cyklu pomiarowego poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku obejmującym 135 punktów. W 2008 roku na terenie województwa zaplanowano przeprowadzenie pomiarów PEM w 45 punktach, a wykonano 35 pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych, w tym 1 w gminie Pyrzyce oraz 1 w gminie Bielice. Punkt pomiarowy w Pyrzycach charakteryzował się składową elektryczną wynoszącą 0,69 V/m, a w Bielicach 0,58 V/m. W roku 2008 nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych. Są one

znacznie niższe od dopuszczalnych poziomów określonych w Rozporządzenia Ministra Środowiska.

Potencjalnym źródłem pól elektromagnetycznych w powiecie są:

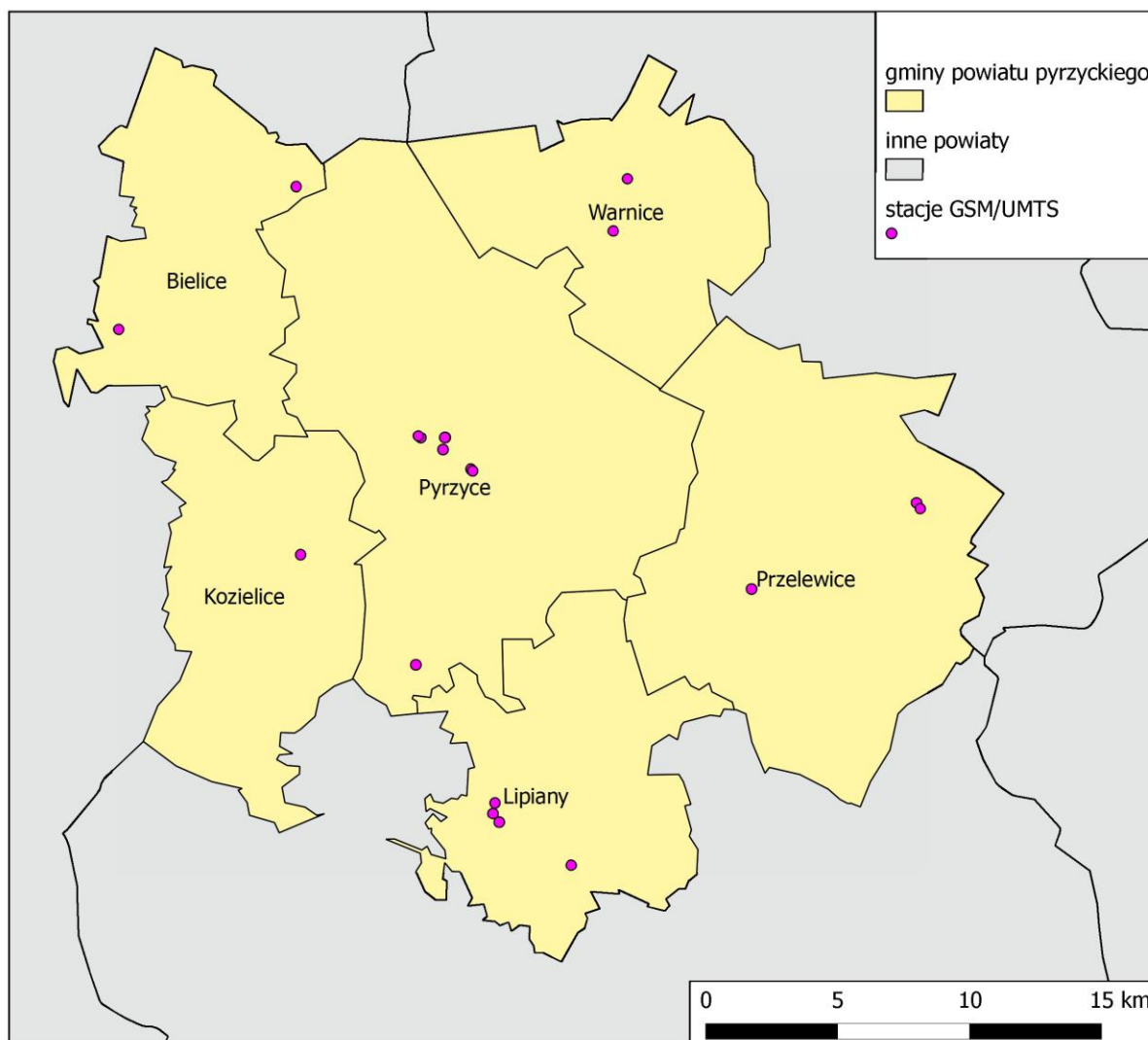
- linie i stacje elektroenergetyczne,
- stacje telefonii komórkowej,
- transformatory.

Pola i fale elektromagnetyczne wytwarzane są przez linie energetyczne, stacje przekaźnikowe telefonii bezkomórkowej, telefony komórkowe, stacje radiowe i telewizyjne, urządzenia domowe, samochody i przez wiele innych źródeł. Fale elektromagnetyczne o rozmaitych częstotliwościach stwarzają różne zagrożenia dla ludzi i środowiska przyrodniczego. Na co dzień najczęściej występuje pole elektromagnetyczne o niskich częstotliwościach (poniżej 300 kHz). Wytwarzają je urządzenia przemysłowe, energetyczne linie przesyłowe, transformatory, stacje rozdzielcze oraz elektryczne urządzenia domowe.

Stacje telefonii komórkowej zlokalizowane są w gminach:

- Bielice 2 stacje (2 stacje w miejscowości Chabówko),
- Lipiany 4 stacje (3 stacje w Lipianach, 1 stacja w Dębcu),
- Kozielice 1 stacja (1 stacja w Kozielicach),
- Przelewice 3 stacje (1 stacja w Przelewicach, 2 stacje w Przywodzie),
- Pyrzyce 7 stacje (6 stacji w Pyrzycach, 1 Krzemlinie),
- Warnice 2 stacje (1 stacja w Warnicach, 1 stacja w Obrytej),

Lokalizację stacji GSM na terenie Powiatu Pyrzyckiego w poszczególnych gminach zaprezentowano na rycinie zamieszczonej poniżej.

Ryc. 3-6 Lokalizacja stacji GSM na terenie Powiatu Pyrzyckiego w poszczególnych gminach – opracowanie własne

Na obszarze Powiatu Pyrzyckiego, podobnie jak w innych regionach, głównym źródłem emisji pól elektromagnetycznych o szkodliwym promieniowaniu niejonizującym, są napowietrzne linie energetyczne.

Przy obecnym stanie wiedzy i badań w tym zakresie, określenie wpływu fal elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi na danym obszarze jest niemożliwe. Bardzo ważna jest świadomość nawet niewielkiego zagrożenia, która powinna być wykorzystana do racjonalnej ochrony przed ich szkodliwym działaniem.

Zagrożenia:

- dynamiczny rozwój telefonii komórkowej, wzrost liczby stacji bazowych telefonii, przez co zwiększa się ilość źródeł promieniowania i obszar ich oddziaływania,
- mała świadomość społeczeństwa na temat źródeł, zasięgu oraz oddziaływań pól elektromagnetycznych oraz niepełna wiedza na temat skutków zdrowotnych,
- wymagania z zakresu ochrony środowiska przed promieniowaniem niejonizującym są często pomijane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- brak środków finansowych na zwiększenie zakresu badań monitoringowych.

3.21 Zapobieganie poważnym awariom

Źródła nadzwyczajnych zagrożeń na terenie Powiatu Pyrzyckiego wynikają z położenia powiatu w rejonie tras komunikacyjnych - droga krajowa nr 3 (w budowie droga ekspresowa S-3). Drogą tą są przewożone różnego rodzaju substancje niebezpieczne mogące powodować zagrożenie wystąpienia awarii.

Na terenie powiatu nie występują aktualnie zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnej awarii, w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia 2001 r. Istnieją natomiast na terenie powiatu zakłady składujące na swoim terenie substancje niebezpieczne.

Do instalacji, w których może dojść do poważnej awarii przemysłowej na terenie powiatu, zaliczane są zakłady wymienione w tabeli poniżej.

Tab. 3-31 Zakłady w których może dojść do poważnej awarii przemysłowej na terenie powiatu

Lp.	Nazwa zakładu	Rodzaj środka	Ilość środka (Mg)	Miejsce i sposób przechowywania środka
1.	Lipkon Sp. z o.o 74-200 Lipiany ul. Pyrzycka 9	Amoniak	0,8	Ciecz w instalacji technologicznej zamkniętej, wewnętrznej
2.	Agencja Nieruchomości Rolnej IZG Myślibórz ul. Bohaterów Warszawy 16 Magazyny ul. Warszawska 95 74-200 Pyrzyce	Amoniak	3,5	Ciecz w instalacji chłodniczej zamkniętej i w zbiorniku
3.	Obrzańska Spółdzielnia Mleczarska w Kościanie Oddział w Pyrzycach ul. Warszawska 2, 74-200 Pyrzyce	Amoniak	2,5	Ciecz – w instalacji chłodniczej i w zbiorniku
		Kwas azotowy	0,42	W pojemnikach 60 l
		Kwas siarkowy	0,0015	Ciecz w szklanych butlach przechowywana w magazynie
		Ług sodowy	1,235	Płynny, przechowywany w magazynie
4.	„Backer-OBR” Fabryka Elementów Grzejnych Sp. z o.o ul. Głowackiego 39 74-200 Pyrzyce	Amoniak	0,4	Ciecz w butlach- 50 kg

W Powiatowym Planie Reagowania Kryzysowego została określona procedura postępowania na wypadek uwolnienia się substancji do środowiska.

Zagrożenia:

- brak alternatywnych tras przejazdu dla pojazdów samochodowych transportujących substancje niebezpieczne przez tereny powiatu,
- brak parkingów dla pojazdów transportujących substancje niebezpieczne z zapleczem oraz odpowiednimi zabezpieczeniami środowiska przed zanieczyszczeniem substancjami niebezpiecznymi,
- zły stan nawierzchni dróg na trasach transportowych, w szczególności dróg powiatowych,
- brak wiedzy wśród przedsiębiorców w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom.

4 Identyfikacja problemów ekologicznych – ocena wdrażania Programu ochrony środowiska w Powiecie Pyrzyckim

Zgodnie z art. 18 ustawy Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627 z późn. zm.) organ wykonawczy powiatu jest zobowiązany do sporządzania co 2 lata raportów z wykonania programu, które przedstawiane są radzie powiatu. Ponieważ Starostwo Powiatowe nie opracowało Raportu z realizacji Programu ochrony środowiska na lata 2004-2011, dlatego w niniejszym rozdziale, w celu oceny wdrożenia Programu oraz identyfikacji problemów ekologicznych, posłużono się informacjami zebranymi z badań ankietowych przeprowadzonych z gminami powiatu oraz analizą stanu środowiska naturalnego. Sama analiza jak również kierunki rozwojowe powiatu i gmin powiatu, pomagają w sprecyzowaniu zagrożeń, problemów i obszarów konfliktowych.

Zagrożenia środowiska mogą mieć charakter naturalny i antropogeniczny. Ich rodzaj i intensywność wiąże się ze specyfiką obszaru, jego rozwojem gospodarczym w powiązaniu z warunkami fizyczno-geograficznymi. Zagrożenia o charakterze naturalnym mogą wiązać się z występowaniem suszy, pożarów, powodzi, erozji gleb, gradacji owadów czy chorób drzew. Zagrożenia antropogeniczne są z kolei powiązane z rozwojem gospodarczym i społecznym.

Jednym z większych zagrożeń, mających wpływ głównie na wody powierzchniowe i podziemne, mogą być ścieki komunalne nieczyszczone lub niedostatecznie oczyszczone. Cała wiejska część Powiatu Pyrzyckiego charakteryzuje się średnim stopniem skanalizowania. GUS 2010 podaje, że 94,2% mieszkańców powiatu (99% wg danych z urzędów gminnych) ma zapewniony dostęp do dobrej jakości wody pitnej dzięki budowie, rozbudowie i modernizacji sieci wodociągowej prowadzonej w latach 2005-2009. Zdecydowanie gorsza sytuacja dotyczy zasięgu systemu kanalizacji sanitarnej. Według danych z GUS 2010 tylko 66,5% ludności korzysta z systemu kanalizacji. W gminach Bielice oraz Kozielice poniżej 50% mieszkańców ma możliwość korzystania z kanalizacji. Z uwagi na rozproszenie zabudowy zagrodowej w wielu przypadkach budowa systemu kanalizacji jest ekonomicznie nieuzasadniona. Budowanie oczyszczalni rodzi konieczność właściwego przygotowania i właściwego użytkowania osadu ściekowego.

Obecnie na znacznej części terenów wiejskich ujmowane są do picia i na potrzeby gospodarcze słabo izolowane wody podziemne płytkiego krążenia. Wody te z uwagi na lokalizację ujęć często nie spełniają warunków sanitarnych wymaganych dla wody do picia; ponadto mogą zawierać zwiększone ilości azotanów i azotynów. Realizowane obecnie wodociągowanie wsi poprawia warunki bytowe mieszkańców oraz tworzy warunki do wzrostu produkcji zwierzęcej i poprawy jej higieny. Powoduje to jednak równocześnie wzrost ilości ścieków, które wymagają oczyszczania. Budowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków nie nadąża za postępem w zaopatrzeniu wsi w wodę. Powstaje przez to narastające zagrożenie dla czystości wód powierzchniowych i podziemnych, a także gleb i plonów roślin jadalnych.

W zakresie działań przeciwpowodziowych w Powiecie Pyrzyckim nie podjęto żadnych przedsięwzięć w celu zwiększenia retencji wody oraz upowszechnienia proekologicznych metod retencjonowania wody. Nie utworzono też żadnych sztucznych zbiorników wodnych po roku 2005.

Ogólnie można zauważyć, że rozwój energii odnawialnej na terenie Powiatu Pyrzyckiego rozwija się tylko w zakresie: energii geotermalnej (Pyrzyce) oraz w niewielkim zakresie energii wiatrowej. Pozostałe formy zastępujące wykorzystanie energii

konwencjonalnej nie są stosowane w gminach powiatu. W gminie Kozielice przyjęto miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla siłowni wiatrowych. Tereny z korzystną lokalizacją do budowy ferm wiatrowych na terenie gminy Lipiany zostały wskazane w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Z uwagi na niewielką powierzchnię gminy i sposób zabudowy mieszkaniowej budowa elektrowni wiatrowych możliwa jest jedynie w północno-wschodniej części gminy. Przed zmianą w studium został złożony jeden wniosek o wydanie pozwolenia na budowę ferm wiatrowych. Jednak do tej pory według informacji z urzędu gminy Lipiany nie wydano żadnej decyzji na budowę wiatraków. Jedynie gmina Pyrzyce wydała dwie decyzje środowiskowe dla firmy DOMREL na budowę ferm wiatrowych. Mimo, że powiat jest nastawiony na gospodarkę rolniczą, to jednak nie przekłada się to na stosowanie w gminach upraw energetycznych.

Bardzo duże zagrożenie dla środowiska stanowią składowiska nie spełniające wymagań ochrony środowiska i „dzikie” wysypiska. Na terenach wiejskich powstaje coraz większa ilość odpadów, których struktura odbiega od typowych dla środowiska miejskiego odpadów bytowo-komunalnych. O ich specyfice i w konsekwencji trudnościach z właściwym zagospodarowaniem decyduje obecność odpadów organicznych z produkcji rolnej oraz odpadów niebezpiecznych pochodzenia przemysłowego, zwłaszcza opakowań wraz z pozostałościami produktów, przeterminowanych preparatów chemicznych, odzieży, folii ogrodniczej, przepracowanych olejów silnikowych i tkanin zaolejonych. Słabo rozwinięty system selektywnej zbiórki odpadów, w tym specjalne traktowania odpadów niebezpiecznych i często niska świadomość zagrożeń powodują, że są one usuwane w sposób niekontrolowany na nielegalne wysypiska, które nie tylko stanowią bezpośrednie zagrożenie dla jakości wód, ekosystemów glebowo-leśnych, ale także niekorzystnie wpływają na walory estetyczne krajobrazu. Budowa samych składowisk nie rozwiąże jednak złożonego zagadnienia. Niezbędna jest kompleksowa gospodarka wszystkimi rodzajami odpadów (stałych, płynnych) w osiedlu, gminie, regionie, wyraźnie ukierunkowana na odzysk części użytecznych, likwidację składników szkodliwych, składowanie na wysypiskach części nie zagrażających środowisku.

Na terenie Powiatu Pyrzyckiego przeprowadzenia rekultywacji wymagają składowiska odpadów oraz tereny po eksploatacji żwiru w obrębie Dębiec. Wymienione obszary, jak również tereny ulegające degradacji, w związku z brakiem konserwacji urządzeń melioracyjnych lub ich zniszczeniem stanowią zagrożenia w zakresie ochrony gleb.

Kolejnym istotnym problemem ekologicznym jest degradacja walorów przyrodniczych i zakłócenia w funkcjonowaniu korytarzy ekologicznych i populacji zwierząt. Najważniejszymi problemami są zagrożenie populacji niektórych gatunków zwierząt i roślin, brak oceny wpływu populacji zwierząt drapieżnych na populacje ofiar oraz brak dokumentacji dla części obszarów chronionych.

Wpływ na środowisko przyrodnicze mają również główne drogi powiatu przebiegające przez obszary najbardziej cenne przyrodniczo. Dotyczy to zarówno drogi krajowej nr 3, budowanej drogi ekspresowej S-3, jak i dróg wojewódzkich 144, 153, 122. Rozbudowa i modernizacja dróg będzie prawdopodobnie przyczyniać się również do wzrostu wydobycia lokalnych surowców budowlanych i tym samym zmian powierzchni ziemi. Niebagatelne zagrożenia dla środowiska stanowić również może problem transportu materiałów niebezpiecznych. Na terenie Powiatu Pyrzyckiego wzrost liczby pojazdów przyczynia się do wzrostu emisji zanieczyszczeń i emisji hałasu. Zagrożenie to w największym stopniu dotyczy miast powiatu oraz obszarów będących w otoczeniu dróg szybkiego ruchu. Rozbudowa nowych dróg prowadzi także do fragmentacji ekosystemów leśnych i obszarów cennych przyrodniczo.

Powiat Pyrzycki jest powiatem typowo rolniczym, przemysł jest słabo rozwinięty. Większość zakładów znajdujących się na jego obszarze jest związanych z przemysłem rolno-

spożywczym. Obecnie nie mają one większego znaczenia w zakresie zanieczyszczeń powietrza i pozostałych elementów środowiska. Nie odnotowuje się też wpływających skarg na przekroczenia norm określonych w decyzjach o dopuszczalnych emisjach.

Jednak funkcjonowanie przemysłu, jego rozwój może stanowić również poważne źródło zagrożeń dla środowiska w związku z emisją zanieczyszczeń do powietrza, odprowadzaniem ścieków, wytwarzaniem odpadów, degradacją powierzchni ziemi, zużywaniem zasobów naturalnych, emisją hałasu i awariami przemysłowymi. W Powiecie Pyrzyckim do przedsiębiorstw mogących powodować zagrożenia dla środowiska należą: Geotermia Pyrzyce Sp. z o.o. w Pyrzycach, Obrzańska Spółdzielnia Mleczarska w Pyrzycach, POM-MED. Sp. z o.o. w Pyrzycach, WARMET w Warnice, POMTOR Sp. z o.o. w Warnice, LIPKON Sp. z o.o. w Lipianach, Składowisko odpadów koło Żabowa administrowane przez Pyrzyckie Przedsiębiorstwo Komunalne.

Problem „niskiej emisji” występuje zarówno w miastach jak i na obszarach wiejskich powiatu. Szczególnie uciążliwy wzrost stężenia dwutlenku siarki i pyłu występuje w sezonie grzewczym.

Na terenie gminy Bielice zabudowa mieszkaniowa posiada indywidualne kotłownie (ogrzewanie etażowe) opalane paliwem stałym (węgiel), płynnym (olej opałowy) oraz gazowym (gaz w butlach). Część gospodarstw w gminie posiada nadal tradycyjne ogrzewanie - piece kaflowe na paliwo stałe (węgiel).

Systemy grzewcze na terenie gminy Lipiany dotyczą w przeważającej części również piecy węglowych. Są one stosowane w ok. 70% budynków mieszkalnych, ogrzewanie gazowe posiada ok. 25% budynków, natomiast 5% ogrzewanych jest innymi materiałami opałowymi np. drewnem. Budynki wielolokalowe Spółdzielni mieszkaniowej w Lipianach (poza kotłownią przy ul. Bema) posiadają zmodernizowane kotłownie na gaz ziemny. Spółdzielnia w Batowie posiada zmodernizowaną kotłownię na ekogroszek. Gminne instytucje posiadają ogrzewanie gazowe. Największym problemem są lokalne kotłownie (ogrzewanie etażowe) oraz wykorzystanie do ogrzewania niskiej jakości opału, czy nawet śmieci.

Na obszarze gminy Kozielice nie funkcjonuje sieć ciepłownicza, dominuje system lokalnych źródeł ciepła ogrzewających obiekty, w które są wbudowane lub obiekty sąsiadujące. Do ogrzewania stosuje się zarówno paliwa stałe, jak i płynne. Na terenie gminy Kozielice przyjmuje się utrzymanie rozproszonego systemu ogrzewania.

W gminie Przelewice podobnie jak w gminie Warnice w zdecydowanej większości korzysta się z piecy węglowych (ok. 70%) oraz ogrzewania gazowego (ok. 30%).

W Pyrzycach rozkład systemów grzewczych jest następujący:

- piece węglowe (99% wieś, ok. 20% miasto),
- ogrzewanie gazowe (ok. 1% wieś, 20% miasto),
- inne (geotermalne: 0% wieś, 60% miasto).

Problemy zagrożeń środowiska i zdrowia ludzi na terenach wiejskich wynikają przede wszystkim z małej efektywności i dużego rozdrobnienia gospodarstw rolnych przy charakterystycznym dla Polski wysokim odsetku społeczeństwa, utrzymującego się z dochodów z produkcji rolnej. Zachodzące procesy restrukturyzacji polskiego rolnictwa są procesami powolnymi, nie pozwalającymi na szybkie i skuteczne przeciwdziałania ujemnym zjawiskom. Należy jednak zaznaczyć, że pewne ograniczenie presji na środowisko na terenach wiejskich można uzyskać również działaniami bez inwestycyjnym i poprzez podnoszenie wiedzy i świadomości ekologicznej mieszkańców wsi i kształtowanie właściwych zachowań. Do problemów ekologicznych wynikających z działalności rolnictwa należy stosowanie chemicznych środków ochrony roślin. Wobec stosunkowo niskiej kultury technicznej, braku wiedzy co do toksycznych właściwości stosowanych preparatów, zasad ich przechowywania, stosowania i postępowania z pozostałościami, a także braku systemowych

rozwiązań umożliwiających bezpieczne likwidowanie przeterminowanych środków ochrony roślin, substancje te mogą stać się źródłem poważnych zagrożeń zdrowia i środowiska.

Stosowanie przestarzałego sprzętu do wykonywania zabiegów agrochemicznych powoduje, że podstawowe zasady bezpieczeństwa i higieny nie mogą być spełnione. Nie został rozwiązany problem mycia sprzętu i postępowania z powstającymi ściekami zawierającymi substancje chemiczne o wysokiej klasie toksyczności; są one często wylane do przydrożnego rowu lub na pole. Wprowadzone w ostatnich latach rozwiązania ustawowe, polegające na udzielaniu zezwoleń na handel i wykonywanie zabiegów agrochemicznych powinny w krótkim czasie doprowadzić do znacznego ograniczenia zagrożeń związanych z chemizacją rolnictwa.

Kolejnym problemem powodowanym gospodarką rolną jest stosowanie nawozów mineralnych. Niewłaściwe nawożenie może stanowić źródło nadmiernego zanieczyszczenia powierzchni ziemi i wód podziemnych. Niewłaściwe składowanie nawozów mineralnych - bezpośrednio na ziemi, bez właściwego zabezpieczenia przed opadami atmosferycznymi, sprzyja skażeniu środowiska. Powoduje to wymywanie i rozcieńczanie substancji aktywnych, które przedostają się do wód gruntowych, z których ujmuje się wodę do picia i na potrzeby gospodarstwa.

W celu kontroli korzystania ze środków ochrony roślin i nawozów w gminie Przelewice, rolnicy są zobowiązani do posiadania planów nawozowych, natomiast WIOŚ do przeprowadzania kontroli, w gminie Pyrzyce, kontrolę korzystania ze środków ochrony roślin i nawozów realizuje Inspekcja Ochrony Roślin.

Odchody zwierzęce i odpady roślinne powstające w produkcji rolnej powinny po odpowiednim przetworzeniu zostać wykorzystane jako nawóz naturalny. Ich składowanie wymaga zabezpieczenia przed infiltracją, głównie zanieczyszczeń biologicznych do wód podziemnych i powierzchniowych. Koniecznym do rozwiązania problemem jest gnojówka i gnojowica, powstające w dużych gospodarstwach. Rolnicze jej wykorzystanie wymaga dużego areалу upraw oraz wybudowania infrastruktury do jej gromadzenia i stosowania jako nawóz we właściwych terminach agrotechnicznych.

Gminy Lipiany oraz Warnice nie biorą udziału w ograniczaniu zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa, nie korzystają również z dofinansowania rolników w budowie nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników na gnojówkę.

Z kolei gmina Przelewice współuczestniczy w ograniczaniu zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa poprzez pomoc dla rolników w wypełnianiu wniosków. Liczba zgłoszonych do budowy oraz wydanych pozwoleń na budowę zbiorników na gnojówkę oraz płyt obornikowych w poszczególnych miejscowościach gminy Przelewice została zaprezentowana w Tab. 4-1.

Tab. 4-1 Liczba zgłoszonych do budowy oraz wydanych pozwoleń na budowę zbiorników na gnojówkę oraz płyt obornikowych w miejscowościach gminy Przelewice w Powiecie Pyrzyckim w latach 2007-2008

Rok	Miejscowość	Wyszczególnienie
2007 r.	Rosiny	Starostwo Powiatowe w Pyrzycach przyjęło zgłoszenia na budowę 12 zbiorników na gnojówkę i 3 płyt obornikowych oraz wydano decyzję pozwolenia na budowę 5 zbiorników na gnojówkę i 4 płyt obornikowych
	Lubiatowo	zgłoszenie budowy 1 zbiornika na gnojówkę oraz 1 płyty obornikowej
	Czartowo	przyjęto zgłoszenie budowy 2 zbiorników na gnojówkę oraz 1 płyty obornikowej
	Jesionowo	przyjęto zgłoszenia budowy 7 zbiorników na gnojówkę i 2 płyt obornikowych oraz wydano decyzję pozwolenia na budowę 3 zbiorników na gnojówkę oraz 3 płyt obornikowych
	Lucin	przyjęto zgłoszenie budowy 4 zbiorników na gnojówkę oraz 1 płyty obornikowej
	Przelewice	przyjęto zgłoszenie budowy 2 zbiorników na gnojówkę oraz 1 płyty obornikowej
	Oświeka	przyjęto zgłoszenie budowy 2 zbiorników na gnojówkę oraz 1 płyty obornikowej
	Kluki	przyjęto zgłoszenia budowy 6 zbiorników na gnojówkę oraz płyt obornikowych
2008 r.	Rutnica	przyjęto zgłoszenie budowy 2 zbiorników na gnojówkę oraz 1 płyty obornikowej
	Jesionowo	wydano decyzję pozwolenia na budowę 2 zbiorników na gnojówkę oraz 1 płyty obornikowej

Dla ograniczenia zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa w gminie Pyrzyce przeprowadzono 3 szkolenia, z których skorzystało 86 rolników.

W celu utrzymania urozmaiconego krajobrazu rolniczego jedynie w gminie Lipiany podjęto działania polegające na ujęciu tych obszarów w Studium i zaproponowaniu dla części tych terenów ochrony krajobrazu. Jednak w planach zagospodarowania przestrzennego nie ujęto granicy rolno-leśnej.

Ważne jest, aby społeczeństwo mające wpływ na działalność związaną z negatywnym oddziaływaniem sektora rolnictwa na środowisko było dobrze poinformowane o możliwości wystąpienia skutków realizacji swojej pracy. W gminie Przelewice w latach 2007-2009 w zakresie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej przeprowadzono 3 szkolenia dla rolników:

- 27.02.2008 r. – „Wymogi dotyczące ochrony środowiska w gospodarstwie rolnym – cross compliance”.
- 07.02.2007 r. - „Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej”
- 11.02.2009 r. - „Zasady cross-compliance oraz aktualności dla rolników”.

W gminie Pyrzyce przeprowadzono 3 szkolenia i przeszkolono 88 rolników, a w gminie Warnice odbyło się 9 szkoleń. Oprócz realizacji różnego rodzaju kursów, dzięki corocznej organizacji dożynek w Barzkowicach na terenie gminy Pyrzyce istnieje możliwość promowania prośrodowiskowych zasad uprawy, chowu i produkcji żywności pochodzących z gospodarstw stosujących te zasady. W pozostałych gminach nie odnotowano realizacji szkoleń dla rolników.

W zakresie rolnictwa ekologicznego w gminie Lipiany nie wprowadza się żadnych form promujących tego typu działalność. Podobnie sytuacja wygląda w gospodarstwach agroturystycznych oraz tych, które są nastawione na formy turystyki kwalifikowanej i rehabilitacji zdrowotnej. W obu przypadkach przyczyną jest fakt, że na terenie gminy Lipiany nie ma odpowiedniej infrastruktury, nie odnotowano także zainteresowania zarówno ze strony mieszkańców-potencjalnych właścicieli gospodarstw, jak też ze strony turystów.

W gminie Przelewice rolnictwo ekologiczne promuje się poprzez możliwość zaprezentowania się na imprezach lokalnych organizowanych przez Gminę. W Jesionowie są 3 gospodarstwa o powierzchniach:

1. 9,70 ha – nastawione na uprawę ziemniaków, zbóż oraz na uzyskanie owoców z drzew sadowniczych jabłoni,
2. 4,04 ha – nastawione na uzyskanie owoców czereśni, śliw,
3. 8,66 ha – nastawione na produkcję mleka koziego oraz jaj.

Na terenie gminy nie ma gospodarstw agroturystycznych.

W gminie Pyrzyce rolnictwo ekologiczne promowane jest poprzez spotkania z rolnikami. Jednak realizacja takiej inicjatywy nie przyniosła żadnych wymiernych efektów. Aktualnie nie ma żadnego gospodarstwa ekologicznego a w miejscowości Turze znajduje się 1 gospodarstwo agroturystyczne.

W latach 2004-2009 na terenie Powiatu Pyrzyckiego nie powstało żadne nowe, duże gospodarstwo przemysłowe tuczu chlewnego.

Wzrost rozwoju turystyki i rekreacji może prowadzić w Powiecie Pyrzyckim do niekontrolowanego „dzikiego” zagospodarowywania terenów atrakcyjnych turystycznie i cennych przyrodniczo. Skutkiem masowej zabudowy może być degradacja krajobrazu naturalnego poprzez rozproszenie zabudowy letniskowej, jak również obniżenie walorów krajobrazu poprzez wprowadzanie „obcych kulturowo” form zabudowy.

Warto również zwrócić uwagę na niebezpieczeństwa związane z dziką turystyką i używaniem, w miejscach biwakowania, kąpieli itp. niebezpiecznych dla środowiska substancji.

Ważne jest, aby na terenie powiatu prowadzona była działalność edukacyjna. Każda z form działalności skierowanej do społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, mająca na celu wpływanie na poziom świadomości ekologicznej, propagowanie konkretnych zachowań korzystnych dla środowiska naturalnego, upowszechnianie wiedzy o przyrodzie, jest zjawiskiem pożądanym.

Na terenie powiatu nie występują zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnej awarii, w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia 2001 r. Istnieją natomiast na terenie powiatu zakłady składujące na swoim terenie substancje niebezpieczne.

W zakresie oddziaływanie pól elektromagnetycznych na obszarze Powiatu Pyrzyckiego, głównym źródłem emisji pól elektromagnetycznych o szkodliwym promieniowaniu niejonizującym, są napowietrzne linie energetyczne. Obecnie określenie wpływu fal elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi na danym obszarze jest niemożliwe, dlatego ważna jest świadomość zagrożenia, która powinna być wykorzystana do racjonalnej ochrony przed ich szkodliwym działaniem.

5 Strategia ochrony środowiska do 2017 roku

Identyfikacja podstawowych zagrożeń i problemów regionu powinna stanowić wyjście do dalszych rozważań nad kierunkiem działań powiatu w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska. Za punkt wyjścia przyjmuje się obszary strategiczne wyznaczone na podstawie analizy stanu środowiska i wyników badań ankietowych. Są nimi:

- środowisko wodne,
- powietrze atmosferyczne,
- klimat akustyczny,
- promieniowanie elektromagnetyczne,
- gospodarka odpadami,
- środowisko glebowe,
- awarie przemysłowe,
- kopaliny,
- dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe,
- edukacja ekologiczna.

W ramach każdego obszaru przypisane są cele ekologiczne, a następnie zadania wykonawcze w ramach poszczególnych obszarów. Przyjęte obszary wpisują się w cele strategiczne realizowane w ramach POŚ Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011. W województwie zachodniopomorskim przyjęto 3 cele strategiczne. Są to:

- I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski.
- II: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych.
- III: Wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska.

Dzięki przeprowadzonej ocenie stanu środowiska na terenie województwa zachodniopomorskiego zostały wyznaczone obszary zadań priorytetowych. W Wojewódzkim Programie Ochrony Środowiska na lata 2008-2011 wyznaczono 4 takie obszary:

1. zapobieganie dalszej eutrofizacji wód,
2. ograniczenie zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym,
3. zmniejszenie narażenia mieszkańców województwa na hałas komunikacyjny,
4. poprawa gospodarki odpadami komunalnymi.

W tabeli Tab. 5-1 zaprezentowano zastosowane skróty, które użyto w tabelach dotyczących celów ekologicznych i zadań w zakresie poszczególnych obszarów strategicznych. Wyjaśniają one nazwy jednostek realizujących oraz źródeł finansowania.

Tab. 5-1 Zastosowane skróty w rozdziale Strategia ochrony środowiska do roku 2017

Zastosowany skrót	Rozwinięcie zastosowanego skrótu
ANR	Agencja Nieruchomości Rolnych
ARiMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BP	budżet państwa
DPS	Dom Pomocy Społecznej
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
KP PSP	Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej

Zastosowany skrót	Rozwinięcie zastosowanego skrótu
KW PSP	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej
KZGW	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej KZGW
LP	Lasy Państwowe
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NGO	Organizacja pozarządowa (ang. non governmental organization)
ODR	Ośrodki Doradztwa Rolniczego
PGL	Państwowe Gospodarstwo Leśne
PIP	Państwowa Inspekcja Pracy
PPK Sp. z o.o.	Pyrzyckie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSP	Państwowa Straż Pożarna
PZŁ	Polski Związek Łowiectwa
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SChR	Stacja Chemiczno Rolnicza
SP	Starostwo Powiatowe
TDT	Transportowy Dozór Techniczny
UDT	Urząd Dozoru Technicznego
UE	Unia Europejska
UG	Urząd Gminy
UMWZ	Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WKP	Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw
ZDP	Zarząd Dróg Powiatowych
ZMIUW	Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
ZROT	Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna

5.1 Cel strategiczny I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski

Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski to I cel strategiczny przyjęty w strukturze strategii Powiatu Pyrzyckiego (zgodny z wojewódzkim programem ochrony środowiska), w ramach którego, wyznaczono następujące obszary strategiczne: środowisko wodne, powietrze atmosferyczne, energia odnawialna, klimat akustyczny, promieniowanie elektromagnetyczne, gospodarka odpadami, środowisko glebowe, awarie przemysłowe i kopaliny.

5.1.1 Obszar strategiczny: Środowisko wodne

Zgodnie z art. 97 ustawy Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627 z późn. zm.) przez ochronę wód należy rozumieć zapewnienie ich jak najlepszej jakości, w tym utrzymywanie ilości wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej, w szczególności przez:

- utrzymywanie jakości wód powyżej albo co najmniej na poziomie wymaganym w przepisach;
- doprowadzanie jakości wód co najmniej do wymaganego przepisami poziomu, gdy nie jest on osiągnięty.

Biorąc pod uwagę stan istniejący środowiska wodnego na terenie Powiatu Pyrzyckiego, jak również jego uwarunkowania należy uwzględnić następujące cele ekologiczne:

Cel ekologiczny 1:

Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych

Cel ekologiczny 2:

Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą

Wody powierzchniowe na terenie Powiatu Pyrzyckiego w większości punktów pomiarowych wykazały złą jakość. Główne obszary problemowe wód dotyczą nieuporządkowanej gospodarki ściekowej, niskiego stopnia skanalizowania gmin wiejskich powiatu, migracji zanieczyszczeń do wód podziemnych, zanieczyszczeń obszarowych, eutrofizacji wód.

Dla ograniczenia oddziaływania zanieczyszczeń wpływających na jakość stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz dla ich ochrony przyjęto zadania, których zakres głównie obejmuje budowę i modernizację sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Przyjęto również zadania mające na celu ograniczenie zużycia wody poprzez jej racjonalne wykorzystanie oraz polegające na ochronie przed powodzią i ograniczeniu jej skutków.

W celu zmniejszenia negatywnego oddziaływania na środowisko zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rolniczych, w tym nawozów i środków ochrony roślin, proponuje się podejmowanie działań związanych z budową płyt obornikowych i zbiorników na gnojowicę. Zaleca się, aby wszystkie produkowane w gospodarstwie płynne i stałe nawozy naturalne były przechowywane w specjalnych, szczelnych zbiornikach lub na płytach usytuowanych m. in. w odpowiedniej odległości od studni stanowiących źródło zaopatrzenia w wodę dla ludzi i zwierząt. Podłogi pomieszczeń inwentarskich i płyty gnojowe, na których gromadzony może być obornik, powinny być zabezpieczone przed przenikaniem wycieków do gruntu i zaopatrzone w instalacje odprowadzające wycieki do szczelnych zbiorników na gnojówkę i wodę gnojową. Jednocześnie zaleca się, aby nie przechowywać obornika w przyzmach polowych, gdyż prowadzi to do zanieczyszczenia wód gruntowych związkami azotu i fosforu oraz przenawożenia powierzchni pod pryzmą.

Stosowanie tzw. dobrych praktyk rolniczych w stosunku do racjonalnego wykorzystywania nawozów naturalnych i mineralnych powinno odbywać się w taki sposób i w takich terminach, które ograniczałyby ryzyko przemieszczania się zawartych w nich składników (szczególnie azotu i fosforu) do wód powierzchniowych i podziemnych. Stosowanie nawozów nie może powodować zagrożeń dla zdrowia ludzi i zwierząt.

W ramach w/w celów realizowane będą przedsięwzięcia, dla których przewiduje się uzyskanie następujących efektów ekologicznych:

- zapewnienie wszystkim mieszkańcom powiatu odpowiedniej jakości i ilości wody do picia,
- zmniejszenie awaryjności urządzeń służących do zaopatrywania ludności w wodę z jednoczesnym zwiększeniem niezawodności dostawy wody,
- zmniejszenie zużycia zasobów wody,
- osiągnięcie wysokiego stopnia oczyszczania ścieków komunalnych i przemysłowych,
- zmniejszenie dopływu zanieczyszczeń do poszczególnych odbiorników ścieków oczyszczonych,

- zmniejszenie przedostawania się zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych,
- ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych, szczególnie płytko zalegających zbiorników czwartorzędowych,
- ochrona obszarów przed powodzią oraz ograniczenie jej negatywnych skutków.

W tabeli (Tab. 5-2) zaprezentowano zadania dla Powiatu Pyrzyckiego przeznaczone do realizacji na lata 2012-2015 uwzględniające perspektywę do roku 2017 w zakresie obszaru strategicznego: środowisko wodne.

Tab. 5-2 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski w latach 2012-2017 w obszarze strategicznym: środowisko wodne

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne/ koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty [tys. zł]	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
1. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	1.1	Kontynuacja budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnej na terenie gmin Powiatu Pyrzyckiego, w tym na terenie Zlewni Jeziora Miedwie	K	X		JST, użytkownicy środowiska, ARiMR, PPK Sp. z o.o.	6 710	Środki pomocowe UE NFOŚiGW, WFOŚiGW, JST, BP, kredyt bankowy
	1.2	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków na terenie gmin Powiatu Pyrzyckiego	K	X		JST, użytkownicy środowiska, PPK Sp. z o.o.	72	Środki pomocowe UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW, JST, BP, środki własne, kredyt bankowy
	1.3	Wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gmin Powiatu Pyrzyckiego	K	X		UG, użytkownicy środowiska	Koszty administracyjne	JST, BP, kredyt bankowy, środki własne
	1.4	Opracowanie Programów zaopatrzenia w wodę na terenie niez wodociągowanych gmin powiatu	K	X		UG	Koszty Programu	Środki własne
	1.5	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej wraz z przyłączami na terenie gmin Powiatu Pyrzyckiego	K	X		UG PPK Sp. z o.o.	1 650	Środki własne dotacje, kredyty
	1.6	Modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody w celu dostosowania jakości wody pitnej do standardów unijnych w gminach Powiatu Pyrzyckiego	K	X		UG, Szpital Powiatowy w Pyrzycach, PPK Sp. z o.o	745	Środki własne, fundusze unijne PROW, WFOŚiGW
	1.7	Modernizacja ujęcia wody w gminach powiatu	K	X		PPK Sp. z o.o., Gminny Zakład Komunalny	200	Środki własne, fundusze unijne (PROW)
	1.8	Likwidacja nieczynnych ujęć wody na terenie gmin Powiatu Pyrzyckiego	K	X		UG	356	PROW, WFOŚiGW, środki własne
	1.9	Budowa, przebudowa hydroforni w gminach powiatu	K	X		UG	250	PROW, WFOŚiGW, środki własne
	1.10	Opracowanie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz realizacja programów działań,	K	X		KZGW	Koszty Planów	BP, NFOŚiGW

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne/ koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty [tys. zł]	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
		ujętych w tych planach, dla osiągnięcia celów środowiskowych						
	1.11	Ograniczenie zanieczyszczeń wprowadzanych do wód ze źródeł punktowych i obszarowych – likwidacja nieszczelnych zbiorników bezodpływowych	K	X		JST,	Koszty monitoringu	BP, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze pomocowe UE
	1.12	Ograniczenie odpływu zanieczyszczeń azotanowych ze źródeł rolniczych przez indywidualnych hodowców	K	X		Indywidualni hodowcy, JST, SchR, ODR, ARiMR	Koszty administracyjne	WFOŚiGW, JST, fundusze pomocowe UE, środki własne
	1.13	Zapewnienie ciągłości cieków wodnych w celu poprawy życia biologicznego i jakości ekologicznej wód	K	X		Zarząd Województwa ARiMR, RZGW, ZMiUW	Koszty administracyjne	BP, środki własne użytkowników środowiska, środki pomocowe UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	1.14	Weryfikacja obszarów zagrożonych zanieczyszczeniem azotanami ze źródeł rolniczych	K	X		WIOŚ, RZGW	Koszty administracyjne	Środki pomocowe UE, WFOŚiGW, JST, środki własne
	1.15	Ograniczenie odpływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych przez kontynuację budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojowicę	K	X		indywidualni hodowcy, UG, SP, SchR,	Koszty inwestycji	Środki pomocowe UE, WFOŚiGW, JST, środki własne
	1.16	Racjonalizacja produkcji zwierzęcej z uwzględnieniem istniejącego i potencjalnego oddziaływania na środowisko	K	X		JST, administracja rządowa	Koszty administracyjne	Środki pomocowe UE, WFOŚiGW, JST, środki własne
2. Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą	2.1	Koordynowanie działań w zakresie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnego korzystania z zasobów wodnych	K	Zadanie ciągłe		SP, UG, NGO	Koszty administracyjne	BP, środki własne
	2.2	Podjęcie prac konserwacyjnych i modernizacyjnych obwałowań	W	Zadanie ciągłe		JST, ZMiUW	Koszty administracyjne	BP, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki pomocowe UE
	2.3	Podjęcie działań na rzecz zwiększenia retencji wody oraz	K	Zadanie ciągłe		JST, ZMiUW	Koszty administracyjne	BP, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne/ koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty [tys. zł]	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
		upowszechnienia proekologicznych metod retencjonowania wody						pomocowe UE
	2.4	Przeprowadzenie inwentaryzacji i odbudowa systemów melioracyjnych	K	X		JST, ZMiUW	Koszty zabiegów melioracyjnych	BP, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki pomocowe UE
	2.5	Ujęcie w planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewanych	K	Zadanie ciągłe		JST, ZMiUW	Koszty administracyjne	BP, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki pomocowe UE
	2.6	Letnin – Brzesko. Odbudowa istniejących rowów oraz drenowanie gruntów ornych. (członkowie GSW Pyrzyce) – drenowanie gruntów 70 ha	K	X		SP, JST, ZMiUW	1 890	BP, ZMiUW
	2.7	Odbudowa istniejących rowów oraz drenowanie gruntów ornych. Gmina Kozielice - drenowanie gruntów – 502 ha	K	X	X	Spółka Wodna Kozielice	10 000	BP, środki własne
	2.8	Odbudowa stacji pomp Cieszysław - 1 szt.	K	X	X	ZMiUW	1 000	BP, środki własne
	2.9	Zbiornik Pstrowicki i strumień Pstrowicki od km 0+000 do km 0+470 – budowa zbiornika retencyjnego - 0,01 mln m ³	K	X	X	ZMiUW	1 000	BP, środki własne
	2.10	Budowa zastawki (wysokość piętrzenia 0,80m) na Jez. Zaborsko	K	X	X	ZMiUW	150	BP, środki własne
	2.11	Budowa przepustu z zastawką (wysokość piętrzenia 0,5m) na Jez. Piaseczno, Jez. Bukowina	K	X	X	ZMiUW	150	BP, środki własne
	2.12	Budowa zastawki (wysokość piętrzenia 0,5m) na Jez. Czarnym	K	X	X	ZMiUW	170	BP, środki własne
	2.13	Budowa jazu (światło 1,0 m wys. piętr. 1,0 m) na Jez. Bez nazwy nr działki 77	K	X	X	ZMiUW	700	BP, środki własne
	2.14	Budowa jazu (wysokość piętrzenia 0,5m) na Jez. Kościelnym	K	X	X	ZMiUW	320	BP, środki własne
	2.15	Kształtowanie przekroju poprzecznego i podłużnego	K	X	X	ZMiUW	4 000	BP, środki własne

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne/ koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty [tys. zł]	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
		koryta rzeki Siciny w km 0+000-9+445, 11+820-13+440 i 15-800-26+000 wraz odbudową stacji pomp w km, rzeka - 21,285 km						
	2.16	Prowadzenie robót budowlanych na rzece Strumień Nieborowski 0+000 do km 0+170	K	X	X	ZMiUW	200	BP, środki własne

5.1.2 Obszar strategiczny: Powietrze atmosferyczne

W obszarze strategicznym: powietrze atmosferyczne wytypowano dwa cele ekologiczne mające wpływ na jego stan i jakość.

Zgodnie z art. 85 ustawy Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627 z późn. zm.) przez ochronę powietrza atmosferycznego należy rozumieć zapewnienie jak najlepszej jego jakości poprzez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych samych poziomach;
- zmniejszenie poziomu substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane;
- zmniejszenie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach.

Biorąc pod uwagę stan istniejący powietrza atmosferycznego Powiatu Pyrzyckiego, należy uwzględnić następujący cel ekologiczny:

Cel ekologiczny 3: **Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza**

Powiat Pyrzycki jest jedną ze stref województwa zachodniopomorskiego objętych roczną oceną jakości powietrza za 2009 r. Według wyników pomiarów przeprowadzonych na terenie powiatu wszystkie te parametry kwalifikują powiat do klasy A (nie przekracza poziomu dopuszczalnego) zarówno pod względem zdrowia ludzi, jak i w celu zapewnienia ochrony roślinom. Główne zagrożenia powietrza będą wynikały ze wzrostu rozwoju komunikacji drogowej oraz niskiej emisji powodowanej przez gospodarstwa indywidualne oraz w mniejszym stopniu przez zakłady przemysłowe funkcjonujące na omawianym obszarze. Dla ograniczenia oddziaływania zanieczyszczeń wpływających na jakość stanu powietrza oraz dla jego ochrony przyjęto zadania dotyczące w głównej mierze transportu (budowy i modernizacji dróg) oraz budowy i modernizacji systemów ogrzewania.

W ramach celu: Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza, realizowane będą przedsięwzięcia, dla których przewiduje się uzyskanie następujących efektów ekologicznych:

- zminimalizowanie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza atmosferycznego poprzez polepszenie warunków komunikacyjnych,
- zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną i elektryczną dzięki prowadzonej termomodernizacji budynków,
- ograniczenia zużycia nośników energii w szczególności węgla kamiennego poprzez wykorzystanie energii odnawialnej.

W tabeli Tab. 5-3 zaprezentowano zadania dla Powiatu Pyrzyckiego przeznaczone do realizacji na lata 2012-2015 uwzględniające perspektywę do roku 2017 w zakresie obszaru strategicznego: powietrze atmosferyczne.

Tab. 5-3 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski w latach 2012-2017 w obszarze strategicznym: powietrze atmosferyczne

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne / koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty [tys. zł]	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
3 Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza	3.1	Wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych i komunikacyjnych	K	X		UG, SP	Koszty administracyjne	BP, środki własne, dotacje UE
	3.2	Przebudowa drogi powiatowej nr 1778Z Przelewice – granica powiatu, odcinek Rosiny – Płońsko	W	X		ZDP	1 740,1	BP, środki własne, dotacje UE
	3.3	Przebudowa dróg powiatowych nr 1555Z Pyrzyce – Załęże od km 11+620 do km 15+650 oraz nr 1377 Piaseczno – Tetyń km 3+882 do km 4+719	W	X		ZDP	8 021,5	BP, środki własne, dotacje UE
	3.4	Przebudowa drogi powiatowej nr 1571Z Obryta – Lubatowo d km 0+000 do km 8+168	W	X		ZDP	13 450	BP, środki własne, dotacje UE
	3.5	Przebudowa dróg powiatowych nr 1565Z Batowo – Sitno od km 3+864 do km 4+654 oraz nr 1556Z Przydarłów – Derczewko od km 4+055 do km 5+420	W	X		ZDP	3 548,7	BP, środki własne, dotacje UE
	3.6	Przebudowa dróg powiatowych nr 1576Z Lubiatowo – granica powiatu od km 8+900 km 12+800 oraz nr 1575Z Jesionowo – granica powiatu od km 0+000 do km 2+284	W	X		ZDP	10 200	BP, środki własne, dotacje UE
	3.7	Przebudowa drogi powiatowej nr 1572Z Brzesko-Bylice-Lpiany od km 19+400 do km 21+900 (odcinek od skrzyżowania z ulicą Barlinecką do drogi krajowej nr 3)	W	X		ZDP	4 383	BP, środki własne, dotacje UE
	3.8	Przebudowa drogi powiatowej nr 1713Z Koszewo – Dębica – Warnice od km 2+873 do km 6+796	W	X		ZDP	6 481	BP, środki własne, dotacje UE
	3.9	Kontynuacja modernizacji drogi powiatowej nr 1562Z Mechowo-Letnin	W	X		ZDP	958	BP, środki własne, dotacje UE
	3.10	Przebudowa drogi powiatowej nr 1574Z Ślázowo – Kluki, odcinek skrzyżowanie z drogą powiatową nr 1576Z – skrzyżowanie z drogą powiatową nr 1572Z	W	X		ZDP	2 900	BP, środki własne, dotacje UE
	3.11	Przebudowa drogi powiatowej nr 1559Z Mechowo – Zabów, odcinek droga wojewódzka 106 – droga wojewódzka 122	W	X		ZDP	11 000	BP, środki własne, dotacje UE

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne / koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty [tys. zł]	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
	3.12	Przebudowa drogi powiatowej nr 1563Z Obromino – Batowo, odcinek Obromino – Pstrowice	W	X		ZDP	1 800	BP, środki własne, dotacje UE
	3.13	Przebudowa drogi powiatowej nr 1370Z Babin – Kartno odcinek Babin – Babinek	W	X		ZDP	3 600	BP, środki własne, dotacje UE
	3.14	Przebudowa drogi powiatowej nr 1552Z Stare Chrapowo – Nowe Chrapowo	W	X		ZDP	3 200	BP, środki własne, dotacje UE
	3.15	Przebudowa dróg na terenie gmin Powiatu Pyrzyckiego	W	Zadanie ciągłe		ZDP	6340,6	BP, środki własne, dotacje UE
	3.16	Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej nr 1559Z Żabów – Mechowo odcinek Ryszewko - Młyny	W	X		ZDP	35	BP, środki własne, dotacje UE
	3.17	Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej nr 1351Z Gardno – Pyrzyce w miejscowości Bielice	W	X		ZDP	100	BP, środki własne, dotacje UE
	3.18	Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej nr 1554Z w miejscowości Mielno	W	X		ZDP	424,65	BP, środki własne, dotacje UE
	3.19	Termomodernizacja Domu Pomocy Społecznej	K	X		DPS, SP	450	BP, środki własne, dotacje UE
	3.20	Termomodernizacja budynków szkolnych wraz z obiektami im towarzyszącymi na terenie Powiatu Pyrzyckiego	K	X		Szkoły, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	3 598	BP, środki własne, dotacje UE
	3.21	Modernizacja systemu grzewczego w szkołach i budowa kotłowni gazowej	K	x		Szkoły, UG	2 250	BP, środki własne, dotacje UE
	3.22	Wymiana centralnego ogrzewania w Domu Pomocy Społecznej	K	X		DPS Pyrzyce, SP	200	BP, środki własne, dotacje UE
	3.23	Ocena bieżąca stanu powietrza (monitoring)	K	Zadanie ciągłe		WIOŚ, SP	Koszty monitoringu	BP, środki własne
	3.24	Objęcie pozwoleniami na emisję wszystkich korzystających ze środowiska zgodnie z obowiązującymi przepisami	W	Zadanie ciągłe		SP	Koszty administracyjne	BP, środki własne
	3.25	Wspieranie działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez podmioty gospodarcze	W/K	Zadanie ciągłe		UG, SP	Koszty administracyjne	BP, środki własne
	3.26	Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony	K	Zadanie ciągłe		UG, SP	Koszty administracyjne	BP, środki własne

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne / koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty [tys. zł]	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
		powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania alternatywnych źródeł energii						
	3.27	Konsekwentne wdrażanie krajowych programów redukcji emisji, tak aby w perspektywie długoterminowej osiągnąć redukcję emisji w odniesieniu do emisji w roku bazowym wynikającą z porozumień międzynarodowych	K	Zadanie ciągłe		UG, SP, UW	Koszty administracyjne	BP
	3.28	Kontrolowanie zakładów w zakresie spełnienia standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa	W	Zadanie ciągłe		UG, SP	Koszty administracyjne	BP, środki własne
	3.29	Wspieranie działań w zakresie redukcji gazów cieplarnianych	K	Zadanie ciągłe		UG, SP	Koszty administracyjne	BP, środki własne

W obszarze strategicznym: powietrze atmosferyczne, poza wyżej omówionym, wytypowano też drugi cel ekologiczny dotyczący wykorzystania w powiecie zasobów energii odnawialnej.

W gospodarce energetycznej gmin powiatu mogą być wykorzystywane, m.in. takie źródła energii odnawialnej, jak:

- energia geotermalna,
- energia wiatru,
- energia biomasy,
- energia wodna,
- energia słoneczna.

Biorąc pod uwagę możliwość wykorzystania zasobów energii odnawialnej występującej na terenie Powiatu Pyrzyckiego, należy uwzględnić następujący cel ekologiczny:

Cel ekologiczny 4: Racjonalne wykorzystanie energii odnawialnej

Mimo znaczących zasobów niekonwencjonalnych nośników energii występujących na terenie Powiatu Pyrzyckiego największe zastosowanie ma energia geotermalna (Pyrzyce) oraz mniejsze - energia wiatrowa, pozostałe źródła energii odnawialnej nie są wykorzystywane.

Dla wykonania w/w celu przyjęto zadania polegające na utrzymywaniu i dalszej eksploatacji istniejących obiektów odnawialnych źródeł energii. Zaproponowano również intensyfikację działań zmierzających do osiągnięcia wzrostu rozwoju pozostałych form pozyskiwania energii ekologicznej, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpiecznej dla środowiska realizacji przedsięwzięć.

Położono również duży nacisk na działania informacyjne i promocyjne, stymulujące wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w celu zaspokojenia własnych potrzeb w zakresie energii elektrycznej i ciepłej przez odbiorców indywidualnych.

W ramach w/w celu realizowane będą przedsięwzięcia, dla których przewiduje się uzyskanie następujących efektów ekologicznych:

- zwiększenie samowystarczalności energetycznej gmin powiatu,
- zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w 2010 r. nie mniej niż 7,5% oraz w 2020 r. - 14%, do czego Polska zobowiązała się przed Komisją Europejską,
- zmniejszenie udziału szkodliwych dla środowiska produktów ubocznych (żużli, pyłów, zanieczyszczeń gazowych) powstałych w procesach spalania paliw konwencjonalnych,
- zagospodarowanie nieużytków i gleb mało przydatnych rolniczo na uprawy energetyczne,
- możliwość wykorzystania i rekultywacji gleb zanieczyszczonych pod uprawę na nich roślin energetycznych.

W tabeli (Tab. 5-4) zaprezentowano zadania dla Powiatu Pyrzyckiego przeznaczone do realizacji na lata 2012-2015 uwzględniające perspektywę do roku 2017 w zakresie obszaru strategicznego: powietrze atmosferyczne.

Tab. 5-4 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: powietrze atmosferyczne

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne / koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty [tys.zł]	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
4 Racionalne wykorzystanie energii odnawialnej	4.1	Opracowanie programu wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii.	K	X		JST, organizacje pozarządowe, spółki, przedsiębiorstwa	Koszty Projektu	Środki własne, kredyty, dotacje
	4.2	Poprawa parametrów energetycznych obiektów (ocieplenia, wymiana okien)	K	X		Korzystający ze środowiska	-	Środki własne, kredyty, dotacje
	4.3	Inwentaryzacja obszarów dogodnych dla rozwoju energetyki odnawialnej	K	X		UG	Koszty inwentaryzacji	Środki własne
	4.4	Promocja rozwoju ekologicznych źródeł energii (biomasa, geotermia, energia słoneczna, wiatrowa)	K	Zadanie ciągłe		UG, SP, UW, podmioty gospodarcze; NGO, organizacje pozarządowe, spółki, przedsiębiorstwa	Koszty administracyjnej	BP, środki własne, NFOŚiGW, WFOŚiGW Fundusze pomocowe UE/ programy operacyjne
	4.5	Wspieranie budowy nowych alternatywnych źródeł energii	K	Zadanie ciągłe		UG, SP, UW, podmioty gospodarcze	Koszty administracyjnej	BP, środki własne
	4.6	Edukacja w zakresie racjonalnego wykorzystywania energii i odnawialnych źródeł energii oraz korzyści płynących z ich zastosowania	K	X		UG, SP, szkoły, organizacje pozarządowe	Koszty administracyjne	BP, środki własne, kredyty, dotacje

5.1.3 Obszar strategiczny: Klimat akustyczny

W myśl art. 112 ustawy Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627 z późn. zm.) ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie;
- zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Biorąc pod uwagę stan klimatu akustycznego Powiatu Pyrzyckiego, należy uwzględnić następujący cel ekologiczny:

Cel ekologiczny 5: Ochrona przed emisją ponadnormatywnego hałasu

Na omawianym terenie w 2008 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie nie przeprowadził badań hałasu komunikacyjnego. Nie były również prowadzone badania hałasu kolejowego. Głównym zagrożeniem jest transport drogowy.

Dla ograniczenia negatywnego wpływu hałasu będą podejmowane działania wynikające z rozwoju komunikacji drogowej. Realizowane zadania będą dotyczyły budowy i modernizacji dróg oraz budowy ekranów akustycznych. Dodatkowo w celu ograniczenia hałasu, zakłady przemysłowe będą stosowały zabezpieczenia akustyczne polegające na wyciszeniu i wygłuszeniu dźwięków.

W ramach celu: Ochrona przed emisją ponadnormatywnego hałasu, realizowane będą przedsięwzięcia, dla których przewiduje się uzyskanie następującego efektu ekologicznego:

- ograniczenia negatywnego oddziaływania hałasu związanego ze wzrostem transportu drogowego oraz z działalnością zakładów przemysłowych na terenie powiatu.

W tabeli (Tab. 5-5) zaprezentowano zadania dla Powiatu Pyrzyckiego przeznaczone do realizacji na lata 2012-2015 uwzględniające perspektywę do roku 2017 w zakresie obszaru strategicznego: klimat akustyczny.

Tab. 5-5 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: klimat akustyczny

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne / koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty [tys. zł]	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
5 Ochrona przed emisją ponadnormatywnego hałasu	5.1	Opracowanie map akustycznych w tym hałas komunikacyjny (droga krajowa nr 3)	W/K	X		Zarządcy dróg	Koszty wykonania map	BP
	5.2	Uwzględnienie wyników monitoringu akustycznego w opracowywanych planach zagospodarowania przestrzennego	W/K	Zadanie ciągłe		UG	-	-
	5.3	Stały monitoring środowiska w zakresie hałasu	K	Zadanie ciągłe		SP, WIOŚ	Koszty monitoringu	BP
	5.4	Ograniczenie emisji hałasu z sektora gospodarczego	K	Zadanie ciągłe		Administracja rządowa, podmioty korzystające ze środowiska, zarządzający głównymi ciągami komunikacyjnymi, WIOŚ	Koszty podmiotów korzystających ze środowiska, koszty administracyjne	BP, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze pomocowe UE/ programy operacyjne
	5.5	Ograniczenie oddziaływania transportu drogowego na klimat akustyczny poprzez budowę ekranów akustycznych, wałów ziemnych, nasadzeń pasów zieleni, zwiększenie izolacyjności budynków (np. poprzez wymianę okien)	K	Zadanie ciągłe		Administracja rządowa, podmioty korzystające ze środowiska, zarządzający głównymi ciągami komunikacyjnymi, WIOŚ	Koszty podmiotów korzystających ze środowiska	BP, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze pomocowe UE/ programy operacyjne
	5.6	Ograniczenie hałasu emitowanego przez środki transportu (transport drogowy i szynowy)	K	Zadanie ciągłe		Podmioty korzystające ze środowiska, JST, WIOŚ, użytkownicy środowiska	Koszty podmiotów korzystających ze środowiska, koszty administracyjne	BP, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze pomocowe UE/ programy operacyjne
	5.7	Tworzenie i realizacja programów ochrony środowiska przed hałasem	K	X		JST, zarządzający głównymi ciągami komunikacyjnymi	Koszty administracyjne	BP, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze pomocowe UE
	5.8	Wprowadzenie stref wolnych od ruchu samochodowego	K	X		JST, zarządzający głównymi ciągami komunikacyjnymi	Koszty administracyjne	BP, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze pomocowe UE
	5.9	Organizacja cyklu szkoleń dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ochrony środowiska przed hałasem	K	X		Wojewoda, Marszałek, podmioty korzystające ze środowiska, JST, WIOŚ	Koszty administracyjne	BP, środki własne, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze pomocowe UE

5.1.4 Obszar strategiczny: Promieniowanie elektromagnetyczne

Zgodnie z art. 121 ustawy Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) przez ochronę przed polami elektromagnetycznymi rozumie się działania polegające na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Biorąc pod uwagę promieniowanie elektromagnetyczne występujące w granicach Powiatu Pyrzyckiego, jak również jego uwarunkowania należy uwzględnić następujący cel ekologiczny:

Cel ekologiczny 6:

Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie w 2008 r. przeprowadził pierwsze badania pól elektromagnetycznych w środowisku w gminie Pyrzyce oraz w gminie Bielice. W wyznaczonych punktach pomiarowych wyznaczonych w Powiecie Pyrzyckim nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych. Są one znacznie niższe od dopuszczalnych poziomów określonych w rozp. Ministra Środowiska.

Występowanie potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych w powiecie związane jest z obecnością linii i stacji elektroenergetycznych, rozwojem telefonii komórkowej, wzrostem liczby stacji bazowych telefonii, przez co zwiększa się ilość źródeł promieniowania i obszar ich oddziaływania oraz obecnością transformatorów.

Dla ograniczenia negatywnego wpływu promieniowania proponuje się podjęcie działań mających na celu poprawienie świadomości społeczeństwa na temat źródeł, zasięgu oraz oddziaływań pól elektromagnetycznych oraz wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów uwzględniających ich lokalizację.

W ramach w/w celu realizowane będą przedsięwzięcia, dla których przewiduje się uzyskanie następującego efektu ekologicznego:

- ograniczenie oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego do środowiska.

W tabeli (Tab. 5-6) zaprezentowano zadania dla Powiatu Pyrzyckiego przeznaczone do realizacji na lata 2012-2015 uwzględniające perspektywę do roku 2017 w zakresie obszaru strategicznego: promieniowanie elektromagnetyczne.

Tab. 5-6 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: promieniowanie elektromagnetyczne

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne / koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty [tys. zł]	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
6 Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych	6.1	Uwzględnienie stanu w zakresie promieniowania elektromagnetycznego w opracowywanych planach zagospodarowania przestrzennego	K	Zadanie ciągłe		Prowadzący instalacje, użytkownicy urządzeń emitujących PEM, WIOŚ	Koszty administracyjne	BP, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Programy pomocowe/operacyjne
	6.2	Opracowanie programu ograniczenia emisji do środowiska PEM	K	X		JST, prowadzący instalacje, użytkownicy urządzeń emitujących PEM	Koszty Programu	BP, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Programy pomocowe/operacyjne
	6.3	Edukacja ekologiczna w zakresie promieniowania elektromagnetycznego	K	Zadanie ciągłe		UG, SP, NGO	Koszty kampanii edukacyjnej	BP, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Programy pomocowe/operacyjne
	6.4	Inwentaryzacja i kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego na terenie gmin powiatu	K		X	Prowadzący instalacje, użytkownicy urządzeń emitujących PEM, WIOŚ	Koszty administracyjne	BP, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Programy pomocowe/operacyjne
	6.5	Kontynuacja prowadzenia systemu monitoringu i oceny	K	Zadanie ciągłe		WIOŚ, użytkownicy środowiska	Koszty monitoringu	BP, JST prowadzący instalację urządzeń emitujących

5.1.5 Obszar strategiczny: Gospodarka odpadami

Szczegółowe cele i zadania zapewniające dalszą poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego w zakresie gospodarki odpadami zostały scharakteryzowane w osobnej dokumentacji, którą jest projekt Planu Gospodarki Odpadami Powiatu Pyrzyckiego na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017.

W związku ze zmianą w roku 2011 ustawy o odpadach (Dz. U. z 2011, Nr 152, poz. 897) Plan Gospodarki Odpadami Powiatu Pyrzyckiego nie musi zostać przyjęty uchwałą Rady Powiatu gdyż usunięto obowiązek opracowywania i uchwalania zarówno powiatowych jak i gminnych planów gospodarki odpadami.

Cel ekologiczny 7: Poprawa gospodarki odpadami

W związku ze wzmiankowaną zmianą uwarunkowań prawnych oraz brakiem konieczności opracowywania gminnych i powiatowych planów gospodarki odpadami w celu poprawy stanu środowiska w zakresie gospodarki odpadami przyjęto tylko jedną grupę zadań (Tab. 5-7). Związane są z opracowaniem dokumentów strategicznych dotyczących gospodarki odpadami dla gmin powiatu. Każdy z opracowanych i uchwalonych dokumentów będzie zawierał cele i zadania służące ograniczeniu negatywnego wpływu na tym obszarze i uwzględni uwarunkowania przyjęte dla powiatu i gmin.

Tab. 5-7 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: gospodarka odpadami

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne / koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
7 Poprawa gospodarki odpadami	7.1	Opracowanie dokumentów planistycznych i strategicznych z zakresu gospodarki odpadami	W	X	X	Rada Gminy	Koszty administracyjne	JST

5.1.6 Obszar strategiczny: Środowisko glebowe

Zgodnie z art. 101 ustawy Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627 z późn. zm.) ochrona powierzchni ziemi polega na zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, w szczególności przez:

- racjonalne gospodarowanie,
- zachowanie wartości przyrodniczych,
- zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania,
- ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania,
- utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów,
- doprowadzenie jakości gleby i ziemi co najmniej do wymaganych standardów, jeżeli nie są one dotrzymane,
- zachowanie wartości kulturowych, z uwzględnieniem zabytków archeologicznych.

Biorąc pod uwagę stan istniejący środowiska glebowego na terenie Powiatu Pyrzyckiego, należy uwzględnić następujący cel ekologiczny:

Cel ekologiczny 8:

Ochrona i poprawa jakości gleb oraz rekultywacja terenów zdegradowanych

Powiat Pyrzycki jest typowo rolniczy. Posiada żyzne i bogate w próchnicę gleby. Podstawowym typem gleb są gleby brunatne, które prawie w całości przeznaczone są pod uprawę polową. Ich wartość bonitacyjna sięga od II do IV klasy. Dominacja rozwoju rolnictwa w powiecie, przyczynia się do powstawania zanieczyszczeń środowiska glebowego. Objawia się to głównie wzrostem zakwaszenia gleb przeznaczonych pod uprawy oraz infiltracją związków azotu wskutek nadmiernego nawożenia pól. Zanieczyszczenia związkami metali ciężkimi nie występują w Powiecie Pyrzyckim (ich ilości są naturalne dla środowiska). Skutki intensywnej działalności rolnictwa nie są zinwentaryzowane podobnie jak tereny przekształconych w wyniku prowadzenia legalnego i nielegalnego wydobywania kopalin pospolitych. problemem środowiska glebowego jest również niedostateczna informacja o terenach, na których zostały przekroczone standardy jakości gleby i ziemi.

Dla ograniczenia oddziaływania zanieczyszczeń wpływających na jakość gleb oraz w celu rekultywacji terenów zdegradowanych przyjęto zadania, których zakres obejmuje głównie wdrażanie zasad Dobrych Praktyk Rolniczych oraz monitoring jakości gleb. Ponadto przyjęto również zadania mające na celu przywrócenie glebie zdegradowanej jej dawnej wartości przyrodniczej poprzez przeprowadzenie rekultywacji.

W ramach w/w celu realizowane będą przedsięwzięcia, dla których przewiduje się uzyskanie następujących efektów ekologicznych:

- ograniczenie degradacji gleb,
- ochrona gleb najwyższej jakości,
- przywracanie naturalnych walorów wyrobiskom poeksploatacyjnym,
- wyeliminowanie szkodliwego oddziaływania na środowisko nieczynnych składowisk odpadów,
- zmniejszenie zanieczyszczenia gleb w wyniku ograniczeń stosowania nawozów i środków ochrony roślin.

W tabeli (Tab. 5-8) zaprezentowano zadania dla Powiatu Pyrzyckiego, przeznaczone do realizacji na lata 2012-2015 i uwzględniające perspektywę do roku 2017, w zakresie obszaru strategicznego: środowisko glebowe.

Tab. 5-8 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: środowisko glebowe

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne / koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty [tys. zł]	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
8. Ochrona i poprawa jakości gleb oraz rekultywacja terenów zdegradowanych	8.1	Przeprowadzenie inwentaryzacji degradacji gleb na terenie powiatu	W	X		SP	Koszty inwentaryzacji	Środki własne, dotacje, fundusze pomocowe
	8.2	Opracowanie Programu zalesień zdegradowanych gleb na terenie gmin powiatu	W	X		SP	Koszty projektu	Środki własne, dotacje, fundusze pomocowe
	8.3	Propagowanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczych wśród rolników oraz wdrażanie jego zasad	K	Zadanie ciągłe		ODR, ARiMR, SChR, RZGW, (Izba Rolnicza)	Koszty administracyjne	BP, użytkowników środowiska, środki pomocowe UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	8.4	Promowanie działań polegających na ochronie gleb przed erozją i zakwaszeniem	K	Zadanie ciągłe		Podmioty gospodarcze, JST, właściciele gruntów	Koszty promocji	BP, użytkowników środowiska, środki pomocowe UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	8.5	Rozwój systemu monitoringu gleb i kontrola ich jakości	K	X		SP, SChR, JST, Właściciele i dzierżawcy gruntów rolnych	Koszty monitoringu	BP, użytkowników środowiska, środki pomocowe UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	8.6	Opracowanie bazy danych w zakresie jakości gleby i ziemi na terenie powiatu	W	Zadanie ciągłe		SP	Koszty monitoringu	BP
	8.7	Przeprowadzenie rekultywacji terenów zdegradowanych	K	X		Wojewoda	-	BP, środki pomocowe UE
	8.8	Prowadzenie systematycznych kontroli obiektów hodowli zwierząt średnich i dużych oraz postępowania z gnojowicą	K	X		WIOŚ	-	BP, użytkowników środowiska, środki pomocowe UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	8.9	Rekultywacja składowisk odpadów	K	X		Właściciel terenu	Koszty właściciela terenu	BP, użytkowników środowiska, środki pomocowe UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

5.1.7 Obszar strategiczny: Awarie przemysłowe

W rozumieniu art. 243 i 244 ustawy Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627 z późn. zm.) ochrona środowiska przed poważną awarią, oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczanie jej skutków dla ludzi i środowiska, a prowadzący zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia awarii, dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracji są obowiązani do ochrony środowiska przed awariami.

Biorąc pod uwagę możliwość wystąpienia awarii przemysłowych na obszarze Powiatu Pyrzyckiego należy uwzględnić następujący cel ekologiczny:

Cel ekologiczny 9:

Zmniejszanie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska z powodu awarii przemysłowych i ograniczenie ich skutków

Na terenie powiatu nie występują aktualnie zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnej awarii, w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia 2001 r. Istnieją natomiast zakłady składujące na swoim terenie substancje niebezpieczne.

Dla ograniczenia możliwości wystąpienia awarii będą wspierane działania polegające na wypracowywaniu systemu ścisłej współpracy z właściwymi służbami w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom oraz w zakresie sprawnego informowania społeczeństwa o zagrożeniach.

W ramach w/w celu, realizowane będą przedsięwzięcia, dla których przewiduje się uzyskanie następującego efektu ekologicznego:

- ograniczenie możliwości wystąpienia zagrożeń awarii przemysłowych,
- zminimalizowanie negatywnych skutków dla środowiska i ludzi powstałych w wyniku awarii.

W tabeli (Tab. 5-9) zaprezentowano zadania dla Powiatu Pyrzyckiego przeznaczone do realizacji na lata 2012-2015 uwzględniające perspektywę do roku 2017 w zakresie obszaru strategicznego: awarie przemysłowe.

Tab. 5-9 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego I: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: awarie przemysłowe

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne / koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty [tys. zł]	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
9. Zmniejszanie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska z powodu awarii przemysłowych i ograniczenie ich skutków	9.1	Wspieranie współpracy z właściwymi służbami w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom	K	Zadanie ciągłe		Wojewoda, Marszałek, GIOŚ, WIOŚ, PSP, policja	-	BP, środki pomocowe UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	9.2	Dalsze doskonalenie systemu przeciwdziałania poważnym awariom na terenie powiatu	K	Zadanie ciągłe		Wojewoda, Marszałek, GIOŚ, WIOŚ, PSP, policja	Koszty administracyjne	BP, środki pomocowe UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	9.3	Doskonalenie i rozwijanie zasobów informatycznych, w tym rejestru potencjalnych sprawców poważnych awarii i rejestru poważnych awarii, ze szczególnym uwzględnieniem awarii przemysłowych	K	Zadanie ciągłe		Wojewoda, Marszałek, GIOŚ, WIOŚ, PSP, policja	Koszty administracyjne	BP, środki pomocowe UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	9.4	Kontrola transportu substancji niebezpiecznych (stanu technicznego środków transportu)	W	Zadanie ciągłe		Policja, ITD., WIOŚ	Koszty administracyjne	Środki własne
	9.5	Opracowanie planów działania oraz współdziałania na wypadek wystąpienia awarii przemysłowych	W	X		ST	Koszty Projektu	Środki własne, dotacje
	9.6	Informowanie i ostrzeganie społeczeństwa o zagrożeniach	K	X		UDT, TDT, Wojewoda, PCZK, GCZK	-	BP, środki pomocowe UE, NFOŚiGW
	9.7	Szkolenia dla administracji samorządowej i podmiotów gospodarczych	K	X		Wojewoda, WIOŚ, JST	-	BP, środki pomocowe UE, NFOŚiGW
	9.8	Wparcie Państwowej Straży Pożarnej do prowadzenie działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	K	X		Wojewoda, WIOŚ, JST	-	BP, środki pomocowe UE, NFOŚiGW

5.2 Cel strategiczny II: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych to II cel strategiczny przyjęty w strukturze strategii Powiatu Pyrzyckiego (zgodny z wojewódzkim programem ochrony środowiska), w ramach którego, wyznaczono następujące obszary strategiczne: kopaliny oraz dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe.

5.2.1 Obszar strategiczny: Kopaliny

Zgodnie z art. 125 ustawy Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627 z późn. zm.) złoża kopalin podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopaliny, w tym kopaliny towarzyszących. Natomiast eksploatację złoża kopaliny zgodnie zapisami z art. 126 cytowanej ustawy prowadzi się w sposób gospodarczo uzasadniony przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku i przy zapewnieniu racjonalnego wydobywania i zagospodarowania kopaliny, a obowiązek sukcesywnego prowadzenia rekultywacji terenów poeksploatacyjnych oraz przywracania do właściwego stanu innych elementów przyrodniczych spoczywa na podejmującym eksploatację złoża.

Biorąc pod uwagę stan istniejący złóż naturalnych występujących na terenie Powiatu Pyrzyckiego należy uwzględnić następujący cel ekologiczny:

Cel ekologiczny 10: Ochrona zasobów złóż kopaliny

Ochrona zasobów kopaliny na terenie powiatu obejmuje 13 udokumentowanych złóż. Dla ich ochrony oraz obszarów przeznaczonych do planowanej eksploatacji będą podjęte działania mające na celu ujęcie tych obszarów w planach zagospodarowania przestrzennego i w gminnych studiach uwarunkowań w postaci zapisów uniemożliwiających zagospodarowanie tych terenów w sposób trwały, wykluczający potencjalną eksploatację surowców.

W świetle ochrony powierzchni ziemi istotne znaczenie będzie miała również rekultywacja obszarów przekształconych eksploatacją kruszyw, w tym również eksploatacją „dziką” na cele budowlane przez mieszkańców powiatu. W tym celu podjęte będą działania związane z przeprowadzeniem inwentaryzacji „dzikich” obiektów eksploatacji surowców mineralnych i opracowanie programu ich likwidacji.

W ramach w/w celu realizowane będą przedsięwzięcia, dla których przewiduje się uzyskanie następujących efektów ekologicznych:

- przywracanie naturalnych walorów przyrodniczych,
- ograniczenie wydobywania surowców mineralnych.

W tabeli (Tab. 5-10) zaprezentowano zadania dla Powiatu Pyrzyckiego, przeznaczone do realizacji na lata 2012-2015 i uwzględniające perspektywę do roku 2017, w zakresie obszaru strategicznego: kopaliny.

Tab. 5-10 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego II: Dalsza Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: kopaliny

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne / koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty [tys. zł]	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
10 Ochrona zasobów złóż kopalin	10.1	Aktualizacja i weryfikacja inwentaryzacji złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska dla obszaru powiatu	W	X		Geolog Powiatowy	Koszty inwentaryzacji	BP, środki pomocowe UE, NFOŚiGW
	10.2	Prowadzenie kontroli w zakresie wykonywania postanowień udzielonych koncesji oraz eliminacja nielegalnych eksploatacji	W/K	X		Okręgowy Urząd Górniczy w Poznaniu, Geolog Wojewódzki, Starosta	Koszty administracyjne	BP, środki pomocowe UE, NFOŚiGW
	10.3	Sporządzanie wytycznych do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i planów zagospodarowania przestrzennego powiatu i planów miejscowych z uwzględnieniem zapisów o ochronie terenu złóż przed ich trwałym zainwestowaniem	K	X		Okręgowy Urząd Górniczy w Poznaniu, Geolog Wojewódzki Starosta	Koszty administracyjne	BP, środki pomocowe UE, NFOŚiGW
	10.3	Racjonalne zagospodarowanie terenu występowania zasobów wód leczniczych oraz rozwój lecznictwa uzdrowiskowego w Pyrzycach	K	X		Administracja rządowa, JST	Koszty administracyjne	BP, środki pomocowe UE, NFOŚiGW
	10.4	Rekultywacja nielegalnych wyrobisk i zapobieganie powstawaniu ich	K	Zadanie ciągłe		SP	Koszty administracyjne	BP
	10.5	Opracowanie programu likwidacji terenów, na których prowadzona jest nielegalna eksploatacja surowców mineralnych	K	X		SP	Koszty Projektu	BP
	10.6	Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	K	Zadanie ciągłe		SP, właściciel terenu	Koszty rekultywacji	BP

5.2.2 Obszar strategiczny: Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe

Zgodnie z art. 2 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2004 Nr 92 poz. 880 z późn. zm.) ochrona przyrody, polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody:

- dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów;
- roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
- zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia;
- siedlisk przyrodniczych;
- siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt;
- krajobrazu;
- zieleni w miastach i wsiach;
- zadrzewień.

Biorąc pod uwagę występujące w granicach Powiatu Pyrzyckiego wartości przyrodnicze i kulturowe, jak również ich uwarunkowania należy uwzględnić następujące cele ekologiczne:

Cel ekologiczny 11:

Poprawa i ochrona środowiska przyrodniczego

Cel ekologiczny 12:

Poprawa, ochrona i racjonalne użytkowanie lasów

Cel ekologiczny 13:

Rozwój turystyki ekologicznej zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju

Cel ekologiczny 14:

Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego

Fauna i flora występująca na terenie Powiatu Pyrzyckiego charakteryzuje się znaczną różnorodnością i bogactwem. Szczególnie ważna pod względem przyrodniczym jest dolina rzeki Płoni i jezioro Płoń.

Zagrożenia dla środowiska naturalnego wynikają głównie z rozwoju rolnictwa. Poprzez ograniczanie zasięgu arealów pełniących funkcje biocenotyczne oraz nadmierne nawożenie niszczy się siedliska gatunków roślin i zwierząt. Niski poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa nie sprzyja zachowaniu równowagi przyrodniczej. Zmniejszanie powierzchni drzewostanów oraz niewystarczająca dbałość o ich stan zdrowotny, może wpłynąć na obniżenie trwałości lasu w przyszłości. Niebezpieczeństwem jest także fragmentaryzacja kompleksów leśnych poprzez rozwój sieci komunikacyjnej i zabudowy turystycznej, która w wielu przypadkach koliduje z szlakami zwierząt.

Dla ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze planuje się podjęcie działań związanych z utrzymywaniem lub przywracaniem do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, poprzez uwzględnianie wymagań ochrony przyrody w opracowaniach planów, programów, strategii i innych dokumentów uwzględniających cele ochrony środowiska. Z punktu widzenia środowiska niezwykle istotne będzie także obejmowanie zasobów, tworów i składników przyrody formami ochrony przyrody

z jednoczesnym kształtowaniem właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody.

W ramach w/w celów realizowane będą przedsięwzięcia, dla których przewiduje się uzyskanie następujących efektów ekologicznych:

- zwiększenie lesistości powiatu,
- przywracanie naturalnych walorów zwłaszcza na obszarach cennych rolniczo,
- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- intensyfikacja procesów fitosanitarnych w wyniku zwiększenia powierzchni lasów i zadrzewień,
- zwiększenie intensywności pochłaniania gazów wydzielanych do atmosfery, zwłaszcza dwutlenku węgla w procesie fotosyntezy.

W tabeli (Tab. 5-11) zaprezentowano zadania dla Powiatu Pyrzyckiego przeznaczone do realizacji na lata 2012-2015 uwzględniające perspektywę do roku 2017 w zakresie obszaru strategicznego: dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe.

Tab. 5-11 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego II: Dalsza Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne / koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty [tys. zł]	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
11. Poprawa i ochrona środowiska przyrodniczego	11.1	Opracowanie inwentaryzacji (waloryzacji) zasobów przyrody na terenie gmin powiatu	K	X		UG, RDOŚ	Koszty Projektu	Środki własne
	11.2	Stworzenie powiatowego rejestru obszarów i obiektów chronionych	K	Zadanie ciągłe		SP, UG	Koszty administracyjne	Środki własne
	11.3	Tworzenie nowych obszarów chronionych zgodnie z opracowanymi programami ochrony	K	Zadanie ciągłe		RDOŚ, JST	Koszty administracyjne	BP, środki własne
	11.4	Opracowanie planów ochrony siedlisk gatunków zagrożonych na terenie gmin powiatu	K	Zadanie ciągłe		RDOŚ	Koszty Projektu	Środki własne
	11.5	Opracowanie i aktualizacja listy zwierząt chronionych i łownych na terenie powiatu	K	Zadanie ciągłe		UG, Nadleśnictwa, organizacje ekologiczne, PZŁ	Koszty Aktualizacji	Środki własne
12. Poprawa, ochrona i racjonalne użytkowanie lasów	12.1	Opracowanie planów urządzeń lasów wraz z programami ochrony przyrody	K	Zadanie ciągłe		LP	Koszty LP	Środki własne, dotacje
	12.2	Monitoring środowiska leśnego (przeciwdziałanie stanom chorobowym)	K	Zadanie ciągłe		Nadleśnictwa	Koszty LP	Środki własne
	12.3	Opracowywanie programów zagospodarowania i udostępniania lasów do celów rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku	K	X		UG, Nadleśnictwa, SP	Koszty Projektu oraz jego wdrażania	Środki własne
	12.4	Zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego	K	X		UG, Nadleśnictwa, SP, właściciele gruntów	Koszty właściciela gruntów, LP, JST	Budżet gminy, środki własne
	12.5	Tworzenie spójnych kompleksów leśnych szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów	K	Zadanie ciągłe		LP, JST	Koszty LP, administracyjne	Środki własne, fundusze pomocowe UE, NFOŚiGW
	12.6	Zwiększenie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz rozszerzenie zakresu leśnej rekultywacji terenów zdegradowanych	K	Zadanie ciągłe		LP, JST	Koszty LP, administracyjne	Środki własne, fundusze pomocowe UE, NFOŚiGW
	12.7	Realizacja planów urządzenia lasów	K	Zadanie ciągłe		LP	Koszty LP	Środki własne, fundusze pomocowe UE, NFOŚiGW

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne / koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty [tys. zł]	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
	12.8	Podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa, udostępnienie lasów poprzez utrzymanie i rozwój posiadanej infrastruktury, rozszerzaniu bazy do edukacji ekologicznej, partycypacji w inwestycjach wspólnych z samorządami w zakresie rozwoju turystyki na obszarach leśnych i przyleśnych	K	Zadanie ciągłe		LP	Koszty LP	Środki własne, fundusze pomocowe UE, NFOŚiGW
	12.9	Prowadzenie doradztwa dla właścicieli gruntów korzystających ze wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem.	K	X		LP, ODR	Koszty LP	Środki własne, fundusze pomocowe UE, NFOŚiGW
	12.10	Monitorowanie oraz ograniczanie zagrożenia pożarowego w lasach	K	Zadanie ciągłe		LP, właściciele lasów	Koszty LP	Środki własne, fundusze pomocowe UE, NFOŚiGW
13 Rozwój turystyki ekologicznej zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju	13.1	Wydawanie folderów dotyczących ekologii turystyki	K	X		ZROT, UG, JST	Koszty materiałów edukacyjnych	BP, środki własne, dotacje UE
	13.2	Wdrażanie celów i zadań wynikających z Strategii Rozwoju Turystyki dla Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015	K	Zadanie ciągłe		ZROT, UMWZ, JST	Koszty realizacji założeń Strategii	BP, środki własne, dotacje UE
	13.3	Wsparcie procesów budowy oraz modernizacji bazy turystycznej na terenie Powiatu Pyrzyckiego	K	X		ZROT, UMWZ, JST	Koszty Projektu budowlanego, administracyjne	BP, środki własne, dotacje UE
	13.4	Rozbudowa i modernizacja istniejących szlaków rowerowych wraz z ich oznakowaniem na terenie Powiatu Pyrzyckiego	K	X		ZROT, UMWZ, JST, UG	44,871	BP, środki własne, dotacje UE, RPO
	13.5	Wytyczenie szlaków turystyki konnej na terenie Powiatu Pyrzyckiego	K	X		ZROT, UMWZ, JST	Koszty Projektu rozbudowy infrastruktury turystyki konnej	BP, środki własne, dotacje UE
	13.6	Prowadzenie skoordynowanej promocji różnych form turystyki poprzez media, Internet, itp.	K	Zadanie ciągłe		ZROT, UMWZ, JST	Koszty promocji	BP, środki własne, dotacje UE
14. Ochrona i promocja	14.1	Renowacja obiektów zabytkowych	K	X		ZROT, UMWZ, JST	Koszty renowacji	BP, środki własne, dotacje UE

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne / koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty [tys. zł]	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
	14.2	Renowacja i turystyczne zagospodarowanie zabytkowych budynków w powiecie oraz zachowanych elementów zabytkowej zabudowy w małych miasteczkach i na wsiach	K	X		ZROT, UMWZ, JST, właściciele	Koszty renowacji	BP, środki własne, dotacje UE
	14.3	Rewaloryzacja zabytkowych parków i kompleksów pałacowo – dworskich	K	X		ZROT, UMWZ, JST, właściciele	Koszty renowacji	BP, środki własne, dotacje UE
	14.4	Systematyczne prowadzenie prac pielęgnacyjnych zieleni miejskiej i wiejskiej na terenie gmin powiatu	K	X		ZROT, UMWZ, JST, właściciele	Koszty pielęgnacji zieleni	BP, środki własne

5.3 Cel strategiczny III: Wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska

Wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska to III cel strategiczny przyjęty w strukturze strategii Powiatu Pyrzyckiego (zgodny z wojewódzkim programem ochrony środowiska), w ramach którego, wyznaczono następujący obszar strategiczny: edukacja ekologiczna.

5.3.1 Obszar strategiczny: Edukacja ekologiczna

Obowiązek objęcia swym zakresem działań związanych z problematyką ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju uwzględnia się w podstawach programowych kształcenia ogólnego dla wszystkich typów szkół. Wynika on z art. 77 ustawy Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 Nr 62, poz. 627 z późn. zm.).

Biorąc pod uwagę zakres działalności edukacji ekologicznej obejmujący obszar Powiatu Pyrzyckiego, jak również system zarządzania środowiskiem oraz dostęp do informacji o jego stanie należy uwzględnić następujące cele ekologiczne:

Cel ekologiczny 15:

Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa

Cel ekologiczny 16:

Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem

Cel ekologiczny 17:

Poprawa dostępności do informacji o stanie środowiska

W Powiecie Pyrzyckim podstawowe znaczenie w realizowaniu celów ekologicznych dla społeczeństwa ma edukacja ekologiczna i zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku. Realizacja zadań edukacji ekologicznej dotyczy głównie gmin Przelewice i Pyrzyce, w których organizowane są konferencje, szkolenia, warsztaty, zajęcia dydaktyczne dla dzieci i młodzieży oraz różnego rodzaju spotkania i konkursy. Pozostałe gminy powiatu w mniejszym stopniu popularyzują zasady ochrony przyrody.

W celu rozpowszechnienia problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju przewidziane zostały działania ukierunkowane na wzbogacenie form i zasięgu proekologicznych działań oraz stworzenie skoordynowanego systemu ekologicznej edukacji wraz z podnoszeniem świadomości ekologicznej kadry zatrudnionej w gospodarce i administracji.

W ramach w/w celów realizowane będą przedsięwzięcia, dla których przewiduje się uzyskanie następujących efektów ekologicznych:

- wzrost świadomości mieszkańców,
- zwiększenie społecznej akceptacji dla realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska,
- poszerzanie wiedzy o świecie, zwłaszcza u dzieci i młodzieży,
- kształtowanie odpowiednich postaw w stosunku do przyrody jak i ludzi,

- zwiększenie dbałości o stan środowiska przyrodniczego w gminach powiatu,
- wzrost aktywności społeczności lokalnych na rzecz realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska,
- zmniejszenie zużycia wody i energii,
- poprawa stanu środowiska w powiecie,
- zmniejszenie ilości odpadów zwłaszcza opakowaniowych,
- efektywniejsze zagospodarowanie odpadów (m.in. poprzez selektywną zbiórkę i kompostowanie),
- łatwiejszy dostęp do informacji o stanie środowiska.

W tabeli (Tab. 5-10) zaprezentowano zadania dla Powiatu Pyrzyckiego, przeznaczone do realizacji na lata 2012-2015 i uwzględniające perspektywę do roku 2017, w zakresie obszaru strategicznego: edukacja ekologiczna.

Tab. 5-12 Cele i zadania przewidziane do realizacji Celu strategicznego III: Wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska w latach 2012-2017 w zakresie obszaru strategicznego: edukacja ekologiczna

Cele ekologiczne	Nr zadania	Zadania	Własne / koordynowane [W/K]	Okres realizacji		Jednostki realizujące	Koszty	Źródła finansowania
				2012-2015	2016-2017			
15. Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa	15.1	Opracowanie powiatowych i gminnych programów edukacji ekologicznej	K	X		Administracja rządowa i JST, organizacje pozarządowe, Parki Narodowe i Krajobrazowe, PGL, LP	Koszty Projektu	BP, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Programy pomocowe UE
	15.2	Wspieranie projektów edukacji ekologicznej realizowanych przez różne instytucje	K	X		UG, SP	Koszty administracyjne	BP, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Programy pomocowe UE
	15.3	Szkolenie przedstawicieli administracji publicznej, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców w zakresie przepisów o dostępie do informacji o środowisku	K	X		UG, SP, NGO	Koszty szkoleń	BP, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Programy pomocowe UE
	15.4	Egzekwowanie wiedzy o środowisku i jego ochronie od wszystkich pracowników sektora publicznego oraz zapewnienie doskonalenia tej wiedzy	K	X		UG, SP, Wojewoda, RDOŚ	Koszty administracyjne	BP, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Programy pomocowe UE
16. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem	16.1	Realizacja programu monitoringu powietrza w Powiecie Pyrzyckim (prowadzenie badań metodą pasywną dla SO ₂ , NO ₂ w punkcie pomiarowym w Bielicach	W/K	Zadanie ciągłe		SP, WIOŚ, podmioty gospodarcze	Koszty monitoringu	BP
	16.2	Zestawienie punktów pomiarowych monitoringu regionalnego wód podziemnych na obszarze szczególnie narażonym na zanieczyszczenia azotanami ze źródeł rolniczych (OSN). (Przelewice, Warnice(2), Bielice)	K	Zadanie ciągłe		SP, WIOŚ, podmioty gospodarcze	Koszty monitoringu	BP
	16.3	Prowadzenie monitoringu pól elektromagnetycznych przy ul. Jana Pawła II w Pyrzycach	K	Zadanie ciągłe		WIOŚ	Koszty monitoringu	BP
17. Poprawa dostępności do informacji o stanie środowiska	17.1	Utworzenie internetowego systemu informacji o środowisku dla mieszkańców powiatu poprzez integrację rozproszonych informacji i danych	K	Zadanie ciągłe		UG, SP	Koszty administracyjne	BP

6 Prognozowany stan środowiska w 2017 roku

Realizacja przyjętej strategii ochrony środowiska na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2017 zapewni równowagę między rozwojem gospodarczym powiatu, a wymogami ochrony środowiska oraz doprowadzi do poprawy stanu poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczo-kulturowego. Należy przewidzieć, że stan środowiska do 2017 roku, przy założeniu realizacji przyjętych zadań ochronnych, powinien ulec znacznej poprawie i podnieść standard zdrowego stylu życia przez mieszkańców. Niemniej jednak działania na rzecz ochrony środowiska opierają się przede wszystkim na systemie wypełniania wymogów prawnych, których częstotliwość zmian jest trudna do przewidzenia nawet w tak krótkim okresie prognozowania, jakim są 4 lata dla funkcjonowania Programu ochrony środowiska. Równie niepewnym czynnikiem mającym wpływ na ostateczny obraz prognozy jest niepewne zaangażowanie finansowe w dużej mierze uzależnione od skuteczności pozyskania środków z funduszy unijnych. Tak, więc przedstawiona poniżej prognoza stanu środowiska będzie obciążona pewnym marginesem błędu rzutującym na ostateczny kształt procesu wdrażania strategii i zakładanych efektów ekologicznych.

Na stan środowiska w Powiecie Pyrzyckim decydujący wpływ będą miały: system transportowy, rolnictwo oraz sektor komunalny.

Działania samorządów, podmiotów i instytucji oraz społeczności lokalnych powinny być skierowane na:

- rozwój infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej (dotyczącej systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę, budowę i modernizację systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków) oraz rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej;
- zrównoważony rozwój systemu transportowego (ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych i emisji hałasu);
- korzystanie z ekologicznych źródeł energii cieplnej;
- zrównoważony rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich, w tym realizacja programów rolno-środowiskowych i wdrażanie kodeksu dobrych praktyk rolniczych;
- objęcie ochroną prawną unikatowych i najcenniejszych przyrodniczo terenów w postaci rezerwatów przyrody, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, użytków ekologicznych, obszarów chronionego krajobrazu, pomników przyrody, obszarów NATURA 2000 i innych oraz opracowanie i wdrażanie ich planów ochrony;
- podjęcie działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego powiatu;
- zrównoważony rozwój turystyki i rekreacji;
- edukację ekologiczną.

6.1.1 Środowisko wodne

Należy przewidywać, iż uporządkowanie gospodarki ściekowej wraz z kontynuacją budowy i modernizacją sieci wodociągowej zmniejszy stopień zagrożenia wód podziemnych jednocześnie wpływając na poprawę jakości wód powierzchniowych. Kompleksowy system selektywnej gospodarki odpadowej ograniczy dopływ substancji zanieczyszczających wody, co w rezultacie zmniejszy udział wód pozaklasowych. Właściwie prowadzona gospodarka rolna przyczyni się do ograniczenia odpływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych, dzięki kontynuacji budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojowicę. Ponadto

przestrzeganie kodeksu dobrych praktyk zapewni lepsze wykorzystanie potencjału biologicznego gleb przy jednoczesnym zmniejszeniu negatywnego oddziaływania na środowisko nawozów i środków ochrony roślin.

6.1.2 Powietrze atmosferyczne

Priorytetem w działaniach na rzecz środowiska przyrodniczego jest poprawa jakości i czystości powietrza poprzez ograniczenie emisji pyłów i gazów do atmosfery. Najważniejszym zadaniem będzie dążenie do spełnienia przez RP zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz dyrektyw unijnych. Niezależnie od tych zobowiązań Polska ratyfikowała Konwencję Ramową ONZ (1992 r.) i podpisania Protokołu z Kioto (1997 r.). Tym samym Polska zadeklarowała się do zredukowania emisji gazów cieplarnianych w okresie 2008-2012 o co najmniej 5% w stosunku do poziomu tej emisji w 1990 r. Wspólnota Europejska przyjęła w Kioto zobowiązanie ograniczenia emisji o 8% do 2008 r., a do 2020 r. o 20-40%.

W obszarze Powiatu Pyrzyckiego należy przewidywać, iż ogólny stan jakości powietrza nie ulegnie pogorszeniu. Prognozuje się zmniejszenie ilości stężeń substancji w powietrzu dla obszarów o największym zagrożeniu. Mimo optymistycznych prognoz dla tego obszaru należy zwrócić szczególną uwagę na szybki wzrost rozwoju transportu drogowego. Jest on obecnie podstawowym źródłem zanieczyszczeń powietrza w powiecie. Poziom zagrożenia emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych do roku 2017 będzie się stopniowo pogarszał ze względu na wzrost liczby pojazdów spalinowych, dlatego sfera ta będzie wymagała szczególnego zaangażowania ze strony władz powiatu i ciągłego kontrolowania stanu emisji zanieczyszczeń.

Polska zobowiązała się także do tego, aby udział odnawialnych źródeł energii w 2010 r. wynosił nie mniej niż 7,5%, a w 2020 r. - 14% (wg Komisji Europejskiej udział powinien być nie mniejszy niż 15%). Realizacja tych celów będzie możliwa tylko dzięki szerokiej promocji korzystania z tych źródeł, wraz z zachętami ekonomicznymi i organizacyjnymi.

Prognozuje się, że rozwój energii odnawialnej na terenie powiatu będzie uzyskiwany głównie z dwóch źródeł: wód geotermalnych oraz wiatru, mimo występowania bardzo korzystnych warunków do produkcji biomasy. Dzięki takiej formie uzyskiwania energii zmniejszy się ilość wykorzystywanej konwencjonalnej energii i jednocześnie przyczyni się to do ograniczenia występowania zanieczyszczeń powietrza.

Niezwykle istotnym argumentem przemawiającym za wykorzystywaniem odnawialnych źródeł energii jest użytkowanie ich bez degradacji środowiska oraz niewyczerpalność ich zasobów. Rada Europejska przyjęła, że w 2020 r. udział odnawialnych źródeł w produkcji energii wyniesie co najmniej 20% i o tyleż samo wzrośnie efektywność energetyczna.

6.1.3 Klimat akustyczny

Istotne z punktu widzenia ochrony środowiska jest znaczenie komunikacji drogowej. Wzmożenie poziomu hałasu spowodowane wzrostem rozwoju transportu, wystąpi w szczególności na drogach krajowych i wojewódzkich.

Zawarte w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2007 nr 120 poz. 826) normy zostały określone dla czasów uśredniania odpowiadającym 16 godzinom pory dziennej (6.00–22.00) i 8 godzinom pory nocnej (22.00–6.00). Niepokojącym będzie przekroczenie norm hałasu w porze nocnej w szczególności na obszarach zlokalizowanych przy ciągach

komunikacyjnych. Dlatego bardzo ważne jest odsunięcie źródeł emisji od miejsc stałego przebywania ludzi. Problem ten w kolejnych latach będzie się pogłębiał.

6.1.4 Promieniowanie elektromagnetyczne

Nie przewiduje się, aby w najbliższych latach problem z polami elektromagnetycznymi w Powiecie Pyrzyckim pogłębiał się. Wzrost świadomości społeczeństwa powinien wpłynąć na ograniczenie nawet niewielkich zagrożeń wynikających z ich oddziaływania. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska będzie kontynuował w tym zakresie monitoring powiatu w kolejnych latach.

6.1.5 Gospodarka odpadami

Prognozowany wpływ gospodarki odpadami na stan środowiska został zaprezentowany w Planie Gospodarki Odpadami Powiatu Pyrzyckiego na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017.

6.1.6 Środowisko glebowe

Stan jakości gleb użytkowanych rolniczo będzie się systematycznie poprawiał ze względu na coraz większą świadomość rolników ochrony gleb i nowe możliwości pozyskiwania dotacji finansowych ze środków UE w postaci programów rolno-środowiskowych. Przestrzeganie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk przyczyni się do ochrony gleb najwyższej jakości, a dzięki racjonalnemu gospodarowaniu zostaną zachowane wartości przyrodnicze.

Ze względu na rolniczy charakter powiatu problemem dla środowiska glebowego może stać się nadmierne nawożenie mineralne pól uprawnych powodujące kumulację zanieczyszczeń głównie związkami azotu.

6.1.7 Awary przemysłowe

Przewiduje się stałe kontrole w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym na terenie Powiatu Pyrzyckiego. Do działań podstawowych, które należy zrealizować w przeciągu najbliższych lat należy zaliczyć wyznaczenie i kontrolę tras przewozu substancji niebezpiecznych, w taki sposób, aby zapewnić bezpieczeństwo na drogach, w środowisku i dla mieszkańców.

6.1.8 Kopaliny

Realizacja zadań do roku 2017 związanych z ochroną zasobów złóż kopalin przyczyni się do ograniczenia niekontrolowanej eksploatacji złóż i zminimalizuje zasięg terenów poeksploatacyjnych przeznaczonych do rekultywacji. W wyniku wyznaczenia granic obszarów przeznaczonych do eksploatacji przewiduje się, że wydobywanie surowców mineralnych, zasobów wody i energii oraz ich wykorzystanie będzie prowadzone w sposób racjonalny tzn. w sposób zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju. Należy w tym zakresie uwzględnić interes społeczności lokalnej oraz koszty środowiskowe. Program ochrony środowiska jest narzędziem, które powinno umożliwiać samorządowi gminnemu uzyskiwanie wpływu (opinia) na etapie pozyskiwania koncesji.

Mimo to, na terenie Powiatu Pyrzyckiego istnieje zagrożenie dewastacji krajobrazu i środowiska przyrodniczego na skutek eksploatacji surowców mineralnych. Tereny

zdegradowane, zwłaszcza w rejonie eksploatacji kruszyw, będą stopniowo poddawane rekultywacji. Przewiduje się, że na tych terenach zostaną przywrócone naturalne walory przyrodnicze, które wpłyną pozytywnie na kształt krajobrazu.

6.1.9 Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe

Należy przewidzieć, iż stan środowiska przyrodniczego będzie narażony na wiele czynników związanych z rozwojem gospodarczym powiatu. Duży wpływ na zmiany przyrodnicze będzie miał rozwój transportu drogowego, niekontrolowana gospodarka odpadami oraz brak uregulowań przestrzennych w najważniejszych dokumentach planistycznych. W najbliższych latach niezbędny jest nacisk na ochronę środowiska przyrodniczego w zakresie powiększania ogólnej powierzchni obszarów prawnie chronionych oraz systematyczne opracowywanie i wdrażanie planów ochrony przyrody na tych obszarach.

Ważnym zadaniem dla Polski jest zwiększenie lesistości do 30% powierzchni kraju w 2020 r. Mimo, że województwo zachodniopomorskie zajmuje 4 miejsce pod względem lesistości to sam Powiat Pyrzycki charakteryzuje się niskim procentem lesistości. Z tego względu należy podjąć działania mające na celu zwiększenie zalesiania powiatu, aby ograniczyć nierównomierny rozkład lesistości.

Poza tym krajobraz powiatu będzie wymagał w najbliższej perspektywie szczególnej ochrony i zaangażowania samorządów terytorialnych ze względu na możliwość zwiększenia rozwoju zrównoważonej turystyki i rekreacji, a także ze względu na eksploatację surowców złóż. Dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej powiatu będzie również służył system wdrażania programów rolno-środowiskowych i uregulowanie zapisów w gospodarce przestrzennej powiatu.

Przewiduje się także, że w perspektywie najbliższych lat podniesie się tożsamość regionalna wśród mieszkańców powiatu, co będzie się przejawiało kontynuowaniem dawnych tradycji i zwyczajów regionu oraz ogólnej promocji walorów kulturowych. Wzrośnie również atrakcyjność obiektów o charakterze zabytkowym i historycznym w wyniku podejmowanych prac konserwatorskich.

6.1.10 Edukacja ekologiczna

Przewiduje się, że działania edukacyjne w zakresie kształtowania postaw ekologicznych mieszkańców będzie coraz bardziej efektywniejsze i zmieni stosunek do środowiska przyrodniczego. Łatwiejszy dostęp do informacji o środowisku może spowodować zmniejszenie się potencjalnych konfliktów społecznych oraz większe zaangażowanie mieszkańców w lokalne działania na rzecz utrzymania czystości środowiska, w którym żyją.

7 Zarządzanie Programem ochrony środowiska

7.1 Wprowadzenie

Przy wdrażaniu Programu istotne jest właściwe wykorzystanie rozwiązań organizacyjnych, uwzględniających zasady zrównoważonego rozwoju. Istotne jest również odpowiednie sformułowanie i zweryfikowanie zasad zarządzania środowiskiem w niniejszym Programie. Ważne jest, aby zarządzanie środowiskiem dotyczyło zarówno służb ochrony środowiska jak również przedstawicieli różnych branż i gałęzi gospodarki oraz sfery życia społecznego, a ich działania były zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Niniejszy rozdział prezentuje instrumenty jakie wspomagają realizację Programu ochrony środowiska. Są to tzw. **instrumenty polityki ekologicznej** obejmujące zasady zarządzania środowiskiem, które wynikają z zakresu kompetencyjnego administracji samorządowej szczebla powiatowego i gminnego.

Program ochrony środowiska pełni szczególną rolę w zarządzaniu środowiskiem. Z punktu widzenia władz powiatu, może być on postrzegany jako instrument koordynacji działań na rzecz ochrony środowiska oraz intensyfikacji współpracy różnych instytucji lub organizacji. Współpraca ta powinna być oparta o dobrowolne porozumienia na rzecz efektywnego wdrażania Programu. W związku z tym zasadne jest przedstawienie procedury wdrażania Programu, aby właściwe służby administracji publicznej miały czytelny obraz terminów i zakresów weryfikacji poszczególnych elementów Programu oraz jasne określenie zasad współpracy poszczególnych grup zadaniowych w realizacji Programu.

7.2 Instrumenty polityki ochrony środowiska

Instrumenty dostępne dla samorządu przy realizacji celów i zadań, jakie zostały określone w niniejszym dokumencie, zostały przywołane w licznych aktach prawnych mających bezpośredni wpływ na ochronę środowiska. Kluczowym aktem prawnym w zakresie ochrony środowiska jest ustawa Prawo ochrony środowiska i jej poszczególne uwarunkowania, które zostały zawarte w następujących ustawach:

- Prawo wodne
- o ochronie przyrody,
- o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- o odpadach,
- Inspekcji Ochrony Środowiska,
- Prawo geologiczne i górnicze,
- Prawo budowlane.

Występują różne podziały instrumentów zarządzania ochroną środowiska. Najbardziej istotną grupę stanowią instrumenty prawno-finansowe. Mają one charakter arbitralny i działają w oparciu o zobiektywizowane i dość jasno sprecyzowane normatywy. Pochodną stosowanych norm jest mechanizm koncesyjno-redistribucyjny, którego celem jest pozyskanie środków od podmiotów i instytucji korzystających ze środowiska i kierowanie ich

do realizacji zadań mających na celu ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko lub wprost likwidującego skutki takiego oddziaływania.

Taka sama ważność dotyczy instrumentów społecznych. Ich znaczenie jest nie do przecenienia, gdyż wynikają wprost z przekonań i światopoglądu mieszkańców regionu. Zarówno, tych którzy mają największy, jak i najmniejszy wpływ na kształtowanie rzeczywistości w skali makro i mikro. Jednak dopiero suma działań zarówno tych wielkich, jak i tych małych powoduje, że istnieje możliwość osiągnięcia sukcesu w zakresie realizacji wymagań wynikających z wymogów prawa oraz światopoglądu uczestników poszczególnych procesów inwestycyjnych oraz realizacyjnych.

Instrumenty prawno-finansowe powszechnie traktuje się jako podstawowe w procesach zarządzania środowiskowego, jednak coraz silniejszą pozycję zyskują mechanizmy oparte na instrumentach społecznych.

7.2.1 Instrumenty prawne

Instrumenty prawne są narzędziami regulacji bezpośredniej. Wprowadzają one standardy o charakterze ogólnym, standardy ochrony i jakości poszczególnych komponentów środowiska oraz kontrolę ich osiągania. Do instrumentów prawnych należą głównie decyzje administracyjne są to:

- pozwolenia zintegrowane;
- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii;
- pozwolenia wodnoprawne;
- pozwolenia na wprowadzenie gazów i pyłów do powietrza;
- pozwolenia na wytwarzanie odpadów;
- pozwolenia na emitowanie hałasu do środowiska;
- pozwolenia na budowę,
- koncesje geologiczne na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalin oraz na wydobywanie kopalin;
- powiatowy program ochrony środowiska i plan gospodarki odpadami;
- postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko;
- plan zagospodarowania przestrzennego województwa;
- strategia rozwoju województwa;
- strategia rozwoju powiatu;
- uchwała w sprawie budżetu powiatu;
- studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin;
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- decyzje administracyjne;
- zgody (np. na wyłączenie z produkcji gruntów rolnych i leśnych, gospodarcze wykorzystanie odpadów),
- monitoring stanu środowiska,
- raporty oddziaływania na środowisko.

Kompetencje kontrolne wynikające z ustaw z zakresu ochrony środowiska w tym: Prawo ochrony środowiska, Prawo wodne, ustawa o odpadach itd. w zakresie przestrzegania wymogów należą do marszałka województwa. Jednak w wielu istotnych sprawach kompetencje kontrolne posiadają władze powiatu. Starosta jest podstawowym organem, w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, w zakresie wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej należących do właściwości powiatu, w tym w zakresie gospodarki wodnej, rybactwa

śródlądowego, gospodarki leśnej, prawa łowieckiego, postępowania z odpadami, ochrony powietrza atmosferycznego, ochrony przed hałasem, ochrony przyrody, prawa geologicznego, ochrony zwierząt oraz gospodarki gruntami rolnymi i leśnymi.

7.2.2 Instrumenty finansowe

Jednym z najważniejszych instrumentów realizacji Programu ochrony środowiska jest finansowanie inwestycji służących ochronie środowiska. Środki finansowo-prawne ochrony środowiska stanowią w szczególności:

- opłaty za korzystanie ze środowiska;
- administracyjne kary pieniężne;
- zróżnicowane stawki podatków i innych danin publicznych służące celom ochrony środowiska.

Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska pełnią zarówno funkcję prewencyjną, jak i redystrybucyjną. Funkcja prewencyjna dotyczy aktywnego zachęcania podmiotów gospodarczych do podejmowania działań w zakresie:

- instalowania odpowiednich urządzeń ochronnych,
- dokonywania wyboru najlepszej (z punktu widzenia minimalizacji negatywnego oddziaływania na środowisko) dostępnej technologii,
- optymalizacji lokalizacji inwestycji,
- oszczędnego korzystania z zasobów środowiska.

Funkcja redystrybucyjna polega natomiast na gromadzeniu i przemieszczaniu środków przeznaczonych na ochronę środowiska.

Zgodnie z art. 273 ustawy Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) opłata za korzystanie ze środowiska jest ponoszona za:

- wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza;
- wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi;
- pobór wód;
- składowanie odpadów.

Opłaty kierowane są do funduszy celowych, w tym do powiatowych funduszy ochrony środowiska. Kary pieniężne pobierane są za działania niezgodne z obowiązującym prawem, w tym z wydanymi pozwoleniami, decyzjami i koncesjami.

Możliwości pozyskiwania środków z funduszy celowych dla inwestycji proekologicznych realizowanych na obszarze Powiatu Pyrzyckiego istnieją poprzez dotacje i pożyczki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Instrumenty finansowania ochrony środowiska stanowią:

- opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi i za składowanie odpadów,
- administracyjne kary pieniężne – są ponoszone za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska, ustalonych decyzją, a także w zakresie magazynowania odpadów i emitowania hałasu do środowiska. Kary wymierza, w drodze decyzji wojewódzki inspektor ochrony środowiska za:
 - przekroczenie określonych w pozwoleniach ilości lub rodzajów gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza,

- przekroczenie określonych w pozwoleniach ilości, stanu lub składu minimalnej procentowej redukcji stężeń substancji w ściekach oraz masy substancji w odprowadzanych ściekach przypadającej na jednostkę masy wykorzystanego surowca, materiału, paliwa lub wytworzonego produktu,
- przekroczenie określonej w pozwoleniach na pobór wód, ilości pobranej wody,
- naruszenie warunków decyzji zatwierdzającej instrukcję eksploatacji składowiska odpadów albo decyzji określającej miejsce i sposób magazynowania odpadów, wymaganych przepisami o odpadach, co do rodzaju i sposobu składowania lub magazynowania odpadów,
- przekroczenie określonych w decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu lub pozwoleniu poziomów hałasu określonych.
- odpowiedzialność cywilna – do odpowiedzialności za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko stosuje się przepisy Kodeksu Cywilnego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Każdy, komu przez bezprawne oddziaływanie na środowisko bezpośrednio zagraża szkoda lub została mu wyrządzona szkoda, może żądać od podmiotu odpowiedzialnego za te zagrożenie lub naruszenie przywrócenia stanu zgodnego z prawem i podjęcia środków zapobiegawczych, w szczególności przez zamontowanie instalacji lub urządzeń zabezpieczających przed zagrożeniem lub naruszeniem; w razie gdy jest to niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, może on zażądać zaprzestania działalności powodującej to zagrożenie lub naruszenie. Jeżeli zagrożenie lub naruszenie dotyczy środowiska jako dobra wspólnego, z roszczeniem może wystąpić Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego, a także organizacja ekologiczna,
- odpowiedzialność karna – zgodnie z obowiązującymi przepisami szczególnymi w tym zakresie,
- odpowiedzialność administracyjna - jeżeli podmiot korzystający ze środowiska negatywnie oddziałuje na środowisko, organ ochrony środowiska może w drodze decyzji, nałożyć obowiązek:
 - ograniczenia oddziaływania na środowisko,
 - przywrócenia środowiska do stanu właściwego.

Instrumenty finansowe w układzie podmiotowym finansowania ochrony środowiska:

Budżet państwa

Z tego źródła finansuje się w trybie dotacji inwestycje ponadregionalne, realizowane przede wszystkim przez jednostki samorządu terytorialnego. W ten sposób finansowane mogą być m.in. inwestycje w zakresie gospodarki wodnej, zalesienia.

Fundusze ekologiczne

Obecnie funkcjonują następujące fundusze ekologiczne:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Fundusze te funkcjonują na podstawie obecnie obowiązującej ustawy - Prawo ochrony środowiska. Narodowy i wojewódzki fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej mają osobowość prawną. Powiatowe i gminne fundusze ochrony środowiska nie mają osobowości prawnej, a środkami funduszy gospodarują jednostki samorządu terytorialnego.

7.2.3 Instrumenty społeczne

Do instrumentów społecznych należą działania mające na celu wypracowanie akceptacji społeczeństwa dla realizacji celów i zadań Programu ochrony środowiska. Istotne znaczenie dla ich realizacji mają:

- współdziałanie i partnerstwo, które polegać powinno na konsultacjach społecznych i debatach publicznych oraz współpracy samorządów,
- upowszechnianie w społeczeństwie informacji o środowisku zasięganie jego opinii podczas procedur prowadzonych w sprawach ochrony środowiska,
- edukacja ekologiczna, która jest jednym ze strategicznych elementów ochrony środowiska, mającym na celu kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i postaw,
- stymulacja i wspieranie organizacji pozarządowych i grup nieformalnych kompetentnie i rzetelnie działających w sferze ochrony środowiska.

Instrumenty społeczne to przede wszystkim edukacja ekologiczna, informacja i komunikacja oraz współpraca i partnerstwo. Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji. Z drugiej strony, w przypadku osiągnięcia właściwego poziomu edukacji, komunikacja z grupami zadaniowymi jest łatwiejsza, a przekazywane informacje są właściwie wykorzystywane.

Do podstawowych instrumentów społecznych zaliczyć należy:

1. Współdziałanie społeczności lokalnych z samorządem terytorialnym

Narzędzia dla usprawniania współpracy i budowania partnerstwa, tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne:

- pierwsza dotyczy działań samorządów poprzez m.in. doskonalenie profesjonalne i systemy szkoleń, interdyscyplinarny model pracy, współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych.
- druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem jest to przede wszystkim udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez systemy konsultacji społecznych i debat publicznych, współpracy samorządów oraz wprowadzanie mechanizmów, tzw. budowania świadomości m.in. poprzez udział w procesach decyzyjnych.

Koniecznym zatem będzie kontynuowanie niezbędnych rozwiązań dla stworzenia w urzędach administracji publicznej sprawnego systemu udostępniania i upowszechniania informacji oraz umożliwiania skutecznego udziału społeczeństwa w ochronie środowiska. Dla udrożnienia kanałów obiegu informacji należy wykorzystać nowoczesne środki przekazywania informacji. Szczególnie istotnym jest znaczne poszerzenie zakresu informacji udostępnianego w postaci cyfrowej na stronach internetowych organów samorządu.

Ważnym staje się również stworzenie i systematyczne aktualizowanie publicznych rejestrów, w których następować będzie udostępnianie do opiniowania oraz dalszego wglądu:

- decyzje ustalające rodzaje i ilości substancji zanieczyszczających dopuszczonych do wprowadzania do powietrza,
- decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu przenikającego do środowiska,
- zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów,
- zezwolenia na zamierzone uwolnienie genetycznie zmodyfikowanych organizmów do środowiska w celach eksperymentalnych lub wprowadzenie do obrotu produktu zawierającego organizmy genetycznie zmodyfikowane lub składającego się z takich organizmów albo ich części,
- wykazy rodzajów i ilości zanieczyszczeń wprowadzonych do powietrza,

- decyzje o wymiarze, odroczeniu terminu płatności i rozłożeniu na raty kar pieniężnych za naruszanie wymagań ochrony środowiska,
- decyzje o wymiarze kar pieniężnych za naruszanie wymagań ochrony środowiska,
- pozwolenia na wytwarzanie odpadów,
- zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie transportu odzysku lub unieszkodliwiania odpadów,
- wykazy rodzajów i ilości odpadów umieszczonych na składowisku odpadów oraz o czasie ich składowania,
- decyzje o wymiarze, odroczeniu terminu płatności i rozłożeniu na raty kar pieniężnych za składowanie odpadów w miejscu na ten cel nie wyznaczonym lub niezgodnie z wymaganiami określonymi decyzją o pozwoleniu na budowę składowiska odpadów,
- pozwolenia wodno-prawne na pobór wód,
- pozwolenia wodno-prawne na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- wykazy ilości pobranej wody oraz ilości, rodzaju i przeciętnego składu ścieków wprowadzonych do wód lub do ziemi,
- decyzje o wymiarze, odroczeniu terminu płatności i rozłożeniu na raty kar pieniężnych za wprowadzenie do wód lub do ziemi ścieków nie odpowiadających wymaganiom warunkom,
- decyzje o karach pieniężnych za pobór wody w ilości większej niż ustalona w pozwoleniu wodno-prawnym oraz za piętrzenie wody wyższe od dozwolonego,
- decyzje w sprawie uznania lasów za ochronne lub pozbawienia ich tego charakteru,
- polityki, strategie, plany lub programy poddawane postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko,
- decyzje poddawane postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko,
- karty informacyjne oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
- raporty oddziaływania na środowisko,
- analizy porealizacyjne,
- wykazy obiektów niebezpiecznych (zgodnie z dyrektywą SEVESO II),
- wykazy notyfikowanych substancji niebezpiecznych wprowadzanych do obrotu i wyrobów (produktów) zawierających takie substancje,
- wykazy zawierające informacje o uwalnianiu i transferze zanieczyszczeń.

2. Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna jest formą bardzo ważnego instrumentu społecznego wspomagającego wdrażanie Programu ochrony środowiska. Głównym jej celem jest kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw. Społeczeństwo przejawia coraz większe zainteresowanie stanem środowiska. W ciągu ostatnich lat obserwuje się znaczny rozwój edukacji ekologicznej. Rolę koordynującą odgrywać mogą organizacje ekologiczne znajdujące się na terenie Powiatu Pyrzyckiego.

3. Szkolenia

Działania edukacyjne realizowane są w różnych formach i na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich stopni, a skończywszy na tematycznych szkoleniach

adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji. Działalność ta prowadzona jest od wielu lat, lecz ciągle wymaga dalszego poszerzania sposobów aktywizacji społeczeństwa oraz szkolenia coraz to innych grup zawodowych i społecznych.

W szczególności powinny być organizowane szkolenia dla:

- pracowników administracji,
- samorządów mieszkańców,
- nauczycieli szkół wszystkich szczebli,
- członków organizacji pozarządowych,
- dziennikarzy,
- dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych.

Podstawą skuteczności działań edukacyjnych jest rzetelne informowanie społeczeństwa o stanie środowiska np. poprzez wydawanie ogólnodostępnych raportów o stanie środowiska. Istotne jest także komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych. Edukacja i informacja oraz komunikacja są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji.

7.2.4 Instrumenty strukturalne

Instrumenty strukturalne rozumiane są jako narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych. Są to przede wszystkim strategie i programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego.

Strategie i programy wdrożeniowe

Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego do 2020 r. jest dokumentem wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska w skali województwa. Dokument ten jest bazą dla programów sektorowych (np. dot. rozwoju przemysłu, turystyki, ochrony zdrowia, itd.), a także daje ogólne wytyczne, co do kierunków działań w zakresie ochrony środowiska. Ponieważ Powiat Pyrzycki nie posiada opracowanej strategii, dlatego przyjmuje się tendencje rozwoju wynikające z dokumentu wojewódzkiego.

Program ochrony środowiska dla Powiatu Pyrzyckiego jest zarówno planem ochrony środowiska do 2017 roku, jak i programem wdrożeniowym na najbliższe 4 lata (2012-2015). Należy jednak zaznaczyć, że Program ochrony środowiska z jednej strony uwzględnia kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki i ich konsekwencje dla środowiska, i z drugiej strony wytycza pewne ramy tego rozwoju. Oznacza to, że działania realizowane, np. w przemyśle czy rolnictwie muszą być brane pod uwagę w Programie ochrony środowiska i jednocześnie ochrona środowiska wymaga podejmowania pewnych działań w poszczególnych dziedzinach gospodarki i codziennego bytowania mieszkańców powiatu.

Również plan gospodarki odpadami opracowany w ramach niniejszego projektu Programu jest planem strategicznym i wdrożeniowym. Podaje on zarówno projektowany system gospodarowania odpadami, ale także rodzaj i harmonogram realizacji przedsięwzięć oraz harmonogram uruchamiania środków finansowych i ich źródeł.

Systemy zarządzania środowiskowego

Od zakładów przemysłowych, które nadal są źródłem poważnych zagrożeń dla środowiska, oczekuje się zwiększonej aktywności na rzecz jego ochrony. Ochrona ta nie może sprowadzać się tylko do naprawy już zaistniałych szkód i spełniania wymogów zdefiniowanych w pozwoleniach na korzystanie ze środowiska. Konieczne staje się przede

wszystkim zapobieganie powstawaniu negatywnych oddziaływań czy szkód w środowisku. Działania na rzecz ochrony środowiska wymuszane były przez czynniki zewnętrzne: społeczeństwo, przepisy prawne, administrację publiczną zajmującą się ochroną środowiska, a także międzynarodowe otoczenie.

Koncepcja zrównoważonego rozwoju stwarza podstawę do zmiany nastawienia przedsiębiorców do ochrony środowiska, polegające na samodzielnym definiowaniu problemów i szukaniu (z wyprzedzeniem) środków zaradczych. Stąd powstała koncepcja zarządzania środowiskowego. Cechą zarządzania środowiskowego jest włączenie środowiska i jego ochrony do celów strategicznych firmy i przypisanie tych zagadnień do kompetencji zarządu firmy. Idea ta jest realizowana poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (systemy sformalizowane - np. normy ISO 14 000 EMAS, lub niesformalizowane - np. Program Czystszej Produkcji). Powinny być prowadzone działania inspirujące firmy do starań o wprowadzenie systemu zarządzania środowiskowego, wskazujące na niewątpliwie korzyści wynikające z jego wprowadzenia.

W późniejszym etapie należy poszukiwać sposobu jak włączyć system zarządzania środowiskowego w pozwolenia wydawane przez Wojewodę lub Starostę dla zakładów zlokalizowanych w Powiecie Pyrzyckim. Takie podejście jest zgodne z polityką Unii Europejskiej, która poleca systemy zarządzania środowiskowego jako wyraz własnej odpowiedzialności przemysłu za sprawy środowiskowe.

Wspomniane systemy zarządzania środowiskowego polecane są również dla zakładów gospodarki komunalnej oraz instytucji publicznych, w tym Urzędów Gminnych.

7.2.5 Instrumenty planistyczne

System planowania przestrzennego (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gmin, plany zagospodarowania przestrzennego województw oraz koncepcje polityki zagospodarowania przestrzennego kraju) stanowi jedno z podstawowych najważniejszych narzędzi zarządzania środowiskiem oraz realizowania w polityce państwa zasady regionalizacji (tj. dostosowania kierunków i sposobów działania w zakresie rozwoju poszczególnych obszarów kraju do ich zróżnicowanych predyspozycji) oraz zasady integrowania ze sobą polityk w różnych dziedzinach gospodarki i wzajemnego wyważania pomiędzy sobą ich nierzadko rozbieżnych interesów.

Strategia rozwoju województwa

Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego jest dokumentem nadrzędnym, wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Dokument ten jest bazą dla programów sektorowych (np. dotyczących rozwoju przemysłu, turystyki, ochrony środowiska, itd.).

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa

Plan jest elementem regionalnego planowania strategicznego. Stanowi on podstawowe narzędzie równoważenia różnych sfer rozwoju województwa w przestrzeni i jednocześnie służy konkretyzacji przestrzennej celów sformułowanych w strategii rozwoju województwa.

7.3 Dostęp do informacji o stanie środowiska

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko organy administracji są obowiązane do udostępniania każdemu informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone (art. 8). Zakres informacji i zasady ich udostępniania określa ustawa w Dziale II Udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie.

Starostwo powiatowe będzie maksymalnie wykorzystywało nowoczesne środki komunikowania się. W pierwszej kolejności rozszerzony zostanie zakres informacji dostępny na stronach internetowych SP o dane dot. oceny stanu środowiska w powiecie i informacje nt. realizacji niniejszego programu. Wstępem będzie umieszczenie na stronie internetowej Programu, po jego przyjęciu przez Radę Powiatu.

Zostaną podjęte działania zmierzające do udostępniania społeczeństwu danych poprzez elektroniczne bazy łatwo osiągalne poprzez publiczne sieci telekomunikacyjne.

Istotną rolę będą pełniły pozarządowe organizacje ekologiczne prowadzące działalność informacyjną lub konsultacyjną dla społeczeństwa.

7.4 Organizacja zarządzania środowiskiem

Zarządzanie środowiskiem w okresie początkowym będzie wymagało wyodrębnienia struktury zarządzania środowiskiem od struktury zarządzania tym programem. Jednakże, docelowo Program ten powinien utożsamiać się z systemem zarządzania środowiskiem w powiecie. Jest to jeden z najważniejszych celów postawionych przed zarządzającymi Programem. Program powinien wypracować instrumentarium, które umożliwi osiągnięcie unifikacji zarządzania programem z zarządzaniem środowiskiem.

7.4.1 Ogólne zasady zarządzania środowiskiem

Dotychczasowy rozwój teorii i praktyki zarządzania ekologicznego wskazuje, że system zarządzania realizujący cele ekologiczne powinien opierać działania na następujących zasadach:

- zanieczyszczający płaci, użytkownik płaci,
- przezorności,
- współodpowiedzialności,
- pomocniczości.

Są to zasady powszechnie już akceptowane i stosowane w wielu krajach. Jednocześnie z istoty koncepcji zrównoważonego rozwoju wynikają tzw. złote reguły zarządzania ekologicznego:

- nieodnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane w takim zakresie, w jakim istnieje możliwość ich substytucyjnego kompensowania zasobami odnawialnymi,
- odnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane tylko w zakresie nie przekraczającym stopnia ich odnawialności,
- chłonność środowiska nie powinna być w żadnym zakresie przekroczona,
- różnorodność biologiczna środowiska nie powinna maleć.

Zarządzanie środowiskiem odbywa się na kilku szczeblach. W powiecie zarządzanie dotyczy działań własnych (podejmowanych przez powiat) oraz działań poszczególnych gmin, ważnych w skali powiatu, a także jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Ponadto administracja publiczna województwa również w ramach swoich obowiązków i kompetencji realizuje zadania związane z zarządzaniem środowiskiem w powiecie. Podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej, a od niedawna liczą się także z głosami opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Jak wcześniej powiedziano, podstawowymi organami wykonawczymi w dziedzinie ochrony środowiska są zgodnie z Prawem ochrony środowiska art. 376 z zastrzeżeniem art. 377:

- 1) wójt, burmistrz lub prezydent miasta;
- 2) starosta;
 - 2a) sejmik województwa;
 - 2b) marszałek województwa;
- 3) wojewoda;
- 4) minister właściwy do spraw środowiska;
- 5) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska;
- 6) Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

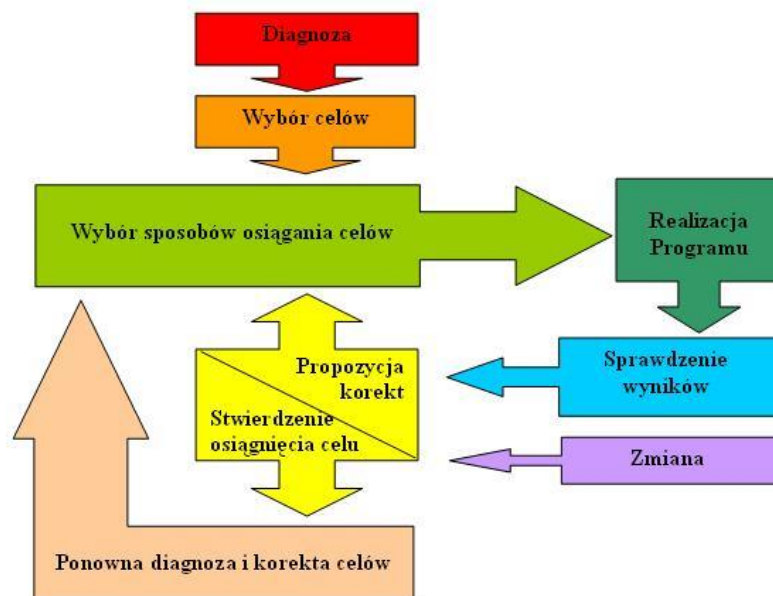
Istotnym zagadnieniem w nowym podziale kompetencji jest nałożenie na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych ochrony środowiska obowiązku wzajemnego informowania się i uzgadniania. Na uwagę zasługuje w tym kontekście wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działania Inspekcji Ochrony Środowiska, a także przyznanie odpowiednich uprawnień kontrolnych organom samorządowym. Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego.

Organy wykonawcze województw, powiatów i gmin sporządzają programy ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego sporządza się na wszystkich szczeblach, ale nie wszystkie mają jednakową moc prawną i rolę w całym systemie. Z punktu widzenia prawnego najmocniejszą pozycją w omawianej strukturze ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalane przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Oznacza to w uproszczeniu, że wszelkie programy, plany i strategie formułowane na różnych szczeblach mają tylko wtedy szanse realizacji, jeśli znajdą odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Samorząd powiatowy określa również strategię rozwoju powiatu, na którą składa się m.in. racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz kształtowanie środowiska naturalnego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

7.4.2 Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Podstawową zasadą realizacji Programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań przez poszczególne jednostki włączone w zagadnienia ochrony środowiska, świadome istnienia Programu i swojego uczestnictwa w nim. Ogólny schemat zarządzania programem przedstawiono na rycinie poniżej.

Ryc. 7-1 Schemat zarządzania Programem

Szanse na skuteczne wdrożenie Programu daje dobra organizacja zarządzania nim.

Z punktu widzenia pełnionej roli w realizacji Programu można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim. Są to:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu Programem;
- podmioty realizujące zadania Programu, w tym instytucje finansujące;
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty Programu;
- społeczność Powiatu Pyrzyckiego jako główny podmiot odbierający wyniki działań Programu.

Relacje między podmiotami i instytucjami uczestniczącymi w realizacji Programu zaprezentowane zostały na rycinie (Ryc. 7-2).

Ryc. 7-2 Relacje między podmiotami i instytucjami uczestniczącymi w realizacji Programu

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na Zarządzie Powiatu, który składa Radzie Powiatu raporty z wykonania Programu. Starosta (Zarząd Powiatu) współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz samorządami gminnymi, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Wojewoda (oraz podległe mu służby zespolone) dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Zarządu Województwa znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań Programu (poprzez WFOSiGW). Ponadto Starosta współdziała z instytucjami administracji specjalnej w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (WIOŚ), prowadzą monitoring wód (WIOŚ).

Koniecznym wydaje się powołanie przez Starostę Rady Programu, której celem będzie pomoc przy nadzorowaniu realizacji Programu. Zadaniem Rady będzie m.in. uzyskanie płaszczyzny społecznego uzgadniania sposobu osiągania celów Programu. Przedstawiciele różnych stron włączonych w realizację Programu będą mieli różne poglądy nt. realizacji celów i konkretnych przedsięwzięć w nim zawartych. Istnieje zatem potrzeba stworzenia obiektywnych warunków uzgadniania współpracy w realizacji zadań i udziału we wdrażaniu Programu.

W ramach Zespołu Realizacji Programu należy wyznaczyć osobę, która będzie pełniła rolę Kierownika Wdrażania Programu. Kierownik (pracownik Wydziału Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego) będąc odpowiedzialnym za pracę Zespołu, będzie ściśle współpracował z Radą Programu i Starostą.

Bezpośrednim realizatorem zadań nakreślonych w programie są: samorządy gminne jako realizatorzy inwestycji w zakresie ochrony środowiska na własnym terenie oraz podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez Program. Wypracowane procedury i strategie powinny po ustaleniu i weryfikacji stać się rutyną i podstawą zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za ostateczny wizerunek obszaru. Następuje uporządkowanie i uczynienie samego procesu planowania i zarządzania na tyle, że pewne działania stając się rutyną, powodują samoistne powtarzanie się dobrych rozwiązań wytwarzając mechanizmy samoregulacji. Jak już wspomniano wcześniej, odbiorcą Programu są mieszkańcy Powiatu Pyrzyckiego, którzy subiektywnie oceniają efekty wdrożonych

przedsięwzięć. Ocenę taką można uzyskać poprzez wprowadzenie odpowiednich mierników świadomości społecznej, co opisano w dalszej części dokumentu.

7.4.3 System oceny realizacji Programu

System oceny realizacji Programu ochrony środowiska dla Powiatu Pyrzyckiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2017 opiera się na:

- określeniu stopnia wykonania przedsięwzięć/działań/zadań,
- określeniu stopnia realizacji przyjętych celów,
- oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- analizie przyczyn tych rozbieżności.

7.4.3.1 Wskaźniki monitorujące stan środowiska

Ocena realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Pyrzyckiego jest możliwa jedynie w oparciu o wskaźniki monitorujące stan środowiska. W Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 zostały określone uniwersalne wskaźniki odnoszące się do całościowego opisu zagadnień polityki ochrony środowiska na terenie powiatu. Są to:

- **Wskaźniki presji na środowisko**, które wskazują główne źródła problemów i zagrożeń środowiskowych (przykładowo emisja zanieczyszczeń do środowiska, tempo eksploatacji zasobów naturalnych, wyłączanie obszarów z rolniczego i leśnego użytkowania dla potrzeb innych sektorów produkcji i usług materialnych);
- **Wskaźniki stanu środowiska**, odnoszące się do jakości środowiska i jakości jego zasobów (przykładowo jakość wód powierzchniowych i podziemnych, jakość powietrza, ilość odpadów gromadzonych na składowiskach, poziom hałasu, lesistość). Podstawą ich określenia są wyniki badań i pomiarów uzyskane w ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska (PMS). Wskaźniki te obrazują ostateczny rezultat realizacji celów polityki ekologicznej i powinny być tak konstruowane, aby możliwe było dokonanie przeglądowej oceny stanu środowiska i zmian zachodzących w czasie;
- **Wskaźniki reakcji działań zapobiegawczych**, pokazujące działania podejmowane przez społeczeństwo lub określoną instytucję w celu poprawy jakości środowiska lub złagodzenia antropogenicznej presji na środowisko (przykładowo wydatki na ograniczanie emisji zanieczyszczeń powietrza, procent mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków, obszary prawnie chronione jako procent całego obszaru, powierzchnia zrekultywowana jako procent całej zdegradowanej powierzchni gleb, udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska i w procesach decyzyjnych, liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych i inne).

W Programie ochrony środowiska dla Powiatu Pyrzyckiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2017 zostały określone wskaźniki monitorujące środowisko. Dla zachowania spójności Programu z programem wojewódzkim zastosowano przyjęte w nim wskaźniki. Zaprezentowane one zostały w Tab. 7-1.

Tab. 7-1 Wskaźniki proponowane do oceny w systemie PSR zgodnie z przyjętymi w wojewódzkim programie ochrony środowiska

Lp.	Wskaźniki
	Cel 1: Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych
	Cel 2: Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą
	Wskaźnik presji
1	Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³
2	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych po oczyszczeniu [kg/rok]: BZT ₅ , ChZT, zawiesina, azot ogólny, fosfor ogólny
3	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych po oczyszczeniu [kg/rok]: CHZT, BZT ₅ , zawiesina, azot ogólny, fosfor ogólny
4	Użytki rolne [tys. ha]: ogółem, grunty orne, sady, łąki, pastwiska
5	Zużycie nawozów sztucznych [kg/h]: ogółem (NPK), azotowe (N), fosforowe (P205), potasowe
6	Liczba zwierząt hodowlanych w przeliczeniu na DJP/ ha użytków rolnych
7	Ilość i rodzaj ferm IPPC
	Wskaźniki stanu środowiska
8	Stan jakości wód – klasyfikacja ogólna
9	Stan jakości wód według użytkowania wód
10	Stan jakości wód pod względem podatności na eutrofizację
	Wskaźnik reakcji
11	Ilość komunalnych oczyszczalni ścieków [szt.]: oczyszczalnie mechanicznych, oczyszczalnie mechaniczno-chemicznych, oczyszczalnie biologicznych, oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów
12	Przepustowość komunalnych oczyszczalni ścieków (wg projektu) [m ³ /dobę]: oczyszczalnie mechaniczne, oczyszczalnie mechaniczno-chemiczne, oczyszczalnie biologiczne, oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów
13	Ścieki oczyszczane w komunalnych oczyszczalniach ścieków [hm ³]: odprowadzane ogółem, oczyszczane razem, oczyszczane mechanicznie, oczyszczane chemicznie, oczyszczane biologicznie, oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów
14	Ludność obsługiwana przez komunalne oczyszczalnie ścieków w %: ogółem, mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów
15	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności: - miasto, wieś, gmina
16	Przemysłowe oczyszczalnie ścieków [szt.]: mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów
17	Przepustowość przemysłowych oczyszczalni ścieków (wg projektu) [m ³ /dobę]: mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.
18	Wodociągi: długość czynnej sieci rozdzielczej w km, woda dostarczona gospodarstwom domowym w hm ³ , ludność korzystająca z sieci wodociągowej w %. - miasto, wieś, gmina.
19	Kanalizacja: długość czynnej sieci kanalizacyjnej [w km] ścieki odprowadzone w hm ³ , ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w %. - miasto, wieś, gmina.
20	Regulacja rzek [km].
21	Ochrona gruntów przed powodzią (ha).
22	Budowa / remont jazów [kpl].
23	Budowa przepławek [kpl].
III	Cel 3. Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza
IV	Cel 4. Racjonalne wykorzystanie energii odnawialnej
	Wskaźniki presji
1	Emisja zanieczyszczeń pyłowych do powietrza w tys. ton: - źródła punktowe, - powierzchniowe, - linowe.
2	Emisja zanieczyszczeń gazowych SO ₂ , NO ₂ , CO ₂ do powietrza, w tys. ton tym: - źródła punktowe, - powierzchniowe, - linowe
3	Emisja LZO w tonach
	Wskaźniki stanu środowiska
4	Ocena jakości powietrza – liczba stref w w powiecie wymagających programów naprawczych w zakresie ochrony powietrza
	Wskaźnik reakcji
5	Stopień redukcji zanieczyszczeń w zakładach: pyłowych, gazowych w %
6	Odbiorcy gazu z sieci w % ogółu mieszkańców
7	Zużycie energii elektrycznej w GWh
8	Produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w MWh
9	Zainstalowana moc elektryczna ze źródeł odnawialnych w MW

Lp.	Wskaźniki
10	% produkcji energii ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem
11	Długość wybudowanej sieci gazowej [km]
12	Długość wybudowanych i zmodernizowanych ciepłociągów [km]
13	Liczba zmodernizowanych źródeł energii [kpl]
14	Liczba zlikwidowanych kotłowni opalanych paliwem stałym [kpl]
V	Cel 5. Ochrona przed emisją ponadnormatywnego hałasu
	Wskaźniki presji
1	Stosunek liczby pojazdów do długości dróg na drogach powiatowych, wojewódzkich i krajowych
2	Liczba ośrodków miejskich nie posiadających obwodnic przy drogach wojewódzkich i krajowych oraz liczba mieszkańców narażonych na ponad normatywny hałas
	Wskaźniki stanu
3	Ocena spełnienia standardów akustycznych
	Wskaźniki reakcji
4	Długość wyremontowanych dróg w km na obszarach zabudowanych
5	Ilość wybudowanych zabezpieczeń przed hałasem komunikacyjnym
6	Długość wybudowanych obwodnic w powiecie w km
7	Liczba przygotowanych i realizowanych programów ochrony przed hałasem
VI	Cel 6: Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych
	Wskaźniki stanu
	Ilość stacji telefonii komórkowej na terenie powiatu
	Wskaźniki reakcji
	Opracowanie programu ograniczenia emisji do środowiska PEM
	Inwentaryzacja źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego na terenie gmin powiatu
	Wyniki monitoringu i oceny prowadzonej w zakresie oddziaływania pól elektromagnetycznych na terenie powiatu
VII	Cel 7. Poprawa gospodarki odpadami
	Wskaźniki presji
1	Ilość odpadów wytworzonych [mln Mg]: komunalne i przemysłowe
2	Procentowy udział odpadów rocznie deponowanych na składowiskach: komunalne i przemysłowe
	Wskaźniki stanu
3	Gospodarowanie odpadami w % w tym: - unieszkodliwienie przez składowanie, - odzysk, - unieszkodliwienie inaczej niż składowanie, - magazynowanie
4	Liczba składowisk odpadów ogółem (szt.) w tym: - komunalnych, - przemysłowych, - mogilników
5	Ilość składowisk zlikwidowanych w tym: - mogilników , - przemysłowych, - komunalnych
6	Ilość składowisk wyłączonych z eksploatacji w tym: - przemysłowych, - komunalnych.
7	Poziom odzysku odpadów przemysłowych z wyłączeniem fosfogipsów [%]
8	Poziom odzysku odpadów opakowaniowych zebranych w gminach [%], w tym: - szkła, - papieru i tektury
VIII	Cel 8. Ochrona i poprawa jakości gleb oraz rekultywacja terenów zdegradowanych
	Wskaźniki stanu
1	Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji, w tym w wyniku wydobywania kopalin [ha]
	Wskaźniki reakcji
2	Powierzchnia zrehabilitowanych terenów uznanych za zdegradowane zgodnie z rejestrem wojewódzkim w [ha]
IX	Cel 9. Zmniejszanie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska z powodu awarii przemysłowych i ograniczenie ich skutków
	Wskaźniki presji
1	Ilość podmiotów produkujących oraz importujących spoza terenu Unii Europejskiej substancje chemiczne
2	Ilość potencjalnych sprawców poważnych awarii przemysłowych

Lp.	Wskaźniki
	Wskaźniki stanu
3	Ilość wypadków w transporcie z udziałem substancji niebezpiecznych w powiecie
	Wskaźniki reakcji
4	Ilość kontroli potencjalnych sprawców poważnych awarii, w tym % stwierdzonych naruszeń
X	Cel 10. Ochrona złóż kopalin
	Wskaźniki stanu
1	Ilość udzielonych koncesji na eksploatację złóż kopalin w sztukach z wyszczególnieniem jakich kopalin dotyczą i wielkości wydobywania w tonach
2	Liczba kontroli w zakresie udzielonych koncesji, procentowy udział kontroli ze stwierdzonymi naruszeniami
XI	Cel 11. Poprawa i ochrona środowiska przyrodniczego
	Wskaźniki stanu
1	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w ha w podziale na poszczególne formy ochrony przewidziane prawem: parki narodowe; rezerваты przyrody; parki krajobrazowe; obszary chronionego krajobrazu; obszary Natura 2000; pomniki przyrody; stanowiska dokumentacyjne; użytki ekologiczne; zespoły przyrodniczo-krajobrazowe; ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów
	Wskaźniki reakcji
2	Transgraniczne obszary chronione w ha
3	Nowe obszary chronione w ha
4	Liczba opracowanych planów ochrony
5	Procentowy udział obszarów Natura 2000 posiadających zatwierdzoną dokumentację
6	Przyrost powierzchni prawnie chronionej w %
XII	Cel 12. Poprawa, ochrona i racjonalne użytkowanie lasów
	Wskaźniki presji
1	Zanieczyszczenie powietrza (emisja i imisja) wg wskaźników presji dla Celu 3
2	Struktura lasów (iglaste, liściaste) w %
3	Liczba zarejestrowanych pożarów na terenie powiatu
4	Pozyskanie drewna dam3 z wyszczególnieniem drewna z obszarów zadrzewień [%] i tak zwanych cięć pielęgnacyjnych i porządkujących [%]
5	Struktura użytkowania gruntów w %
	Wskaźniki stanu
6	Powierzchnia obszarów leśnych w ha
7	Zalesienie w %
8	Powierzchnia lasów zniszczona przez pożary (w ha)
9	Powierzchnia lasów uszkodzonych przez grzyby i szkodniki
	Wskaźniki reakcji
10	Odnowienia i zalesienia w ha, z wyszczególnieniem obszarów sztucznych (tereny rolnicze) i naturalnych.
11	Powierzchnia lasów poddana renaturalizacji w ha
XIII	Cel 13 Rozwój turystyki ekologicznej zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju
	Wskaźniki stanu
1	Ilość i długość nowo utworzonych szlaków turystycznych (rowerowych, konnych, itp.)
2	Ilość nowo wybudowanych obiektów zbiorowego zakwaterowania
3	Ilość miejsc noclegowych całorocznych w powiecie
4	Ilość korzystających z noclegów turystów zagranicznych
	Wskaźnik reakcji
5	Powierzchnia terenów cennych przyrodniczo udostępniona turystom
6	Ilość wydanych folderów dotyczących ekologii turystyki i poniesione koszty na ten cel
7	Koszty poniesione na rozwój turystyki w powiecie
XIV	Cel 14. Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego
	Wskaźnik stanu
1	Ilość zabytkowych budynków w powiecie poddanych renowacji
	Wskaźnik reakcji
1	Poniesione koszty na renowację zabytkowych budynków
XV	Cel 15. Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa– dla tego celu nie wyodrębniono wskaźników w podziale jak wyżej
XVI	Cel 16. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem– dla tego celu nie wyodrębniono wskaźników w podziale jak wyżej
XVII	Cel 17. Poprawa dostępności do informacji o stanie środowiska– dla tego celu nie wyodrębniono wskaźników w podziale jak wyżej
1	Procentowy udział ilości wykonanych badań monitoringowych do planowanych zgodnie z Prawem Wodnym
2	Procentowy udział wykonanych badań i obliczeń w celu dokonania oceny jakości powietrza zgodnie z Prawem

Lp.	Wskaźniki
	Ochrony Środowiska w stosunku do planowanych
3	Procentowy udział wykonanych badań monitoringowych i ocen (hałas i promieniowanie elektromagnetyczne) do ilości badań i ocen planowanych w cyklu rocznym zgodnie z Prawem Ochrony Środowiska.
4	Procentowy udział kontroli użytkowników środowiska wykonanych przez Wojewódzki Inspektorat ochrony Środowiska w Szczecinie do planowanych (w podziale na działania i kierunki działań dla celu 15, 16, 17)
5	Procentowy udział kontroli stwierdzających naruszenie przepisów prawa (w podziale na kierunki działań dla celu 15, 16, 17)
6	Procentowy udział kontroli interwencyjnych w ogólnej ilości kontroli (w podziale na działania i kierunki działań dla celu 15, 16, 17)
7	Liczba opracowanych i liczba wdrożonych programów edukacji ekologicznej (powiat i gminy)
8	Liczba szkoleń w zakresie wiedzy ekologicznej
	Wskaźniki ekonomiczne
9	Wydatki inwestycyjne na modernizację bazy laboratoryjnej i informatycznej systemu monitoringu i kontroli środowiska w tys. zł z uwzględnieniem źródeł finansowania
10	Wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną według w tys. zł
11	Wydatki inwestycyjne - struktura finansowania projektów z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska (w podziale na poszczególne cele) w tys. zł
12	Wydatki inwestycyjne - struktura finansowania projektów z funduszy UE (w podziale na poszczególne cele) w tys. zł
12	Wydatki inwestycyjne - struktura finansowania ze środków budżetowych zadań (w podziale na poszczególne cele) w tys. zł

8 Aspekty finansowe wdrażania Programu ochrony środowiska

Finansowania inwestycji związanych z ochroną środowiska będzie realizowane w oparciu o źródła:

- publiczne - pochodzące z budżetu państwa lub samorządów pozabudżetowych instytucji publicznych;
- prywatne - pochodzące od przedsiębiorców;
- prywatno - publiczne - pochodzące np. od spółek z udziałem kapitału samorządowego.

Wsparcie finansowe działań związanych z ochroną środowiska uzyskiwane jest ze środków krajowych i zagranicznych.

Źródła finansowania działań związanych z ochroną środowiska zaprezentowanych w niniejszym dokumencie to głównie:

- środki własne samorządów oraz podmiotów gospodarczych,
- budżet państwa,
- fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej: narodowy i wojewódzki,
- zagraniczna pomoc finansowa,
- fundusze Unii Europejskiej,
- kredyty preferencyjne z banku ochrony środowiska (BOŚ),
- kredyty udzielane przez banki a w tym międzynarodowe instytucje finansowe.

8.1 Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Fundusze ochrony środowiska działają na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627). Fundusze (narodowy i wojewódzkie) mają osobowość prawną i są odpowiednio państwowym funduszem celowym oraz wojewódzkimi funduszami celowymi. Prowadzą one samodzielną gospodarkę finansową w sposób zapewniający wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną.

Przychodami funduszy są głównie wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy oraz przepisów szczególnych.

Środki funduszy przeznacza się na finansowanie działań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej a także działań realizowanych z udziałem środków bezzwrotnych pozyskiwanych w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi oraz współpracy dwustronnej.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest największą w Polsce instytucją finansującą przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska.

NFOŚiGW administruje również środkami pochodzącymi z pomocy zagranicznej przeznaczonymi na ochronę środowiska w Polsce. Redystrybucja środków odbywa się w ramach następujących zagadnień:

- ochrona powietrza,
- ochrona wód i gospodarka wodna,

- ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo,
- geologia i górnictwo,
- edukacja ekologiczna,
- państwowy monitoring środowiska,
- programy międzydziedzinowe,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- ekspertyzy i prace badawcze.

Wnioskodawcami ubiegającymi się o środki finansowe z Narodowego Funduszu mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- przedsiębiorstwa,
- instytucje i urzędy,
- szkoły wyższe i uczelnie,
- jednostki organizacyjne ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia),
- administracja państwowa,
- osoby fizyczne.

Priorytetem działania NFOŚ jest dofinansowania przedsięwzięć realizowanych z udziałem bezzwrotnych środków Unii Europejskiej i innych bezzwrotnych środków zagranicznych.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie

Fundusz udziela dofinansowania na realizację przedsięwzięć i zadań zgodnych z obowiązującymi w danym roku kryteriami i zasadami oraz listą przedsięwzięć priorytetowych w zależności od możliwości finansowych Funduszu. Jako priorytetowe traktuje się te przedsięwzięcia, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wynikających z członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.

Pomoc finansowa Funduszu może przyjmować następujące formy:

- pożyczki,
- dotacji,
- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych,
- przekazania środków jednostkom budżetowym,
- umorzenia części udzielonej pożyczki,
- nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wspiera finansowo przedsięwzięcia o zasięgu regionalnym. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej co roku określa listę zadań priorytetowych przewidzianych do dofinansowania. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska udziela dofinansowania w formie: pożyczek (w tym pożyczek pomostowych), dotacji i dopłat do oprocentowania kredytów. Wnioski o dofinansowanie można składać w dowolnym terminie, a będą one rozpatrywane jak najszybciej. Procedura rozpatrywania wniosków polega na tworzeniu list rankingowych.

Dotacje:

Maksymalny udział środków Funduszu w finansowaniu zadań w odniesieniu do kosztów całkowitych (Załącznik do uchwały Rady Nadzorczej nr 43/09 z dnia 30.03.2009 r. zmienionej uchwałą Rady Nadzorczej nr 111/09 z dnia 21.12.2009 r.) wynosi:

a) do 75% - przy dofinansowaniu w formie pożyczki, za wyjątkiem zadań współfinansowanych ze środków zagranicznych, dla których wysokość dofinansowania ustala się z uwzględnieniem wymogów i zasad zawartych w odpowiednich programach i mechanizmach finansowych,

b) do 50% - przy dofinansowaniu w formie dotacji lub przekazania środków jednostkom budżetowym.

Pożyczki

Przy udzielaniu pożyczek Fundusz stosuje preferencyjne oprocentowanie ustalone w odniesieniu do stopy redyskontowej weksli, ogłaszanej przez Narodowy Bank Polski.

Wysokość oprocentowania w stosunku rocznym wynosi:

- 0,1 stopy redyskontowej weksli, lecz nie mniej niż 1%, w przypadku pożyczek udzielanych na wykonanie dokumentacji technicznej z tym zastrzeżeniem, że jeżeli beneficjent w ciągu 2 lat od wykonania dokumentacji nie przystąpi do realizacji inwestycji umowa pożyczki będzie przekształcona w umowę pożyczki z oprocentowaniem komercyjnym,
- 0,3 stopy redyskontowej weksli, lecz nie mniej niż 2%, w przypadku pożyczek udzielanych na inwestycje związane z ochroną wód i gospodarką wodną, z wykorzystaniem alternatywnych źródeł energii, z zagospodarowaniem i unieszkodliwianiem odpadów, rekultywacją terenu oraz zadania wymienione w § 26 ust.1,
- 0,4 stopy redyskontowej weksli, lecz nie mniej niż 3%, w przypadku udzielonych pożyczek na zadania dotyczące likwidacji niskiej emisji oraz termomodernizację obiektów użyteczności publicznej, a także na zakup pojazdów specjalistycznych,
- 0,5 stopy redyskontowej weksli, lecz nie mniej niż 3,7%, w przypadku pożyczek udzielanych na urządzenia i systemy ochrony przed hałasem, zmianę technologii stanowiącej zagrożenie dla środowiska na mniej uciążliwą, likwidację emisji i odpylanie gazów odlotowych w przemyśle i energetyce, zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń i Załącznik do uchwały Rady Nadzorczej nr 43/09 z dnia 30.03.2009 r. zmienionej uchwałą Rady Nadzorczej nr 111/09 z dnia 21.12.2009 r. odpadów oraz w przypadku pożyczek udzielanych na zapewnienie wkładu własnego na realizację zadań finansowanych ze środków Unii Europejskiej,
- 0,6 stopy redyskontowej weksli, lecz nie mniej niż 4,5%, w przypadku pożyczek udzielanych na inne cele związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną.

Okres kredytowania nie może być dłuższy niż 10 lat, licząc od dnia pierwszej wypłaty środków Funduszu, a karencja w spłacie pożyczki nie może przekroczyć 12 miesięcy, licząc od terminu wypłaty całości pożyczki.

Umorzenia pożyczek

Pożyczka udzielona przez Fundusz:

- jednostkom samorządu terytorialnego,
- związkom międzygminnym oraz stowarzyszeniom jednostek samorządu terytorialnego,

- komunalnym jednostkom organizacyjnym, w tym spółkom prawa spółek handlowych, w których jednostki samorządu terytorialnego mają ponad 50% udziałów lub akcji,
- spółkom wodnym,
- podmiotom realizującym zadania na rzecz samorządów,
- wspólnotom mieszkaniowym,
- publicznym szkołom wyższym

może być częściowo umorzona.

Umorzenie może nastąpić po złożeniu wniosku przez Beneficjenta i spełnieniu przez niego łącznie następujących warunków:

- zadanie zostało wykonane w terminie określonym w umowie i zgodnie z wymogami technicznymi,
- osiągnięty został efekt ekologiczny zgodnie z umową,
- spłacono co najmniej 70% udzielonej pożyczki wraz z odsetkami,
- Beneficjent wywiązał się z obowiązku uiszczenia opłat i kar stanowiących przychody Funduszu.

Wysokość umorzenia nie może przekraczać 30% kwoty wypłaconej pożyczki, a także nie może być wyższa niż 1 mln zł.

8.2 Zagraniczna pomoc finansowa udzielana przez fundacje i programy pomocowe

8.2.1 EkoFundusz

Fundacja EkoFundusz jest fundacją powołaną w 1992 roku przez Ministra Finansów dla zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części długu zagranicznego na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska (tzw. konwersja długu przez Stany Zjednoczone, Francja, Szwajcaria, Włochy, Szwecja, Norwegia).

EkoFundusz zarządza środkami finansowymi pochodzącymi z ekokonwersji, łącznie ponad 571mln USD do wydatkowania w latach 1992 - 2010.

Przyznane środki Fundacja przeznacza na dofinansowanie przedsięwzięć w pięciu sektorach uznanych jako priorytetowe:

I. Ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenku azotu oraz eliminacja niskich źródeł ich emisji (ochrona powietrza)

Sektor: Ochrona powietrza:

- likwidacja niskich źródeł emisji w miastach o udokumentowanym ponadnormatywnym stężeniu dwutlenku siarki;
- budowa kotłów z paleniskami fluidalnymi;
- budowa turbin gazowo-parowych (preferowane będą układy wykorzystujące biogaz, gaz odpadowy lub lokalne złoża gazu ziemnego);
- zmniejszenie emisji zanieczyszczeń atmosfery z pojazdów samochodowych w miastach (jedynie modernizacja taboru komunikacji miejskiej w ramach systemu dopłat).

II. Przywracanie czystości wód Morza Bałtyckiego oraz ochrona zasobów wody pitnej

Sektor: Ochrona wód

- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz budowa sieci kanalizacyjnej w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych w aglomeracjach o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 15 - 100 tys., położonych bezpośrednio nad Bałtykiem lub w zlewniach: Zalewu Wiślanego, Zalewu Szczecińskiego, rzek Przymorza, Wisły – poniżej ujścia Brdy, Odry – poniżej ujścia Warty;
- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz budowa sieci kanalizacyjnych w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM mających wpływ na jakość wody pitnej dla mieszkańców Warszawy i Krakowa;
- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz budowa sieci kanalizacyjnych niezbędnych dla zachowania czystości jezior o dużej wartości przyrodniczej lub wód w obrębie parków narodowych i rezerwatów przyrody;
- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacyjnych na obszarach Głównych Zbiorników Wód Podziemnych – lista priorytetowa EkoFunduszu;
- budowa instalacji do utylizacji osadów ściekowych w komunalnych oczyszczalniach ścieków.

III. Ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu Ziemi

Sektor: Ochrona klimatu

- oszczędność energii w miejskich systemach zaopatrzenia w ciepło (jedynie w ramach konkursu na oszczędność energii w systemach ogrzewczych);
- wykorzystanie biomasy do celów energetycznych w sektorze komunalno-bytowym i w zakładach przemysłowych;
- gospodarcze wykorzystanie biogazu z sektora rolniczego, z wysypisk odpadów komunalnych i z oczyszczalni ścieków oraz gazu odpadowego z procesów przemysłowych;
- wykorzystanie energii solarnej (panele fotowoltaiczne oraz kolektory słoneczne w ramach systemu dopłat);
- wykorzystanie płytkiej geotermii (pompy ciepła);
- promocja technologii ogniw paliwowych;
- wykorzystanie energii odpadowej z procesów przemysłowych i z procesów spalania.

IV. Ochrona różnorodności biologicznej (ochrona przyrody)

Sektor: Ochrona przyrody

- ochrona gatunków fauny i flory zagrożonych wyginięciem;
- ochrona cennych przyrodniczo obszarów wodno-błotnych;
- czynna ochrona przyrody w parkach narodowych i krajobrazowych;
- ochrona obszarów Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000;
- budowa infrastruktury edukacji ekologicznej w parkach narodowych;
- dostosowanie składu gatunkowego lasu do siedlisk w parkach narodowych i w ich otulinach oraz w rezerwach przyrody.

V. Racjonalizacja gospodarki odpadami i rekultywacja gleb

Sektor: Gospodarka odpadami

- organizacja kompleksowych systemów zbiórki, recyklingu i zagospodarowania odpadów komunalnych obsługujących 50 - 250 tys. mieszkańców;
- technologie przerobu odpadów biodegradowalnych pochodzących z gospodarki komunalnej;
- unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych;
- budowa instalacji do recyklingu odpadów komunalnych i niebezpiecznych;
- modernizacja technologii przemysłowych prowadząca do eliminacji powstawania odpadów niebezpiecznych (tzw. „czyste technologie”).

W sektorach tych EkoFundusz wspiera jedynie projekty inwestycyjne a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nieinwestycyjne. Tak więc Fundacja nie finansuje projektów z dziedziny edukacji ekologicznej.

Projekty przyrodnicze obejmują wszystkie przedsięwzięcia finansowane przez EkoFundusz w sektorze IV (ochrona różnorodności biologicznej). Projekty takie mogą otrzymywać dotację EkoFunduszu w wysokości nie przekraczającej 80% akceptowanych kosztów projektu. Projekty dotyczące budowy infrastruktury edukacyjnej oraz przebudowy drzewostanów mogą otrzymać dotację nie przekraczającą 50% akceptowanych kosztów projektu.

8.2.2 Fundusze unijne

W okresie programowania obejmującym lata 2008 - 2012 obowiązują następujące rozporządzenia regulujące zasady realizacji wspólnotowej polityki spójności:

- Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999,
- Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999,
- Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT),
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999,
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku ustanawiające Fundusz Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1164/94.

W latach 2007 - 2013 przewidywane są następujące etapy programowania:

1. Rada, po przyjęciu rozporządzeń i w oparciu o propozycje Komisji Europejskiej przyjęła w dniu 6 października 2006 roku Strategiczne Wytyczne Wspólnoty (SWW) będące podstawą działań rozwojowych podejmowanych w państwach członkowskich w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności;
2. Na podstawie powyższych wytycznych Polska przygotowała dokument Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 - 2013 wspierające wzrost gospodarczy

i zatrudnienie – Narodowa Strategia Spójności (NSRO), który wyznacza priorytety polityki spójności w oparciu o SWW.

Dokument ten jest podstawą budowania, w ramach polityki spójności, poszczególnych Programów Operacyjnych. NSRO zawiera listę tych programów wraz z orientacyjną alokacją środków finansowych.

Na bazie Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007 - 2013, Polska opracowała Programy Operacyjne (PO), które precyzować będą priorytety w odniesieniu do najważniejszych działań. W odróżnieniu od poprzedniego okresu programowania, w latach 2007 - 2013 KE proponuje rezygnację z obowiązku przygotowywania Uzupełnień Programów Operacyjnych. Programy Operacyjne będą dokumentami bardziej strategicznymi, mocniej skoncentrowanymi na poziomie priorytetów. PO będą zawierały szczegółowe systemy zarządzania środkami wspólnotowymi.

Dokumentem nadrzędnym, stanowiącym bazę odniesienia dla innych strategii oraz programów rządowych i samorządowych jest Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 (SRK). 29 listopada 2006 r. Rada Ministrów przyjęła Strategię Rozwoju Kraju 2007 - 2015, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007 - 2013, a także Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (scharakteryzowane w załączniku nr 3).

Dokument Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 jest podstawą dla NSRO, Krajowego Planu Strategicznego dla Obszarów Wiejskich, Strategii Rozwoju Rybołówstwa oraz wynikających z nich programów operacyjnych.

Unia Europejska przewiduje udzielenie Polsce pomocy w zakresie ochrony środowiska poprzez Programy Operacyjne z Narodowej Strategii Ram Odniesienia (NSRO) oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich z Krajowego Planu Strategicznego dla Obszarów Wiejskich według Strategii Rozwoju Kraju 2007 - 2015.

Aktualnie istnieje możliwość finansowania inwestycji w ochronie środowiska w latach 2007 - 2013 w ramach Programów Operacyjnych:

- PO Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ),
- Regionalny Program Operacyjny (RPO),
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Głównymi źródłami finansowania mają być fundusze:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- Fundusz Spójności (FS) - współfinansuje tylko duże projekty inwestycyjne (o budżecie nie mniejszym niż 10 mln euro),
- Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

8.2.2.1 Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ) to największy z punktu widzenia dostępnych środków i zakresu działań program operacyjny w całej Unii Europejskiej i najważniejsze źródło finansowania inwestycji związanych z ochroną środowiska w Polsce. Na jego realizację w latach 2007–2013 Polska otrzyma z unijnego budżetu ok. 27,9 mld euro, z czego na inwestycje w ochronę środowiska przeznaczone będzie blisko 5 mld euro.

Środki unijne na PO Infrastruktura i Środowisko pochodzą z dwóch źródeł finansowania – z Funduszu Spójności (22,2 mld euro) oraz z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (5,7 mld euro).

Minister Środowiska pełni rolę Instytucji Pośredniczącej dla pięciu Osi Priorytetowych tego Programu:

Oś priorytetowa 1 - Gospodarka wodno-ściekowa

- budowa, rozbudowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych oraz systemów kanalizacji sanitarnej w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM

Oś priorytetowa 2 - Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi

- kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi
- projekty dotyczące przywracania terenom zdegradowanym wartości przyrodniczych
- ochrona brzegów morskich

Oś priorytetowa 3 - Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska

- retencjonowanie wody i zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego
- projekty związane z zapobieganiem i ograniczaniem skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałania poważnym awariom
- monitoring środowiska

Oś priorytetowa 4 - Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska

- wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie:
 - systemów zarządzania środowiskowego
 - racjonalizacja gospodarki zasobami i odpadami
 - wdrażania najlepszych dostępnych technik
 - ochrony powietrza
- wsparcie dla przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie odzysku i unieszkodliwiania odpadów innych niż komunalne

Oś priorytetowa 5 - Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych

- ochrona siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) na obszarach chronionych oraz zachowanie różnorodności biologicznej
- zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych
- opracowanie planów ochrony
- kształtowanie postaw społecznych sprzyjających ochronie środowiska, w tym różnorodności biologicznej.

Rada Ministrów przyjęła 29 listopada 2006 roku projekt Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007 - 2013, który zgodnie z projektem Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007 - 2013 (NSRO) stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w NSRO celów przy wykorzystaniu środków.

8.2.2.2 Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 - 2013

Każde województwo opracowuje program, który będzie umożliwiał finansowanie inwestycji w różnych dziedzinach, w tym także działań związanych z ochroną środowiska.

Cel główny osiągany będzie poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

1. Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania;
2. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej i spójności terytorialnej województwa;
3. Poprawa warunków życia poprzez zachowanie i ochronę środowiska naturalnego oraz zwiększenie bazy społecznej województwa.

Obszary priorytetowe RPO WZ określają ustanowione dla programu następujące osie priorytetowe:

- Oś priorytetowa 1. Gospodarka – Innowacje – Technologie;
- Oś priorytetowa 2. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej;
- Oś priorytetowa 3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego;
- Oś priorytetowa 4. Infrastruktura ochrony środowiska;
- Oś priorytetowa 5. Turystyka, kultura i rewitalizacja;
- Oś priorytetowa 6. Rozwój funkcji metropolitalnych;
- Oś priorytetowa 7. Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia;
- Oś priorytetowa 8. Pomoc techniczna.

Ochrona środowiska została ujęta w ramach osi priorytetowej IV - Infrastruktura ochrony środowiska. W ramach osi realizowane będą inwestycje z zakresu:

- gospodarki wodno – ściekowej,
- gospodarki odpadami,
- jakości powietrza (obejmujące swym zakresem roboty i wyposażenie w środki w zakresie systemów, infrastruktury, urządzeń i technologii służących do ograniczania zanieczyszczeń gazowych i pyłowych),
- stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, przeciwpożarowego oraz ochrony przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń środowiska (m.in. poprzez rozbudowę infrastruktury monitoringu stanu środowiska),
- odnawialnych źródeł energii (realizowane będą przedsięwzięcia polegające na budowie, przebudowie, modernizacji i instalacji infrastruktury służącej do produkcji i przesyłu energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych, elektrowni wiatrowych, pomp ciepła, małych elektrowni wodnych, geotermii, jak również urządzeń do spalania biomasy, zwiększenia efektywności wytwarzania, zarządzania, przesyłania, dystrybucji i wykorzystania energii, również budowa i modernizacja sieci elektroenergetycznych umożliwiających przyłączanie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych),
- ochrony przyrody (będzie możliwe m.in. poprzez działania związane z ochroną siedlisk oraz zachowaniem różnorodności gatunkowej).

8.2.2.3 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013

Wsparcie rozwoju obszarów wiejskich jest finansowane w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich utworzonego na mocy Rozporządzenia Rady 1290/2005 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej. Zasady wsparcia rozwoju obszarów wiejskich zostały określone w Rozporządzeniu Rady 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez EFRROW. Według tego rozporządzenia każdy kraj członkowski musi opracować Krajowy Plan Strategiczny dla Obszarów Wiejskich oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. 1 sierpnia 2006 roku Rada Ministrów przyjęła projekt PROW 2007 – 2013, a w dniu 24 lipca 2007 r. na posiedzeniu Komitetu Rozwoju Obszarów Wiejskich Unii Europejskiej został zaakceptowany.

Biorąc pod uwagę problemy i wyzwania, przed jakimi stoją obszary wiejskie, wyznaczono główne cele nowej polityki PROW:

- Cel 1: Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych poprzez ich restrukturyzację.
- Cel 2: Poprawa stanu środowiska oraz krajobrazu poprzez racjonalną gospodarkę ziemią.

- Cel 3: Poprawa warunków życia ludności wiejskiej i promocja dywersyfikacji działalności gospodarczej.

Każdemu z celów głównych polityki odpowiada oś priorytetowa obejmująca odpowiednie instrumenty polityki rozwoju obszarów wiejskich:

- oś priorytetowa 1 (gospodarcza): poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego
- oś priorytetowa 2 (środowiskowa): poprawa stanu środowiska naturalnego i obszarów wiejskich
- oś priorytetowa 3 (społeczna): jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej
- oś priorytetowa 4 Leader: dodatkowo wyodrębniono tzw. inicjatywę LEADER w celu wzmocnienia inicjatywy oddolnej, wymiany najlepszych praktyk i aktywizacji społeczności obszarów wiejskich. Inicjatywa LEADER tworzy oś priorytetową 4, której zakres realizacji powinien głównie bazować na działaniach zdefiniowanych w ramach poszczególnych 3 osi priorytetowych, przede wszystkim umożliwiającym realizowanie i wdrażanie celów Osi III.

8.2.2.4 LIFE+

LIFE+ jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej koncentrującym się wyłącznie na współfinansowaniu projektów w dziedzinie ochrony środowiska. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja polityki ochrony środowiska oraz identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących ochrony przyrody.

LIFE+ składa się z trzech komponentów, w ramach których współfinansowane są projekty w zakresie:

- Komponent I - Przyroda i różnorodność biologiczna
Wsparcie dla ochrony gatunków lub siedlisk priorytetowych sieci Natura 2000 oraz projektów przyczyniających się do powstrzymania procesu spadku różnorodności biologicznej
- Komponent II - Polityka i zarządzanie w zakresie środowiska
Wsparcie dla rozwoju i wdrażania nowych podejść, technologii, praktyk w zarządzaniu i gospodarowaniu środowiskiem w tym wzrost udziału społeczeństwa w zarządzaniu i ochronie środowiska
- Komponent III - Informacja i komunikacja
Finansowanie kampanii społecznych mających na celu zwiększenie świadomości w kwestiach związanych z ochroną środowiska a także kampanie informacyjne i szkolenia ws. zapobiegania pożarom lasów

Program LIFE+ zapewnia wsparcie finansowe w średniej wysokości 50% wartości projektu. Nabór wniosków odbywa się na poziomie krajowym za pośrednictwem Ministerstwa Środowiska, natomiast ocena i wybór projektów do realizacji następować będzie na poziomie Komisji Europejskiej.

Minimalna wartość zgłaszanych projektów nie powinna być mniejsza niż 300 tys. zł., wartość maksymalna ograniczona jest roczną krajową alokacją, ca 10 mln. euro.

Wnioski o dofinansowanie mogą składać jednostki, podmioty, instytucje publiczne i prywatne. Nabór wniosków odbywa się na poziomie krajowym za pośrednictwem Ministerstwa Środowiska, natomiast ocena i wybór projektów do realizacji następować będzie na poziomie Komisji Europejskiej.

8.2.2.5 Bank Ochrony Środowiska S.A.

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest jednym z kilkudziesięciu banków komercyjnych, działających na polskim rynku, ale jedynym specjalizującym się w finansowaniu ochrony środowiska co powoduje, że jest jednym z filarów systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce. Aktualnie w ofercie Banku jest około 30 produktów, które wiążą się z jego proekologiczną misją.

Bank Ochrony Środowiska proponuje w tej formule nisko oprocentowane kredyty na:

- usuwanie wyrobów zawierających azbest oraz budowę składowisk przystosowanych do unieszkodliwiania odpadów azbestowych i wodociągów w technologii rur bezazbestowych w miejsce wodociągów z rur azbestowych,
- ograniczenie emisji spalin z pojazdów komunikacji zbiorowej,
- uszczelnianie i hermetyzację przeładunku i dystrybucji paliw,
- budowę ścieżek rowerowych,
- ograniczenie hałasu (wyciszanie stacjonarnych źródeł, budowa ekranów dźwiękochłonnych przy istniejących trasach komunikacyjnych),
- termomodernizację budynków,
- ograniczenie zużycia energii elektrycznej, w tym modernizację oświetlenia,
- budowę i modernizację systemów ciepłowniczych,
- zadania z zakresu czystszej produkcji.

9 Zestawienie wytycznych dla gminnych programów ochrony środowiska

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001, nr 62 poz. 627), w art. 17 nakłada również na gminy obowiązek realizacji polityki ekologicznej państwa. Wyrazem tego obowiązku jest konieczność sporządzania gminnych programów ochrony środowiska.

Wytyczne zawarte w niniejszym Programie mają charakter ramowy i mogą być wykorzystane jako materiał pomocniczy przy sporządzaniu gminnych programów ochrony środowiska. Gminne programy ochrony środowiska powinny zostać sporządzone na podstawie gruntownej znajomości aktualnego stanu środowiska w gminie. Podobnie jak polityka ekologiczna państwa muszą one określać przede wszystkim:

- cele polityki ekologicznej na terenie gminy,
- wybrane priorytety ekologiczne wraz z uzasadnieniem ich wyboru,
- rodzaj i harmonogram działań ekologicznych, których podejmuje się dana gmina,
- środki niezbędne do osiągnięcia założonych celów, w tym mechanizmy prawno - ekonomiczne i środki finansowe.

Zaplanowane cele, priorytety, działania (zadania) i środki muszą zostać zdefiniowane dla każdego z obszarów ochrony środowiska, którymi zajmuje się dana gmina, a więc:

- gospodarowania odpadami,
- stosunków wodnych i jakości wód,
- jakości powietrza,
- ochrony gleb,
- ochrony przyrody, w tym różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

Cele i priorytety gminnego programu ochrony środowiska winny być zgodne z celami i priorytetami zawartymi w następujących dokumentach:

- Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016;
- Strategia rozwoju energetyki odnawialnej;
- Polityka leśna państwa;
- Krajowy Program Zwiększania Lesistości;
- Narodowa strategia edukacji ekologicznej;
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych;
- Projekt Narodowej Strategii Gospodarowania Wodami 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015);
- Krajowy Plan gospodarki odpadami 2014;
- Narodowa strategia rozwoju regionalnego na lata 2007-2013;
- Polityka energetyczna Polski do 2030 roku;
- Strategia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich na lata 2007-2013;
- Strategia rozwoju turystyki w latach 2007 -2013.

Jednak najważniejszymi dokumentami wyznaczającymi kierunki rozwoju w skali gminy, które wyznaczają zakres celów i priorytetów są:

- Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2020;

- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego, 2002;
- Program ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012-2015;
- Plan gospodarki odpadami w województwie zachodniopomorskim 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy 2013-2018;
- Stan środowiska w województwie zachodniopomorskim w roku 2008;
- Program Ochrony Środowiska Powiatu Pyrzyckiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2017;
- Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Pyrzyckiego na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017;
- strategię rozwoju gmin;
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin;
- waloryzacja przyrodnicza gmin;
- plany zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa płynne,
- programy gospodarki wodno-ściekowej,
- plany gospodarki odpadami,
- przeglądy ekologiczne,
- raporty oddziaływania przedsięwzięć inwestycyjnych na środowisko,
- wieloletnie plany inwestycyjne,
- opracowania i materiały związane z problematyką zrównoważonego rozwoju gminy.

Naczelną zasadą gminnego programu ochrony środowiska, podobnie jak w wojewódzkich i powiatowych, winna być konieczność uwzględnienia wymagań określonych w polityce ekologicznej państwa. Ustawa Prawo ochrony środowiska jasno definiuje to pojęcie jako konieczność tworzenia warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska.

Tworzenie gminnego programu winno opierać się na szczegółowym określeniu:

- gminnych celów ekologicznych;
- gminnych priorytetów ekologicznych;
- poziomy celów długoterminowych;
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Gminny program ochrony środowiska przyjmuje się na 4 lata, z tym że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata i powinien uwzględniać problemy związane z zanieczyszczeniem środowiska i jego ochroną oraz charakteryzować się dużą szczegółowością zagadnień.

Prawidłowo opracowany gminny program ochrony środowiska winien bazować na następujących elementach zrównoważonego rozwoju środowiska na szczeblu gminy:

1) Stan środowiska

- jakość powietrza atmosferycznego,
- jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
- klimat akustyczny,
- promieniowanie elektromagnetyczne,
- stan flory i fauny, a zwłaszcza zieleni towarzyszącej osadnictwu,
- jakości gleb,

- ochrona konserwatorska wartości przyrodniczych,
 - gatunkowa ochrona roślin i zwierząt,
- 2) Stan zdrowia społeczeństwa:
- działania profilaktyczne,
 - działania lecznicze,
- 3) Stan gospodarki zasobami (racjonalna gospodarka zasobami przyrodniczymi):
- energia,
 - woda,
 - przestrzeń,
 - surowce.
- 4) Kierunki rozwoju gminy (rozwój z uwzględnieniem ekologii),
- rozwój gospodarczy w dziedzinach najmniej uciążliwych dla środowiska,
 - planowanie przestrzenne z uwzględnieniem: rozwijania funkcji i obszarów funkcjonalno-przestrzennych zgodnych z możliwościami środowiska,
 - kształtowanie struktury obszarów funkcjonalno - przestrzennych w zgodzie z istniejącymi ekosystemami i uwarunkowaniami ekologicznymi.
- 5) Prace związane z przygotowaniem programu ochrony środowiska:
- prace inwentaryzacyjne, programowo-przestrzenne,
 - prace związane z diagnozą stanu istniejącego i określenie głównych problemów ekologicznych, (w tym: geologię i zasoby surowcowe, gleby, zasoby wodne, stan środowiska stan flory i fauny, system terenów chronionych, system ochrony konserwatorskiej),
 - prace związane z oceną infrastruktury technicznej w zakresie ochrony środowiska, (system zaopatrzenia w wodę, system kanalizacji, systemy oczyszczania ścieków, system ciepłownictwa, system zaopatrzenia w energię i gaz, system gromadzenia i neutralizacji odpadów),
 - prace związane z określeniem celów ekologicznych i priorytetów gminnego programu,
 - prace związane z oszacowaniem kosztów realizacji programu,
 - prace związane z przygotowaniem harmonogramu realizacji,
 - prace związane z określeniem zasad monitoringu.